SFÂNTUL IOAN GURA DE AUR

Omilii si cuvantari despre educatia copiilor

Omilii si cuvantari despre educatia copiilor

Traducere: Pr.Marcel Hanches

Apare cu binecuvantarea

PS Lucian Lugojanul

Editura Marineasa

Timisoara

2005

Cuprins

Cinci cuvantari despre Ana si Samuel (PG 54, 631-676)

Cuvântul I

din “Omilii si cuvantari despre educatia copiilor”

Trebuie şi în perioada de la Paşti până la Rusalii, şi întotdeauna, să ne amintim de post; şi că nu doar vremea postului, ci şi aducerea aminte de el este de folos; despre purtarea de grijă a lui Dumnezeu şi că iubirea firească a părinților pentru copii nu este, pe lângă celelalte, doar o mică parte a ei [a purtării de grijă a lui Dumnezeu](1); şi nu doar taților, ci şi mamelor li s-a rânduit să-şi educe copiii; la sfârşitul cuvântului [se vorbeşte] despre Ana.

1. Când vine un străin la noi şi îl primim câteva zile cu omenie, (2) după ce ne împărtăşim cu el de hrană şi cuvânt, îl slobozim [la ale sale]. Şi în ziua de după plecarea lui, atunci când punem masa, îndată ne amintim şi de el şi de convorbirile cu el; şi [atunci] cu multă dorire tânjim după el. Aceasta să facem şi cu postul. Căci postul a găzduit la noi patruzeci de zile şi l-am primit cu] apoi l-am slobozit. Dar fiindcă urmează să punem acumζϖνορφολιφ[cuget iubitor masă duhovnicească, să ne amintim de el şi de toate bunătățile care ne-au izvorât din el.

Că nu numai vremea postului, ci şi amintirea lui poate să ne aducă foarte mari foloase. Şi după cum cei dragi ai noştri, nu numai dacă sunt de față, ci şi dacă ne vin în minte, ne umplu de multă bucurie, aşa şi zilele postului, şi slujbele, şi petrecerea simplă(3), şi toate celelalte bunătăți care ne-au rodit din el, ne veselesc din pomenirea lui. Dacă adunându-le în cuget pe toate acestea, ne aducem aminte de ele, mari roade vom dobândi şi în vremea de acum(4). Acestea vi le spun nu ca să vă silesc să postiți, ci ca să vă înduplec să nu vă desfătați, nici să aveți o dispoziție lăuntrică ca a celor mai mulți dintre oameni, dacă mai trebuie numiți oameni cei care au o asemenea micime de suflet, încât, ca nişte scăpați din lanțuri şi de temniță grea, zic unii către alții: „Greu am mai străbătut marea postului”. Alții însă, mai slabi de cuget decât aceştia, se tem până şi pentru următorul Post al Paştilor.

Şi acesta vine din faptul că, în toată cealaltă vreme, se dau pe ei înşişi cu toată puterea la desfătări şi neînfrânare şi beție(5). Dacă ne-am îngrijit să petrecem celelalte zile [care nu sunt din vremea postului] în chip cuviincios şi cu blândețe, dacă am dorit postul care a trecut, atunci şi când va veni următorul, îl vom primi cu mare bucurie. Căci ce bunătate nu ne vine din post? Toate sunt pline de linişte şi pace curată. Oare nu şi casele sunt eliberate de tulburare şi alergătură şi de toată agitația? Dar mai înainte de case mintea celor ce postesc se bucură de această liniştire. Şi tot oraşul urmează [apoi] bunei rânduieli a minții şi a caselor(6). Că nici seara nu se mai aud cântăreți, nici ziua agitatori şi bețivi, nici cei ce strigă ori bătăioşi, ci peste tot se poate vedea multă liniştire. Dar acum nu este aşa, ci de cum se crapă de ziuă, țipete şi tulburări şi alergături ale bucătarilor şi osteneală; fum cu duiumul şi în casă şi în cugete; în noi patimi care ne ard dinăuntru; flacăra din poftele nelalocul lor ne este aprinsă de desfătare.

De aceea, să căutăm spre postul care a trecut, căci el a micşorat toate aceste [tulburări de acum]. Şi chiar dacă am sfârşit-o cu osteneala lui, însă să nu dezlegăm şi dorirea lui, nici să nu stingem

pomenirea lui.Ci, după ce mănânci şi te odihneşti, când vii în piaţă şi vezi că ziua se pleacă spre seară, intră în această biserică şi vino la acest altar şi adu-ţi aminte de vremea postului, când plină era biserica de mulţimea noastră, încordată era râvna ascultării [cuvântului lui Dumnezeu], mare era desfătarea şi trează mintea tuturor. Şi, adunând [în cuget] toate acestea, adu-ţi aminte de acele dorite zile. Iar când urmează să întinzi masa, atinge-te de mâncăruri având această pomenire [a postului] şi niciodată nu vei putea aluneca spre beţie. Că. după cum pe cei ce au soţie cuviincioasă şi cumpătată şi liberă, fiind aprinşi foarte de dragul ei, chiar dacă nu este ea de faţă, atunci când îi aţâţă vreo desfrânată sau stricată, dorul pentru soţie le ţine mai dinainte cu tărie mintea şi nu le îngăduie să intre vreo altă iubire, aşa se întâmplă şi cu postul şi cu beţia. Dacă ne amintim de cumpătarea şi libertatea postului vom putea alunga cu multă uşurinţă pe atotdesfrânata aceasta şi maică a toată necuviinţa, adică beţia.

Căci dorirea postului este mai vajnică decât orice mână spre a ne descotorosi de neruşinarea acesteia(7). Pentru toate acestea, vă rog, să avem pururea în minte zilele acelea! Şi, pentru ca şi eu să fac ceva pentru acea aducere aminte [a postului], m-am pregătit să vorbesc de acelaşi lucru cu care atunci v-am mişcat; şi acest lucru şi acum voi încerca să-l aduc înaintea voastră, încât şi prin asemănarea învăţăturii să ni se aducă în minte acea vreme [a postului]. Că voi, de bună seamă, aţi uitat, din pricina multelor subiecte referitoare şi la alte lucruri, despre care am vorbit între timp.

Căci, între timp, a venit şi părintele [nostru](8), dintr-o călătorie îndepărtată, şi a fost de trebuinţă să spună toate cele ce s-au petrecut şi după acestea să le vorbească elinilor(9) ca să devină mai buni din acest prilej, dar şi nouă celor ce am scăpat de înşelăciunea elinească, să ne înrădăcineze adânc şi să ne înveţe în ce fel am scăpat de întuneric şi cum am alergat la lumina adevărului. După aceea, iarăşi, ne-am bucurat, multe zile, de pomenirile mucenicilor şi am petrecut fără de timp la mormintele lor, flămânzi de laudele cuvenite mucenicilor.
Şi, după ce s-au terminat aceste laude, au venit îndemnurile despre jurăminte. Căci atunci când am văzut că toată împrejurimea oraşului a venit la noi, le-am dat lor aceste merinde de drum şi aşa i-am trimis pe toţi acasă.

2. Aşadar, vouă, din pricina tuturor acestora, nu v-ar fi uşor să vă amintiţi întrebările şi răspunsurile pe care le-am avut atunci cu elinii. Dar mie, care necontenit zăbovesc în acestea şi mă ţin de această cugetare, îmi este foarte uşor să vă spun câte puţin din cele zise atunci şi pot să vă amintesc în întregime subiectul de atunci.

Care era, dar, subiectul? [Atunci] cercetam cum Dumnezeu a purtat de grijă dintru început neamului omenesc şi cum l-a învăţat cele de folos, nefiind nici scriere şi nici Scripturile nefiind date. Şi am arătat că i-a condus către cunoaşterea Lui prin contemplarea zidirii. Şi atunci v-am apucat nu de mână, ci de minte, şi v-am preumblat prin toată zidirea, arătându-vă cerul şi pământul şi marea şi ostroavele şi izvoarele şi râurile şi marea cea largă şi livezile şi grădinile şi pomii cei plini de roade şi care ne dau hrană, privind la munţii cei acoperiţi de păduri. Atunci am vorbit multe şi despre seminţe şi plante, despre flori, despre răsadurile cele cu rod şi fără rod, despre cele necuvântătoare, despre cele sălbatice şi domestice, despre cele din apă şi de pe uscat, despre cele ce trăiesc în amândouă acestea, despre cele ce străbat văzduhul, despre târâtoare, despre toate stihiile şi, la fiecare din acestea, toţi, într-un glas, am strigat minunându-ne, căci mintea nu era de-ajuns de întinsă pentru această bogăţie nemărginită şi nu putea să priceapă totul:

„Cât s-au mărit lucrurile Tale, Doamne; toate întru înțelepciune le-ai făcut”(Ps. 103, 25). Nu numai pentru mulțimea lor ne minunăm de înțelepciunea lui Dumnezeu, ci pentru amândouă acestea, întâi că a făcut zidirea şi bună şi mare şi minunată, iar apoi, şi că, prin multe dovediri, a arătat celor ce o privesc slăbiciunea ei.

Una [minunăția ei] este pentru ca să fie admirată pentru înțelepciunea [Celui ce a făcut-o] şi să-i atragă pe cei ce o privesc către închinarea Lui, iar alta [slăbiciunea ei] pentru ca nu cumva cei ce o contemplă să-L lase deoparte pe Făcător, pentru frumusețea şi măreția ei şi în locul Aceluia să se închine celor văzute. Căci slăbiciunea [zidirii] poate să vindece o astfel de înşelare.

Şi cum de este zidirea stricăcioasă şi că se va schimba într-o înfățişare mai bună şi se va bucura de o slavă mai mare, şi când vor fi acestea şi pentru ce şi de ce a devenit stricăcioasă, despre toate acestea am filosofat cu voi atunci. Şi de aici am arătat puterea lui Dumnezeu, cum că în trupuri stricăcioase a lucrat atâta frumusețe pe care de la început a dăruit-o Dumnezeu şi astrelor şi cerului şi soarelui.

Şi cu adevărat este uimitor cum, trecând atâția ani, [această frumusețe] nimic nu a pătimit din cele ce se întâmplă cu trupurile noastre, nici nu a slăbit mai mult datorită bătrâneții, nici nu s-a moleşit din pricina vreunei boli sau neputințe, ci îşi păstrează, după cum am zis, frumusețea şi prospețimea cu care a înzestrat-o Dumnezeu dintru început; şi nici lumina soarelui nu s-a cheltuit, nici frumusețea astrelor nu s-a veştejit, nici strălucirea cerului nu s-a risipit, nici marginile mării nu s-au mişcat, nici puterea pământului de a zămisli atâtea roade nu s-a stins(10).

Că toate acestea sunt stricăcioase am dovedit şi din raționamente şi din Scripturi. Iar că îşi păstrează frumusețea şi strălucirea şi prospețimea, dă mărturie înfățişarea de fiecare zi a celor văzute, lucru care ne face să ne minunăm mai cu seamă de Dumnezeu Cel ce le-a făcut aşa dintru început. Iar pe când noi ziceam acestea, unii au stat împotrivă zicând: „Oare nu este omul mai prejos decât toate cele văzute, de vreme ce trupul cerului şi al pământului şi al soarelui şi al tuturor astrelor durează de atâta vreme, iar acesta după 70 de ani se desface şi piere?” Mai întâi se cade să zicem că nu vietatea întreagă se desface, ci partea ei mai importantă şi mai necesară, sufletul, rămâne pururea nemuritor, neavând nimic de a face cu aceste pătimiri; iar stricăciunea ține de partea mai puțin importantă [trupul].

Al doilea lucru este că prin chiar această [stricăciune] suntem mai de cinste. Că nu pe degeaba, nici fără oarecare pricină, ci pe dreptate şi spre folos, suferim şi bătrânețea şi boala. Pe dreptate, fiindcă am căzut în păcat.] ce ne-a răsărit din uşurătatea [minții] să fieαιονοπα[Spre folos, ca nebunia tămăduită prin această nevoie şi pătimire. Prin urmare, nu ne-a necinstit Dumnezeu pentru că a îngăduit să ni se întâmple acestea. Că dacă ne-ar fi necinstit nu ar fi lăsat ca sufletul să ne fie nemuritor. Dar nici nu este neputincios pentru că a făcut trupul nostru astfel [stricăcios].

Că dacă era neputincios nu putea să țină atâta vreme, nici cerul, nici astrele, nici trupul pământului. Dar aceasta a făcut-o pentru cineva mai bun şi mai cu mintea întreagă [pentru om], ca [omul] să se încreadă mai mult în El, lucru care este temelia a toată mântuirea. Pentru aceea nu a făcut ca cerul să se veştejească până acum, nici prin bătrânețe, nici prin alte asemenea] şi suflet nu poate niciζιτεπιαορπ[neputințe. Căci cel lipsit de libertate păcătui, nici a se îndrepta. De unde rezultă că nu are trebuință nici de o astfel de îndreptare. Noi însă, cei cinstiți cu rațiune

şi suflet, în chip] ce izvorăşte din acesteηνυτορφϖτ[necesar avem trebuință de înțelepțirea pătimiri şi de cuget smerit, de vreme ce la început, primul om s-a abătut spre](11) mai înainte de toate celelalte [rele]. Sau altăαιονοπα[lipsa de minte [explicație]: dacă şi cerul urma să îmbătrânească precum trupurile noastre, mulți ar fi socotit că Făcătorul are multă slăbiciune, ca unul ce nu ar fi fost în stare să facă a dăinui pentru mulți ani nici măcar un singur trup.Acum însă li s-a luat acelora şi acest pretext de vreme ce lucrurile Sale au rămas atâta timp.

] trupurile noastre, ci,ιμητσι3. Pe lângă cele spuse, nu doar aici există [dacă în viața aceasta trăim în chip bun, cu întreagă înțelepciune, cu mai multă] trupurile noastre şi vor fi mai strălucite şi decâtιμητσινα[slavă vor învia al cerului şi decât al soarelui şi decât al tuturor celorlalte şi se vor muta] la moştenirea cea de sus(12). Aşadar, un fel de cunoaştere al luiιμητσι θεμ[Dumnezeu este cel prin mijlocirea întregii zidiri.

Altul, însă nu mai mic, este cel prin conştiință despre care am şi vorbit atunci în amănunțime, folosindu-ne de şi mai multe cuvinte. Şi am arătat cum că cunoştința celor bune şi a celor rele ni se face învățător de la sine şi cum conştiința ne strigă dinlăuntru toate acestea. Căci aceşti doi învățători ne-au fost dați dintru început: zidirea şi conştiința. Şi nici unul din ele neavând glas, în tăcere învățau pe oameni. Căci zidirea uimea pe privitor prin vedere şi minunăția ei trimitea pe tot cel ce o privea către Făcător.

Iar conştiința striga dinlăuntru judecând toate faptele. Iar puterea conştiinței şi hotărârea judecății ei noi le înțelegem prin schimbările feței. Că atunci când înăuntru, ea osândeşte vreun păcat [făcut de noi], se tulbură în afară fața şi se umple de multă întristare. Şi iarăşi fața păleşte şi se înfricoşează dacă ne-am lăsat robiți de ceva din cele de ruşine şi nu ascultăm glasul conştiinței. [Aşadar] prin înfățişarea din afară vedem lupta cea dinauntru.
Dar împreună cu aceşti doi învățători ne-a arătat şi pe al treilea, adăugat din purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Iar acesta nu mai este fără de glas precum cei dintâi, ci prin cuvânt şi îndemn şi sfătuire ne educă](13) Care este acesta?νημϖνγ νητ νιεζιμθυρ[voința
Tatăl rânduit fiecăruia dintre noi. Căci pentru aceasta a rânduit Dumnezeu ca noi să fim iubiți de părinții după trup, ca să-i avem ca învățători ai virtuții](14) Că tată adevărat nu este cineva prin actul sexual, ciζητερα ζετυεδιαπ[dacă îi educă bine [pe copii]. Nici a purta în pântece nu face pe cineva mamă, ci dacă îşi creşte bine [copiii] (15) . Iar că acesta este adevărul, anume că nu firea, ci virtutea îi face [pe oameni] părinți, înşişi părinții după trup mărturisesc împreună cu noi. Căci, adeseori, pe fiii lor, când văd că sunt neastâmpărați şi se abat la răutate, îi despart de înrudirea cu ei şi îi vestesc că pe alții, care adesea nu au avut nimic de-a face cu ei, îi fac fii ai lor. Oare ce este mai ciudat decât aceasta, ca pe cei pe care i-au născut să-i azvârle afară şi să-i primească pe cei pe care nu i-au născut?

Nu în zadar ne-au fost spuse acestea(16), ci ca să înveți că voia cea liberă] şi că aceasta [voia liberă],ζισυφ] este mai puternică decât firea [ζισεριαορπ[mai mult decât cealaltă [firea], obişnuieşte să facă şi părinți şi fii. Şi aceasta este lucrarea purtării de grijă a lui Dumnezeu: nici copiii să nu fie lăsați goi de iubirea firească(17) , dar nici totul să fie raportat la aceea [la legătura firească]. Că dacă părinții nu i-ar fi iubit nicidecum pe copiii lor şi nu ar fi fost mişcați de necesitatea legăturii fireşti, ci numai de felul de a fi şi de virtuți, ai fi văzut pe mulți dați afară din casa părintească din pricina nimicniciei lor, şi [atunci] neamul nostru ar fi fost risipit. Iar dacă

totul s-ar raporta la tirania firii şi aceasta nu ar fi îngăduit să-i urască nici pe cei răi, ci chiar înjosiți şi pătimind mii de necazuri din partea copiilor, părinții ar fi răbdat din pricina silei firii, îngrijind pe fiii ce îi înjoseau şi îi ocărau. neamul omenesc ar fi alunecat în cea de pe urmă răutate.

Căci copiii nu au prin fire dreptul să îndrăznească orice, ştiind că mulți au fost dați afară din casă şi lipsiți de averea părintească, pentru că au devenit răi şi pentru că de multe ori, îndrăznind în dragostea părinților, s-au pornit împotriva lor. Iar dacă Dumnezeu nu le îngăduia părinților să se supere şi să-i alunge şi să-i dea afară pe copiii cei răi, unde s-ar mai fi oprit răutatea? Pentru aceea Dumnezeu a legat de dragostea părinților şi necesitatea firii şi felul de comportare al copiilor, ca şi părinții să ierte pe copiii care greşesc cu măsură - firea însăşi îndemnându-i spre aceasta - dar şi ca nu cumva firea să-i mustre şi să aibă puterea a-i sili să se îngrijească şi de fiii răi - să nu îi mai crească pe cei răi şi care bolesc nevindecat, spre a nu le spori răutatea(18).

Câtă purtare de grijă [din partea lui Dumnezeu] nu se vede în acestea, spune-mi? Că El a poruncit şi ca părinții să iubească, dar a pus şi o măsură dragostei(19) şi, iarăşi, a rânduit şi o răsplată pentru creşterea bună a copiilor. Iar că este răsplată, şi nu numai pentru bărbați, ci şi pentru femei, ascultă ce zice în altă parte pentru acestea [pentru femei] şi despre acestea [despre femei] Scriptura. Iar pentru ele răsplata nu este mai mică decât pentru bărbați(20). Căci zicând Pavel: "Femeia fiind înşelată, s-a făcut călcătoare de poruncă", a adăugat „dar se va mântui prin naştere de fii"(I Tim. 2, 15).

Ceea ce a zis înseamnă oare să te mâhneşti că cea dintâi femeie te-a aruncat în dureri de naştere şi osteneli şi în purtarea îndelungată a sarcinii în pântece? Nu! Nu te necăji [pentru asta]! Că nu ai atâta vătămare din dureri şi din osteneli cât câştigi, dacă vrei, luând din creşterea copiilor prilej de nevoințe. Căci dacă copiii cei născuți de tine se bucură de o îngrijire cuvenită şi sunt duşi către virtute prin purtarea ta de grijă față de ei, aceasta ți se face pricină şi prilej de multă mântuire şi, pe lângă nevoințele tale, vei lua şi mare răsplată pentru îngrijirea lor.

4. Şi ca să vezi că nu simplul fapt de a da naştere face [pe o femeie] mamă, nici nu ia vreo plată pentru acest lucru, Pavel, în altă parte, vorbind despre văduvă, îi arată semnul [văduviei adevărate]: „Dacă a crescut copii"(I Tim. 5,10). Nu a zis: „Dacă a născut copii", ci: „Dacă a crescut copii". Una [naşterea copiilor) ține de fire, cealaltă [creşterea lor] de voia cea liberă].ζισ εριαορπ[

Şi de aceea zicând aici „se va mântui prin naştere de prunci", nu s-a oprit la aceasta, ci voind să arate că nu naşterea de prunci, ci a-i educa bine ne aduce răsplată, a adăugat: „Dacă rămân în credință şi în dragoste şi în sfințenie împreună cu întreaga înțelepciune"(I Tim. 2,15). Ceea ce a zis aceasta înseamnă: atunci va lua mare plată dacă copiii ei rămân în credință şi în dragoste şi în sfințenie(21).

Prin urmare, dacă îi conduci pe ei către acestea, dacă îi îndemni, dacă îi înveți, dacă îi sfătuieşti, vei avea pentru această purtare de grijă multă răsplătire din partea lui Dumnezeu(22).
Să nu socoată femeile că este lucru străin de ele a se îngriji şi de fetițe şi de băieți. Că [Pavel] nu a deosebit aici între fete şi băieți(23). Ci într-un loc a zis: "dacă a crescut copii", iar aici: „dacă [copiii] rămân în credință şi dragoste şi sfințenie".

Grija de copii ține de amândoi [părinții], şi mai cu seamă de femei, de vreme ce ele stau mai mult acasă(24). Căci pe bărbați adesea îi trag călătoriile şi grijile din piață şi treburile cetății, dar femeia neavând nici o astfel de grijă, mai uşor poate să se îngrijească de copii, bucurându-se de mai mult răgaz(25). Aşa făceau femeile din vechime! Că datoria aceasta nu este cu necesitate numai a bărbaților, ci şi a femeilor. Iar datorie numesc a purta de grijă de propriii copii şi a-i duce la filosofie(26). Şi [ca să vedeți] că acesta este adevărul, vă voi spune o istorisire de demult.

Era la iudei o femeie cu numele Ana. Şi această Ana a bolit multă vreme de nenaşterea de prunci. Şi, ceea ce era mai cumplit, era faptul că cealaltă femeie a bărbatului ei era mamă a mulți copii. Şi voi ştiți că prin fire acest lucru [nenaşterea de prunci] este de nesuferit pentru femei. Dar când se mai adaugă şi o concurentă care are copii, acest fapt devine cu mult mai cumplit. Că văzând bucuria şi belşugul celeilalte femei, îşi socotea mai amarnică propria nefericire(27), după cum şi cei ce trăiesc în cea de pe urmă sărăcie alunei se îndurerează mai tare, când iau aminte la cei bogați. Şi nu numai acesta era răul, că aceasta nu avea copii, iar cealaltă avea, ci şi că cealaltă îi era concurentă, şi nu numai că îi era concurentă, ci şi că aceea o ocăra că [Ana] nu este bună de nimic. Iar Dumnezeu, văzând toate acestea, răbda. ,.Şi nu-i dădea ei Domnul", zice, „prunc după necazul ei şi după întristarea sufletului ei"(I Rg. 1,6) (28) .

Ce înseamnă „după necazul ei"? Nu se poate spune că [Dumnezeu], privind liniştit la ca cum îşi poartă nefericirea, nu îi dădea copil, ci. că deşi o vedea plângând şi îndurerându-se şi necăjindu-se, nu i-a dezlegat întristarea tocmai pentru că avea pregătit pentru ea altceva cu mult mai mare. Acestea să nu] (29) , ci şi de aici să învățăm cea maiζϖγρεραπle ascultăm cu neglijență [mare filozofie, ca să nu cădem în vreun rău.

Chiar de suntem în dureri, chiar de ne necăjim, chiar de ni se pare că vreun rău este de nesuferit, să nu ne pierdem râvna, să nu ne neliniştim, ci să rămânem mereu în purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Că Acela ştie limpede când trebuie să dezlege ceea ce ne întristează. Asta s-a petrecut şi în acest caz. Nu pentru că o ura, nici pentru că Şi-a întors fața de la ea i-a închis Dumnezeu pântecele, ci ca să ne deschidă nouă uşile filosofiei ce se afla în femeie(30) şi să înțelegem bogăția credinței ei şi să cunoaştem că mai strălucită a făcut-o din această [încercare]31.

Ascultă şi cele ce urmează! „Şi aşa a făcut", zice, „an de an, din destul, când ea se suia la casa Domnului. Şi era întristată şi plângea şi nu mânca"(I Rg. 1,7)(32). Şi s-a prelungit durerea, mare a fost întristarea, nu două sau trei zile, nici douăzeci sau o sută, nici o mie sau două mii, ci „din destul". Mulți ani a fost întristată şi îndurerată femeia. Că aceasta înseamnă „din destul". Şi mai mult, lungimea timpului şi ocările şi batjocoririle din partea celeilalte femei nu i-au veştejit nici nu i-au oprit filosofia, ci ea necontenit se ruga şi implora [pe Domnul](33). Şi lucrul care este mai mare decât toate şi care mai cu seamă arată dorirea ei față de Dumnezeu este că nu poftea să dobândească [pentru sine] pur şi simplu un copil, ci să ofere rodul ei lui Dumnezeu şi pârga pântecelui ei [să o dea Domnului] şi pentru această bună făgăduință să ia plată(34). De unde se vede aceasta? Din cuvintele următoare. Ştiți cu toții că lipsa de prunci este nesuferită de femei mai cu seamă din pricina bărbaților. Că mulți dintre bărbați sunt atât de lipsiți de minte încât îşi învinovățesc femeile că nu dau naştere la prunci, neştiind ei că a naşte îşi] de sus, din pronia lui Dumnezeu, şi că nici firea femeii,ηχραare începătura [nici viețuirea împreună, nici altceva nu o

face destoinică de la sine pentru aceasta. Ba mai mult, deşi ei ştiu că le învinovăţesc pe nedrept, totuşi le ocărăsc şi se întorc de la ele şi nu stau cu ele cu bucurie.

5. Să vedem, dar, şi în cazul acestei femei dacă s-a întâmplat aceasta. Dacă ai fi văzut-o dispreţuită, necinstită, înjosită, fără îndrăzneală în faţa bărbatului, nici având parte de multă bunăvoinţă şi dragoste din partea lui, ai fi putut trage concluzia că din aceste pricini dorea copil, tocmai ca să aibă îndrăzneală şi multă libertate(35) şi mai dorită să se facă bărbatului. Dar dacă, dimpotrivă, afli toate acestea, şi o vezi pe ea mai iubită decât cea care avea copii şi bucurându-se de mai multă dragoste şi bunăvoinţă, este limpede că nu pentru vreo pricină omenească, nici ca să-şi atragă mai mult bărbatul, voia copil, ci pentru motivul spus mai înainte.

De unde este vădit acest lucru? Ascultă că însuşi cel ce a scris zice aceasta. Că nu a scris în zadar acest fapt, ci ca să afli virtutea femeii"(36). Aşadar ce zice acesta? „Iubea Elena pe Ana mai mult decât pe Fenana. Apoi, după acestea, văzând-o pe Ana că nu mănâncă, ci plânge, i-a zis: „Ce ai de plângi? Şi pentru ce nu mănânci? Pentru ce ţi se zbate inima? Nu sunt eu mai bun pentru tine decât zece copii?"(l Rg. 1,8). Vezi cum se necăjea pentru ea şi se îndurera mai mult decât pentru cealaltă, nu fiindcă nu avea copii, ci fiindcă o vedea întristată şi ţinută în supărare? Ba mai mult, pentru că nu o îndupleca să lase întristarea.

Căci ea nu pentru el căuta să aibă copil, ci ca să arate lui Dumnezeu un rod al său. „Şi s-a sculat", zice, "după ce ei au mâncat şi au băut în Silo şi a stat înaintea Domnului"(I Rg. 1,9). Nu s-a spus nici aceasta pe degeaba, că [a stat înaintea Domnului] "după ce au mâncat şi au băut", ci ca să înveţi că]αιεδα[] pe care alţii o fac [prilej] de dezlegare şi îngăduinţe ζοριακvremea [(37), ea a făcut-o vreme de rugăciune şi lacrimi din pricină că era foarte-foarte trează şi veghetoare(38). „Şi a stat înaintea Domnului. Iar Eli, preotul şedea pe scaun la uşa cortului Domnului"(I Rg. 1,9-10). Nici aceasta nu a fost spusă doar aşa, ci pentru a arăta căldura [credinţei] femeii.

Căci după cum o văduvă singură, care nu are nici un ocrotitor, ocărâtă, mult nedreptăţită, atunci când urmează să intre împăratul şi îl întâmpină suliţaşi şi scutieri şi cavaleri şi toţi ceilalţi slujitori, ea nu se sinchiseşte, nici nu are trebuinţă de vreun mijlocitor, ci trecând cu vederea toate acestea, cu multă îndrăznire se înfăţişează împăratului şi îşi varsă cu lacrimi necazul, mânată de nevoia ei, aşa şi această femeie, nu s-a roşit, nici s-a ruşinat de preotul care şedea [acolo], ci de la sine a cerut şi s-a apropiat cu multă îndrăznire către împărat.

Şi întraripată de dor, s-a suit la cer cu mintea şi ca şi cum L-ar fi văzut pe însuşi Dumnezeu, aşa vorbea cu El din toată inima. Şi ce zice? La început nu spune nimic mai mult, ci îşi alcătuieşte introducerea din suspinuri şi îşi slobozeşte izvoarele calde ale lacrimilor. Şi după cum coborând ploaia, până şi cel mai tare pământ, dacă este udat şi înmuiat, se trezeşte cu uşurinţă spre odrăslirea roadelor, aşa s-a petrecut şi cu această femeie. Că pântecul ei, muiat fiind ca de o ploaie de lacrimile sale şi încălzit prin durerea [inimii], a început să se trezească spre buna naştere de prunci.

Să ascultăm chiar cuvintele şi această frumoasă implorare. ,.Plângând a plâns", zice, "şi s-a rugat cu rugăciune Domnului zicând: Adonai Doamne Eli Savaot"(I Rg l, 10-11). înfricoşate cuvinte şi pline de cutremur. Şi bine a făcut scriitorul că nu le-a tradus în limba noastră. Că nu a putut să le]. Nu cuητερα[tălmăcească în greceşte păstrându-le în acelaşi timp puterea(39) un singur

cuvânt I S-a adresat femeia, ci din multe [numiri] cuvenite Lui, şi-a]caldă a inimii. Şi precum cei ζισεθαιδ[arătat dorirea faţă de El şi dragostea care scriu jalbe împăratului nu pun la începutul [rugăminţii] doar un singur nume, ci îl numesc biruitor şi august şi de sine stăpânitor şi multe altele mai măreţe decât acestea, şi abia atunci îşi formulează cererea, aşa şi aceasta înălţând o cerere la Dumnezeu, a pus multe numiri la începutul rugăminţii, arătându-şi dragostea, după cum am zis, şi cinstirea faţă de Cel rugat.

Iar durerea i-a insuflat cererea. Pentru aceea a şi fost auzită degrabă, fiindcă a scris-o cu multă pricepere. Aşa sunt rugăciunile cele făcute din durerea sufletului. Iar în loc de hârtie a avut mintea, în loc de toc limba, iar lacrimile în loc de cerneală. Pentru aceea a şi rămas până azi rugăciunea ei.

De neşters sunt astfel de slove care s-au scris cu acea cerneală. La fel este şi începutul rugăciunii. Dar cele care urmează începutului? [Acestea sunt:] „Dacă privind vei privi", zice, "la smerenia roabei Tale". Neavând nimic [al său] şi-a început rugăciunea cu o făgăduinţă. A şi făcut deja cu Dumnezeu un schimb, neavând totuşi nimic în mâna [sa]. Se aprindea şi se îndurera mai mult faţă de Acesta decât faţă de acela [bărbatul ei] şi de aceea [Acestuia] s-a rugat să primească un copil. „Dacă privind vei privi la smerenia roabei Tale". Două îndreptăţiri am, zice Ana: robia şi necazul. „Dă-mi mie roabei Tale sămânţă bărbătească şi îl voi da dat înaintea Ta"(l Rg. 1.11). Ce înseamnă „dat înaintea Ta"? Dăruit cu totul şi întreg ca rob al Tău. Eu îmi retrag orice stăpânire [asupra lui]. Atât numai vreau să fiu mamă, cât să ia început copilul din mine şi mai departe mă retrag şi stau deoparte.

] femeii! Nu a zis: „Dacă îmi dai trei copii,αιεβαλυε[6. Ia aminte la evlavia doi îţi dau Ţie; dacă doi, îţi dau unul, ci dacă îmi dai numai unul singur, îţi ofer întreaga roadă". „Şi vin şi băutură ameţitoare nu va bea"(I Rg. 1,11).Încă nu a primit copilul şi deja îl face prooroc şi vorbeşte despre creşterea pruncului şi face înţelegeri [contracte] cu Dumnezeu. O, îndrâznire de femeie! Atunci nu avea nimic cu care să participe [la contract] - de vreme ce nu primise nicidecum - şi de aceea pune [înainte] preţul celor ce le va avea în viitor. Şi precum mulţi lucrători de pământ, vieţuind în cea mai de pe urmă sărăcie şi neavând bani să-şi cumpere un berbec sau o oaie, le iau cu jumătate din preţ de la stăpânii lor, făgăduind ca să le dea înapoi restul din preţ când vor avea roade, aşa a făcut şi aceasta.

Ba a făcut cu mult mai mult. Căci nu ca să dea [mai pe urmă] jumătate din preţ şi-a luat fiul de la Dumnezeu, ci ca să I-l dea iarăşi înapoi întreg şi să-I aducă ca rod faptul că 1-a crescut. Căci socotea îndestulată răsplătire ca să se ostenească pentru un preot al lui Dumnezeu(40). „Şi vin şi băutură ameţitoare nu va bea", zice [Scriptura]. Nu a cugetat în sine: „Dar dacă va fi plăpând şi se va vătăma din pricina băutului de apă? Dar dacă va cădea în neputinţă? Dar dacă va muri, cuprinzându-l o boală cumplită? (41). [Nu gândea astfel], ci, cugetând că Cel Care i l-a dat, însuşi va putea să Se îngrijească de sănătatea [copilului], de la naştere şi din scutece l-a întărit în sfinţenie(42), aruncând totul asupra lui Dumnezeu. Şi mai înainte de a-1 naşte, pântecele ei s-a sfinţit, având în sine un proroc, purtând un preot, ducând o jertfa [pentru Dumnezeu], dar jertfa însufleţită(43) .

Pentru aceea a lăsat-o Dumnezeu în deznădăjduire, pentru aceea i-a dat [copilul] cu întârziere, ca mai strălucită să o facă prin felul naşterii, ca să arate filosofia ei. Căci şi când a stat la rugăciune

nu a pomenit de potrivnica ei, nu a vorbit de batjocoririle ei, nu a adus în discuţie ocările ei, nu a zis: „Răzbună-mă faţă de aceea femeie rea şi pângărită”. Aceste lucruri le fac multe femei. Însă ea nepomenind nimic de acele ocări, doar pentru necazurile ei s-a rugat. Aceasta fa-o şi tu, omule; şi când vezi pe vrăjmaşul tău întristându-te, nu-i arunca nici o vorbă amară, nici nu te ruga împotriva lui chiar dacă el te duşmăneşte. Ci intră în [cămara ta] şi pleacă genunchii; varsă lacrimi şi roagă-L pe Dumnezeu să dezlege mâhnirea şi să stingă întristarea. Asta a făcut şi Ana; şi a dobândit cele mai mari roade [tocmai] de la vrăjmaşa ei. Căci potrivnica ei a lucrat împreună la naşterea pruncului. Cum anume, îţi spun eu.

Pe când aceea o îndurera [pe Ana] şi o necăjea şi mai mare îi făcea durerea, din acea durere, mai încordată devenea rugăciunea; iar rugăciunea Îl trăgea pe Dumnezeu [către femeie] şi îl făcea să fie binevoitor; şi aşa s-a născut Samuel. Aşadar, dacă suntem treji, nu numai că duşmanii nu pot să ne vatăme cu nimic, ci chiar ne folosesc foarte mult, căci ne fac mai râvnitori către orice. Şi nu numai că nu ne pornim pe noi înşine la a-i batjocori sau a-i înjosi, ci din întristarea provocată de aceia, ne [mişcăm] spre rugăciune.

Şi născând copilul, i-a pus numele Samuel, ceea ce se tâlcuieşte: “Dumnezeu ascultă”. Şi fiindcă din rugăciunea ei cea ascultată [de Dumnezeu] l-a primit pe el, iar nu de la fire, a înscris spre dăinuire, ca pe un stâlp de aramă, pomenirea acelei fapte prin numele [copilului] (44) Nu a zis: „Să-i dăm numele tatălui sau al bunicului sau al străbunicului”, ci: „însuşi Cel Ce mi l-a dat. El să fie cinstit şi prin numele copilului”. Acesteia să-i râvniţi, femeilor! Pe aceasta să o urmăm, bărbaţilor! [Precum ea], atâta grijă să purtăm de copii! Aşa să ne creştem odraslele! Şi pe lângă toate celelalte, să le [sădim] înţelesul (45).]ζηνυσορφϖσ ζητ ζογολ[întregii înţelepciuni

De nimic, nu trebuie aşa să ne sârguim şi să ne îngrijim şi să ne frământăm] şi cuviinţă.ηνυσορ φϖσ[ca de întreaga lor înţelepciune
Această stare (46) mai cu seamă se tulbură în acea vârstă a copilăriei Şi ceea ce facem cu sfeşnicele, aceasta să facem şi când ne
Păzim copiii. Că adeseori când o slujnică aprinde sfeşnicul, îi poruncim să nu-l ducă unde este vreo trestie sau iarbă uscată sau ceva de acest fel, ca nu cumva uitând noi de el, să cadă vreo scânteie şi pornind de la acea uscătură, să se aprindă toată casa.

Această purtare de grijă să o avem şi pentru copii şi să nu le ducem privirile unde sunt slujnice desfrânate(47), fete destrăbălate ori roabe neînfrânate, ci să poruncim cu tărie ca, şi dacă avem o asemenea slujnică, sau vecină, sau pur şi simplu orice fată care este astfel(48) , să nu vină nici sub privirile, nici să nu aibă convorbiri cu cei tineri, ca nu cumva căzând din acelea vreo scânteie, sa aprindă întreg sufletul copilului şi nefericirea să devină nemângâiată.

Şi nu numai de imagini, ci şi de auziri dulci şi desfrânate să-i ferim(49) ca să nu li se vrăjească(50) prin acestea sufletul. Nici la spectacole să nu-i ducem, nici la ospeţe şi beţii, ci mai degrabă tinerii să fie păziţi mai tare decât fecioarele în cămările lor(51). Că nimic nu împodobeşte aşa de mult vârsta] şi a veni la nuntă curat deηνυσορφϖσ[lor precum cununa întregii înţelepciuni]ϖατελεμορπ[toată desfrânarea(52). Iar dacă sufletul nu a cugetat mai înainte la desfrâu(53), nici nu s-a stricat, ci tânărul a cunoscut doar pe femeia cu care s-a unit prin nuntă, atunci soţiile le vor deveni dorite. Când tinerii vor păşi spre căsătorie cu o asemenea pază. atunci şi pornirile drăgăstoase vor fi] lor maiαιλιφ](54) mai adevărată şi prietenia [αιονυε

[mai calde şi dragostea adâncă şi mai strânsă. Iar cele ce se întâmplă acum nu sunt nuntă ci pur şi simplu înavuţire şi negoţ. Căci atunci când tânărul este stricat dinainte de nuntă, iar după nuntă iarăşi se uită la altă femeie, care mai este folosul nunţii, spune-mi(55)?

[Să ştii] că mai mare este pedeapsa, de neiertat păcatul, când având soţie te uiţi fără ruşine la desfrânate şi faci adulter. Că după ce ţi-ai luat soţie, chiar dacă cea care îl strică pe cel căsătorit este desfrânată, tot adulter este acest lucru. Şi se întâmplă acestea - că aleargă şi după cununie la femeile uşuratice - tocmai pentru că înainte de căsătorie nu s-au îngrijit de întreaga înţelepciune. De aici ies luptele, batjocoririle, întoarcerea pe dos a caselor,] de soţie şi seζϖρε[certurile zilnice. De aici se micşorează dorirea veştejeşte; iar petrecerea şi convorbirile cu desfrânatele îl moleşesc. Pe când dacă ar învăţa să aibă întreagă înţelepciune, şi-ar socoti soţia mai dorită] şi va păstra mare şi bunăαιονυε[decât toate şi o va privi cu multă dragoste](56) cu ea.αιονομο[armonie

Iar fiind pace şi armonie , toate bunătăţile vor intra în casa aceea. Aşadar, pentru ca şi în cele de aici să avem bună rânduială şi spor şi să avem parte după aceea şi de împărăţia cerurilor, să purtăm de grijă - şi faţă de noi şi faţă de copii - ca mai ales această poruncă să o plinim spre a intra la acea nuntă duhovnicească: să nu ne îmbrăcăm în haină pătată(57) . Şi aşa cu multă îndrăznire ne vom bucura de cinstea păstrată acolo celor vrednici. De care fie ca noi toţi să avem parte cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Care Tatălui şi Duhului Sfânt slavă, cinste şi putere acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

NOTELE EXPLICATIVE

(1) Înainte de a deveni părinţi trebuie ca noi înşine să avem experienţa purtării de grijă a lui Dumnezeu pentru a şti cum să ne purtăm cu copiii noştri. Singurul adevărat şi iubitor Părinte este Dumnezeu. Deci părinţi pot fi doar acei oameni care imită cât mai fidel cu putinţă pedagogia dumnezeiască.
(2) Etimologic: cu minte iubitoare, în orice act mai mult contează dispoziţia lăuntrică, nu atât fapta ca atare.
(3) Vieţuirea cât mai lipsită de confort şi pofte.
(4) Analogia cu cei dragi şi această atitudine faţă de post au sens doar dacă iubim postul şi cele legate de el. Arareori mai iubim astăzi postul. Dar există realmente o iubire a postirii care este dar de sus pe măsura doririi şi ostenelii noastre.
(5) Ce să mai vorbim de noi, care şi vremea postului o prefacem în prilej de desfătări culinare (şi nu numai), chipurile, „de post”. Aici este toată cheia. Noi facem cele duhovniceşti pentru ca să ne fie îngăduite cele trupeşti. Or, această atitudine este un foarte subtil mod de a ne depărta inconştient de Hristos. Duhul postului trebuie păstrat în fiecare clipă. Abia postirea duhovnicească din afara postului ne dă mărturie despre sinceritatea postirii din vremea postului.
(6) Toate problemele sociale nu se rezolvă din exterior. Niciodată societatea nu va fi în pace dacă nu se va începe de la pacea persoanei, pe care o dobândeşte doar prin nevoinţă şi dăruire către celălalt. Această pace adâncă se va răsfrânge asupra familiilor fiecăruia şi abia apoi familiile se vor pune în acord unele cu altele generând binele cetăţenesc.
(7) După cum se observă, Sfântul Ioan arată că dispoziţia lăuntrică, dragostea aprinsă pentru viaţa duhovnicească şi mijloacele ei este singura capabilă să ne izbăvească de împătimirea lumii.
(8) Probabil sfântul Flavian, episcopul Antiohiei.

(9) Poate catehumenilor dintre păgâni; sau poate e vorba despre discuțiile apologetice cu păgânii.
(10) Uimirea sfântului este cum de o zidire stricăcioasă are în sine capacitatea de a perpetua atâta timp viața şi puterile de zămislire. Orice lucru stricăcios are un sfârşit, căci se descompune. Ceea ce face ca zidirea, odată ajunsă stricăcioasă, să nu piară în neființă este tocmai acțiunea energiilor necreate / care o susțin şi infuzează puterea dătătoare de viață în creație.
(11) Primul efect al păcatului adamic a fost vătămarea minții, ieşirea ei din cadrele firii. Starea lui Adam dinaintea căderii este caracterizată de acelaşi sfânt Ioan Gură (întreaga înțelepciune, mintea întreagă, firea deplină şi ηνυσορφϖσde Aur ca)αιον–οπα) din nebunie sau lipsa de minte (φυονplină de har). Revenirea minții ( ) se face prin pocăință sau schimbarea mințiiηνυσο ρφ–ϖσîn cadrele ei fireşti ( ).αιον–ατεμ(
(12) Pasajul se construieşte pe înlănțuirea existență - existență bună - existență fericită şi veşnică, mult aprofundată de sfântul Maxim Mărturisitorul. Sfântul Ioan cu geniul său oratoric, arată legătura dintre aceste trei tipuri de existență, modul cum derivă una din alta, prin folosirea : demnității simplei existențe îi esteιμητσιθεμ –ιμητσινα –ιμητσιunui joc de specifică starea biologică a trupurilor noastre: omul, prin efortul liber spre viața virtuoasă se verticalizează, trece de la etajul simplei existențe la unul superior; această adevărată înviere duhovnicească se permanentizează şi se răsfrânge şi asupra trupului care se va muta, va trece la un mod de viețuire veşnică şi fericită.
(13) Dă un ritm, un mod de viețuire, minții şi voinței noastre.Educarea voinței se face de mic copil. Părintele transmite fiului modul său de a fi, cu toate aspectele de simțire, gândire etc. Nu putem noi înşine. Voința gnomică este componenta fundamentală a persoanei. Prin urmare, copilul trebuie învățat, prin poruncile lui Hristos, să devină persoană. Educația nu se referă doar la intelect sau deprinderi sociale şi profesionale, ci are în vedere omul ca persoană totală, în acest context materialul de care trebuie să se folosească creştinul trebuie să fie extrem de selectiv şi acceptat doar dacă este în acord cu Duhul lui Hristos. Oare mai oferă societatea de azi o astfel de educație? Este cu totul îndoielnic acest fapt.
(14) Singura educație creştină este cea a virtuții. Dacă părinții nu sunt virtuoşi, nu pot educa la fel pe copii. Adevărata iubire care este de la Dumnezeu, după cum spune sfântul, constă în a-i educa pe copii după Dumnezeu, nu după criteriile lumii. Altfel iubirea părinților este pătimaşă, oricât ar părea de jertfelnică. Dacă un om nu este virtuos, adică dacă nu are adevărată dăruire de sine către Dumnezeu şi aproapele, are în sine în ascuns sau pe față egoismul, sau iubirea de sine], izvorul tuturor răutăților, după Sfinții Părinți, în acest mod,αιτυαλιφ[felul său egoist de a fi se transmite şi copilului. Oare nu spunea Mântuitorul despre farisei că înconjură marea şi uscatul să facă un ucenic şi apoi îl fac fiu al gheenei de două ori mai mult decât ei (Mt. 23,15). Iar această „înconjurare a mării şi uscatului" se face, desigur, la arătare, cu foarte multă osteneală, ostenitorul fiind convins că el se jertfeşte pentru cel în cauză şi că o face cu un scop bun însă rezultatul este pieirea împreună a celor doi. La fel este şi cu părinții care nu şi-au dat mai întâi inima şi ființa cu totul lui Hristos. Rezultatul este, în cel mai bun caz, o închidere în clanul familial aici pe pământ, dar a cărei consecință veşnică este cumplită. Totuşi există un element bun al legăturii jertfelnice dintre părinte şi copil, chiar la nivelul biologic, care, în cazurile de conştientizare târzie a deşertăciunii acestei lumi, poate deveni un ferment pentru pocăința familiei în întregul ei, dacă este exploatat duhovniceşte.
(15) Este limpede că sfântul nu acordă importanță faptului biologic de a fi părinte. Degeaba avem copii dacă nu îi creştem pentru şi împreună cu Hristos. Simpla paternitate sau maternitate biologică, deşi pare scandalos, nu este un lucru bun în sine. Doar paternitatea asumata creştineşte, adică dacă ea devine şi duhovnicească, are sens. Altfel, faptul de a avea copii, de a-i

creşte în patimi şi duh lumesc, devine un prilej de osândire veşnică. Desigur, pronia lui Dumnezeu, ţinând cont de libertatea omului şi de potenţialitatea reală a pocăinţei şi conlucrănd cu omul, poate întoarce spre bine, deşi cu multe suferinţe, orice situaţie nefavorabilă. Dar acestea sunt excepţii care nu ne îndreptăţesc de la regulă (a se vedea pe aceeaşi temă şi Sf. Simeon Noul Teolog, Epistola 4, în Scrieri – partea III, Ed. Deisis, 2001 pg. 346-348).
(16) Scrierile Părinţilor şi Evanghelia nu au fost date pentru a face filosofie goală pe marginea lor, ci pentru a ne transforma în mod real vieţuirea pe baza lor.
(17) Iubirea firească este potenţialul care poate fi direcţional bine sau rău prin voinţa părinţilor. Dacă ar lipsi elementul de afecţiune din relaţia părinte-copil, toată educaţia s-ar reduce la o seacă militărie şi un regim de cazarmă. Totuşi severitatea în anumite cazuri poate fi o componentă reală a adevăratei iubiri. Relaţia dintre copil şi părinte se regăseşte la nivel de preot şi credincios şi, uneori, chiar între credincioşi ori soţ şi soţie. Deşi acest fapt este aparent paradoxal, să nu uităm totuşi că Hristos ne este şi prieten şi mamă şi frate, dar şi copil (a se vedea predica Sf. Nicodim Aghioritul la praznicul Sf. Simeon Noul Teolog, în Slujba Sf. Simeon Noul Teolog, Ed. Deisis 2002)
(18) Dumnezeu împreunează în dragostea părintească firea şi comportamentul copiilor. Cea dintâi îi face iertători pe părinţi pentru greşelile uşoare ale fiilor. Cea din urmă îi scoate pe părinţi de sub tirania firii şi le dă puterea ca voinţa să le fie mai puternică decât dragostea firească.
(19) Măsura e dată de comportamentul copiilor. Oare ce legătura mai au legile de azi, care împiedică pe părinte să-şi „urecheze" copilul dacă a făcut ceva rău, cu duhul creştin care urmăreşte sporirea duhovnicească şi nu social-psihologică a copilului?
(20) În antichitate, mai cu seamă de la 6-7 ani în sus, rolul hotărâtor în educaţie îl avea tatăl.
(21) După cum se observă, traducerile româneşti nu redau sensul textului, în textul românesc, rămânerea în credinţă şi dragoste se referă la femeia, pe când textul grecesc şi comentariul sfântului Ioan Gură de Aur se referă la copiii femeii.
(22) Oare cum va fi în stare o mamă care nu are ea însăşi experienţa virtuţii şi a vieţii adevărate în Hristos să conducă pe copiii ei la Hristos şi să-i crească ca ostaşi ai lui Hristos. Cu adevărat pentru lumea aceasta, smintită pare atitudinea maicilor mucenicilor care îşi îndemnau copiii la moarte pentru Hristos. Dar aceea era adevărata dragoste de mamă, căci realiza ca prin martiraj, şi ea şi fiii ei vor fi împreună în veşnicie în împărăţia lui Hristos.
(23) În antichitate, fetele erau mai mult sub ocrotirea mamelor, iar băieţii a taţilor.
(24) Iată cât de importantă este prezenţa mamei acasă. Azi, când femeia caută carieră, cum îşi mai poate îndeplini real rolul de educatoare întru virtute a copiilor. Pentru aceea, aceştia sunt lăsaţi pe mâna grădiniţelor şi a şcolilor, unde se dă în general o educaţie uniformizatoare după standardele şi concepţiile necreştine şi anti-creştine ale societăţii. Oare mai poate ieşi un creştin adevărat dintr-un astfel de copil? Oare nu e preferabil să trăim mai degrabă în sărăcie şi să avem copii afierosiţi lui Hristos decât să ne ostenim să le asigurăm doar cele lumeşti şi aşa să îi pierdem şi pe ei şi cele pe care le-am agonisit pentru ei?
(25) Dacă în schimb femeia începe să se gândească la haine şi coafură, la zeci de feluri de mâncăruri şi la distracţii, la telenovele sau alte feluri de a petrece timpul, e limpede că nu mai are acest răstimp de care vorbeşte aici sfântul.
(26) Filosofia înseamnă la sfântul Ioan, şi nu numai la el, ci în general la Sfinţii Părinţi, modul concret de vieţuire al creştinului în virtute.
(27) În general, compararea cu alţii ne duce la deznădejde, mai ales dacă
socotim că suntem lipsiţi de anumite lucruri care nouă ni se par bune şi de dorit şi de care vedem că alţii se îndestulează. Această atitudine nu este duhovnicească, de vreme ce nu ar trebui să ne

dorim nimic decât pe Hristos. Iar El, ştiind ce avem trebuinţă, ne va da cu siguranţă tot ceea ce ne poate ajuta să creştem în dragostea Lui.
(28) După versiunea Septuagintei, care nu este prezentă în ediţiile mai noi ale Bibliei româneşti.
(29) Adică fără intenţia de a le pune în aplicare. Să nu le ascultăm doar ca pe nişte poveşti vrednice doar de istorisit, căci cuvintele Scripturii sunt viaţă şi ne dau putere, dacă ne deschidem, să urmăm după putere pe cei ce le-au îndeplinit.
(30) Toate mijloacele de procreere artificială nu sunt oare o sfidare a proniei şi voinţei lui Dumnezeu şi o dovadă a necredinţei şi neîncrederii în purtarea Sa de grijă?
(31) Dacă ne lăsăm în mâna lui Dumnezeu, toate cele ce par defavorabile se vor întoarce în prilejuri de mai mare înaintare în comuniunea cu Dumnezeu.
(32) Traducere după Septuaginta. în continuare facem referire le textul din Septuaginta, care uneori se potriveşte cu cel românesc, eventual decalat cu un verset sau două.
(33) Constanţa, stăruinţa până la sânge este cheia oricărei nevoinţe smerite şi încrezătoare în Dumnezeu..
(34) Sfântul Ioan argumentează mai jos că singurul motiv pentru care Ana voia copil era ca să-l poată oferi Domnului cu toată inima şi să ia răsplata de la Dumnezeu pentru această făgăduinţă, în nici un caz ea nu avea dorinţa de a „poseda” un copil şi cu atât mai puţin de a face din el un idol, cum adesea se întâmplă azi. Copilul trebuie crescut exclusiv pentru Dumnezeu, deşi acest lucru nu suprimă coordonatele orizontale, omeneşti, ale educaţiei sale.
(35) În sensul de mare cinstire, de care se bucurau doar oamenii liberi, nu şi sclavii sau slugile.
(36) Nimic nu este pus în plus sau în minus în Scriptură, ci dacă se cugetă cu stăruinţă şi cuviinţă se poate trage folos din orice amănunt.
(37) Etimologic „lipsă de frică”. Omul în asemenea momente socoteşte că nu mai are de cine să se teamă. Aceasta a fost şi starea lui Adam pentru care a căzut, într-un cuvânt, este lipsa de prevedere şi veghere, în ea este un oarecare fel de neseriozitate şi de încredere ascunsă în sine.
(38) Această permanentă trezvie ne ajută să nu mai pierdem nici o clipă, ci toate să le răscumpărăm pentru împărăţia cerurilor. Omul duhovnicesc nu are respiro, ci este permanent cu inima aţintită către Dumnezeu. De noi ţine transfigurarea calitativă a clipelor şi prilejurilor care ni se oferă, chiar dacă ele ne sunt date cu încărcături duhovniceşti negative. Aici în text, timpul mesei şi al sărbătorii, pe care majoritatea oamenilor îl socotesc ca îngăduinţă la veselie şi desfătare culinară, la vorbe multe şi uneori uşuratice, Ana îl fructifică prin rugăciune.
(39) Iată avantajul „limbilor sacre”. Orice traducere slăbeşte puterea şi bogăţia textului original.
(40) Cu adevărat minunat mod de a cugeta la creşterea copilului: să socoteşti ca singura ta răsplată bucuria ostenelii de a creşte un om pentru Dumnezeu. Dintr-o astfel de dispoziţie se arată că Ana era în stare de orice sacrificiu şi nevoinţă necondiţionată pentru Dumnezeu. Dacă încărcată cu povara copilului nu se sătura de osteneală pentru Dumnezeu, oare cât nu se ostenea când era singură. Dovada este însăşi stăruinţa ei în rugăciune cu durere ani de zile. Şi asta doar spre slava lui Dumnezeu şi nicidecum pentru plăcerea proprie.
(41) Vinul are efectul vitaminelor. Era folosit în boli şi slăbiciuni. Ar trebui să se gândească şi mamele de azi, care tot timpul îşi cocoloşesc copiii şi îi înfundă cu vitamine şi hrană de tot felul, neştiind că mai mult le dăunează decât îi ajută. Ana nu folosea nici întăritor natural, chiar dacă ar fi fost bolnav Samuel, iar noi azi, chiar nefiind bolnavi copiii, le dăm hrană şi vitamine care le stimulează hormonii de creştere, dar care îi şi predispun mult mai repede la desfrâu şi dezechilibre fizice şi psihice (asta ca să nu vorbim de cele duhovniceşti care sunt cele mai importante şi cu bătaie mai lungă), în principiu, copilul trebuie crescut şi puţin mai aspru şi învăţat să se adapteze.

(42) Copilul trebuie crescut pentru Dumnezeu, fără absolut nimic lumesc, chiar când nu este conştient şi depinde întru totul de mamă. Nu trebuie lăsat lumii şi diavolului nici o secundă să se infiltreze în prunc, cu atât mai mult cu cât ştim că primele impresii şi reflexe, până la înțărcare (dar şi după aceea), îşi lasă o amprentă foarte adâncă în caracterul şi personalitatea copilului.
(43) Ana nu-l ținea pasiv pe Samuel în pântece, ci necontenit se gândea la faptul că el este o jertfă vie pentru Dumnezeu. Gândurile mamei în timpul sarcinii influențează foarte mult copilul şi drumul lui ulterior. De fapt, gândurile sunt cele care îl influențează mai mult decât orice. Aşa încât o mamă responsabilă trebuie în timpul sarcinii să aibă mintea mult mai mult la Dumnezeu decât în mod normal. Iar dacă o femeie, când nu are o povară in plus, nu este cu mintea la Dumnezeu în toată vremea, cum o va putea face în vremea sarcinii? De aceea mamele să vieţuiască în post şi rugăciune multa spre a putea duce nevoință şi când le va fi mai greu şi lupta mai mare. Iar lucrul esențial este să se învețe să se lase cu totul în mâna lui Dumnezeu, căci dacă copilul e jertfa Domnului, El se va îngriji cum ştie mai bine de el. Mamele însă să fie unelte reale în mâna lui Dumnezeu. Să nu pună dorințele lor posesive mai presus de binele adevărat (nu cel pe care cred ele că e bine, după concepțiile lumii) al odraslelor lor.
(44) În antichitate, faptele mărețe erau înscrise pe stâlpi cilindrici sau diferite pietre spre a rămâne posterității. Inscripția actualiza pentru privitor măreția şi puterea acelei fapte anterioare. Noi nu mai sesizăm astăzi puterile ce se ascund în denumirile lucrurilor ce ne înconjoară şi care ne leagă inconştient. Tocmai pe o astfel de repetare a unor sloganuri, reclame, cuvinte etc, se bazează manipularea inconştientă din ziua de azi. Numele proprii de asemenea au în ele puteri. Ana, de fiecare dată când îşi numea fiul, îşi aducea în minte milostivirea lui Dumnezeu Care a ascultat-o. Această deasă aducere aminte sporea relația ei cu Dumnezeu. Prin urmare, relația ei cu copilul, chiar până în cele mai mici şi mai obişnuite amănunte, era destinată să întărească nu numai legătura sa ci şi a pruncului cu Dumnezeu. Căci dragostea pentru Dumnezeu, de care i se umplea inima când rostea „Samuel" sau când îşi privea copilul, se transmitea şi copilului. De aici rezultă şi importanța duhului pe care părinții îl transmit permanent copiilor fie şi prin simpla prezență sub acelaşi acoperiş. Un duh de rugăciune necontenită va creşte copilul în pace duhovnicească, un duh de împrăştiere, griji lumeşti, etc., îl va face agitat, neastâmpărat, egoist etc.
(45) Mintea curată trebuie sădită în adâncul copiilor; şi în aşa fel trebuie crescuți încât ei să aibă şi să înțeleagă ca pe cea mai mare valoare curăția lăuntrică şi puritatea firii dobândită prin botez. Orice copil trebuie să se păstreze feciorelnic din toate punctele de vedere. El nu trebuie să fie învățat a se uni cu nici o poftă şi murdărie a lumii. La ora actuală, desfrâul şi poftele de tot felul macină prin intermediul mijloacelor de comunicare inimile firave ale copiilor. Acei copii cărora li se exacerbează foarte mult poftele devin extrem de uşor de manipulat şi condus mai târziu. Azi copilul are mintea plină de imagini sexuale şi dorințe năstruşnice şi vătămătoare chiar din primii doi-trei ani de viață. Oare nu vedem că televiziunea şi computerele etc. tocmai asta urmăresc. Noi spunem: Oare televizorul este rău ? Desigur, nu este râu în sine, dar tocmai astfel acționează de multe ori demonii, după cum ne arată şi tradiția Bisericii. La început spun lucruri adevărate şi uimitoare, chiar extrem de folositoare, părând că ajută pe oameni prin pustnicii care le acceptau vedeniile adevărate şi conforme la început cu realitatea. Când însă ascetul se încredea pe deplin în ele şi îi deveneau indispensabile, atunci îl înşelau şi acesta pierdea toată roadă nevoințelor şi se sălăşluia în iad.
desemnează o stare pasivă. Copilul este mai mult pasiv înζοθαΠ(46) prima perioadă, în sensul că el mai mult primeşte din afară decât dă. Prin urmare, perioada primei copilării este cea mai importantă şi atunci trebuie ferit de orice impresie care i-ar putea vătăma puritatea firii primită în

botez, „întreaga înțelepciune" este starea lui Adam din rai şi este realmente primită in botez. După cum se observă, tot efortul lumii este să distrugă iarăşi ceea ce creştinul primeşte în botez şi să ne facă să repetăm la nivel personal experiența căderii din rai.
(47) Părinții sunt cei care îngăduie copiilor să privească poftele lumii, tocmai pentru că ei înşişi le doresc şi nu au discernământ să le cântărească nocivitatea.
(48) Chiar rude să fie, dacă sunt oameni cu duh lumesc, nu trebuie să îngăduim sub nici un chip să transmită copiilor starea lor.
(49) Este limpede că muzica de azi este cea de care trebuie feriți copiii, în limba greacă, gama acoperită este mult mai largă: în categoria acestor „cuvinte dulci şi desfrânate" intră orice vorbă deşănțată, orice înjurătură, orice râsete sau sunete cu tentă sexuala, orice flirt etc.
(50) O componentă care ne este foarte greu s-o acceptăm, căci ni se pare ridicolă. Totuşi să nu uităm că întreaga vrăjitorie se bazează pe jonglarea cu imaginarul, iar muzica, pe lângă imagistică, avea un rol fundamental în vrăjitorie. De altfel este incredibil de mare numărul pieselor muzicale, al video-clipurilor şi al filmelor ori desenelor animate care reactivează vechi simboluri şi puteri păgâne. De pildă, puțini mai ştiu azi că starurile sexy aduc perfect cu vechile înfățişări ale vrăjitoarelor şi desfrânatelor.
(51) Pe vremea sfântului, fecioarele erau păzite cu străji şi uşi ferecate. Cămările lor se numeau talamusuri (sau ginecee pentru femeile căsătorite). Unde duce „libertatea" (dacă aceasta se poate numi libertate) oferită copiilor încă din primii ani de viață se vede limpede peste tot. Noi trebuie să fim atenți şi să nu primim conținutul cuvintelor în sensul pe care îl dă lumea. De pildă libertatea înseamnă pentru lume a-ți face de cap, a da frâu liber poftelor. Creştinul trebuie să regândească fiecare cuvânt şi să nu accepte nimic, chiar cea mai mică deformare în înțelesurile cuvintelor. Dar pentru a sesiza şi a recupera înțelesul lor real trebuie curățită mintea prin pocăință. Libertatea pentru creştin are alt înțeles şi sens.
(52) Pregătirea pentru căsătorie se face din copilărie. Copilul trebuie păstrat curat de orice poftă şi părere pătimaşă a lumii, oricât ar fi de mică, pentru a avea mai târziu o căsătorie şi o viață de familie cu adevărat creştină, în curăție şi duh evanghelic.
(53) Pentru o adevărată căsătorie, nici măcar mintea mirilor nu trebuie să fi poftit vreodată şi să fi cugetat pătimaş sau cu dorință la desfrânare. De desfrâul cu fapta nici nu poate fi vorba. Grea luptă au în căsnicie cei care au avut experiențe sau poftă de desfrâu - cât de mică - înainte de căsătorie. Dar şi aceste neajunsuri se depăşesc tot prin pocăință. Poate acum înțelegem mult de ce mirii de la a doua căsătorie erau opriți de la împărtăşanie o perioadă mai îndelungată.
înseamnă etimologic minte bună. atitudineαιονυE(54) binevoitoare. De multe ori, ea desemnează la sfântul Ioan Gură de Aur dragostea dintre soț şi soție sau dintre Dumnezeu şi om. Doar o minte curată poate iubi cu dragostea cea adevărată. Doar o minte curată şi nepervertită de deformările gestuale şi mentale ale lumii pătimaşe poate să facă gesturi lipsite de orice perversitate. Doar o minte curată nu transformă partenerul în obiect de satisfacere a poftelor sale, ci îl priveşte ca persoană şi i se dăruie. Şi doar în aceste condiții se adânceşte marea prietenie a celor doi soți. Exemplu de pervertire a gesturilor este, de pildă, modul cum ne sărutăm partenerul: dacă mintea noastră a fost stricată de imaginile pătimaşe văzute la TV, nu mai putem avea o părere tandră şi duhovnicească asupra acestui gest, ci suntem tentați să-1 executăm cum am văzut la alții. Or, aceste lucruri aparent minuscule sunt cele care încet, dar sigur degradează o relație.
(55) Ce folos că doi oameni sunt căsătoriți dacă ei continuă să privească filme deşănțate etc.
(56) Inseamnă etimologic „acelaşi cuget". Cei doi trebuie să dobândească mintea lui Hristos. Această armonie este rezultatul faptului că cei doi sunt în acelaşi cuget şi simțire. Dar la această

subtilă şi adâncă armonizare nu se poate ajunge dacă fiecare dintre ei nu are mintea întreagă, suflet şi trup feciorelnic] apoi atitudine de dăruire către celălalt şi bunăvoinţă în sensul celηνυσ ορϖσ[ ].αιονυεmai profund [
(57) Haina curată este întreaga înţelepciune, fecioria sufletească şi trupească, care poate fi pătată prin orice poftă acceptată, fie şi numai la nivel de gând.

Cuvântul **II**

din "Omilii si cuvantari despre educatia copiilor"

Despre credinţa şi filosofia şi blândeţea Anei; despre cinstea faţă de preoţi şi că trebuie să ne rugăm şi când începem masa şi când o terminăm.

1. Nimic nu este deopotrivă cu rugăciunea, nimic mai puternic decât credinţa. De amândouă ne-a dat dovadă Ana ieri. Căci cu aceste daruri(1) apropiindu-se de Dumnezeu, toate câte a voit a dobândit: şi firea cea vătămată a îndreptat-o şi pântecele cel încuiat l-a deschis şi ruşinea [ei] a nimicit-o şi ocările potrivnicei sale le-a destrămat şi multă îndrăznire [către Dumnezeu] a luat şi spic frumos din piatră stearpă a secerat. Şi cu toţii aţi auzit cum s-a rugat, cum a cerut. A fost încrezătoare şi a primit, şi a născut, şi a crescut, şi l-a dat jertfa [Domnului] pe Samuel. încât nu ar greşi cineva dacă ar numi-o pe această femeie şi mamă şi tată a copilului(2).

Căci chiar dacă bărbatul a dat sământa, totuşi rugăciunea [femeii] a dat putere seminţei şi a făcut mai vrednice de cinste pricinile [începuturile,] naşterii lui Samuel. Căci nu numai dormirea laolaltă şiζαχραcauzele] [împreunarea părinţilor, precum în cazul celorlalţi [copii], au fost pricină, ci pricini ale acestei naşteri au fost rugăciunile şi lacrimile şi credinţa (3). Aşadar proorocul a avut părinţi mai vrednici de cinste decât alţii şi s-a născut prin credinţa mamei sale. De aceea s-ar şi potrivi să spună cineva despre această femeie: „Cei ce seamănă cu lacrimi întru veselie vor secera"(Ps. 125,5) (4). Pe aceasta s-o urmăm cu râvnă, bărbaţilor! Pe aceasta s-o imităm, femeilor! Că femeia aceasta s-a făcut dascăl şi bărbaţilor şi femeilor. Câte sunt sterpe să nu deznădăjduiască. Câte sunt mame aşa să-şi crească copiii. Şi cu toţii să urmăm filosofiei (5) cea dinainte de naştere a femeii, credinţei celei din vremea naşterii şi râvnei celei de după naştere(6).

Cine are o atât de mare filosofie ca acea femeie, de vreme ce ea a purtat cu blândeţe şi mărime de inimă o aşa de nesuferită întâmplare? Şi nu a dat înapoi până ce nu a nimicit necazul şi până nu a aflat sfârşit minunat şi preaslăvit pentru răul ei. Şi [în toate acestea] nu şi-a luat nici un ajutor sau apărător din cei de jos. Că ea cunoştea iubirea de oameni a Stăpânului. Pentru aceea s-a şi apropiat de una singură şi a dobândit ceea ce voia. Că tămăduirea acelei] avea trebuinţă nu de ajutor omenesc, ci de harulαιμυθα[întristări dumnezeiesc. Şi aceasta pentru că nu era vorba de vreo pagubă de bani încât cineva, aducând aur, să-i poată dezlega întristarea. Nu era neputinţă a trupului, ca vreun doctor să îndemne pe slugi [să o îngrijească] şi să vindece boala. Firea îi era vătămată. Şi asta avea nevoie de Mâna cea de sus.

De aceea, lăsând toate cele de pe pământ, a alergat la Stăpânul firii şi nu a dat înapoi până ce nu L-a înduplecat să-i dezlege stârpiciunea şi să-i deschidă pântecele şi s-o facă maică pe cea

stearpă. Fericită este aşadar şi pentru aceasta: nu că a devenit maică, ci fiindcă [neputând] fi, totuşi a devenit(7). Cel dintâi lucru era al firii(8), cel de-al doilea era isprava aleasă de femeie. Fericită este şi pentru acele dureri ale naşterii, dar nu mai puţin fericită este şi pentru toate cele de dinaintea naşterii. Căci ştiţi cu toţii, şi bărbaţi şi femei, că nimic nu este mai nesuferit pentru o femeie decât lipsa de prunci. Şi chiar dacă s-ar bucura de mii de bunătăţi şi fericiri, totuşi durerea izvorâtă din astfel de lovitură nu ar putea-o răbda.

Iar dacă acum, când am fost chemaţi la o mai înaltă filosofie şi călătorim spre cer, când nu mai avem nimic cu cele din veacul de acum, ci ne gătim pentru cealaltă viaţă, când fecioria are mare laudă, aşadar, dacă acum este aşa de nesuferită lipsa de prunci, gândeşte-te, odinioară ce rău era socotit un astfel de lucru. Că atunci nu era nici o nădejde a celor viitoare. Pentru cei vechi nu era nici o cugetare [la cele duhovniceşti], ci toate le făceau pentru lucrurile din veacul acesta. [Pentru ei] stârpiciunea şi lipsa de urmaşi era blestem şi pedeapsă. Nu se poate spune, nici înfăţişa prin cuvânt durerea unei astfel de lovituri.

Şi aceasta o mărturisesc femeile care, deşi au arătat toată filosofia, însă această greutate nu au suferit-o. ci unele n-au mai putut vieţui cu bărbaţii lor, iar altele au socotit viaţa de netrăit. Iar pe femeia aceasta nu numai întristarea din pricina stârpiciunii o împresura, ci şi o altă patimă: mânia din pricina ocărilor potrivnicei sale. Şi precum vânturile, suflând potrivnic unul contra altuia, când cuprind o corabie în mijlocul luptei lor, înalţă când la pupă, când la proră valuri asupra ei, iar cârmaciul, şezând la cârmă, scapă corabia, dacă străbate printre izbirile valurilor cu ştiinţă înţeleaptă, aşa s-a petrecut atunci şi cu femeia aceea.

Căci precum nişte vânturi potrivnice, aşa năvăleau peste sufletul său] şi îi mărunţeau gândurile şιαιμυθα ιαλ ζομυθîntărâtarea şi descurajarea [ridicau multe valuri asupră-i, şi asta nu două sau trei sau douăzeci de zile, ci ani întregi (căci acest lucru i se întâmpla, zice [Scriptura], de destulă vreme). Şi a răbdat furtuna cu mărinimie şi nu a îngăduit să i se scufunde cugetul. Căci frica de Dumnezeu, şezând ca un cârmaci la cârmă, a înduplecat-o să rabde cu mărinimie furtuna aceea. Şi nu a încetat să-i cârmuiască sufletul până nu a dus la liman liniştit corabia plină de încărcătură, adică pântecele ei plin de comoară de mult preţ. Că nu argint, nici aur ducea, ci pe proorocul cel sfinţit. Şi îndoit a fost sfinţit pântecele ei: o dată pentru că pruncul era] sarciniiηχρ α[prooroc sfinţit, iar a doua oară pentru că pricina [începutul] sale a luat-o din rugăciune şi din harul cel de sus.

2. Şi nu numai încărcătura era preaslăvită şi minunată, ci şi felul neguţătoriei era şi mai uimitor. Că nu oamenilor a dat marfa, nici unor neguţători şi cârciumari, ci îndată ce a scos-o din corabie a vândut-o lui Dumnezeu. Şi a primit atâta bogăţie pe cât era cu putinţă să ia de la Dumnezeu. Căci după ce 1-a primit, Dumnezeu i-a dat alt copil. Şi nu doar unul sau doi sau trei sau patru, ci cu mult mai mult. „Că cea stearpă”, zice, „a născut, şapte”(I Rg. 2,5) şi dobânda a întrecut capitalul. De acest fel este comerţul cu Dumnezeu. Bl nu dă înapoi doar puţin mai mult decât capitalul ce l-ai depus, ci de mult mai multe ori. Şi nu i-a dat numai fetiţe, ci de ambele sexe i-a dăruit odrasle, încât bucuria ei era neîntrecută. Acestea le spun nu doar ca să o lăudaţi, ci şi ca să-i şi urmaţi credinţa şi lipsa de răutate de care aţi auzit în parte şi ieri. Aşadar, pentru ca să vă dăruiesc şi restul. lăsaţi-mă puţin să povestesc despre cuvintele pe care le-a zis către preot şi către sluga preotului(9) după cea dintâi rugăciune, ca să vedeţi cugetul blând şi liniştit al femeii. „Şi a fost”, zice, “că în timp ce îşi înmulţea rugăciunea înaintea Domnului, Eli preotul îi păzea

gura ei”(IRg.l,12).
Îndoită virtute mărturiseşte aici scriitorul că are femeia: pe de-o parte răbdarea şi stăruința în rugăciune şi pe de alta trezvia minții. Primul lucru îl arată faptul că a zis „îşi înmulțea”. Al doilea „înaintea Domnului”. Căci toți ne rugăm, însă nu toți o facem înaintea lui Dumnezeu. Că atunci când trupul zace la pământ şi gura bodogăneşte în zadar, iar mintea umblă peste tot prin casă şi în piață, cum mai poate zice unul ca acesta că s-a rugat înaintea lui Dumnezeu? înaintea Domnului se roagă cel ce îşi adună sufletul din toate cele şi nu are nimic comun cu pământul, ci se mută cu totul către cer şi scoate din sufletul său tot gândul omenesc. Aşa a făcut atunci şi această femeie.

Că adunându-se pe sine întreagă şi încordându-şi mintea cu stăruință, L-a chemat pe Dumnezeu cu suflet îndurerat. Cum de zice atunci că şi-a înmulțit rugăciunea, de vreme ce scurtă a fost lungimea rugăciunii sale? Că nu s-a întins la multe cuvinte, nici nu a mărit în lungime rugăciunea, ci a grăit puține şi simple cuvinte: „Adonai, Doamne, Eli, Savaot dacă privind vei privi la smerenia roabei Tale şi îți vei aduce aminte de mine şi nu vei uita de roaba Ta şi vei da roabei Tale sămânță bărbătească, îl voi da pe el dar înaintea Ta până în ziua morții lui. Şi vin şi băutură amețitoare nu va bea şi fier nu se va sui la capul lui”(I Rg. 1,11). Ce mulțime de cuvinte mai e asta? Aşadar, ce a vrut să zică în chip tainic prin „a înmulțit”? [înseamnă că] a grăit cuvintele adunate şi nu a lăsat să se cheltuie mult timp prin vorbe. Aşa ne-a poruncit şi Hristos în Evanghelie să ne rugăm.

Că spunând ucenicilor să nu se roage precum păgânii şi să nu spună multe în zadar, ne-a învățat şi măsura rugăciunii. Şi ne-a arătat că nu în mulțimea cuvintelor, ci în trezvia minții stă faptul de a fi ascultați. Dar cum atunci, dacă trebuie să ne rugăm cu puține vorbe, a zis o parabolă cum că trebuie să ne rugăm în toată vremea. Era o văduvă care îl necăjea necontenit cu rugămintea pe un judecător crud şi neomenos care nu avea nici frică de Dumnezeu nici ruşine de oameni (Lc. 18, 1-8). Cum a cedat la insistența venirilor femeii? Cum de ne îndeamnă şi Pavel zicând: “Stăruiți în rugăciune”(Rom. 12,12)? Şi iarăşi: „Rugați-vă neîncetat’” (I Tes. 5,14). Că dacă nu trebuie să ne întindem la multe cuvinte, dar [în acelaşi timp] să ne rugăm necontenit şi concentrat, una este potrivnică alteia.

Dar nu sunt potrivnice, să nu fie, ci se potrivesc foarte. Că şi Hristos şi Pavel au poruncit să facem rugăciuni scurte şi dese la răstimpuri scurte. Dacă întinzi mult cuvântul [rugăciunii] şi adesea îți pierzi atenția, dai multă îndrăznire [siguranță] diavolului să intre şi să te împiedece şi să-ți abată mintea de la cele ce le zici. Dar dacă faci rugăciuni concentrate şi dese, împărțind toată vremea [pe care o ai] în dese [clipe de rugăciune], vei putea cu] şi să-ți faciηνυσορφϖσ[uşurință să dobândeşti întreaga înțelepciune rugăciunile cu multă trezvie. Acest lucru l-a făcut şi Ana, nu folosindu-se de multe cuvinte, ci apropiindu-Se de Dumnezeu în chip adunat şi des. Apoi, după ce preotul i-a grăit împotrivă - că aceasta înseamnă că „îi păzea gura ei iar buzele i se mişcau dar glasul nu i se auzea” - s-a silit şi să se supună preotului şi să înceteze rugăciunea. Şi-a oprit glasul, dar nu şi îndrăznirea [către Dumnezeu], ci mai tare striga înlăuntru inima [către Domnul]. Că acest lucru este mai ales rugăciunea: când strigătele [către Dumnezeu] se înalță dinlăuntru. Şi acesta este semnul unui suflet îndurerat şi chinuit: el nu-şi arată rugăciunea prin tăria glasului, ci prin râvna].ζιοναιδ ζητ αιμυθορπ[minții

3. Aşa s-a rugat şi Moise. Şi deşi el nu a glăsuit nimic, Dumnezeu îi zice: „Ce strigi către Mine” (Ieş. 14,15). Oamenii pot să audă doar acest glas [trupesc], dar Dumnezeu mai înaintea lui aude

pe cei ce strigă dinlăuntru [inimii lor]. Prin urmare se poate ca şi fără să strigăm să fim auziți; şi umblând prin piață şi prin oraş, în acelaşi timp să ne rugăm în minte cu multă adunare şi încordare şi stăruință; şi să ne întâlnim cu prietenii, şi, [simplu spus], orice am face putem să-L chemăm pe Dumnezeu cu glas stăruitor şi pătrunzător - vorbesc de glasul dinăuntru - şi nimănui din cei de față să nu i se facă cunoscut acest glas. Asta a făcut atunci şi femeia aceasta. Căci glasul ei nu se auzea. Şi a auzit-o Dumnezeu. Aşa [de puternic] era glasul ei lăuntric. Şi i-a spus sluga lui Eli: „Până când vei fi beată? Leapădă vinul de la tine şi du-te de la fața Domnului".

De aici se poate vedea mai cu seamă filosofia femeii. Acasă o ocăra potrivnica. Când a venit la templu, a înjosit-o şi sluga preotului şi preotul a certat-o. A fugit de furtuna de acasă şi a venit la liman, dar iar a aflat valuri. A venit să ia leac, şi nu numai că nu a luat, dar a primit lovitură din ocări şi rana mai tare s-a deschis prin ele. Ştiți şi voi cum se comportă sufletele îndurerate la ocări şi înjosiri. Căci precum cele mai mari dintre răni se fac mai grele [dacă sunt lovite], nesuferind nici cea mai mică atingere din partea mâinii, aşa şi sufletul tulburat şi obijduit este fără răbdare în orice şi este muşcat de orice vorbă, însă nimic din acestea nu a pătimit femeia, deşi a fost batjocorită de o slugă.

Dacă preotul ar fi fost cel ce ar fi înjosit-o, nu era aşa de minunată] ar fiηχρα[nerăutatea ei. Că mărimea vredniciei şi greutatea autorității înduplecat-o să asculte şi să se înțelepțească. Acum însă nici către sluga preotului nu s-a pornit. Şi pentru acest lucru şi-a atras şi mai mult bunăvoința] lui Dumnezeu. Aşa şi noi, dacă am fi batjocoriți şi amαιονυε[şi dragostea pătimi mii de rele, să ne purtăm cu cei ce ne ocărăsc cu noblețe şi [aşa] vom atrage mai multa dragoste şi bunăvoință din partea lui Dumnezeu. De unde ştim aceasta? Din cele petrecute cu David. Ce a pățit acesta? El a fost scos odinioară din patrie şi i-a fost primejduit sufletul şi libertatea (II Rg. cap. 15-16).

Dar având cu sine oaste împotriva acelui tânăr tiran neînfrânat şi ucigaş de tată, a rătăcit prin pustie şi nu s-a necăjit, nici nu s-a răzvrătit contra lui Dumnezeu, nici nu a zis: „Pentru ce se întâmplă aceasta? Pentru ce a îngăduit ca fiul să se scoale asupra părintelui său? Şi chiar dacă pe drept aş fi fost învinuit, totuşi [nici într-un astfel de caz] nu aşa ar fi trebuit să se întâmple. Dar acum, nefiind nedreptățit de mine cu nimic, el vine după mine dorind să-şi pângărească mâna cu sângele tatălui său iar Dumnezeu deşi vedea acestea le îngăduie?". Insă nimic din acestea nu a zis. Şi ceea ce-i mai mare şi minunat este că, rătăcind şi alungat de toți, un oarecare Şimei, om rău şi necurat, s-a pornit asupra lui, numindu-l ucigaş şi necredincios şi împroşcându-1 cu alte mii de ocări. Iar David nici aşa nu s-a sălbăticit.

Dar ar putea spune cineva: „Bine, dar ce este minunat că nu s-a apărat de vreme ce era neputincios şi nu avea putere?" Mai întâi voi răspunde că nu 1-aş fi admirat atât dacă, având coroană şi împărăție şi şezând pe tron ar fi răbdat dacă era batjocorit, pe cât îl laud acum şi mă minunez că a filosofat în vreme de necaz. Că în primul caz greutatea autorității şi nimicnicia celui ce l-ar fi înjosit îl înduplecau repede să îl disprețuiască pe acela. Şi mulți alți împărați adesea au filosofat la fel, folosindu-se spre propria apărare de nebunia covârşitoare a celor ce-i înjoseau. Că ocările nu ne ating la fel când ne bucurăm de fericire sau când suntem apăsați. Când suntem tulburați atunci ne urmăresc mai tare şi ne muşcă mai rău. Pe lângă aceasta mai putem adăuga încă ceva la cele spuse: că, deşi era stăpân şi putea să se apere, totuşi nu a făcut-o. Şi ca să vezi că nu din slăbiciune, ci din nerăutate i-a izvorât filosofia [gândeşte-te] că atunci când

căpitanul oştirii a vrut să fie lăsat să meargă şi să taie capul aceluia, David nu numai că nu i-a îngăduit, dar 1-a şi repezit, zicându-i: „Ce este mie şi ție, fiule al lui Saruia? Lăsați-l să blesteme ca să vadă Domnul smerirea mea şi sâ-mi răsplătească cele bune împotriva blestemului său cel făcut în ziua aceasta.” Şi ce [a zis David] s-a şi întâmplat.

4. Ai văzut cum a ştiut dreptul că a purta cu mărinimie ocările este pricină de mai mare probare spre bine(10). Pentru aceea odinioară, prinzând pe Saul între două ziduri şi având putere să-1 ucidă, 1-a cruțat. Şi aceasta în vreme ce cei de față porunceau să înfigă sabia (I Rg. 24). Dar nici uşurința de a-1 ucide, nici îmboldirea de la ceilalți, nici pătimirea multor rele, nici aşteptarea altora mai cumplite, nu l-au lăsat să-şi tragă sabia. Şi nici în tabără nu s-ar fi descoperit că el ar fi făcut această ucidere, fiindcă era peşteră şi nimeni altcineva nu era de față, ci numai el singur. Şi nu a zis - lucru care l-ar fi spus un adulter - „întuneric este împrejurul meu şi pereți, cine mă va surprinde?”. Nu, ci el a văzut Ochiul cel neadormit şi a ştiut că ochii Domnului sunt de mii de ori mai strălucitori decât soarele.

Pentru aceea pe toate aşa le-a făcut şi le-a grăit ca şi când Acela ar fi fost de față şi i-ar judeca vorbele. Şi a zis: „Nu voi ridica mâna mea asupra unsului Domnului. Nu mă uit la răutatea [lui Saul], ci la vrednicia lui(11) Să nu-mi spună mie careva că acesta este siluitor şi pângărit. Că eu cinstesc hotărârea lui Dumnezeu chiar dacă acesta se arată nevrednic. Nu este vina mea dacă el se arată nevrednic de cinste”. Să audă câți îi dispretuiesc pe preoți, să învețe câtă evlavie a arătat acesta față de împărat. Că mult mai de cinste şi respect este preotul decât împăratul, pe cât a fost chemat la mai mare stăpânie. Să învețe să nu-i judece, nici să le ceară socoteală, ci să se supună şi să se sfiască. Că tu nu ştii viețuirea preotului, chiar dacă ar fi unul rău şi fără de grijă. David însă ştia cu amănunțime toate câte a făcut Saul.

Dar în acelaşi timp ştia că stăpânia i-a fost dată [lui Saul] de la Dumnezeu. Şi chiar dacă ai şti cu de-amănuntul [viața lor], nu ai iertare, nici dezvinovățire dacă dispreţuieşti pe întâistătători şi treci cu vederea cele spuse de ei. Auzi cum şi Hristos a nimicit această îndreptățire a noastră când zice în Evanghelii: „Pe scaunul lui Moise au şezut cărturarii şi fariseii. Deci toate câte vă vor zice să le faceți, faceți-le. Dar după faptele lor să nu faceți”(Mt. 23,3). Ai văzut cum, deşi viața acelora era aşa de stricată încât era vrednică de învinovățire din partea ucenicilor lor, El nu a necinstit îndemnurile acestora, nici n-a lepădat învățătura lor? Acestea le spun nu voind să osândesc pe preoți, să nu fie, - că şi voi sunteți martori ai bunei lor petreceri şi a multei lor evlavii - ci ca să le dăm cu îmbelşugare multă cinste şi respect. Căci nu atât pe ei, cât pe noi înşine ne folosim. Cel ce primeşte un prooroc în nume de proroc, plată de prooroc va lua.

Că dacă nu ne este îngăduit să ne judecăm viețuirea unii altora, cu cât mai mult pe a părinților [noştri duhovniceşti], însă ceea ce am spus - căci iarăşi trebuie să ne întoarcem la femeia aceasta - anume că a purta cu mărinimie batjocoririle este pricină de multe bunătăți s-a petrecut şi cu Iov. Că şi de acela nu mă minunez atât mai înainte de a-l îndemna femeia, cât după ce i-a dat sfatul ei cel pierzător. Şi să nu socotească cineva că zic lucru neobişnuit. Că adeseori pe cei pe care firea lucrurilor nu i-a putut împiedica, i-a pierdut vorba şi îndemnul cel stricat. De acest lucru este conştient şi diavolul încât după lovitura cu fapta adaugă şi atacul cu vorba. Aceasta a făcut şi cu David. Când a văzut că el rabdă cu mărinimie răscularea fiului său şi acea tiranică fărădelege, voind [diavolul] să-i poticnească mintea(12) şi să-1 convingă să cadă în mânie, l-a adus pe acel Şimei, gătind ca prin cuvintele amare [ale aceluia] să muşte sufletul lui David.

Acest lucru rău 1-a uneltit şi în cazul lui Iov. Când a văzut că acela îşi râde de săgeţile lui şi că în faţa tuturor stă cu nobleţe, ca un turn de diamant, a înarmat-o pe femeie ca prin ea să-şi furişeze şi să facă neobservat sfatul. Şi a ascuns în cuvintele ei momeala, plângând nenorocirea lui Iov. Ce a făcut acel mare om? „Pentru ce ai grăit ca una din femeile fără minte? Dacă le-am primit pe cele bune din mâna Domnului nu vom răbda şi cele rele?”(Iov 2,10). Ceea ce a zis aceasta înseamnă: „Dacă nu ar fi fost Stăpân, nici atât de presus faţă de noi, ci ar fi fost un oarecare prieten de o cinste cu noi, ce dezvinovăţire am fi avut dacă, după atâtea binefaceri din partea lui, noi i-am fi răsplătit cu cele potrivnice?”.

Ai văzut cuget (13) iubitor de Dumnezeu şi cum nu a gândit mai presus de sine, nici nu s-a lăudat că a suportat cu mărinimie acele lovituri mai presus de fire şi nici nu a socotit că atâta răbdare ce a arătat este un lucru al înţelepciunii şi mărimii sale de suflet? Ci ca şi cum şi-ar fi plătit trebuitoarea datorie şi nu ar fi pătimit nimic necuvenit, aşa, din toată inima, i-a răspuns împotrivă femeii. Aceasta s-a petrecut şi cu femeia aceasta. Când a văzut că rabdă cu mărime de suflet lipsa de prunci şi că se aruncă înaintea lui Dumnezeu, a pus împotriva ei pe sluga preotului ca [Ana] mai tare să se mânie. Dar nimic din acestea nu a pătimit femeia, ci cugetând şi fiind pregătită]de acasă să rabde ocările, pentru că era cercată prin batjocoririleϖατελεμ[potrivnicei, a respins fără de teamă, mai apoi, asemenea atacuri(14).

Pentru aceea şi în templu multă blândeţe a arătat, purtând jignirile cele despre beţie şi vorbire în doi peri cu bărbăţie şi cu mărime de suflet, deşi nimic de acest fel nu s-a auzit în vorbele ei. Căci zicând sluga „Leapădă vinul de la tine şi te du de la faţa Domnului”, Ana a răspuns: “Nu, Doamne”. Pe cel care a înjosit-o 1-a numit stăpân. Şi nu a zis ceea ce mulţi oameni spun: „Mi-a zis preotul aşa ceva? E1, cel ce învaţă pe alţii m-a jignit socotindu-mă beat şi vorbitor în doi peri?”. Dar el a glumit ca să-ţi dea la iveală cugetul ascuns, chiar dacă nu era adevărat(15)

5. Iar noi, adesea când suntem ocărâţi, [socotind] că trebuie neapărat să ne apărăm şi să ne izbăvim [de ocări], aprindem foc şi ca nişte fiare sălbatice călcăm în picioare pe cei ce ne-au înjosit, presându-i şi rănindu-i şi cerându-le socoteală de cele spuse, şi, prin chiar acestea pe care le facem, întărim bănuiala [acelora] împotriva noastră. Dacă vrei să arăţi celor ce te-au înjosit că nu eşti beat, arată-le-o prin .blândeţe, nu prin semeţie, nici prin ocărârea lor. Iar dacă îl loveşti pe cel ce te-a înjosit, toţi te vor învinui de beţie. Dar dacă te porţi cu nobleţe, vei îndepărta chiar prin faptele tale bănuiala rea. Acest lucru l-a făcut demult şi această femeie. Şi zicând „Nu, Doamne”, a arătat prin însele faptele sale că mincinoasă era bănuiala. De unde totuşi a avut preotul bănuiala aceasta?

Căci nu a văzut-o râzând, nici dansând, nici împleticindu-se, nici zăcând, nici grăind ceva de ruşine ori vreun cuvânt de femeie uşoară. De unde, dar, avea această bănuială? Nu degeaba a bănuit el, ci după timpul din zi. Căci era la amiază când îşi făcea rugăciunea. De unde ştim? Din însele cuvintele de mai înainte. „S-a ridicat”, zice, „Ana după ce au mâncat în Silo şi după ce au băut şi a stat înaintea Domnului”. Vezi? Timpul pe care toţi şi l-au luat spre odihnă şi relaxare, ea 1-a făcut timp de rugăciune şi după masă a alergat la rugăciune şi şi-a vărsat izvoarele lacrimilor şi a oferit [Domnului] o minte feciorelnica]s-a rugat dupăζϖνετκε[]şi trează. Şi în concentrare şi adunare νασ ονορφϖσ[masă, ca să ia darul cel peste fire şi să i se dezlege stârpiciunea şi să i se vindece firea ei cea slăbită. Acestea le-am câştigat de la femeie: să ştim că [trebuie] să ne rugăm după ce am stat la masă şi la ospăţ. Cel ce se pregăteşte pentru acest lucru, niciodată nu va cădea

în beţie şi în vorbirea în doi peri(16), niciodată nu va fi sfâşiat de plăcerea gâtlejului, ci cu aşteptarea rugăciunii îşi pune frâu gândurilor şi gustă din toate cele puse înainte cu cuvenita măsură şi îşi umple şi sufletul şi trupul de multă binecuvântare(17).

Căci masa care începe de la rugăciune şi se sfârşeşte la rugăciune, niciodată nu va fi cu vreo lipsă, ci ne va aduce toate bunătățile mai bogat decât un izvor. Să nu trecem cu vederea un atât de mare câştig. Că nu este lucru necuvenit ca slugile noastre, dacă ar vrea să primească de la noi ceva din cele puse înainte, să ne mulțumească şi apoi să se îndepărteze vorbindu-ne de bine. Iar noi, bucurându-ne de atâtea bunătăți, nici măcar atâta cinstire nu dăm lui Dumnezeu, şi acestea, după ce am urma să ne bucurăm de multă siguranță şi], unde harulαιτσιραχυε[pace(18). Că unde este rugăciune este şi mulțumire Duhului Sfânt este desfată şi demonii fug şi toată puterea potrivnică se alungă şi se surpă. Cel ce urmează să se întoarcă la rugăciune nu va îndrăzni să grăiască nimic necuvenit nici chiar în vremea mesei. Şi chiar dacă grăieşte îşi dă seama şi se căieşte degrabă. Pentru aceea trebuie ca şi la începutul şi la sfârşitul mesei să mulțumim lui Dumnezeu. Că, după cum am zis, atunci mai ales nu vom cădea cu uşurință în beție, când ne vom statornici în această obişnuință.

Şi chiar dacă te-ai ridica vreodată de la masă amețit şi cu chef, nici aşa să nu laşi obiceiul. Ci chiar dacă ne-am îmbătat, chiar dacă ne împleticim şi cădem la pământ, chiar şi aşa să ne rugăm şi să nu dezlegăm obişnuința. Căci dacă în prima zi te rogi chiar dacă eşti în halul acesta, a doua zi vei îndrepta necuviința din prima zi. Aşadar ori de câte ori mâncăm, să ne aducem aminte de femeia aceasta şi de lacrimile ei şi de această „bună beție" a ei. Că s-a îmbătat şi femeia, însă nu de vin, ci de multa evlavie. Dacă după masă avea o astfel de stare, oare ce stare avea de dimineață? Dacă după ce a mâncat şi a băut s-a rugat atât de adunat, cum era când postea?

6. Să ne întoarcem iar la cuvintele ei, cele pline de multă filosofie şi blândețe. Căci zicând „Nu, Doamne" a adăugat: „Eu sunt femeie în zi necăjită şi vin şi băutură amețitoare nu am băut". Ia aminte cum nici aici nu a spus de ocările potrivnicei sale, nici nu a scos la iveală răutatea aceleia, nici nu]câtαιμυθα[şi-a deplâns necazul său, ci numai atât şi-a descoperit întristarea să se apere înaintea preotului. „Eu sunt femeie în zi necăjită şi vin şi băutură amețitoare nu am băut şi îmi vărs sufletul meu înaintea Domnului". Nu a zis „mă rog Domnului", sau "îl implor pe Dumnezeu", ci „îmi vărs sufletul înaintea Domnului". Aceasta înseamnă că m-am întors [m-am mutat] pe mine întreagă către Dumnezeu, mi-am deşertat mintea către El, am făcut rugăciunea cu tot sufletul şi puterea mea, am spus lui Dumnezeu necazul meu, i-am arătat rana. Iar Acela poate să pună leacul. „Să nu dai roabei tale în față, ca unei femei ciumate". Iarăşi se numeşte pe sine roabă şi lucrează cu multă râvnă ca să nu primească vreo părere rea din partea preotului.

Şi nu şi-a zis către sine: "Ce-mi pasă mie de acuzația acestuia? M-a osândit pe degeaba, a bănuit ceea ce nu trebuia. Să fie numai conştiința mea curată şi n-au decât ca toți să mă osândească", ci a plinit acea lege apostolească care porunceşte să ne îngrijim de cele bune nu numai înaintea Domnului, ci şi înaintea oamenilor (II Cor. 8,21). Şi în tot chipul a îndepărtat bănuiala zicând: „Să nu dai roabei tale în față, ca unei femei ciumate". Ce înseamnă „în față"? „Să nu socoteşti că sunt fără de ruşine şi plină de îndrăzneală", din durere, nu,]αιμυθα[îndrăznirea mea nu este din beție, ci din întristare din amețeală. Ce a zis preotul? Ia aminte la priceperea aceluia! Nu a iscodit necazul, nu a vrut să facă vâlvă de rugăciunea ei. Dar ce zice? „Mergi în pace. Să-ți dea

ție Domnul Dumnezeul lui Israel toată cererea pe care ai cerut-o de la El". Pe acuzator 1-a făcut femeia apărător.

Atât de mare bine este blândețea și îngăduința. Și în loc de ocară, luând merinde îndestulătoare, s-a dus și 1-a avut pe cel ce a certat-o ca ocrotitor și mijlocitor. Dar nici așa nu s-a oprit, ci iarăși a zis: „A aflat roaba ta har înaintea ochilor tăi", adică „Află până la capăt și din decurgerea lucrurilor că nu din beție, ci din multa durere am făcut rugăciune și cerere". „Și plecând", zice [Scriptura], „nu a mai stat cu el". Ai văzut credința femeii? Mai înainte de a lua ceea ce a cerut a fost plină de îndrăznire ca și când ar fi luat. Iar pricina este că s-a rugat cu multă atenție și adâncire și încordare, cu multă râvnire neîndoielnică. De aceea a plecat ca și când ar fi primit tot [ceea ce ceruse]. Pe de altă parte și Dumnezeu i-a luat întristarea pentru că urma să-i dea darul(19). Pe aceasta s-o urmăm și noi cu sârguință și în toate necazurile și întâmplările rele să alergăm la Dumnezeu. Și dacă nu avem copii, să-i cerem de la Acela. Iar dacă îi dobândim, să-i creștem cu multă sârguință [în legea lui Dumnezeu] și să îndepărtăm pe cei tineri de orice răutate, mai cu seamă de neînfrânare și împrăștiere(20). Cumplit este acest război și nimic nu primejduiește atât de mult vârsta copilăriei și tinereții ca această patimă. Din toate părțile să-i îngrădim și să-i ocrotim cu sfătuiri, cu îndemnuri, cu înfricoșări, cu amenințări(21).

Dacă ei vor birui această poftă, nu vor fi biruiți degrabă de vreo alta, ci vor fi și mai tari decât banii, se vor înfrâna și de la beție, și chefurile și întâlnirile stricate le vor îndepărta cu toată râvna, le vor fi mai iubiți și părinților, vor fi mai respectați și de toți oamenii(22) Căci cine nu se va sfii]. Cine nu va iubi și nuνϖρφϖσ[în fața uni tânăr cumpătat și cu mintea întreagă va îmbrățișa pe cel ce pune frâu poftelor necuviincioase și fără de rânduială? Și cine, fie și dintre cei foarte bogați, nu va alege cu multă dorire pe unul ca acela ca să-i încredințeze fiica lor, chiar dacă acela ar fi mai sărac decât toți? Că după cum nimeni nu este așa de ticălos și nenorocit, chiar de ar fi mai bogat decât toți, încât să vrea să-și ia ca ginere pe cel ce viețuiește în neorânduială și destrăbălări și ia aminte la desfrânate, tot așa nimeni nu este atât de lipsit de minte ca cel ce disprețuiește și necinstește pe cel întreg la] și cu viață cinstită.νϖρφϖσ[minte

Așadar, ca să fie respectați și de oameni și să fie doriți și lui Dumnezeu copiii [noștri], să împodobim sufletele lor și să-i aducem către nuntă cu] (23) . Căci astfel se vor revărsaηνυσορφ ϖσ[[zestrea] întregii înțelepciuni asupra lor ca din niște izvoare și toate cele ale veacului de acum și îl vor avea milostiv și pe Dumnezeu. Se vor bucura și de slava de acum și de cea viitoare(24), de care fie ca noi toți să avem parte cu harul și cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos, împreună cu Care Tatălui și Duhului Sfânt fie-Le slava, cinstea și puterea, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

NOTE EXPLICATIVE

(1) Credința și rugăciunea sunt singurele și adevăratele daruri date de noi lui Dumnezeu, căci în ele punem și noi înclinarea voinței noastre care ne aparține. În rest, totul este de la Dumnezeu și nu putem pretinde că avem vreun aport. Tot ceea ce realizăm este de fapt împlinirea unei alegeri. Vigoarea și sinceritatea acelei alegeri ne fac vrednici sau nu de Dumnezeu. Iar sinceritatea se verifică din constanța de a urma până la moarte alegerii făcute. Acea credință până la moarte și rugăciunea necontenită (căci doar cea necontenită este expresia sincerității totale de a ne dărui lui Dumnezeu)sunt cele în funcție de care vom lua raiul sau iadul. Faptele sunt doar consecința

acestei credințe şi dăruiri totale, dar şi proba de netăgăduit că rugăciunea şi credința sunt adevărate şi nu fățarnice.

(2)Pasaj limpede prin care se arată că faptul de a fi mamă sau tată nu ține de latura biologică, deşi şi aceasta poate avea influențe importante, ci mai ales de latura duhovnicească. A fi maică sau tată duhovnicesc ține de starea duhovnicească a acelui om şi nu atât de datul lui biologic. Ceea ce este complementar la nivel trupesc (mama şi tatăl biologici) devine unitar la nivel duhovnicesc. Funcțiile bărbatului pot fi preluate de femeie, dar numai la nivel duhovnicesc şi numai de o femeie întărită în Duh. Aceste atribuții specifice genului nu sunt interschimbabile în sensul în care crede feminismul actual, în mod normal şi tradițional, fiecare ins îşi are îndatoririle lui în familie şi ar fi bine să se țină cont de ele. De altfel, se cunosc multe alte cazuri în tradiția Bisericii când pustnici încercați au luat cu ei în mănăstiri prunci mici. în acest caz, ei deveneau şi mamă pentru copilaşi (de pildă, cuviosul Avramie şi Măria, nepoata sa - 29 oct). Un alt exemplu de maternitate-paternitate unite în aceeaşi persoană este cuvioasa Teodora din Alexandria - 11 sept.

(3) De necontestat rolul vieții duhovniceşti a părinților în naşterea şi evoluția ulterioară a pruncului.

(4) Pasajul acesta din psalmi este raportat în ascetica patristică la nevoința duhovnicească. Prin urmare, poate gândul sfântului ar sugera că a avea şi a educa creştineşte copii înseamnă de fapt o dură nevoința duhovnicească, precum a dovedit Ana.

(5) „Filosofic” desemna la Părinți viața practică, dar şi orientarea minții.

(6) Toate cele trei perioade sunt extrem de importante pentru mamă şi nu doar unele: 1. pregătirea pentru zămislire cu pocăință şi curățirea firii. 2. Credință în bunătatea şi ajutorul lui Dumnezeu în timpul sarcinii şi la naştere şi, de asemenea, ferirea de tot ceea ce ar putea vătăma fetusul (cum a făcut de pildă mama lui Samson, crezând şi urmând poruncilor îngerului -Judecători cap 13). 3. Păstrarea încordată a nevoinței în vremea creşterii pruncului prin atenție duhovnicească asupra lui şi rugaciune, postire etc., în general prin viețuirea cât mai strictă după poruncile lui Hristos şi imprimarea acestui duh de viețuire şi jertfelnicie în fragedul copil, chiar din leagan.

(7) Este limpede că pentru cel credincios cu adevărat, mijloacele contraceptive sau cele de însămânțare artificială sunt un nonsens.

(8) Faptul că o femeie devine mamă nu este nimic extraordinar, căci este firescul.

(9) Fapt inexistent în traducerea românească.

(10) Necazul, dacă este asumat de bună voie de om, îl face mult mai încercat şi îi dă experiență, deci şi putere asupra ispitelor, în acest caz, el (omul ispitit care rabdă) poate fi de folos şi altora.

(11) Era rege, uns al Domnului. Prin aceasta, David cinstea însăşi alegerea Dumnezeu. Dumnezeu 1-a ales, El să-l şi pedepsească.

(12) Asupra minții şi cugetării se duce tot războiul diavolului. De aceea creştinul adevărat are nevoie de o pocăință - „metanoia" (schimbare a minții) cu toată ființa.

(13) Desemnează de fapt libera voință a persoanei, aplecarea ei ființială prin alegere către un lucru sau altul.

(14) Este esențială în viața duhovnicească pregătirea acasă prin nevoință pentru cele la care vom fi supuşi ulterior. A răbda apăsarea pravilei, a cu patimile, a postului, a supărării, a plictiselii etc. sunt arme de primă mărime în lupta duhovnicească.

(15) Adesea, dacă suntem atenți, ceea ce ni se pare rău şi jignitor ne arată de fapt defectele şi patimile ce zac în noi. Ar trebui să le fim recunoscători celor ce ne ocărăsc sau ne refuză poftele. Toate acestea, dacă suntem treji, nu sunt decât probe ale sincerității noastre înaintea lui Dumnezeu şi prilejuri de a ne întări şi mai mult în dragostea de Dumnezeu.

(16) Adică să avem dinainte gândul că după masă trebuie să ne rugăm.

(17) Măsura în hrană şi lipsa de pofte aduce bucurie nu doar trupului, ci şi sufletului. Căci există o bucurie firească pusă de Dumnezeu în hrană şi atunci o sesizăm când socotim hrana dar al lui Dumnezeu şi o folosim după scopul dat ei de Făcător.

(18) Dacă dăm cinste lui Dumnezeu, El ne va păzi să nu fim prinşi de patimi.

(19) Toate aceste experiențe duhovniceşti (încredințarea că va primi darul şi dezlegarea întristării) erau simțite, nu închipuiri.

, careαιεγλεσα(20) Am redat prin amândouă cuvintele aspecte ale grecescului are multe conotații: deşirau, agitație, ncastâmpărare, necuviință, imoralitate, deşănțare, efeminare etc. Este de fapt o patimă globală care dă frâu liber oricărei impulsivități şi imbolduri tinereşti sau copilăreşti de orice natură ar fi acestea. Această patimă ia amploare în urma lipsei unei educații riguroase şi a unui program de viață, a unui mod ordonat de a fi. Medicamentul ar fi tocmai viețuirea ordonată, conştiincioasă, fără compromisuri şi refuzul constant de a se lăsa în brațele oricărui impuls lăuntric.

(21) De observat că sfântul nu propune doar metode paşnice, ci şi mai aspre.

(22) După cum se vede, cheia viețuirii adevărate creştineşti de mai târziu este educația riguroasă creştină din copilărie.

(23) Pregătirea pentru căsătorie se face din copilărie şi chiar de la zămislire ori şi mai dinainte.

(24) Viața creştină asigură prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu şi necesitățile pentru veacul de acum. Prea mult ne îngrijim de cariera şi situația copiilor noştri, când eforturile cele mai multe s-ar cuveni să fie orientate spre a le da o educație prin poruncile lui Hristos.

Cuvântul III

din "Omilii si cuvantari despre educatia copiilor"

Despre alăptarea lui Samuel şi că folositor lucru este a întârzia naşterea de copii şi că primejdios şi nesigur [pentru mântuirea noastră] este a nu purta grijă de prunci.

1. Dacă nu par unora împovărător şi nu li s-a făcut lehamite de mine, voiesc iarăşi să mă ating azi de acelaşi subiect despre care am vorbit şi ieri, când v-am condus spre Ana şi v-am introdus cu cuvântul în livada virtuților femeii (1), livadă ce nu are trandafiri, nici flori care se veştejesc, ci rugăciunea şi credința şi multă nerăutate. Căci acestea sunt mult mai bine mirositoare decât florile de primăvară şi sunt adăpate nu de izvoare de apă, ci de ploile lacrimilor. Că nu fac izvoarele de apă atât de împrospătate grădinile, cât fac izvoarele de lacrimi să se urce la cea mai mare înălțime sadul rugăciunii. Acest lucru s-a petrecut şi cu femeia aceasta. Că numai ce a grăit şi îndată rugăciunea ei a alergat la cer şi i-a adus rod copt: pe sfântul Samuel.

Nu vă necăjiți dacă iarăşi începem să vorbim despre acelaşi subiect (2). Căci nu vom spune aceleaşi lucruri, ci altele noi şi proaspete. Că şi când e vorba de masa trupească, dintr-un singur peşte multe feluri de mâncare se pregătesc. Ba şi pe aurari îi vedem că dintr-o singură bucată de aur fac şi brățări şi lănțişoare şi multe alte bijuterii. Chiar dacă materia este de un singur fel, totuşi felurit este meşteşugul şi nu se restrânge numai la un singur fel de a prelucra materia dată, de vreme ce este atât de variat şi iscusit. Iar dacă cele de aici sunt astfel, cu mult mai mult harul Duhului. Iar că variată este masa harului şi mult felurită şi cu multe chipuri, ascultă-l pe Pavel: „Prin Duhul se dă unuia cuvânt de înțelepciune, altuia cuvântul cunoştinței, altuia credință, altuia darurile vindecărilor, al ajutorărilor, al cârmuirilor, felurile limbilor. Toate acestea le lucrează Unul şi Acelaşi Duh, împărțind fiecăruia după cum voieşte"(I Cor. 12, 8-11). Ai văzut felurime? Multe sunt râurile, dar unul e izvorul. Multe sunt bucatele, dar unul bucătarul. De vreme ce atât de mare este harul Duhului, să nu ne descurajăm.

Ştim că aceasta era stearpă, clar ştim şi că a devenit mamă; ştim că a plâns cu lacrimi, dar ştim şi că s-a bucurat. Ne-am îndurerat cu ea atunci, să ne şi veselim cu ea astăzi. Aşa a poruncit şi Pavel, să ne bucurăm cu cei ce se bucură şi să plângem cu cei ce plâng (Rom. 12,15). Iar aceasta trebuie să o facem nu numai cu oamenii care trăiesc în vremea noastră, ci şi cu cei ce au trăit odinioară. Şi să nu-mi spună careva: „Bine, dar ce câştig voi avea de la Ana şi de pe urma istorisirilor despre ea?(3) Şi cele sterpe pot învăța de la ea cum să devină mame şi mamele pot afla iarăşi care este cel mai bun mod de a creşte copii. Dar nu numai femeile, ci şi bărbații pot lua cele mai mari roduri din această istorisire, învățând să se poarte cu blândețe cu femeile lor chiar dacă vor boli de stârpiciune, după cum şi Elcana se purta cu Ana. Şi nu numai acest câştig va fi, ci şi unul mai mare decât acesta, anume că veți învăța că toți părinții trebuie să-şi crească copiii pentru şi cu Dumnezeu.

Aşadar, să nu socotim nefolositoare ascultarea istorisirii dacă de pe urma ei nu câştigăm argint şi bani. Tocmai acesta este câştigul şi folosul, că nu aur şi argint primim, ci ne aduce înainte ceea ce este cu mult mai mare decât acestea: evlavia sufletului şi comorile cereşti. Şi ne învață cum să trecem de orice primejdie. Căci a da bani este uşor şi pentru oameni, dar a îndrepta firea şi a nimici o astfel de întristare a inimii şi a înceta durerea şi a ridica sufletul ce era gata să cadă cu totul, nu îi este cu putință nici unui om, ci numai Stăpânului firii (4). Tu, dacă ai fi avut vreo boală netămăduită şi ai fi cutreierat toată cetatea şi ai fi cheltuit bani şi te-ai fi dus la mulți

doctori şi nu ai fi aflat nici o mângâiere, dacă [în cele din urmă] ai fi întâlnit o femeie care a pătimit acelaşi lucru ca şi tine, dar ea a fost izbăvită, de bună seamă că nu te-ai fi dat bătută stăruind şi rugând-o şi cerând ca s-o înduplеci să-ți arate pe cel ce a vindecat-o.

Acum însă, văzând-o pe Ana înaintea ta şi destăinuindu-ți pătimirea ei şi vorbindu-ți de leac şi arătându-ți şi pe Tămăduitor, fără să o rogi şi fără să-i dai ceva, tu nici măcar nu te apropii, nici nu iei leacul şi nici nu asculți cu toată atenția povestea ei ? De ce bine ai mai putea avea parte vreodată ? Că alții adesea şi mări îndepărtate au traversat şi multă cale au umblat şi bani au cheltuit şi osteneală au răbdat ca să vadă vreun doctor vestit din țări străine şi aceasta nefiind ei siguri că vor scăpa cu totul de boală. Iar tu, femeie, netrebuind să faci nici o călătorie peste mare, nici să treci dincolo de hotare, nici să suferi vreo astfel de osteneală - şi ce să mai zic de hotare, când nici măcar de pragul casei nu eşti silită să treci, ci stând în iatacul tău poți să fi dimpreună cu Doctorul şi fără vreun alt mijlocitor să vorbeşti cu El despre toate câte vrei (căci „Dumnezeu de aproape sunt Eu", zice, "şi nu Dumnezeu de departe"(Ier. 23,23)) - tu, dar, te codeşti şi te lenevești? Ce apărare mai ai?

De ce iertare te vei mai bucura când cu uşurință poți afla scăpare de toate relele ce stau asupra ta din toate părțile, iar tu te leneveşti şi te codeşti şi nu te preocupi de sănătatea şi mântuirea ta? Că acest Doctor nu numai stârpiciunea, ci orice boală a trupului şi a sufletului o poate vindeca numai cu voința. Şi nu doar acest lucru este minunat, că fără de osteneală şi fără călătorie şi cheltuială şi mijlocitori se face vindecarea, ci şi că se face fără durere. Că nu fier şi foc se aduce contra bolii, precum fac asistenții medicilor, ci destul este numai un semn să facă şi toată deznădejdea şi durerea şi boala fuge.

2. Aşadar, să nu fim fără de grijă, nici nepăsători, chiar dacă am fi săraci şi căzuți în cea mai de pe urmă nevoie! Că nu bani trebuie să-I aruncăm, încât să ne punem în primejdie sărăcind. Căci acest Doctor nu cere ca plată argint, ci lacrimi şi rugăciuni şi credință. Şi dacă mergi la El având-le pe acestea, vei lua sigur ceea ce ceri şi vei pleca de la Dânsul cu multă veselie. Iar acest lucru este cu putință să-1 aflăm din multe locuri şi nu în cele din urmă chiar de la femeia aceasta. Că ea nu a adus aur şi argint, ci rugăciune şi credință şi lacrimi şi după ce a luat ceea ce a cerut s-a dus. Să nu socotim că fără de folos ne este povestirea. Căci acestea s-au scris spre povățuirea noastră, la care a ajuns sfârşitul veacurilor. Însă să ne apropiem de ea şi să învățăm cum i s-a dezlegat boala şi ce a făcut iarăşi după ce i-a fost dezlegată şi cum s-a folosit de darul cel dat ei de Dumnezeu. „A şezut", zice, „şi a alăptat pe Samuel". Ia aminte cum îl privea pe acel copil: nu numai ca pe un simplu copil, ci şi ca dar pe care îl va da lui Dumnezeu. Îndoită îi era dragostea: una din fire, alta din har. Şi mi se pare că se şi sfia şi respecta pe copilul ei. Şi aşa şi este. Că dacă unii, urmând a da ca dar lui Dumnezeu oarecare potire şi pahare, după ce iau lucrurile pregătite şi le depozitează acasă mai înainte de ziua când le vor duce, nu le privesc ca pe nişte vase obişnuite, ci ca pe nişte vase afierosite şi nici măcar nu cutează să se atingă oricum şi oricând de ele, după cum fac cu cele din casă, cu atât mai mult femeia aceasta era cu atâta luare aminte la copil. Şi mai înainte de a-l duce la templu, îl iubea mai mult decât pe un copil şi îi slujea ca unuia ce avea să fie afierosit, socotind ea că astfel se va sfinți si ea prin el. Căci [aşa] şi casa ei a devenit templu, de vreme ce îl ținea într-însa pe proorocul şi preotul [Samuel].
Şi nu numai din aceea că l-a făgăduit lui Dumnezeu se vede evlavia ei, ci şi din faptul că nu îndrăznea să se suie la templu şi să-l ducă mai înainte de a-l înțărca. „Că a spus", zice, "bărbatului său. Nu mă voi sui [la templu] până ce nu mă voi sui cu copilul. Şi când îl voi înțărca

va fi dus înaintea Domnului şi va şedea acolo până veac”(I Rg. l, 22). Vezi? Să-l lase acasă şi sa meargă nu socotea că este un lucru sigur. Că după ce i s-a dat darul nu îndrăznea să se arate fără de dar. Iar dacă s-ar fi suit la templu şi l-ar fi luat cu ea se temea să mai vină cu el înapoi(5). Pentru aceea a rămas atâta timp [acasă]: ca să arate [mai apoi] dimpreună cu darul. Şi l-a crescut şi l-a lăsat [la templu]. Iar copilul nu s-a măhnit că a fost luat de la sân. Ştiţi cât de nervoşi obişnuiesc copiii să fie când sunt luaţi de la sân. Dar acesta nu s-a mâniat când a fost luat de la sânul mamei, ci a privit către Dumnezeu, Care a făcut-o şi pe aceea mamă a sa. Însă şi mama nu s-a îndurerat când s-a despărţit de copil. Căci harul, mijlocind pentru ea, a biruit pătimirea firescă şi lor li se părea că sunt unul cu altul(6). Şi precum via este înrădăcinată într-un anumit loc, dar până departe îşi întinde mlădiţele şi ciorchinele atârnând este totuşi împreună cu rădăcina, chiar dacă distanţa dintre ele este mare, aşa s-a petrecut şi cu această femeie. Căci ea a rămas în cetate, dar mlădiţa ei s-a întins până la templu şi acolo era atârnat ciorchinele cel copt. Iar depărtarea locului nu a împiedicat nicidecum ca dragostea cea după Dumnezeu(7) să lege împreună pe mamă şi pe copil. Căci chiar dacă vârsta lui era necoaptă, însă virtutea îi era pârguită(8) şi s-a făcut dascăl tuturor celor ce se suiau la templu, prin multa lui cucernicie faţă de Dumnezeu. Fiindcă aflând ei despre felul naşterii sale căpătau îndestulată mângâiere şi nădejde în Dumnezeu. Şi nimeni din cei ce-l vedeau pe copil nu tăcea, ci toţi Îl slăveau pe Dumnezeu Cel Ce mai presus de nădejde l-a dăruit pe el [maicii sale]. Pentru aceea a întârziat Dumnezeu naşterea, ca să se întindă mai tare această bucurie şi să o facă mai strălucită pe femeie. Căci cei care ştiuseră de necazul femeii erau martorii harului lui Dumnezeu, aşa încât multă vreme cât fusese fără de copii a făcut-o şi mai cunoscută la toţi şi de toţi era fericită şi admirată şi prin ea îi erau aduse lui Dumnezeu mulţumiri [şi laude de către alţii]. Acestea le spun ca şi noi, dacă vedem pe unele femei sfinte că nu au copii sau sunt în vreun alt necaz asemănător, să nu cugetăm cele rele, nici să ne mâniem, nici să nu spunem în noi înşine: “Pentru ce a trecut cu vederea Dumnezeu pe o femeie care vieţuieşte cu atâta virtute şi nu i-a copil?” Căci nu pentru că trece cu vederea face aşa, ci ştiind că este un alt folos mai mare pentru noi. L-a lăsat, aşadar la templu. L-a lăsat pe miel la păstor, l-a dus pe berbec la turmă şi pe trandafirul cel fără spini în grădină: trandafir care nu se veştejeşte, ci pururi este înflorit şi care poate să se suie chiar până la cer, de a cărui bună miresmă toţi cei care locuiesc în lume se împărtăşesc până azi. Atâta amar de ani au trecut şi încă se menţine puterea acestei bune miresme şi nu a slăbit prin mulţimea vremii [scurse]. [Şi asta] pentru că aşa este firea celor duhovniceşti.
3.A dus acest răsad frumos şi l-a sădit în altă parte. Şi după cum ostenitorii pământului mai întâi aruncă în pământ seminţele de chiparos şi de alte asemenea plante, apoi, când văd că sământa s-a făcut copac, nu-l lasă în acelaşi pământ, ci smulgându-l de acolo, îl mută în altă ţarină ca pământul să primească în sânurile sale planta de curând sădită şi astfel toată puterea sa [a pământului], fără grabă şi continuu, să o dea spre hrănirea şi creşterea acelei rădăcini, tot aşa a făcut şi femeia aceasta. Căci copilul semănat în acel pântece mai presus de nădejde, l-a mutat de acasă şi l-a sădit în templu unde sunt izvoare de apă necontenit. Şi puteai să vezi împlinindu-se cu ei acel cuvânt proorocesc pe care l-a zis David cântând aşa: “Fericit bărbatul care n-a umblat în sfatul necredincioşilor şi în calea păcătoşilor nu a stat şi pe scaunul ciumaţilor n-a şezut, ci în legea Domnului e voia lui şi la legea Lui va cugeta ziua şi noaptea. Şi va fi ca un pom răsădit la izvoarele apelor care roada lui va da la vremea sa” (Ps. 1, 1-3). Căci nu după ce a avut experienţa răutăţii a venit [copilul] la lepădarea ei, ci chiar]. Nu a fost părtaş „adunărilor celor ceητεdin scutece a ales virtutea (9) [ap fac fărădelege”, nici nu a avut parte de convorbiri pline de necredinţă, ci din cea dintâi vârstă, de la sânul maicii, a venit la celălalt sân, cel duhovnicesc (10). Şi după cum copacul, dacă are parte necontenit de umezeală, creşte la înălţime mare, aşa şi

acesta a ajuns la culmea virtuții fiind adăpat neîncetat cu auzirea cuvintelor dumnezeieşti (11) Dar să vedem cum l-a sădit?

Să urmăm şi noi femeii, să intrăm în templu împreună cu ea. „S-a suit”, zice, cu el în Silo, şi cu un vițel de trei ani. îndoită jertfă a fost. Una era vițelul necuvântător, cealaltă era [copilul] cuvântător. Pe unul l-a jertfit preotul, pe celălalt l-a oferit femeia. Mult mai bună era jertfa pe care femeia a adus-o decât aceea pe care a făcut-o preotul. Căci şi aceasta a fost preoteasă a propriilor ei măruntaie şi a urmat patriarhului Avraam, ba l-a şi întrecut. Căci acela luându-şi fiul l-a dus pe el o singură dată. Aceasta însă l-a lăsat să rămână totdeauna la templu. Acela l-a adus jertfă cu totul. Nu te uita că nu l-a junghiat, ci [priveşte] că a săvârşit totul numai cu voia liberă . [Dar femeia l-a dat cu totul.] Ai văzut femeie care se ia la întrecere cu bărbatul? Ai văzut că nu a fost nici o piedică din partea firii | femeieşti] ca să-l urmeze cu râvnă pe patriarh? Dar să vedem cum l-a adus jertfă?

Apropiindu-se de preot i-a zis: “Întru mine, Doamne”. Ce înseamnă „întru mine?”, înseamnă: cu amănunțime ia aminte la cele grăite de mine. Pentru că a trecut mult timp, voia iarăşi să-i amintească cele spuse de prima dată. Pentru aceea zice „întru mine, Doamne. Eu sunt femeia care a stat înaintea ta şi se ruga Domnului pentru copilaşul acesta”. „M-am rugat Domnului şi mi-a dat cererea pe care am cerut-o de la El. Şi dau înapoi împrumutul Domnului pentru toate zilele câte le va trăi, ca să fie de folos Domnului”. Nu a zis: „Eu sunt femeia pe care ai ocărât-o, pe care ai batjocorit-o, pe rare ai bănuit-o de beție şi de vorbire fără rost. Pentru aceea ți-a arătat Dumnezeu că nu sunt beată. Tu m-ai învinuit pur şi simplu de acest lucru, [fără să cercetezi]”. Nu a zis nimic din aceste cuvinte iuți, ci i-a răspuns cu multă blândețe.

Deşi din faptele petrecute avea motiv să se dezvinovățească şi putea ea acum să-l ocărască pe preot, ca pe unul care atunci o defăimase pe degeaba, nu a făcut nimic din toate acestea, ci a grăit numai despre binefacerea lui Dumnezeu. Ia aminte la bunăvoința roabei (12). Când a pătimit cele rele nu a dezvăluit nimănui necazul, nici nu a zis către preot: „Am o potrivnică care mă ocărăşte şi mă batjocoreşte pentru că are o ceată de copii. Eu însă viețuiesc întru blândețe, deşi nici până azi nu am putut deveni mamă pentru că Dumnezeu a închis pântecele meu; şi văzând că mă necăjesc nu m-a miluit”. Nimic din acestea nu a zis, ci trecând sub tăcere felul necazului a arătat numai că este deznădăjduită şi întristată spunând: „Sunt o femeie aflată în vreme apăsătoare”. Şi nici aceasta nu ar fi spus-o dacă n-ar fi silit-o preotul, bănuind că ar putea fi beată. Când a lăsat-o necazul acela şi Dumnezeu i-a dat cererea, atunci [doar] a făcut cunoscută preotului binefacerea, vrând ca şi el să fie părtaş mulțumirii ei, după cum l-a făcut părtaş şi rugăciunii ei de odinioară.

Şi a zis: „Pentru copilul acesta m-am rugat şi mi-a dat Domnul cererea pe care am cerut-o de la El. Şi acum dau împrumutul înapoi Domnului”. Vezi cum măsoară! „Să nu socoteşti că fac ceva mare şi minunat”, zice ea, „pentru că ofer pruncul. Căci nu fac cu deplină stăpânire şi [din proprie inițiativă] această faptă bună, ci doar îmi plătesc datoria. Am făcut o înțelegere şi acum înapoiez ceea ce am primit Celui ce mi-a dat”(13). Şi zicând aceste cuvinte s-a oferit şi pe sine împreună cu pruncul, legându-se şi pe sine de templu ca şi cu un lanț prin împreună-pătimirea firii (14).

4. Căci dacă „unde este comoara omului acolo este şi inima lui”(Mt. 6,21), cu mult mai mult unde era copilul femeii acolo era şi cugetul mamei; şi aşa pântecele ei s-a umplut iar de

binecuvântare (15). După ce a zis aceste vorbe şi s-a rugat, ascultă ce zice preotul către Elcana: „Îți va da Domnul altă sămânță din femeia aceasta în locul celei care ai dat-o Domnului". La început (16) nu a zis „Îți va da în locul [acesteia alta]", ci „Să-ți dea ție Domnul cererea". Când însă L-a făcut datornic pe Dumnezeu îi zice: „Să-ți răsplătească [să-ți dea în loc] bune nădejdi pe viitor". Căci dacă pe când nu îi era [Dumnezeu] dator i-a dat, cu mult mai mult după ce S-a băgat dator îi va răsplăti. Pe cel dintâi l-a luat făcând făgăduință, iar pe cei de după aceea i-a luat din binecuvântarea [dată după primul]. Şi aşa întregul rod al femeii s-a sfințit.

Cel întâi născut era isprava femeii, la cel de-al doilea însă a fost părtaş şi preotul. Şi precum pământul bun şi gras, când primeşte semințele ne arată roade bogate, aşa şi femeia, primind cu credință cuvintele preotului a adus alte spice mănoase şi a preschimbat vechiul blestem, născând din făgăduință şi binecuvântare. Şi tu, dar, femeie, râvneşte acesteia. Şi chiar de eşti stearpă, fă o făgăduință asemănătoare şi roagă pe preot să mijlocească împreună cu tine. Dacă într-adevăr şi cu totul primeşti cu credință cuvintele lui, binecuvântarea părinților [a preoților] va sfârşi m rod bun şi frumos. Iar dacă devii mamă, oferă-ți şi tu copilul. Aceea 1-a dus la templu. Tu pregăteşte-l pe el templu împărătesc. „Căci mădularele voastre", zice, "sunt trupul lui Hristos şi templu al Duhului Care locuieşte în voi"(l Cor. 6,19) (17). Şi iarăşi [zice]: „Voi locui în voi şi voi umbla" (II Cor. 6,16). Cum, dar, nu este necuvenit să îndreptăm o casă îmbătrânită care stă gata să se prăbuşească şi pentru ea să cheltuim bani şi să aducem zidari şi să ne îngrijim de toate, iar casa lui Dumnezeu - căci casă a lui Dumnezeu este sufletul unui tânăr - să nu o învrednicim de nici o purtare de grijă (18)?

Vezi ca nu cumva să auzi şi tu acelaşi lucru pe care 1-au auzit de demult iudeii. Căci aceia, pentru că nu au purtat grijă de templul acesta văzut când s-au întors din robie, ci şi-au înfrumusețat casele, aşa L-au mâniat pe Dumnezeu încât l-a trimis pe prooroc şi i-a amenințat cu foametea şi cu multe lipsuri în cele de trebuință. Iar pricina acestei amenințări aceasta era: „Voi locuiți în case mari, iar casa Mea se pustieşte"(Agheu 1,4). Dacă neglijența față de acel templu a ridicat mânia lui Dumnezeu, cu mult mai mult uşurătatea față de acest templu mânie pe Stăpân. Căci acesta [al trupului şi sufletului] este mult mai de preț decât acela, după cum şi simbolurile sfințeniei sunt mai mari (19).

Nu lăsa casa lui Dumnezeu să devină peşteră de tâlhari ca să nu auzi şi o altă certare pe care Hristos a făcut-o iudeilor când a zis: „Casa Tatălui Meu este casă de rugăciune, iar voi ați făcut-o peşteră de tâlhari" (Mt. 21,13). Cum devine peşteră de tâlhari? Când îngăduim să intre în sufletele tinerilor pofte care îi robesc şi lăsăm toată desfrânarea să locuiască în ei. Căci asemenea gânduri sunt mai cumplite decât tâlharii, robind libertatea copiilor" şi făcându-i robi patimilor necuvântătoare, străpungându-i din toate părțile şi umplând mintea lor de multe răni (21) . De aceea trebuie .să veghem asupra lor în fiecare zi şi ca de un bici să ne folosim de cuvânt ca să scoatem toate aceste patimi din sufletul lor şi copiii să poată prin noi să se împărtăşească de cetățenia cea de sus si să săvârşească toată lucrarea de acolo. Nu ştiți că cei ce viețuiesc în oraşe, adeseori îşi iau de îndată copiii de la alăptat şi îi duc la temple, la lupte, la şcoli sportive, la dans şi muzică? Aceasta să facem şi noi! Din cea dintâi vârstă să-i introducem în viețuirea cerească. Căci aceasta de aici este doar cheltuială pământească şi nu are nici un câştig.

5. Căci ce câştig poți avea din laudele mulțimii, spune-mi? Fiindcă de îndată ce se lasă seara, aplauzele şi toată acea agitație se veştejeşte, îndată ce se termină adunarea, după ce s-au desfătat

ca într-un vis, rămân pustii de orice veselie şi căutând în sine buna dispoziție de pe urma cununilor [de laudă], de pe urma îmbrăcămintii strălucite şi de pe urma a toată cealaltă împopoţonare şi fandoseală [lumească], nu o pot afla. Şi toate acestea au trecut pe lângă ei mai repede ca un vânt. Pe când vieţuirea cerească, din contră, este cu totul altfel: fără cheltuială ne aduce mult câştig şi încă statornic. Căci nu oamenii beţi, ci poporul îngerilor îl aplaudă neîncetat pe cel ce vieţuieşte în ceruri. Dar ce vorbesc eu de poporul îngerilor? Însuşi Stăpânul îngerilor îl laudă şi îl primeşte pe acela. Iar cel lăudat de Dumnezeu, nu o singură zi, sau două, ori trei, ci în toată veşnicia, merge cu strălucire, purtând cunună, şi nu vei putea vedea capul unui asemenea om niciodată golit de slava aceea (22).

Căci timpul unei asemenea laude nu se restrânge la câteva zile, ci se întinde în nemurirea veacurilor viitoare. Acestei slujiri nu îi poate fi piedică niciodată sărăcia, ci este cu putință şi săracului să slujească această slujire. Şi mai cu seamă săracului, căci el este străin de toată fandoseala şi mândria lumească! Pentru ca nu trebuie cheltuială de bani şi averi, ci un suflet curat şi o minte întreagă şi feciorelnică (23). Din aceasta [din sărăcie] se țes pentru suflet hainele acelei vieţuiri şi se împleteşte cunună, încât dacă sufletul nu este împodobit cu isprăvile virtuții, nu are nici un folos din mulțimea aurului. Prin urmare, nici o vătămare nu vine din sărăcie dacă are pusă deoparte bogăția lăuntrică.

Iar această slujire nu este doar a pruncilor de parte bărbătească, ci şi a fetelor. Căci după cum în viaţa socială nu sunt rânduiţi doar bărbaţi să facă aceste lucruri şi slujiri, ci teatrul le primeşte şi pe femei şi pe bătrâni şi pe tineri şi pe robi şi pe cei liberi, tot aşa, unde este râvnă dovedită a sufletului nu este piedică nici firea, nici vârsta, nici rangul social, nici vreun alt lucru. De aceea vă rog pe voi toţi, din cea dintâi vârstă să-i daţi pe fiii şi fiicele voastre la asemenea slujiri şi îndeletniciri şi puneţi-le de o parte mai dinainte o bogăţie care se potriveşte cu o asemenea vieţuire, nu adunându-le aur şi argint, ci depozitându-le în suflet blândeţea, întreaga înţelepciune, cuviinţa şi toată cealaltă virtute. De această cheltuială are nevoie o astfel de slujire şi îndeletnicire.

Aşadar dacă această avuţie [duhovnicească] o strângem atât în noi cât şi în copiii noştri,(24) vom avea parte şi în viaţa aceasta de multă strălucire, iar în viaţa ce vine vom auzi acel fericit glas prin care Hristos îi va chema pe toţi cei ce L-au mărturisit pe El. Mărturisire nu doar prin credinţă, ci şi prin fapte, fiindcă dacă nu este şi aceasta adăugată [celei prin credinţă] ne primejduim să fim pedepsiţi împreună cu cei care L-au tăgăduit. Căci nu unul singur este chipul tăgăduirii, ci multe şi felurite, la care şi Pavel se referea când zice: „Ei mărturisesc că-L cunosc pe Dumnezeu, dar prin faptele lor îl tăgăduiesc"(Tit. 1,16). Şi iarăşi: "Dacă cineva dintre ai lor, şi mai ales dintre casnici, nu le poartă de grijă au tăgăduit credinţa şi sunt mai răi decât necredincioşii"(l Ti m. 5,8). Şi iar: "Fugiţi de lăcomie, care este închinare la idoli"(Col. 3,5).

Prin urmare, fiindcă sunt atâtea tăgăduiri, este limpede că sunt tot pe atâtea mărturisiri, ba chiar mai multe (25). Pe acestea toate să ne sârguim să le mărturisim, ca şi noi să ne bucurăm de cinstea din ceruri, cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos prin Care şi cu Care Tatălui şi Duhului Sfânt slavă acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

(1) Predicatorul este cineva familiarizat prin faptă cu subiectul despre care vorbeşte. Doar astfel îşi poate permite să îi conducă fără greş şi pe alţii la lucrul despre care discută. Important este ca

mesajul Scripturii sau al unei vieți de sfânt să-l prefac în trăire proprie, să mă raportez, în chip viu. De altfel, sfinții sunt vii şi împreună cu noi când le citim viețile.
(2) Probabil, mulțimea începuse să forfote la gândul că iar le va vorbi despre rugăciunea Anei. Predica trebuie permanent variată spre a fi primită de auditori. Dacă şi un trăitor şi orator desăvârşit cum e sfântul loan Gură de Aur întâmpina greutăți în a i se percepe mesajul, cu cât noi, cei mult mai jos decât el, nu avem nevoie de multă rugăciune şi atenție pentru a nu vorbi degeaba ascultătorilor?
(3) Aşa facem şi noi azi când spunem: viețile sfinților sunt învechite, nu mai au savoare şi sens pentru epoca noastră. Şi aşa pierdem legătura vie cu Duhul Sfânt care ne vine prin predania Bisericii.
(4) Adevărata vindecare nu se dă de nici un psiholog sau psihiatru, medic sau farmacist, terapeut naturist etc., oricât ar plăti cineva, ci numai harul Duhului poate face cu adevărat aceasta. Ceilalți pot aduce ameliorări - nu calitative, ci cantitative - însă acestea țin tot de viața aceasta şi de ordinea lumii căzute în păcat.
(5) Copilul trebuia pregătit atât cât ținea de ea şi apoi dat lui Dumnezeu. Trebuia ca şi ea să-şi aducă aportul.
(6) Relația dintre Ana şi Samuel devenise duhovnicească pe de-a-ntregul, încât distanța ce-i separa era desființată de harul care era prezent în amândoi şi care îi făcea să se simtă totdeauna împreună. Acest har, dacă l-am avea, ne-ar face să simțim realitatea de netăgăduit a prezenței sfinților şi a fraților noştri care sunt la mari depărtări. Singurul lucru care trebuie să ne preocupe este dobândirea reală a harului. Acesta trebuie să fie scopul strict al oricărei mame când îşi creşte copilul. Numai această prezență simțită a harului poate alunga tirania legăturilor provocate de firea căzută (a se vedea viețile sfinților Andronic şi Anastasia din 9 octombrie şi a sfântului mucenicLonghin sutaşul din 16 octombrie, unde se arată modul cum harul şi rugăciunea au dizolvat durerea mamelor pentru pierderea copiilor lor).
(7) Dragoste duhovnicească, nu firească, era între ei.
(8) Copilul să fie crescut în virtute de la primele zile, pentru ca aceasta să-şi arate rodul foarte de timpuriu.
(9) A ales, desigur, prin mama lui.
(10) Ideea că orice copil trebuie să aibă experiența nebuniilor din lume este din punct de vedere duhovnicesc un nonsens şi o prostie. Tocmai, dacă este ferit de orice experiență a răului, va avea şanse reale la mântuire. Ne întrebăm: „Dar atunci copilul meu ce face dacă nu ştie ale lumii? Cum va fi privit de ceilalți colegi de joacă, de şcoală, de serviciu etc.?”. Aşa gândesc creştinii lumeşti care în chip ascuns sunt legați de lume şi pentru care lumea, cariera, poziția socială, atârnă mai mult în balanță decât cunoaşterea şi viața duhovnicească reală. Iar adunări ale celor ce fac fărădelege nu sunt mai toate desenele animate şi filmele la care se uită, iar convorbiri ale necredinței nu este educația ştiințific (dar mai ales conceptual) eronată care li se dă în şcoli? Mai întâi copilul trebuie educat temeinic în Duhul Bisericii şi apoi, dacă e cazul, dat şi la şcoală, dar şi atunci cu multă precauție şi cercetare. Mai bine fără cele ale lumii decât cu mintea şi inima vătămate.
(11) Copilul crescut astfel din scutece are mult mai mari şanse decât altul să ajungă la măsura sfințeniei. Azi copiii sunt adăpați, şi încă neîncetat, zi şi noapte, cu alte imagini şi auziri pline de patimi.
(12) Bunăvoință nu în sensul plat, banal, de azi, ci în sensul etimologic de bună orientare a voinței în acord cu rațiunea pusă de Dumnezeu în om. În orice situație voința Anei acționează conform poruncilor lui Dumnezeu.

(13) Cu adevărat nimic din ceea ce avem nu este al nostru, ci al lui Dumnezeu. Dar Ana nu-1 dă oricum pe Samuel, ci după ce şi ea a pus, după putere şi mai ales după bună-voinţă, partea sa în buna creştere a copilului. Aceasta este de fapt esenţa Liturghiei: Dumnezeu primeşte darurile de la noi, dar nu aşa cum ni le-a dat, ci transformate de aportul şi sârguinţa noastră. Iar dacă efortul nostru este sincer (în cadru liturgic: dacă prescura îndeplineşte toate condiţiile) preface în ceva infinit de preţios darul nostru, îl înveşniceşte prin harul Duhului Sfânt, îl face al Său dimpreună cu noi. Orice act pe care noi îl facem ar trebui să fie un act liturgic, o prelungire a tainei Liturghiei, o împreună lucrare cu Dumnezeu în care Dumnezeu e începutul şi sfârşitul, iar omul lucrează şi el, dar tot împreună cu Dumnezeu, în partea de mijloc.
(14) Este un text de mare adâncime teologică: Ana aduce pe prunc. Pruncul este legat prin fire, printr-o simţire specială de mama lui. Această legătură este de nedezlegat şi, prin urmare, o dată cu el se aduce jertfă şi mama. Este ca şi în cazul în care tragem un om de mână. Pentru că mâna este prinsă organic de restul trupului, va fi tras tot omul. La fel este cu sfinţii: dacă sunt la Dumnezeu ne trag şi pe noi după ei datorită legăturii de nedezlegat ce există în firea umană. De aceea taina lui Hristos nu poate fi despărţită de taina Maicii Sale, datorită acestei legături ontologice a firii umane. Această împreună-pătimire a firii, această simţire a unităţii firii omeneşti din toate veacurile şi prin toate veacurile este simţită doar de puţini oameni ajunşi la măsuri duhovniceşti înalte. Această unitate a simţit-o şi Maica Preacurată pe cruce. Plânsul ei nu era unul facil, al unei mame care îşi pierde copilul, ci el avea dimensiunile jertfei lui Hristos, era universal, cuprindea întreaga omenire. Această compătimire a firii L-a făcut pe Fiul ca, luând trup, să moară pentru păcatele noastre. Datorită acestei împreună-pătimiri şi unităţi a firii poate cânta Biserica că noi oamenii aducem ca dar lui Dumnezeu pe Maica Domnului (Vecernia din 26 decembrie). Firea a fost făcută de Dumnezeu nu ca să fie sfâşiată prin împătimire (prin împărţirea ei din pricina patimilor individuale), ci să-şi simtă şi să-şi adâncească unitatea şi împreună-pătimirea (compătimirea), prin dăruirea persoanelor unele către altele şi purtarea laolaltă a sarcinilor.
(15) Ceea ce avem în minte ne direcţionează şi ne pătrunde întreaga fiinţă, trup şi suflet, deci şi pe cei din jurul şi din noi. Dacă mintea mamei este la televizor, modă, bani etc., va avea în pântece blestem, nu binecuvântare.
(16) Înainte de a-l zămisli, când s-a rugat la templu.
(17) Nu există în Sfânta Scriptură textul în această formă, ci este format din părţi ale unor versete disparate.
(18) Aşa şi azi ne îngrijim ca pruncul şi copilul să aibă toate cele deşarte ale lumii, dar de inima lui nu ne îngrijim. Ne preocupăm de avere, bani, pofte, şcoli, poziţie socială, carieră şi în inima lui îl lăsăm pradă duhurilor necurate care intră prin cele pe care noi le-am agonisit, chipurile, spre binele lui (de fapt spre pierzania lui).
(19) Insemnele, simbolurile. Sfânta Euharistie e numită de Sf. Dionisie Areopagitul „simbol”. Ceea ce sfinţeşte sufletul şi trupul (templul omenesc) este Sfânta împărtăşanie. Templul evreiesc era sfânt prin mana şi tablele Legii şi toiagul lui Aaron care se aflau în el, trupul şi sufletul creştinului prin Sfânta împărtăşanie şi purtarea noii Legi în inimă.
(20) Privitul filmelor, reclamelor, jocurilor etc. de fapt ne robesc, deşi par că ne oferă gustul libertăţii şi al independenţei. Emanciparea este dobândită prin educarea în duhul lumii şi al satisfacerii poftelor.
(21) Toate sugestiile care intră în noi prin simţurile care nu sunt păzite ne vătăma mintea şi puterea ta~voia] este tocmai câştigarea minţiiεde a cugeta duhovniceşte. Pocăinţa [u curate, eliberate de otrava sugestiilor lumii. Lumea sfârtecă mintea [voug], paralizează, pe când pocăinţa

o readună, îi redă sănătatea. Pocăința deplină nu este cu putință decât cu ajutorul harului.
(22) Harul Duhului (simbolizat la propriu şi la figurat) în icoane de nimbul din jurul capetelor sfinților este o prezență permanentă a nevoitorului adevărat. Harul se face al lui, dinlăuntru, nu ceva exterior.
(23) Mintea feciorelnică şi sufletul curat nu se poate avea dacă ne împreunăm lăuntric cu toate poftele, sugestiile şi gândurile pătimaşe venite din afară, prin simțuri.
(24) Nu pot să cresc un copil duhovniceşte dacă eu nu sunt duhovnicesc. Deci este neapărat de trebuință să fie mai întâi părinții duhovniceşti, altfel ne amăgim socotind că îi creştem în Duhul Sfânt.
(25) Capacitatea de diversificare a răului, deşi uluitoare, nu este nici pe departe la fel de prolifică ca cea a binelui. Oricât de inventiv este dracul, Dumnezeu îl întrece în perspicacitate. Se vede aceasta din surprinzătoarele şi inventivele modalități de practicare a virtuții pe care le făceau sfinții.

Cuvântul IV

din "Omilii si cuvantari despre educatia copiilor"

Către cei care părăsesc slujbele si se duc la teatru; nu numai că petrecerea în biserică este mai de folos decât cea de la teatru, ci şi mai plăcută. A doua cuvântare despre rugăciunea Anei şi că trebuie necontenit să ne rugăm si în tot locui fie că suntem în piață, pe drum sau în pat.

1. Nu ştiu ce cuvinte să folosesc azi. Căci văd adunarea liturgică împuținată, pe prooroci disprețuiți, pe apostoli trecuți cu vederea, pe părinți defăimați. Iar prin robi ocara trece la Stăpân. Vreau să acuz pe cei care, datori fiind să asculte acuzația, nu îi văd de față, ci vă văd prezenți pe voi care nu aveți trebuință de acest îndemn şi mustrare. Dar chiar şi aşa nu trebuie să tăcem. Şi durerea pentru ei suntem gata să o dăm în vileag prin cuvinte, pentru ca să-i facem şi pe ei de ruşine, dar să vă şi lăsăm pe voi care ascultați să le fiți osânditori. Căci dacă erau aici de față, ar fi auzit mustrarea numai din partea noastră. Acum însă, fugind de certarea noastră, de la voi vor auzi toate. Aşa fac şi prietenii. Când nu-i află pe cei vinovați, se întâlnesc cu prietenii celor vinovați pentru ca aceia să meargă şi să le spună. Aceasta a făcut şi Dumnezeu. Căci lăsând pe cei care au păcătuit față de El s-a întâlnit cu Ieremia care nu a făcut nici o nedreptate şi i-a zis: „Ai văzut ce Mi-a făcut fiica cea nepricepută, Iuda?(1).

De aceea şi noi mijlocim pe lângă voi împotriva acelora, ca, plecând de aici, să îi îndreptați. Cine poate suferi o împuținare ca aceasta? O dată pe săptămână ne strângem aici şi nici măcar în această zi nu suferim să trecem cu vederea grijile lumeşti. Dacă cineva îi întreabă de aceasta, îndată pun înainte sărăcia şi necesitatea hranei. Şi zicând că nu au timp, îşi urzesc o [falsă] dezvinovățire [care de fapt este pentru ei] mai cumplită decât orice osândă. Căci ce este mai rău decât această osândă: să ni se pară orice altceva mai important şi mai necesar decât lucrurile lui Dumnezeu. Gândiți-vă la grozăvie: dezvinovățirea devine osândă! Şi ca să vedeți că, fără să zic eu ceva, aceste lucruri sunt pretexte şi motive de scăpare şi un acoperământ pentru lipsa de râvnă, [fiți atenți] la ziua de mâine care îi va mustra pe toți cei care acum pretextează unele ca acestea.

Căci mâine lot oraşul se mută la hipodrom şi casele şi piețele se golesc din pricina acelui spectacol nelegiuit. Şi aici nici măcar încăperea principală a bisericii nu se poate umplea. Acolo însă nu numai în hipodrom, ci şi la balcoane, pe case, pe acoperişuri, pe blocuri de piatră şi pe mii de alte locuri aflate la înălțime, ocupă [spectatorii] loc. Şi nici sărăcia, nici lipsa de timp, nici neputința trupului, nici slăbiciunea picioarelor, nici altceva de acest fel nu poate ține în frâu in nebunia cea nestăvilită. Ci oamenii bătrâni, mai abitir decât tinerii în floarea vârstei, fac de ruşine căruntețele şi dau pildă rea la vârsta lor, făcând de ocară însăşi bătrânețea.

Şi aici [în biserică] socotesc că sunt îngreuiați asemenea celor ce au rău de mare şi zic că prin auzirea cuvintelor dumnezeieşti dau în strâmtorare şi sufocare2.
Astfel de lucruri ne pun ei înainte. Acolo însă, arzându-i soarele pe capul gol şi fiind arşi şi siluiți de arşiță şi stând în picioare cu multă osteneală şi suferind mii de alte rele, ca într-o livadă se desfată din toată inima. De aceea sunt oraşele noastre stricate, că sunt dascăli răi pentru tineret.

] un tânărϖζpoviφϖCum ar putea un [astfel de bătrâni să înțelepțească [o necuviincios şi destrăbălat când el însuşi se semețeşte cu asemenea fapte la bătrânețe, când el însuşi, după atâta vreme, nu se mai satură de priveliştea] fiul (3), cum poate săϖζιμθvaceea preadesfătătoare ? Cum poate să-şi educe [p pedepsească pe robul care greşeşte, cum poate să sfătuiască pe altul să nu se grijească de cele trebuincioase, dacă el face asemenea necuviințe în cea din urmă vârstă a bătrâneții? Iar dacă tânărul îl ocărăşte pe bătrân, îndată [cel bătrân] aduce înainte vârsta sa înaintată şi are pe lângă sine mii de susținători, însă când trebuie să-l înțelepțească pe cel tânăr şi el însuşi să-i fie [aceluia] dreptar de virtute, nu pomeneşte nici un cuvânt de vârstă, ci merge mai înnebunit decât tinerii la acel spectacol nelegiuit. Acestea le zic nu ca să dau vina pe bătrâni, nici ca să-i scap pe tineri de acuză şi osândă, ci pentru ca prin cei dintâi să-i fac statornici pe cei din urmă.

Căci dacă nu trebuie ca cel bătrân să facă acele necuviințe, cu atât mai mult tânărul. Fiindcă [dacă bătrânul face asemenea lucruri] se face de râs şi mai multă îi este necuviința, pe când în cazul tânărului pierzania este mai cumplită, groapa mai adâncă. Şi fiindcă mai puternice sunt poftele pentru tineri şi flacăra dorințelor li se face mai aprinsă, e de-ajuns fie şi numai puțin lemn să primească din afară şi [îndată] se aprind toate. Că pentru tânăr este mult mai uşor să cadă în mânie şi în pofte. De aceea şi este trebuință de mai multă pază, de a se ține mai tare în frâu, de a-şi pune ziduri şi oprelişti mai sigure.

2. Să nu-mi spui asta, omule, că acel spectacol are plăcere, ci arată-mi că dimpreună cu plăcerea nu are nici o vătămare. Dar ce zic eu vătămare? Căci nici măcar plăcere nu are. Şi asta este limpede din ceea ce urmează. Când pleci de la acel hipodrom şi te întâlneşti cu cei care pleacă de la biserică, cercetează cu amănunțime care a avut parte de plăcere mai mare: cel ce a ascultat pe prooroci şi s-a împărtăşit de binecuvântare şi s-a bucurat de învățătură şi L-a rugat pe Dumnezeu pentru păcatele sale şi şi-a uşurat conştiința şi nimic nu-1 mai osândeşte sau tu care ți-ai părăsit Mama [Biserica] şi ai necinstit pe prooroci şi
L-ai dispreţuit pe Dumnezeu şi ai dănțuit împreună cu diavolul şi ai ascultat pe cei ce blesteamă şi batjocoresc şi ți-ai pierdut vremea în deşert şi pe degeaba şi când te-ai întors acasă ai venit cu mâna goală, neavând de acolo nici un câştig, fie trupesc, fie duhovnicesc?

Aşadar, dacă e vorba de plăcere, trebuia mai cu seamă aici [la biserică] să vii. Căci de acolo îndată vine osânda şi mustrarea conştiinţei, părerea de rău pentru cele petrecute, ruşinea, ocara, neîndrăznirea privirii. Aici, din contră, este îndrăzneala, grăirea liberă şi discuţia sfielnică cu toţi despre toate cele auzite aici (4). Aşadar, când mergi în piaţă şi îi vezi pe toţi că aleargă la acel spectacol, fugi şi tu îndată la biserică şi |nevoindu-te puţină vreme, desfatează-te [apoi] neîncetat de dumnezeieştile cuvinte. Căci dacă, fiind luat de val dimpreună cu cei mulţi, te vei duce acolo, te vei bucura puţină vreme, iar apoi toată ziua vei fi îndurerat, ba şi a doua zi şi chiar pentru multe alte zile te vei osândi (5). Iar dacă pentru puţin timp te struneşti, te vei desfăta toată ziua. Şi nu numai în acea zi, ci te vei obişnui să petreci astfel şi în toate celelalte zile.

Răutatea are o plăcere trecătoare, dar durerea de pe urma ei este necontenită. Virtutea, însă, are scurtă osteneală, dar câştigul împreunat cu veselia este neîncetat. De pildă, unul s-a rugat la Dumnezeu, a plâns cu lacrimi, s-a îndurerat puţină vreme după rugăciune; altul s-a desfătat ziua întreagă, dar apoi a dat milostenie, a postit sau a lucrat oricare altă faptă bună ori, ocărât fiind, n-a răspuns cu ocară. Dacă într-o singură clipită şi-a înfrânat şi şi-a ţinut mânia, după acea totdeauna se bucură şi se veseleşte când îşi aduce aminte de acele virtuţi. Cu răutatea însă este cu totul dimpotrivă. Cineva te ocărăşte? Ocărăşte-l şi tu! După aceea, când eşti acasă, te macini, rumegând în minte cuvintele aceluia care ţi-au adus multă vătămare. Prin urmare, dacă vrei cu dinadinsul plăcerea, fugi de poftele tinereşti şi îngrijeşte-te de întreaga înţelepciune şi ia aminte la auzirea cuvintelor dumnezeieşti. Acestea le spunem ca voi, la rându-vă, spunându-le acelora şi insistând [înaintea lor] pururea cu aceste vorbe, să-i trageţi de la tot obiceiul rău şi să îi înduplecaţi să facă toate cu minte cuviincioasă. Căci unii ca aceştia, chiar dacă vin aici, o fac în zadar şi pe degeaba şi nimeni nu ar afla în ei vreo râvnă vrednică de laudă. Şi aceasta o văd lămurit de la slujba de azi.

Căci la Sfânta Cincizecime [Rusalii], atâta mulţime a alergat [la biserică] încât nu ne mai încăpea locul şi toate erau în strâmtorare. Insă eu nu socotesc o astfel de adunătură ca adevărată, căci vin pentru că aşa e obiceiul şi nu din evlavie. Ce este mai dezgustător decât aceia când [de fapt] uşurătatea lor este plină de atâtea învinuiri şi părelnica lor râvnă este lipsită de orice laudă [adevărată]? Fiindcă cel care ia parte cu râvnă şi dorire şi cuget întreg la această slujbă dumnezeiască trebuie să facă acest lucru totdeauna şi nu să fie aici doar împreună cu cei care vin la sărbătoare, iar mai apoi, tot cu ei, să se depărteze fiind mânat pe bună dreptate ca dobitoacele, fără să judece.

3. Aş putea să întind şi mai mult introducerea cuvântului, dar fiindcă ştiu cu limpezime că şi înainte de îndemnul [nostru] aţi fi făcut pentru ei cele demne de voi şi că le veţi spune şi mai multe decât cele grăite de mine, ca să nu par că vă încarc cu certări împotriva acelora, las toate celelalte pe seama voastră şi acum mă voi atinge de obişnuita învăţătură, reluând cuvântul despre istoria Anei. Şi nu vă minunaţi dacă nu am părăsit acest subiect, căci pur şi simplu nu pot să-mi scot din minte pe femeia aceasta.

Aşa de mult îi admir buna podoabă a sufletului şi frumuseţea cugetului ei! Iubesc ochii care lăcrimează şi pururea stăruie în rugăciuni şi buzele şi gura care nu se face de ruşine rostind ocări şi înjurături, ci este împodobită cu mulţumirea cea către Dumnezeu, după cum era şi a acesteia. O admir pe Ana, pe de-o parte pentru că filosofa, iar pe de alta o admir şi mai tare pentru că filosofa, femeie fiind - căci pe femeie mulţi adeseori o osândesc şi o judecă. „Căci din femeie”,

zice [Scriptura], „este începutul păcatului şi din pricina ei murim cu toții”(Is Şir. 25, 24). Şi iarăşi: “Mică este orice răutate față de răutatea femeii” (îs Şir. 25, 19). Iar Pavel spune: „Nu Adam a fost amăgit, ci femeia fiind amăgită a călcat porunca”(I Tim. 2,14).

De aceea mai mult o admir, pentru că a risipit aceste învinovățiri, că a făcut neadevărată această osândire, că, fiind parte a genului osândit şi disprețuit, a nimicit toate ocările aduse [femeilor]. Şi a arătat prin fapte că şi femeile nu de la fire au devenit astfel, ci din pricina liberei alegeri şi a puținătății lor de suflet, şi că, făcând parte din acest gen femeiesc, este cu putință să atingă vârful virtuții. Plină de vigoare şi de dăruire femeia: dacă înclină către răutate, lucrează mari rele, iar dacă se apucă de virtute, mai degrabă şi-ar da sufletul decât să renunțe la râvna şi dăruirea lăuntrică. Aşa şi aceasta: a biruit firea şi a silit nevoile şi hotarele firii şi s-a pregătit, prin stăruința în rugăciune, să nască fiu din pântece sterp. Pentru aceea iar a scăpat la rugăciune şi, după ce a luat [ceea ce ceruse], astfel a grăit: „Întăritu-s-a inima mea întru Domnul şi s-a înălțat cornul meu întru Dumnezeul “(I Rg. 2,1).

Ce înseamnă „întăritu-s-a inima mea întru Domnul” am lămurit dragostei voastre ieri (6). Acum este de trebuință să tâlcuim si restul cuvintelor. Zicând „Întăritu-s-a inima mea întru Domnul” a adăugat „s-a înălțat cornul meu întru Dumnezeul meu”. Ce înseamnă cornul meu”, de vreme ce Scriptura se foloseşte necontenit de această expresie? Că zice: „Înălțatu-s-a cornul lui” şi „Înălțatu-s-a cornul Unsului Său” (7). Aşadar ce este cornul? Scriptura foloseşte acest cuvânt, ce are legătură cu animalele necuvântătoare, când vrea desemneze, prin metaforă, puterea, slava, strălucirea. Căci animalelor Dumnezeu le-a dat cornul în loc de slavă şi armă şi dacă pierd pe acesta pierd şi puterea. Şi după cum un ostaş neînarmat este uşor de prins, tot aşa şi un taur fără coarne este uşor de robit, Nimic altceva nu spune femeia prin acest cuvânt decât „Înălțatu-s-a slava mea”.

Şi cum a fost înălțată ? „În Dumnezeul meu”, zice ea. De aceea şi fără primejdie este înălțarea pentru că are rădăcină tare şi nemişcată. Slava de la oameni imită uşurătatea celor ce slăvesc şi de aceea se şi prăvăleşte uşor. Pe când cea de la Dumnezeu nu este aşa, ci pururea rămâne nemişcată. Şi pe amândouă acestea le-a limpezit proorocul: şi grabnica cădere a uneia şi neclintirea celeilalte. Căci zice: „Tot trupul e ca iarba şi toată slava omului ca floarea ierbii, Uscatu-s-a iarba şi floarea a căzut”(Is. 40, 6-7). Dar despre cea de la Dumnezeu nu aşa. Dar cum? „Cuvântul lui Dumnezeu rămâne în veac”(Is. 40,8). Şi arătat este acest lucru şi din pilda acestei femei.

Căci împărați şi generali şi cârmuitori puternici, adesea săvârşind multe lucruri ca să nu li se uite pomenirea şi zidindu-şi morminte strălucite şi înălțându-şi statui şi chipuri în multe locuri şi lăsând în urmă mii de semne ale isprăvilor lor, sunt aduşi la tăcere şi nu sunt pomeniți de unii nici măcar prin simpla rostire a numelui. Pe când această femeie este cântată acum pretutindeni în lume. Dacă te duci în Sciția, în Egipt, în India, ba chiar la marginile lumii, vei auzi pe toți cântând isprăvile acestei femei; într-un cuvânt, tot pământul de sub soare ştie de slava Anei.

Şi nu numai aceasta este lucru minunat, că femeia este cântată în toată lumea, ci că, trecând atâta timp, nu numai că nu s-a stins lauda ei, ci creşte şi sporeşte cu mult mai mult şi toți cunosc filosofia ei şi răbdarea şi stăruința. In oraşe şi în sate, în case şi în tabere de ostaşi, pe corăbii şi în ateliere, pretutindeni o auzi lăudată pe această femeie. Pentru că atunci când Dumnezeu vrea să

slăvească pe cineva, chiar dacă vine moartea, chiar dacă trece mulțime de vreme sau orice altceva, necontenit dăinuie florile acelei slave şi nimeni şi nimic nu poate să întunece acea strălucire. Pentru aceea şi aceasta, învățând pe toți cei care ascultă, că nu trebuie să ne punem nădejdea în cei muritori - căci din altă parte ne rămân bunătățile statornice şi nemişcate - a spus şi pricina slavei.

Căci zicând „Întâritu-s-a inima mea întru Domnul", a adăugat „Înălțatu-s-a cornul meu întru Dumnezeul meu", vorbindu-ne aici în chip ascuns de două bunătăți care cu greu se împletesc degrabă una cu alta: pe de-o parte am scăpat de învolburare şi am risipit necinstea, iar pe de alta m-am bucurat de neprimejduire şi m-am împărtăşit de slavă. Aceste două lucruri nu le-ar putea vedea careva cu uşurință împletindu-se una cu alta. Căci mulți scapă de primejdii, dar nu au viață slăvită. Iar alții au parte de slavă şi strălucire, dar sunt siliți să se primejduiască din pricina acestei slave. Ce spun eu? Mulți adesea erau întemnițați pentru că erau adulteri şi vrăjitori şi spărgători de morminte ori au păcătuit altceva asemenea celor enumerate.
Apoi printr-o oarecare favoare împărătească au scăpat de închisoare. Unii ca aceştia într-adevăr au scăpat de pedeapsă, dar nu şi de ocară, căci au ruşinea păcatului urmărindu-i tot timpul. Alții, ostaşi vestiți, dorind cu înfocare o viață slăvită şi strălucită, s-au primejduit în războaie şi adeseori au căpătat răni şi în cele din urmă a venit peste ei moartea năprasnică. Aceştia, poftind slava, nu au avut parte de siguranța dobândirii ei.

4. În cazul femeii acesteia, însă, s-au petrecut amândouă lucrurile: a avut parte şi de siguranță şi de slavă. Aşa s-a întâmplat şi cu cei trei tineri: au scăpat şi de primejdia focului, au devenit şi slăviți, biruind mai presus de fire puterea focului. De acest fel sunt isprăvile lui Dumnezeu. El dăruieşte în acelaşi timp o viață luminată şi în siguranță. Aşadar pe acestea două le-a zis în chip ascuns prin cuvintele: „Întăritu-s-a inima mea întru Domnul şi s-a înălțat cornul meu întru Dumnezeul meu". Nu a zis simplu: „întru Dumnezeu", ci „întru Dumnezeul meu", răpind de-a dreptul pentru sine pe Stăpânul de obşte al lumii. Iar aceasta a făcut-o nu micşorându-I stăpânirea, ci arătându-şi dragostea ei şi fiind îmboldită de aceasta.

Căci acesta este obiceiul celor ce se iubesc: nu suferă să se iubească [şi să fie iubiți] laolaltă cu mulți, ci doresc să-şi arate dragostea în chip special şi exclusiv(8). Aşa face şi David când zice: „Dumnezeule, Dumnezeul meu pe Tine Te caut dis de dimineață"(Ps. 62,1). Vorbind [mai întâi] despre stăpânia Lui asupra tuturor a grăit şi despre cea specială peste sfinți (9). Şi iarăşi zice: "Dumnezeule, Dumnezeul meu ia aminte la mine pentru ce m-ai părăsit"(Ps.). Şi iar: „Doresc de Dumnezeu. Sprijinitorul meu eşti"(Ps.). Aceste cuvinte sunt ale unui suflet cald, dogorit şi ars de dor. Aşa a făcut şi femeia aceasta. Dar faptul că aceasta se întâmplă cu oamenii nu este de mirare, însă când vezi că Dumnezeu face aceasta, atunci uimeşte-te. Căci după cum aceştia [sfinții] nu-L cheamă ca pe ceva comun şi altora, ci voiesc ca Dumnezeu să fie al lor în mod
special, aşa şi El, nu zice că este Dumnezeul lor ca şi al celorlalți [în acelaşi mod ca şi al celorlalți], ci se numeşte pe Sine Dumnezeul lor în chip special.

Pentru aceea zice: „Eu sunt Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac şi al lui Iacob"(Ieş. 3,6; 3 Rg. 18, 36). Iar prin aceasta nu-Şi micşorează stăpânirea, ci mai degrabă Şi-o lărgeşte. Căci stăpânirea [puterea stăpânirii] Lui nu mulțimea supuşilor o arată, ci mai degrabă virtutea lor. Dumnezeu nu se bucură atât de mult că este numit Dumnezeul cerului şi al pământului, al mării şi al celor din

ele, pe cât se bucură când este numit Dumnezeul lui Avraam, al lui Isaac şi al lui Iacov. Şi ceea ce nu se petrece în cazul oamenilor se poate vedea că se întâmplă cu Dumnezeu.

Oare ce vreau să spun? În cazul oamenilor slugile îşi iau numirea de la stăpânii lor şi aşa este obiceiul tuturor să spună: „Cutare este administratorul cutăruia; cutare este casierul cutărui general sau om politic”. Nimeni nu spune: „Cutare om politic este al cutărui administrator”, ci obişnuim să îi numim pe cei mai mici raportându-i la cei mai mari. Dar în cazul lui Dumnezeu este cu totul dimpotrivă. Căci nu numai Avraam este numit prin raportare la Dumnezeu [de pildă „rob al lui Dumnezeu”], ci şi Dumnezeu este [Dumnezeul] lui Avraam; deci Stăpânul îşi ia numirea de la rob.

De acest lucru uimindu-se Pavel a spus: „Pentru aceea nu Se ruşinează Dumnezeu să Se numească [pe Sine] Dumnezeul lor”(Evr. 11,16). Pentru ce nu se ruşinează? Spune şi pricina: ca să le urmăm şi noi. Dar aceia erau străini şi călători, iar pentru aceasta ar fi trebuit să se ruşineze de ei. Căci străinul este un nimeni şi pare uşor de dispreţuit. Însă acei sfinţi nu erau străini în sensul în care noi socotim, ci în altul preaslăvit. Noi îi numim străini pe aceia care îşi lasă patria lor şi se duc în alt pământ. Aceia nu erau străini în acest sens. Căci trecând cu vederea toată lumea aceasta şi socotind că mic este pământul, [fie el întreg], priveau la cetatea cea din ceruri. [Şi aceasta o făceau] nu din laudă de sine, ci din pricina mărimii de suflet pe care o aveau; nu din nebunie, ci pentru filosofia lor. S-au uitat la cele de pe pământ şi au văzut că toate curg şi pier şi nimic nu este aici statornic şi nemişcat, nici bogăţia, nici puterea, nici slava, nici însăşi viaţa, ci fiecare are un sfârşit şi va ajunge fiecare la hotarul său cel de pe urmă. Nu aşa sunt cele din cer, ci fără de sfârşit şi nemuritoare.

Pentru aceea au ales să fie străini faţă de cele ce curg şi trec, ca să primească pe acelea care rămân. Străini erau nu prin aceea că nu aveau patrie, ci prin aceea că tindeau către patria care rămâne în veac. Ceea ce însuşi [Pavel] a arătat-o limpede: „Cei ce zic acestea dovedesc că patrie îşi caută” (Evr. 11,14). Ce fel de patrie? Oare pe cea care au părăsit-o? Nu! „Căci dacă se gândeau la aceea ar fi avut vreme să se întoarcă. Acum însă se îndreaptă spre una mai bună, adică spre cea cerească, al cărei Meşter şi Făcător este Dumnezeu. De aceea nu se ruşinează Dumnezeu să Se numească Dumnezeul lor”(Evr. 11, 15-16).

5. Să urmăm şi noi acestora, vă rog! Să trecem cu vederea cele ale veacului de acum, să dorim de cele viitoare, s-o luăm ca învăţător pe această femeie şi să scăpăm pururea la Dumnezeu şi la Acela toate să le cerem. Nimic nu este deopotrivă cu rugăciunea. Căci ea şi pe cele imposibile le face posibile, pe cele anevoioase uşoare şi pe cele greu de ajuns le pune la îndemână. Pe aceasta şi fericitul David cu sârguinţă o săvârşea. Pentru aceea şi zicea: „De şapte ori pe zi Te-am lăudat pentru judecăţile dreptăţii Tale” (Ps. 118,164). Dacă un împărat, cufundat în mii de griji şi tras din toate părţile, de atâtea ori Îl ruga pe Dumnezeu într-o zi, ce iertare sau apărare mai putem avea noi, care, având atâta timp liber, nu Îl rugăm necontenit, deşi am putea avea atâta câştig? Cu neputinţă este, cu neputinţă, ca un om care se roagă cu cuvenita] şi Îl cheamă necontenit pe Dumnezeu, [cu neputinţă] este săαιμυθροπsârguinţă [păcătuiască vreodată. Cum? Îţi spun eu! Cel ce îşi încălzeşte mintea şi îşi scoală sufletul şi se mută pe sine la cer şi astfel Îl cheamă pe Stăpân, [apoi] îşi aduce aminte de păcatele sale şi îi vorbeşte despre iertarea lor şi îl roagă ca să fie milostiv şi blând, [unul ca acesta] în timp ce grăieşte aceste cuvinte, leapădă orice grijă

lumească şi se întraripează şi este mai presus de patimile omeneşti. Şi chiar dacă vede după rugăciune vreun duşman, nu îl mai priveşte ca duşman.

Chiar dacă vede vreo femeie frumoasă, nu se prăbuşeşte la vederea ei, căci focul de după rugăciune rămâne înlăuntrul lui şi alungă cu totul orice gând necuviincios. Însă pentru că suntem oameni şi este cu putinţă să cădem în uşurătate şi slăbiciune, după ce trece o oră sau două sau trei după rugăciune, când vezi căldura care este în tine că vrea să se scurgă câte puţin, aleargă degrabă iarăşi la rugăciune şi încălzeşte cugetul tău cel răcit. Şi dacă vei face aceasta de-a lungul întregii zile, încălzindu-ţi intervalele de timp prin desimea rugăciunii, nu vei da diavolului prilej şi intrare împotriva cugetelor tale.

Şi ceea ce facem când ne pregătim masa şi vrem să bem ceva, să facem şi în acest caz. Când vedem apa încălzită că se răceşte, o punem iar pe foc ca să se încălzească repede. Aceasta să facem şi aici: pe cărbunii încinşi ai rugăciunii să ne punem gura şi astfel vom reaprinde mintea noastră spre evlavie şi atenţie] şi îi vom imita pe zidari (10). Căci şi aceia, urmând să zidească cuαιεβαλυε[cărămizi, din pricina sfărâmiciunii materialului, proptesc zidirea cu lemne lungi. Şi proptele nu le pun la depărtare mare una de alta, ci la mică distanţă, ca prin desimea lor să facă mai sigură îmbinarea cărămizilor. Aceasta fă-o şi tu, şi toate lucrurile lumeşti, ca şi cu nişte propte de lemn, ţinându-le prin necontenirea rugăciunilor, îngrădeşte-ţi vieţuirea din toate părţile.

Dacă vei face astfel, chiar de vor sufla după aceea mii de vânturi, chiar de vor fi ispite şi întristări, chiar de vor fi gânduri neplăcute, chiar de va veni ceva îngrozitor, nu vor putea să surpe acea casă bine legată cu astfel de rugăciuni. „Şi cum este cu putinţă”, ar zice careva, “om lumesc fiind, legat cu serviciul de tribunal, să te rogi zilnic la fiecare trei ore şi să te duci la biserică?(11) Este cu putinţă şi încă foarte uşor. Chiar dacă nu-ţi este la îndemână să alergi la biserică, stând înaintea uşilor tribunalului şi fiind prins cu treburi, acolo poţi să te rogi.
Căci rugăciunea nu are trebuinţă atât de glas cât de minte, nici de întinderea mâinilor cât de un suflet încordat şi adunat, nici de poziţie exterioară cât de cuget de rugăciune. Fiindcă şi rugăciunea acestei Ana a fost auzită nu fiindcă o zicea cu glas mare şi teatral, ci fiindcă striga tare înăuntru, în inimă. Că glasul ei, zice Scriptura, nu se auzea şi a ascultat-o Dumnezeu. Acest lucru mulţi alţii adeseori 1-au făcut şi în timp ce judecătorul striga înăuntru în tribunal şi ameninţa şi era nebun de furie, ei, cei botezaţi, stând înaintea uşilor [în aşteptare] şi rugându-se cu mintea puţine cuvinte, când au intrat 1-au îmblânzit pe acela şi 1-au prefăcut din sălbatic liniştit. [Iată] că nu au fosat împiedicaţi să se roage nici de loc, nici de timp, nici de tăcerea [buzelor lor].

6. Asta fă şi tu! Suspină cu amar, adu-ţi aminte de păcatele tale, înalţă-ţi ochii la cer, spune în mintea ta: “Miluieşte-mă Dumnezeule” şi rugăciunea ta e gata. Căci cel ce zice „miluieşte-mă” dovedeşte că a făcut o mărturisire şi şi-a cunoscut păcatele sale. Căci cei care au păcătuit trebuie miluiţi. Cel ce zice „miluieşte-mă” a luat iertarea greşelilor, căci cel miluit nu mai este pedepsit. Cel ce zice „miluicşte-mă” are parte de împărăţia cerurilor, căci pe cel pe care Dumnezeu îl miluieşte nu numai că scapă de pedeapsă, ci şi de bunătăţile viitoare se învredniceşte.

Aşadar, să nu căutăm pretexte că nu este aproape casa de rugăciune, căci, dacă suntem treji, harul Duhului ne-a şi făcut biserici ale lui Dumnezeu, aşa încât mare este uşurinţa [de a ne ruga] în tot [locul şi vremea]. Căci închinarea noastră nu este cum era cea a iudeilor la început (fiindcă aceea

avea umile lucruri trupeşti şi era trebuinţă de multă forfoteală). La ei, cel care se ruga trebuia să se suie la templu şi să cumpere un berbec, să aducă lemne şi foc, să-şi ia cuţit, să stea înaintea altarului şi multe alte porunci trebuia să îndeplinească. Aici, la noi, însă nu este nimic de acest fel, ci oriunde ai fi, ai cu tine şi jertfelnicul şi cuţitul şi jertfa, căci tu însuţi eşti şi preot şi altar şi jertfa.

Oriunde ai fi, poţi sta înaintea altarului, numai să arăţi o voinţă trează şi nu te împiedică nici locul, nici timpul, ci chiar dacă nu pleci genunchii, chiar dacă nu-ţi baţi pieptul şi nu-ţi întinzi mâinile la cer, fă însă doar dovada unei minţi calde şi ai săvârşit tot ceea ce ţine de rugăciune. Stă şi în puterea femeii care toarce sau coase să se uite la cer cu mintea şi să-L cheme cu căldură pe Dumnezeu. Este cu putinţă ca şi omul care umblă prin piaţă şi se plimbă să facă rugăciuni întinse şi încordate, şi cel care sade în atelier şi prelucrează piei să-şi ofere sufletul lui Dumnezeu [ca jertfă|. Stă şi în puterea slugii şi a celui ce face cumpărături sau vinde şi a celui care se urcă şi se coboară [ici şi colo pentru diferite treburi]şi a celui care stă în brutărie, ca atunci când nu pot veni in biserică(12) să facă rugăciuni încordate şi pline de trezvie.

Lui Dumnezeu nu îi este ruşine de un anumit loc, ci una caută numai din partea noastră: un cuget aprins şi un suflet plin de întreagă înţelepciune. Şi ca să vezi că nu este nevoie nicidecum de vreo înfăţişare exterioară sau loc sau timp, ci de un cuget sincer [şi dăruit] şi trez, [iată] Pavel, şezând aplecat în temniţă, iar nu drept în picioare; căci nu îl lăsa butucul în care erau legate picioarele - când s-a rugat din toată inima, aşa aşezat cum era, s-a cutremurat inchisoarea şi s-au clătinat temeliile ei şi 1-a înfricoşat pe păzitorul închisorii şi l-a iniţiat după aceste întâmplări în sfânta taină [a creştinătăţii] (Fapte 15,25-40).

Şi iarăşi Iezechia, fără să stea drept în picioare, nici plecându-şi genunchii, ci întins fiind pe pat şi zăcând din pricina bolii, întorcându-se către perete, pentru că l-a chemat pe Dumnezeu cu căldură şi cu suflet plin de întreagă înţelepciune [curăţie], a schimbat şi hotărârea dată asupra sa şi-a atras şi multă bunăvoinţă [de la Dumnezeu] şi a redobândit şi sănătatea de mai înainte. Şi nu numai cu bărbaţii mari şi sfinţi se poate vedea că se întâmplă asemenea lucruri, ci şi cu cei răi. Căci şi tâlharul nu a stat în casă de rugăciune, nici nu şi-a plecat genunchii, ci fiind întins pe cruce, din puţine cuvinte a dobândit împărăţia cerurilor. Altul în groapă cu noroi, altul în groapă cu fiare, altul în chiar pântecele chitului, rugându-L pe Dumnezeu, au nimicit toate [poverile] ce erau asupra lor şi şi-au atras bunăvoinţa cea de sus.

Şi acestea zicându-le, [totuşi] vă îndemn să veniţi la biserică şi să vă rugaţi în deplină linişte acasă si să vă plecaţi îndelung genunchi şi să vă întindeţi către cer mîinile. Dar dacă din pricina timpului sau a locului suntem siliţi să stăm printre alţii, să nu lăsaţi pentru acest motiv obişnuitele rugăciuni, ci în felul în care v-am spus mai înainte dragostei voastre rugaţi-vă şi chemaţi-L pe Dumnezeu fiindcă nu veţi păgubi cu nimic la rugăciune, [din cauza împrejurărilor neprielnice], faţă de rugăciunea din biserică. Acestea vi le-am spus nu ca să mă aplaudaţi şi să vă minunaţi, ci ca să arătaţi cu fapta cele spuse şi vremea (13) zilei şi a nopţii, precum şi cea de la muncă, s-o petreceţi în rugăciuni pentru voi şi pentru alţii. Dacă aşa ne vom rândui cele ale noastre, vom trece fără primejdie viaţa aceasta şi vom avea parte şi de împărăţia cerurilor, pe care fie ca noi toţi s-o dobândim cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos prin Care şi împreună cu Care Tatălui şi Duhului Sfânt slava acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin (14).

(1) Pasaj neidentificat.
(2) Strâmtorarea şi sufocarea vin din pricina patimilor şi duhurilor care ne umplu inima şi care nu rabdă puterea cuvintelor Sfintei Scripturi. Omul care nu rabdă (când de fapt ar trebui să salte de bucurie) să stea la slujbă, să ştie că este plin de patimi şi de duhuri necurate, oricât ar încerca să găsească motive din cele mai întemeiate.
(3) Educația se face de fapt prin transmiterea unui duh, unui mod de a fi şi de a gândi de la persoană la persoană. Noi nu primim cunoştințe neutre niciodată, ci cunoştințe direcționate şi trecute prin prisma intelectuală şi duhovnicească (care poate fi dumnezeiască sau drăcească) a celui care ni le transmite. Mai concret, împreună cu informația primim şi un duh care este de fapt cu ponderea cea mai grea, deşi nu ne dăm seama.
(4) Adevărata realizare a persoanei este posibilă doar în Biserică. Doar în Biserică buna cuviință şi libertatea cuvântului, sinceritatea şi dezinvoltura nu se transformă în atac la persoană, calomniere şi tot ceea ce vedem că înțelegem noi azi, desigur deformat, prin libertatea de opinie, sub toate aspectele ei. Ceea ce noi numim libertate nu este altceva decât masca oribilă ,şi distrugătoare a poftelor liber dezlănțuite, fără acea delicatețe creştinească de a ne raporta la aproapele, fie el duşman al nostru. Libertatea, pentru noi cei pătimaşi, este doar a mea şi ea nu ține cont de demnitatea şi persoana celuilalt, sau şi dacă ține cont o face în mod superficial, fără să-l privească pe celălalt ca partener al său pentru veşnicie, deci cu valoare infinită.
(5) Tristețea şi nelinişte a, angoasa şi demonizarea caracteristică omului contemporan nu este decât produsul satisfacerii constante a poftelor de moment. Soluția deznădejdii generale este unică: viața ascetică întru părtăşia Sfintelor Taine în Biserică.
(6) Probabil, există şase cuvântări despre Ana, dar una s-a pierdut, căci în cuvântarea a 3-a sfântul nu a tâlcuit acest verset. Iar în cuvântul 5 aminteşte că a cheltuit un discurs întreg numai cu tâlcuirea acestui verset.
(7) Pasaje neidentificate.
(8) Este taina dragostei între două persoane: fiecare are trebuință să se dăruie celuilalt total şi să aştepte dăruirea totală a celuilalt. Dar prin aceasta nu înseamnă că o persoană nu poate iubi şi pe alții dăruindu-se total. Dar acest lucru nu se poate face decât prin har. Hristos se dăruieşte total tuturor şi fiecare îl simte ca al Său cu totul, deşi El este al tuturor, dar fiecare îl simte pe măsura deschiderii şi dăruirii sale față de Hristos.
(9) Prin „Dumnezeule” arată stăpânirea comună peste toți, prin „Dumnezeul meu” pe cea specială față de sine.
(10) În general pentru omul care nu este foarte înaintat în rugăciune, rostirea ei cu buzele are darul de a-i ține mintea atentă şi de a aprinde căldura în inimă.
(11) Poate aluzie la faptul că atunci ceasurile se săvârşeau în fiecare zi în biserică la orele cuvenite, iar omul cu treburi n-ar fi putut participa la toate şi în fiecare zi. Deci preoții stăteau foarte des la rugăciune pentru întreg poporul.
(12) Importantă precizare, căci noi de multe ori sub pretextul că ne putem ruga oriunde, ascundem lenea sau inexistența simțământului că suntem mădulare ale Bisericii. Totuşi nu putem sta departe de frați şi de slujbe.
(13) Orice clipă şi prilej.
(14) Pare ciudat un discurs despre rugăciunea neîncetată într-o omilie despre creşterea copiilor. Nu este aşa. Creşterea copiilor este doar un aspect din viața obişnuită de familie. Sfântul loan arată că întreaga viață de familie (ba mai mult, a tuturor membrilor familiei luați şi separat) trebuie ritmată şi hrănită de rugăciune. Prin aceasta se arată că orice îndeletnicire - deci şi creşterea copiilor - trebuie neapărat să se facă cu rugăciune. Iar prin acest fapt nu se arată decât

că Dumnezeu este cel mai important lucru (mai important chiar decât soțul sau copiii) din viața unei familii, în acest context nu este nimic deplasat ca familia întreagă să participe la privegheri, să postească împreună, să aibă un program concret de rugăciune comună (pe lângă cea continuă personală, care de fapt îi cuprinde pe toți ai casei în ea, şi deci nu este individuală), să facă milostenie împreună etc. Exemple de astfel de familii erau multe în creştinătatea primului mileniu (chiar până în secolul XX existau astfel de familii „habotnice”, habotnice desigur în ochii oamenilor plini de poftele lumii).

Cuvântul V

din “Omilii si cuvantari despre educatia copiilor”

Către cei care vin la biserică doar în sărbători şi când este [adevărata] sărbătoare; către cei care învinovățesc pronia lui Dumnezeu din cauză că în această viată există şi bogați şi săraci; că cel mai de folos lucru este sărăcia şi aceasta aduce totdeauna mai multă desfătare şi neprimejduire decât bogăția; despre Ana.

1. Precum se pare, degeaba am îndemnat pe cei care au fost împreună cu noi la   Liturghia de mai înainte, [încercând] să-i convingem să rămână în casa părintească [Biserica] şi nu doar să vină şi să plece împreună cu cei care se arată pe aici doar la praznice. Mai degrabă însă nu degeaba. Căci chiar dacă nimeni dintre aceştia nu a fost convins de cele spuse, plata noastră ne este deplină şi avem dezvinovățire înaintea lui Dumnezeu. Fiindcă cel care vorbeşte, fie că ia cineva aminte fie că nu, este dator să arunce semințele şi să dea argintul [la schimbători], ca nu cu el, ci cu schimbătorii de bani să se judece Dumnezeu.

Asta am făcut şi noi atunci când am mustrat, am certat, am rugat şi am îndemnat. Căci le-am pomenit şi de fiul care şi-a mâncat averea şi s-a întors la casa părintească, am adăugat şi toată ticăloşia [pe care o suferise] şi foamea si ruşinea şi celelalte ocări câte a răbdat în țara străină, voind prin această pildă să-i facem mai plini de întreagă înțelepciune. Şi nu am oprit aici cuvântul, ci am arătat şi iubirea Tatălui față de ei, şi nu le-am cerul socoteală pentru uşurătatea lor, ci i-am primit cu brațele deschise dându-le iertare pentru greşelile lor şi le-am deschis casa şi le-am pus masa şi i-am îmbrăcat cu haina învățăturii şi le-am dat toată cealaltă îngrijire(1). Aceia însă, nu au urmat acelui fiu, nici nu au osândit depărtarea lor de mai înainte, nici nu au rămas în casa părinească, ci iarăşi au plecat.

A voastră ar fi treaba, de vreme ce voi sunteți totdeauna cu noi, să-i întoarceți şi să-i înduplecați să fie părtaşi cu noi la praznicul din fiecare Liturghie. Chiar dacă Rusaliile au trecut, însă prăznuirea nu a trecut. Căci](2) [a noastră] este prăznuire. De unde se vede aceasta?ζοδονυσ orice adunare [Din însele cuvintele lui Hristos când zice: „Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu acolo sunt şi Eu în mijlocul lor”(Mt 18,20). Când Hristos este în mijlocul celor adunați, ce dovadă mai mare vrei cum că acest lucru este prăznuire? Unde este învățătura [de credință] şi rugăciuni, unde sunt binecuvântările părinților [duhovniceşti] şi auzirea legilor dumnezeieşti, unde fraților şi legătura dragostei adevărate, unde este] ζοδονυσ[este adunarea vorbirea [omului] cu Dumnezeu şi grăirea lui Dumnezeu către oameni, cum nu este prăznuire şi adunare sărbătorească?

Căci praznice nu le face mulțimea celor adunați, ci virtutea lor(3) . Nu finețea hainelor, ci podoaba evlaviei şi a atenției. Nu mesele bogate, ci purtarea de grijă față de suflet. Căci cea mai mare sărbătoare este o conştiință bună. Şi după cum în cazul sărbătorilor publice(4), cel care nu are haină strălucită şi care nu se bucură de o masă bogată, ci viețuieşte în foame şi sărăcie şi în cele mai de pe urmă necazuri, nu simte acel timp ca sărbătoare chiar dacă ar vedea tot oraşul dănțuind, ci cu atât mai mult se întristează şi îşi muşcă limba de durere cu cât vede pe alții veselindu-se, iar pe sine în lipsuri; şi după cum un bogat ce trăieşte în desfătări şi îşi schimbă hainele în fiecare zi şi are parte de multă bunăstare şi fericire [lumească], chiar dacă trece vremea sărbătorii el socoteşte că încă prăznuieşte, aşa este şi în cele duhovniceşti.

Cel ce viețuieşte în dreptate şi fapte bune, chiar dacă nu este praznic, pentru el este prăznuire, căci el rodeşte din conştiința sa plăcerea [şi bucuria] curată. Pe când cel ce trăieşte în păcat şi viclenie şi în desfătare şi multe rele are pe conştiință, chiar dacă este praznic, el este mai străin de praznic decât toți(5). Aşadar, ne stă în putere ca în fiecare zi să prăznuim dacă ne îngrijim de virtute şi ne curățăm temeinic conştiința. Oare cu ce s-a deosebit Liturghia ce a trecut [cea din ziua Rusaliilor] de cea de acum? Oare nu numai prin agitația şi tulburarea [care atunci a fost mai mare]? [Cu adevărat] prin nimic altceva.

De vreme ce aceeaşi este împărtăşirea cu Sfintele Taine şi părtăşia celorlalte lucruri duhovniceşti, şi la Rusalii şi astăzi - mă refer la rugăciune, ascultarea Scripturilor, la binecuvântări, la dragoste şi la toate celelalte — cu nimic nu este mai de puțină însemnătate ziua de azi decât aceea, nici pentru voi, nici pentru mine cel ce vorbesc. Căci cei ce atunci ne-au ascultat, aceştia şi acum ne ascultă. Cei care nu sunt azi prezenți nu au fost [de fapt] nici atunci, chiar dacă [atunci] păreau că sunt prezenți cu trupul(6). Acum ei nu mai aud. De fapt nici atunci [la Rusalii| nu au auzit. Şi nu numai că nu au auzit, ci şi pe cei care ascultau i-au îngreuiat, făcând zarvă şi tulburare. Aşadar pentru mine este aceeaşi privelişte şi acum şi atunci. Aceeaşi este adunarea celor ce au ascultat şi cu nimic nu este cea de azi mai mică decât cea de atunci. Ba, dacă trebuie să zic ceva uimitor, cea de azi are ceva mai mult decât cea de atunci, căci vorbele sunt netulburate, învățătura este neagitată, auzirea se face cu mai multă înțelegere, de vreme ce nici o zarvă nu îngreuiază auzul nostru.

2. Acestea le spun nu dispreţuind mulțimea de oameni, ci ca să vă conving pe voi să nu vă deznădăjduiți, nici să vi se facă lehamite din pricina puținătății celor ce sunt adunați acum aici. Fiindcă nu dorim să vedem mulțime de trupuri în biserică, ci mulțime de ascultători. Şi pentru că aceiaşi sunt şi azi prezenți, , vă voi pune şi azi masa,]αιμυθορπ[ca şi atunci, cu aceeaşi dorire şi râvnă reluând subiectul pe care l-am întrerupt în vremea praznicului [Rusaliilor]. Căci în vremea Rusaliilor era nepotrivit să lăsăm vorbirea despre bunătățile date nouă în acel praznic şi să urmăm subiectul început mai înainte. Acum, dar, trecând Rusaliile, să ne întoarcem la urmarea istorisirii despre Ana.

Căci nu trebuie să ne uităm că au fost multe cele spuse despre ea şi în multe zile, ci trebuie să ne uităm dacă am ajuns la capătul subiectului nostru(7). Că şi cei care află comori, chiar dacă iau de acolo mii de bani, nu pleacă până ce nu scot totul. Că nu a lua multe, ci a nu lăsa nimic, aceasta mai cu seamă îi insuflă pe aceia. Şi dacă cei înnebuniți după bani au atâta sârguință pentru cele pieritoare şi trecătoare, cu cât mai mult trebuie să facem noi aceasta cu comorile dumnezeieşti şi

să nu le lăsăm până când nu scoatem tot ce ni se arată? Am zis „ceea ce ni se arată”, fiindcă a scoate totul este cu neputință.

Izvor ce se revarsă neîncetat este puterea dumnezeieştilor înțelesuri (8) şi niciodată nu se epuizează, nici nu se cheltuie. Să nu fim, dar, delăsători, căci nu despre oarecare lucruri ne este cuvântul, ci despre rugăciune, nădejdea noastră; despre rugăciunea prin care cea stearpă a devenit mamă şi cea fără de prunci s-a făcut cu mulți prunci şi cea îndurerată a devenit plină de veselie; de rugăciunea prin care firea vătămată a fost tămăduită şi a deschis pântecele cel încuiat şi pe toate cele cu neputință le-a făcut cu putință. Pentru aceea câte puțin să le cercetăm pe toate, oprindu-ne la fiecare cuvânt, încât nici cel mai mic [detaliu] să nu fie trecut vederea.

Pentru aceea am şi cheltuit două cuvântări întregi pentru numai două propoziții: una cu „întăritu-s-a inima mea în Domnul” şi a doua cu “înălțatu-s-a cornul meu întru Dumnezeul meu”. Urmează azi a treia [propoziție]. Care este aceasta? „Lărgitu-s-a gura mea asupra vrăjmaşilor mei. Veselitu-m-am întru mântuirea Ta”(l Rg 2,1). Luați aminte la exactitatea cuvintelor. Nu a zis „Ascuțitu-s-a gura mea asupra vrăjmaşilor mei”. Fiindcă nu se pregătea pentru a-i batjocori şi a-i defăima, pentru a-i ocăra şi a-i osândi, ci pentru a-i îndemna şi sfătui, spre a-i îndrepta şi atenționa. De aceea nu a zis „Ascuțitu-s-a limba mea asupra vrăjmaşilor mei”, ci „lărgitu-s-a”. M-am bucurat de îngăduință, zice Ana; pot să grăiesc liberă.

Acum mi s-a luat ruşinea şi mi s-a dat iar îndrăznirea. Şi nici aici nu a spus numele potrivnicii ei, ci pur şi simplu, prin evitarea rostirii lui, a acoperit ca şi cu o mască pe cea care a necăjit-o cu atâtea. Nu a zis ceea ce spun multe femei: „S-o facă de ruşine Dumnezeu, s-o zdrobească şi s-o azvârle jos pe necurata şi lăudăroasa şi megalomana aia”. [Nu], ci a zis simplu “Lărgitu-s-a gura mea asupra vrăjmaşilor mei. Veselitu-m-am întru mântuirea Ta”. Ai văzut cum păzeşte aceeaşi lege pentru orice moment al rugăciunii [pe care o face]?

Căci după cum la început a zis „Întăritu-s-a inima mea în Domnul, înălțatu-s-a cornul meu întru Dumnezeul meu. Lărgitu-s-a gura mea asupra vrăjmaşilor mei”, aşa şi aici: “Veselitu-m-am întru mântuirea Ta”. Nu a zis simplu „întru mântuirea”, ci „întru mântuirea Ta”. Nu fiindcă am fost izbăvită, ci fiindcă am fost izbăvită prin Tine, de aceea mă bucur şi mă veselesc. Aşa sunt sufletele sfinților. Se bucură mai mult de Dumnezeu Cel Care a dat decât de darurile [primite]. Căci ei nu-L iubesc pentru darurile Lui, ci pe acelea le iubesc din pricina Lui. Acest lucru ține de slugile pline de bunăvoință, de robii plini de recunoştință, care pun mai presus de toate ale lor pe Stăpânul lor. Aşa, vă rog, să fie şi dispoziția inimii noastre.

Chiar de păcătuim, să nu ne întristăm pentru că suntem pedepsiți, ci pentru că L-am mâniat pe Stăpân. Iar dacă facem cele bune, să nu ne bucurăm pentru că dobândim împărăția cerurilor, ci pentru că am fost pe placul Împăratului cerurilor(9). Căci pentru cel ce are minte este mai înfricoşat decât orice iad să-L jignească pe Dumnezeu, după cum este mai de dorit decât orice împărăție să-I placă lui Dumnezeu. Şi nu te minuna dacă trebuie să avem o astfel de dispoziție față de Dumnezeu, când şi față de oameni mulți au o asemenea dispoziție. Să zicem că avem nişte fii adevărați. Dacă avem, chiar fără să vrem, față de ei vreo dispoziție rea, mai bine ne pedepsim şi ne necăjim pe noi înşine.

Şi cu prietenii la fel facem. Iar dacă în cazul copiilor şi al prietenilor socotim că este mai cumplit lucru să-i întristăm pe ei decât să ne pedepsim pe noi înşine, cu cât mai mult nu trebuie ca faţă de Dumnezeu să avem o astfel de dispoziţie şi să socotim că este mai grozav decât orice gheenă să facem ceva din cele care Lui nu-I sunt pe plac? Aşa era şi fericitul Pavel.

Pentru aceea şi zicea: „Sunt încredinţat că nici îngerii, nici stăpâniile, nici puterile, nici cele de acum, nici cele ce au să fie, nici înălţimea, nici adâncul, nici vreo altă zidire nu va putea să ne despartă de dragostea lui Dumnezeu cea întru Hristos lisus, Domnul nostru"(Rom 8,38-39). Asemenea şi noi, când îi fericim pe sfinţii mucenici, îi fericim mai întâi pentru rănile lor şi apoi pentru răsplătirile lor, mai întâi pentru bătăi şi apoi pentru cununile puse lor deoparte. Căci din răni îşi iau începutul premiile, nu din premii rănile.

3. Aşa şi fericitul Pavel, mai înainte de bunătăţile puse lui deoparte, se bucura în întristările care i se întâmplau din pricina lui Hristos şi striga zicând: „Mă bucur în pătimirile cele pentru voi"(Col 1,24). Şi iarăşi: "Şi nu numai aceasta, ci mă şi laud cu necazurile"(Rom 5,3). Şi în altă parte: "Că ne-a fost dăruit de la Dumnezeu nu numai să credem, ci să şi pătimim pentru EI"(Flp l ,29). Fiindcă, într-adevăr, acesta este cel mai mare har: a fi învrednicit să pătimeşti pentru Hristos. Aceasta este cununa cea frumoasă pregătită [unuia ca acesta] şi răsplătire nu mai mică decât răsplătirile vieţii viitoare. Şi acest lucru îl ştiu toţi care îl iubesc pe Hristos cu sinceritate şi căldură. Astfel era şi femeia aceasta.

Avea dorire caldă către Dumnezeu şi dragoste aprinsă. Pentru aceea şi zicea „Veselitu-m-am întru mântuirea Ta". Nu avea nimic comun cu pământul, ci era mai presus de orice ajutor omenesc şi se întraripa cu harul Duhului şi se ridicase cu totul de la pământ şi întru toate(10) privea către Dumnezeu şi dezlegarea necazurilor ce stăteau asupra ei de acolo o căuta. Că ştia, ştia cu limpezime, că cele ale oamenilor, oricare ar fi ele, sunt de aceeaşi fire cu cei care le dăruiesc(11). [De aceea] este trebuinţă în tot locul şi vremea de ajutorul cel de sus, dacă vrem să ne mişcăm în siguranţă deplină(12).

De aceea şi scăpa la El în orice situaţie şi, primind har, mai degrabă se bucura pentru Cel Care îi dăruia şi mulţumindu-I zicea: „Nu este sfânt ca Domnul şi nu este drept ca Dumnezeul nostru şi nu este sfânt în afară de Tine"(I Rg. 2,2). Necuprinsă şi curată e judecata Ta şi de netrecut hotărârea Ta. Ai văzut dragostea unui suflet binevoitor? Căci nu a zis către sine: „Ce lucru mare este ce mi s-a întâmplat? Ce am mai mult decât altele? Ceea ce a primit mai înainte potrivnica mea, şi încă cu multă dărnicie, acest lucru l-am luat şi eu, însă după multă vreme, cu osteneală, cu lacrimi, cu rugăciuni şi implorări şi cu multă chinuire".

[Nu a zis acestea], ci, fiindcă s-a încredinţat cu adevărat de purtarea de grijă a lui Dumnezeu, nu a cerut Stăpânului explicaţii pentru cele întâmplate, cum fac mulţi oameni, cerând lui Dumnezeu în fiecare zi socoteală [pentru cele petrecute cu ei]. Şi când văd vreun sărac sau vreun bogat pornesc mii de vorbe împotriva purtării de grijă a lui Dumnezeu. Ce faci omule? Pavel nu te lasă să ceri socoteală celui împreună rob cu tine - căci zice: „Aşadar nu judecaţi ceva înainte de vreme până nu vine Domnul"(l Cor. 4,5) - iar tu, după ce îl târăşti pe Stăpân la judecată şi îi ceri socoteală pentru cele făcute, nu te înfricoşezi, nici nu te temi? De ce iertare mai eşti vrednic? Ce dezvinovăţire mai ai, spune-mi, când, luând atâtea dovezi în fiecare zi şi ceas despre purtarea Lui de grijă, pentru tine atârnă mai greu în balanţă nedreptatea - care ţie ţi se pare nedreptate -

referitoare la bogăție şi sărăcie decât buna rânduială care domneşte în toate? Nu e aceasta o nedreptate?

Căci dacă ai vrea să cercetezi cu bunăvoința cuvenită şi cu minte ostenitoare şi aceste lucruri [ce îți par nedrepte], adică bogăția şi sărăcia [singure], ți-ar dovedi aceasta cel mai limpede cu putință, chiar dacă nimic altceva nu ar fi care să-ți dea dovadă de purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Dacă distrugi sărăcia, distrugi şi toată viața şi strici tot traiul nostru. Nici corăbier, nici cârmaci, nici lucrător de pământ, nici zidar, nici țesător, nici pingelar, nici tâmplar, nici arămar, nici pielar, nici bucătar, nici vreun altul dintre meseriaşi nu va mai exista. Şi dacă aceştia nu mai sunt, toate ni s-au dus de râpă.

Însă acum, ca un prea bun dascăl, nevoia sărăciei, stând asupra fiecăruia, chiar nevrând [acel om], îl îmboldeşte la lucru. Iar dacă toți ar fi fost bogați, atunci toți ar fi trăit în nelucrare şi lenevie. Iar în acest caz, toate ar fi pierit şi s-ar fi stricat. Şi în afară de cele zise şi în alt chip poți, foarte uşor, să le stai împotrivă celor care Îl învinovățesc [pe Dumnezeu]. Pentru ce, spune-mi, acuzi purtarea de grijă a lui Dumnezeu? Pentru că vezi pe unul că are mai mult şi altul mai puțin? [Dar s-o luăm altfel]: dacă arătăm că oamenii au aceeaşi soartă şi sunt egali în privința celor strict necesare, ba mai mult, chiar în privința celor cu mult mai importante şi care susțin viața noastră, atunci nu urmează de aici că există purtare de grijă a lui Dumnezeu?

Neapărat că aceasta rezultă. Aşadar, dacă nu toți se bucură în mod egal de un anumit lucru, vorbesc de bani şi avere, asta nu-mi demonstrează că nu există purtare de grijă [din partea lui Dumnezeu]. Iar dacă toți, din contră, au parte în mod egal nu de un singur lucru, care oricum este de nimic, ci de mai multe şi cu mult mai importante este prealimpede din aceasta că şi cel care nu vrea este silit să se supună purtării de grijă a lui Dumnezeu. Hai, dar, să supunem cugetării cele ce susțin viața noastră şi să le cercetăm cu de-amănuntul şi să vedem dacă are bogatul ceva mai mult decât săracul.

De pildă, bogatul are vin de Tasos(13) şi multe alte asemenea băuturi îmbietoare şi pregătite cu mult tam-tam. Însă izvoarele apelor le stau tuturor deopotrivă înainte: şi bogaților şi săracilor. Imediat ai râs când ai auzit de această egalitate. Dar învață-te cât mai prețioasă este firea apei decât orice vin; ba şi mai necesară şi mai folositoare. Osândeşte-te pe tine şi cunoaşte adevărata bogăție a săracilor. Căci dacă s-ar nimici vinul n-ar fi mare vătămare pentru nimeni - ba poate doar pentru cei bolnavi - dar dacă ar seca cineva izvoarele apelor şi ar distruge elementul apă, ar întoarce pe dos toată viața noastră şi ar dispărea toate meşteşugurile. Şi nici două zile n-am putea să trăim până ce pe toți îndată ne va cuprinde o moarte jalnică şi cumplită.

4. Aşadar în cele strict necesare şi care ne susțin viața săracul nu este lipsit de nimic, ba, dacă ar trebui să zic ceva minunat, este mai bogat decât cel bogat. Căci pe mulți bogați îi vezi cuprinşi de slăbiciuni ale trupului venite din desfătare şi care îi țin departe de consumul prea mult al apei, pe când săracul în toată viața lui se bucură fără temere de aceste izvoare; şi ca la nişte izvoare de miere aleargă la izvoarele de apă sorbind de acolo plăcere curată şi adevărată. Ce este cu firea focului? Oare nu este mai necesară decât mii de comori şi decât toată bogăția omenească? Şi această comoară iarăşi, în mod egal, este pusă înainte şi săracului şi bogatului spre trebuință.

Iar folosul care vine trupurilor din aer şi lumina razei de soare oare sunt oferite mai îmbelşugat celor bogaţi şi mai puţin celor săraci? Au bogaţii patru ochi şi săraci numai doi? N-ar putea spune cineva aceasta. Şi pentru bogaţi şi pentru săraci este aceeaşi măsură a împărtăşirii de ele. Ba mai mult, şi în acestea ar putea vedea cineva pe săraci mai bogaţi decât pe cei bogaţi. Cu cât sunt simţurile mai limpezite şi privirea mai ascuţită, sunt şi toate percepţiile mai clare şi amănunţite. Pentru aceea cei care le au astfel au parte de o bucurie mai adevărată şi se desfătează mai mult de vederea zidirii [lui Dumnezeu].

Şi nu numai în privinţa acestor elemente ale naturii, ci şi în celelalte care au intrat în firea noastră [după aceea](14), se vede multă egalitate; ba mai degrabă săracii sunt în avantaj. Căci şi somnul, care e mai plăcut şi mai necesar decât toată desfătarea şi mai de trebuinţă decât orice hrană, este mai uşor şi mai liniştit celor săraci decât bogaţilor. Şi nu doar mai liniştit, ci şi mai curat. Căci multa desfătare şi mâncatul când nu sunt flămânzi şi băutul când nu le e sete şi dormitul când nu e vremea, obişnuiesc să risipească bogaţilor plăcerea în toate. Firea lucrurilor nu este astfel, ci fiecare din cele [amintite], dacă este folosit pentru trebuinţa şi necesităţile [firii], ne produce plăcere.

Nu aduce atâta veselie băutul vinului dulce şi înmiresmat, cât aduce celor însetaţi băutul apei, nici mâncarea [rafinată] celor sătui, cât mâncarea [simplă] celor flămânzi, nici dormitul pe saltea moale ca dormitul când eşti obosit. Iar toate acestea le au mai cu seamă săracii, iar nu bogaţii. Iar sănătatea trupului şi orice altă bună dispoziţie trupească şi sufletească nu sunt comune atât săracilor cât şi bogaţilor? Nu cumva poate cineva să zică sau să arate că numai săracii sunt bolnavi, iar bogaţii pururea petrec în sănătate deplină? Dimpotrivă, se poate vedea că săracii nu sunt prinşi cu uşurinţă de boli de nevindecat, ci acestea odrăslesc tot timpul în trupurile celor bogaţi. Umflăturile de picioare, durerile de cap, sfârşeala, ruperile neaşteptate ale muşchilor şi tot felul de curgeri şi excreţii rele şi putrede, mai cu seamă pe cei ce trăiesc în desfătări şi miros a parfumuri obişnuiesc să-i îngreuieze, iar nu pe cei ce se ostenesc în sudoare şi care îşi dobândesc hrana trebuincioasă din munca de fiecare zi.

5. De aceea toţi cei ce trăiesc în desfătare sunt mai de plâns decât cerşetorii. Iar aceasta n-o tăgăduiesc nici chiar cei ce se desfătează. Căci adeseori [vezi cum] câte un bogat, zăcând pe aşternut moale şi fiind de faţă slugi şi slujnice, are parte de multă îngrijire din partea tuturor, iar vreun sărac, [trecând pe-acolo şi] auzind prin vreo crăpătură pe [bogatul bolnav] strigând şi cerând pâine, lăcrimează şi suspină şi se roagă ca mai bine să fie aşa sărac dar sănătos, decât să aibă împreună cu bogăţia şi boala. Şi nu numai în privinţa sănătăţii, ci şi în aceea a naşterii de prunci nu se vede cu nimic mai presus bogatul decât săracul.

Pentru că mulţimea de copii sau lipsa de copii se vede deopotrivă şi la unii şi la alţii. Ba şi aici poate vedea cineva mai prejos pe bogat [decât săracul]. Căci săracul chiar dacă nu devine tată nu simte mare durere, pe când bogatul cu cât îşi vede sporind averea cu atât este muşcat şi mai tare de lipsa de prunci şi nu are nici o bucurie când se gândeşte la lipsa de moştenitor. Iar moştenirea săracului, chiar dacă pleacă de aici fără copii, din pricina puţinătăţii ei, nu se face pricină de luptă şi certuri, ci trece la prieteni şi la rude. Dar cea a bogatului, atrăgând mulţi ochi la sine, adesea ajunge în mâna vrăjmaşilor celui mort.

Şi asta pe când încă trăieşte acela. Iar el, ştiind că aceste lucruri s-au întâmplat şi altora, va trăi o viaţă mai cumplită decât orice moarte, aşteptând să i se întâmple acelaşi lucru şi lui. Însă cele legate de moarte nu sunt oare comune? Nu şi asupra bogaţilor şi asupra săracilor vin morţile fără de veste, iar după moarte nu la fel se desface şi trupul unora şi al celorlalţi şi devine praf şi cenuşă şi îl mănâncă viermii? Da, dar cele ale îngropării, ar zice careva, nu sunt la fel. Şi care e câştigul? Când aşezi haină strălucită, scumpă şi aurită peste bogat, nimic altceva nu faci mai mult decât să sporeşti ura împotriva lui şi să-i faci osânda şi mai mare.

Căci deschizi gurile tuturor împotriva celui mort şi atragi mii de blesteme asupra lui şi aprinzi mai tare invidia din pricina lăcomiei. Fiindcă fiecare ar sfâşia şi ar sugruma şi ar blestema pe cel mort că nici acum, când a murit, nu şi-a lăsat la o parte nebunia după averi. Şi nu numai acesta este răul, ci mai deschizi şi ochii spărgătorilor de morminte. Încât pompa de la înmormântare i se face mai degrabă pricină de multă necuviinţă. Trupul unui sărac nu ar dori nimeni să-l dezbrace, căci sărăcia hainelor este paznic al trupului. Aici însă zăvoare şi încuietoare şi uşi şi paznici. Şi toate acestea sunt zadarnice, căci pofta de bani, chiar dacă [hoţii] ştiu toate aceste [măsuri de pază], îi convinge să îndrăznească a face asemenea răutăţi.

Aşadar, cinstirea prea mare dată celui mort aduce până la urmă ocară asupra lui, pe când cel care are o înmormântare simplă are parte de cinste [după aceea]. Cel bogat însă este necinstit şi dezbrăcat. Iar dacă nu se întâmplă nimic din acestea, nici aşa nu are mai mult decât cel sărac, doar că oferă viermilor o masă mai bogată şi putrezirea este mai mare. Spune-mi, aceste lucruri sunt vrednice de a le ferici? Şi cine este atât de ticălos şi nenorocit să creadă că un om poate fi invidiat din pricina acestor lucruri? Şi nu numai acestea, ci şi pe celelalte, dacă le luăm pe rând şi le vom cerceta în amănunt, vom găsi că săracii au mult mai multe decât bogaţii.

Luând aminte în amănunţime la toate acestea şi adăugându-le şi pe toate celelalte (că zice: „dă înţeleptului prilej şi mai înţelept va fi (Pilde 9,9)), şi aducându-ne aminte necontenit că mulţimea averilor şi banilor nu aduce nimic [bun] în plus celor ce le au, ci griji şi lupte şi frică şi primejdii, să nu socotim că avem ceva mai puţin decât bogaţii. Că dacă suntem treji vom avea mai mult şi în cele după Dumnezeu şi în toate cele ale veacului de acum(15). Că bucuria şi siguranţa şi slava cea bună şi sănătatea trupului şi filosofia sufletului şi nădejdile cele bune şi a nu păcătui degrabă la săraci le va găsi cineva mai degrabă decât la bogaţi.

Să nu bombănim, dar, asemenea slugilor nerecunoscătoare, nici să nu învinovăţim pe Stăpân, ci întru toate să mulţumim şi numai un singur lucru să socotim că este înfricoşat - păcatul şi numai unul bun — dreptatea. Dacă vom avea o astfel de aşezare a inimii, nu ne va muşca nici boala, nici necinstea, nici altceva din cele care par că sunt întristătoare, ci prin toate vom culege rodul bucuriei curate(16) şi vom avea parte de bunătăţile cele viitoare cu harul şi cu iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos împreună cu Care Tatălui şi Duhului Sfânt slavă în vecii vecilor. Amin.

---

(1) Între cuvântarea a patra şi aceasta a mai avut loc o predică (sau mai multe) în care sfântul vorbise despre fiul risipitor.

(2) (de unde românescul sinod) arată o realitate dinamică, nu o adunătură pur şi simplu, ca la piaţă. Etimologic, ea desemnează parcurgerea unui drum împreună. Deci orice Liturghie nu este o adunătură de creştini, ci un regiment care merge împreună spre împărăția cerurilor, sprijinindu-se unii pe alții - nu de unii singuri.

(3) La Sfânta Liturghie (ca de altfel la orice slujbă) nu e nevoie de multă lume (deşi este de dorit să fie mulți, dar pregătiți), ci de oameni dornici de pocăință sinceră, de oameni dornici de nevoință şi de împreună luptă pentru mântuire. Triumfalismul cantitativ al ortodoxiei în unele țări nu are nimic de a face cu duhul ortodox.

(4) Literal: sărbătorile din afară. Era vorba de manifestările ce însoţeau odinioară sărbătorile idolatre şi care se perpetuaseră şi în perioada bizantină, ca de altfel şi azi (carnavaluri, chefuri, sărbători când înving sportivii în competiţii etc.).

(5) Aproape tot ceea ce înconjură azi atmosfera de Crăciun şi de Paşti în felul de sărbătorire este păgânesc şi se rezumă la plăceri trupeşti. De pildă ce folos că se dau colinde la TV dacă după aceea urmează filme de acţiune sau sex. Până şi cele duhovniceşti care mai licăresc sunt folosite ca mijloace de dobândire a ceva lumesc.

(6) Nu contează prezenţa trupească la biserică, ci prezenţa duhovnicească, adică cea cu toată atenţia inimii şi a minţii. Atenţie deci la aglomeraţiile inutile la praznicele bisericeşti. Asta nu înseamnă că mulţimea de oameni nu este de un real folos, dacă toţi sunt atenţi, în acest fericit caz, rugăciunea va fi mult mai puternică, altfel va fi slăbită, chiar şi pentru cei atenţi, de împrăştierea şi zgomotul duhovnicesc al celor nepregătiţi.

(7) Sfinții nu-şi făceau programe de predică, pentru că ei ştiau că trebuie să grăiască atât cât îi insuflă Duhul. Şi cum Scriptura este infinit de adâncă, nici tâlcuirea Ei nu s-ar putea sfârşi vreodată.

(8) Într-o traducere mai intelectuală (dar mult mai săracă şi searbădă): „izvor… este sensul dumnezeieştilor gânduri". Dar Scriptura nu se interpretează cum vrea fiecare, adică fiecare să dea sensul care i se pare lui mai bun unui pasaj. Sensul acestui text al sfântului este acela că Scriptura conţine în sine o potenţialitate [] infinită (tocmai pentru că este dată de Cuvântul Nesfârşit al Tatălui şi insuflată de Duhul Sfânt tot la fel de Nesfârşit), ascunsă în cuvintele Ei. Înţelesurile care pot fi actualizate, care pot fi percepute, din această potenţialitate depind direct proporţional de starea duhovnicească a celui ce citeşte. Dacă omul e pătimaş şi cercetează Scriptura la un nivel necorespunzător stării sale duhovniceşti (adică dacă el, de pildă, pătimaş fiind, n-o foloseşte pentru despătimirea sa, ci pentru vederea sensurilor mistice), el de fapt nu actualizează vreo potentă a Scripturii, ci mai mult înfundă şi sterilizează acea potentă, o face pur şi simplu nelucrătoare pentru sine. Ba prin aceasta poate închide uşile Scripturii şi pentru cei care îl ascultă. Explicaţia lui logistică, pur şi simplu taie posibilitatea de a „moşi" Scriptura. Omul duhovnicesc însă moşeşte Scriptura şi scoate din ea înţelesuri care lucrează şi transformă pe cel care ascultă. De aceea tâlcuirile Părinţilor, dacă sunt receptate cu sinceritate, schimbă pe om, pe când abordările ştiinţifice - deşi uneori de folos - nu fac decât să răcească mintea celui ce citeşte. Pentru aceea nu există dezacord între Părinţi, căci toţi au purtat acelaşi Duh. Poate fi dezacord la nivel literar (şi de acest dezacord fac caz criticii raţionalişti) dar nu la cel duhovnicesc. Condiţia

sine qua non de a înțelege drept Scriptura este de a trăi conştient în Biserică şi de a avea Acelaşi Duh care a şi insuflat-O. Adevărata Scriptură şi tâlcuirea Ei este doar în Biserica Ortodoxă. De aceea ereticii pier cu Scriptura în mână după cum piere de foame şi cel fără mâini care are acasă toate uneltele de lucrat pământul. Fiecare pricepe real şi simțit din Scriptură atât cât îi permite starea duhovnicească (deşi intelectual poate înțelege mult mai mult).

(9) Păcatul sau virtutea au aici sensul ontologic de relaționare față de Hristos. Doar astfel se poate înțelege adevărata semnificație şi implicație a păcatului şi a virtuții în toată creația şi în veşnicie. Toate au fost făcute prin şi pentru Hristos. El este început şi scop al creației. Virtutea sau păcatul ne introduce sau ne scoate (acest lucru va fi conştientizat mai acut în veşnicie) din dinamica acestei creşteri universale în şi spre Hristos.

(10) În orice timp, situație şi loc.

(11) Darurile oamenilor sunt tot omeneşti şi trecătoare.

(12) Literal: cu o ancoră sigură. Imaginea unei corăbii a cărei stabilitate pe marea instabilă depinde de calitatea ancorei.

(13) O mare delicatesă pentru cei din Asia Mică.

(14) E vorba de afectele care au intrat în om după cădere: somnul, foamea, setea, simțirea frigului şi căldurii, oboseala, predispoziția spre boală etc. şi de obişnuințele care au intrat în viața socială a oamenilor.

(15) Trezvia este semnul omului atent care administrează cu mare evlavie şi băgare de seamă darurile lui Dumnezeu. Unuia ca acesta darurile pământeşti şi duhovniceşti i se înmulțesc prin harul lui Dumnezeu şi nu prin dexteritatea proprie (aici este una din capcanele oamenilor de afaceri credincioşi care spun că Dumnezeu îi ajută în afaceri, ascunzându-şi de fapt prin aceasta iubirea de argint în spatele unui presupus har concretizat „în numerar”. Este în general ideea protestantă). Căci Dumnezeu vede că omul este deplin conştient de valoarea relativă a darurilor şi de absoluta dependență a sa şi a darurilor de Creator şi de aceea i le dă. Iar acela foloseşte darurile exclusiv spre slava Făcătorului.

(16) Sfântul nu vrea să spună că cel care are o astfel de dispoziție a inimii (ca să socotească că dreptatea e singurul bine, iar păcatul singurul rău şi să acționeze în consecință) nu va avea boli sau necinstiri sau necazuri (în acest caz am alege să fim buni doar să scăpăm de rău, iar nu de dragul lui Hristos, atitudine cu care, s-a văzut mai sus, sfântul nu e de acord), ci că el nu le va mai resimți ca prilejuri de întristare, ci, dimpotrivă, prilejuri de dobândire a unei bucurii curate şi netrecătoare. După cum se observă, modificarea urmărilor tuturor situațiilor externe asupra noastră ține de reala şi adânca aşezare a inimii şi de trăinicia legăturii adâncului nostru cu Hristos Cel Care a biruit lumea aceasta.

Omilia IX din Comentariul la epistola I către Timotei

(PG 62, 543-548)

din “Omilii si cuvantari despre educatia copiilor”

„Femeia să se învețe în linişte cu toată supunerea, femeii să învețe [pe altul] nu-i îngădui, nici să-1 stăpânească pe bărbat, a să fie întru linişte. Căci Adam a fost plăsmuit mai întâi, apoi Eva. Şi Adam nu a fost înşelat, ci Eva fiind înşelată a călcat [porunca]. Dar se va mântui prin naşterea de prunci, dacă ei vor rămâne în credință si în dragoste şi în sfințire dimpreună cu întreaga înțelepciune”(ITim. 2,11-15).

1. Multă sfială [aidvz] cere fericitul Pavel de la femei şi multă cuviință [kosmiothz]. De aceea nu s-a re/.umat doar la înfățişarea [schma] şi îmbrăcămintea [katastolh] lor, ci s-a referit chiar şi la voce. Şi ce zice? „Femeia în linişte să se învețe”. Ce înseamnă asta? Nicidecum să nu vorbească femeia în biserică. Asta a scris-o şi în Epistola către Corinteni când zice: “Ruşinos este pentru femei să vorbească în biserică”(I Cor. 14,35). De ce? Fiindcă legea le-a supus [bărbatului]. Şi iarăşi tot acolo: “Dacă vor să se învețe ceva să întrebe pe bărbații lor acasă”(l Cor. 14,35).

Atunci, [în vremea apostolilor], femeile tăceau, urmând o astfel de învățătură, acum însă, mare e tulburarea din partea lor, mare strigătul, multă vorbirea. Şi nicăieri nu vorbesc atâta ca aici [în biserică]. Că le-ar putea vedea cineva discutând câte nici măcar la piață sau la baia publică nu le discută. Căci pentru aceasta şi vin, ca să poată vorbi. Şi toate, cu râvnă se îndeletnicesc cu discuții nefolositoare. De aceea toate s-au răsturnat cu susul în jos. Şi nici măcar nu se gândesc că nu se poate învăța ceva folositor decât dacă stau în linişte. Căci atunci când vorba le împinge la discuții, nici una nu mai e atentă la cele ce se spun [în biserică]. Şi atunci care e folosul? Atât trebuie să fie de tăcută femeia încât nu numai despre cele lumeşti, dar nici măcar despre cele duhovniceşti să nu vorbească în biserică.

Aceasta e cuviința [kosmoz], aceasta e sfiala [aidvz], care vor putea să o împodobească mai mult decât hainele. Iar dacă aşa se va înveşmânta, va putea şi rugăciunile să şi le facă cu multă bunăcuviință [eukosmia] sau [eukosmia] .

„Femeii nu-i îngădui să învețe pe altul”.
„Nu-i îngădui”, zice. Dar ce fel de legătură are aceasta [cu contextul]? Multă [legătură]! Vorbea despre linişte, despre cuviință, despre sfială. Spunea că „nu voiesc ca ele să vorbească”. Aşadar, pentru că din toate părțile vrea să le taie prilejurile de a vorbi, de aceea le zice să nu învețe pe altul, ci să țină rânduiala [taxiz] de ucenice. Căci astfel, prin tăcere, îşi vor arăta şi supunerea [upotagh](1). Neamul [femeiesc] este cumva plecat spre vorbă. De aceea din toate părțile o pune [pe femeie] în buna ei rânduiala [şi la locul ei](2).

„Căci Adam a fost plăsmuit mai întâi, apoi Eva. Şi Adam nu a fost înşelat, ci Eva fiind înşelată a călcat [porunca] ”.
De ce spune acestea după cele ce le discutase [în acest context]? [Au vreo legătură?]. Au, desigur. Căci neamul bărbătesc a avut parte de mai mare cinste, de vreme ce a fost plăsmuit mai întâi. Iar în altă parte l-a arătat mai mare decât cel femeiesc. „Nu a fost plăsmuit bărbatul din pricina femeii, ci femeia din pricina bărbatului”(I Cor. 11,9). Aşadar ce înseamnă aceasta? Din multe motive vrea să-l facă pe bărbat cel dintâi. Mai întâi să aibă întâietatea din acestea(3), apoi şi din cele care s-au petrecut deja.

L-a învățat femeia odinioară pe bărbat(4) şi pe toate le-a răsturnat şi l-a făcut [şi pe bărbat] vinovat de neascultare. De aceea a supus-o [upotassv] Dumnezeu [bărbatului](5), pentru că la început s-a folosit rău de egalitatea în cinste. „Către bărbatul tău întoarcerea ta”(Fac. 3,16). Dar mai înainte de aceasta [de cădere] nu a zis [Dumnezeu] acest lucru. Şi cum nu a fost înşelat Adam? Căci dacă nu a fost înşelat înseamnă că nu a fost nici în neascultare. [Nu e chiar aşa, ci] ia aminte cu mare atenție!

Femeia zice: „Şarpele m-a înşelat”(Fac. 3,13). Dar Adam nu zice “Femeia m-a înşelat”, ci „Femeia mi-a dat şi am mâncat”(6) (Fac. 3,12). Nu este acelaşi lucru ca să primeşti înşelarea de la unul care e de aceeaşi seminție şi neam cu tine sau de la o fiară, de la un rob, de la unul care este sub tine. Faptul acesta din urmă ține de înşelare. Aşadar prin comparație cu femeia zice că Adam n-a fost înşelat, [nu că n-ar fi fost înşelat deloc]. Căci aceea a fost înşelată de cel rob şi supus ei, pe când Adam de cea liberă. Şi iarăşi nu despre Adam se zice că „a văzut pomul că este bun la mâncare”, ci despre femeie se zice că [a văzut] şi a mâncat şi a dat şi bărbatului ei.

Aşa încât Adam nu pentru că a fost prins de poftă a călcat porunca, ci pur şi simplu pentru că s-a încrezut în femeie [a fost înduplecat de femeie](7). A învățat o dată femeia şi toate le-a întors pe dos. De aceea zice să nu învețe [pe altul]. Dar cum rămâne cu celelalte femei, de vreme ce doar Eva a pățit aceasta? întru totul la fel, căci genul lor [a devenit] slab şi uşuratic(8). De altfel [apostolul] se referă aici [în acest text] la toată firea [femeiască]. Căci nu a zis „Eva fiind înşelată”, ci „femeia fiind înşelată”, denumire care se referă mai degrabă la genul comun [al femeilor] decât la aceea [la Eva]. Prin urmare, cum vine? Toată firea a rămas în călcare de poruncă prin aceea [prin Eva]? După cum zice despre Adam că „întru asemănarea călcării de poruncă a lui Adam, care este chip al Celui viitor.”(Rom. 5,14), aşa şi aici, neamul femeiesc a călcat porunca, nu cel bărbătesc(9).

Şi atunci cum? Nu mai are mântuire [femeia]? Ba da! Care anume? Cea prin copii. Căci nu despre Eva a zis „dacă vor rămâne în credință şi în dragoste şi în sfințire dimpreună cu întreaga înțelepciune”, [ci despre copii], în ce fel de credință [să rămână]? în ce fel de dragoste? în ce fel de sfințire dimpreună cu întreaga înțelepciune? E ca şi cum le-ar spune: „Nu fiți amărâte, femeilor, pentru că genul vostru este defăimat şi lepădat. V-a dat Dumnezeu şi un alt prilej de mântuire, cel al creşterii de copii, încât nu numai prin voi înşivă, ci şi prin alții să vă mântuiți”(10). Ia fii atent câte întrebări se iscă de aici.

„Femeia a fost înşelată”, zice [apostolul], “şi s-a făcut călcătoare [de poruncă] ”.
Cine [a fost înşelată]? Eva, [desigur]. Aşadar, aceasta [Eva] se va mântui prin naştere de prunci? Nu zice asta, ci zice că firea femeiască se va mântui. Dar nu aceasta [Eva] a călcat porunca? Ba da, Eva a călcat-o, dar neamul femeiesc se va mântui prin naşterea de prunci. Dar pentru ce nu zice că se va mântui [femeia] şi prin propria virtute? Nu cumva Eva a încuiat acest lucru şi pentru celelalte femei(11)? [Dacă-i aşa], atunci cum rămâne cu fecioarele, cu cele sterpe, cu văduvele care au rămas fără bărbat înainte să nască? Pier cu toate? Nu au nici o nădejde? Dar noi [ştim cu toții] că fecioarele sunt cele mai bine pregătite şi probate [pentru mântuire. Atunci, ce vrea să spună?

2. Unii zic că, după cum neamul femeiesc a fost supus [celui bărbătesc] de la plăsmuirea lor, prin cele întâmplate cu prima femeie, (căci, deoarece Eva a fost făcută după Adam şi a fost supusă lui,

şi restul neamului femeiesc să se supună) tot aşa. pentru că Eva a călcat porunca, înseamnă că şi restul neamului femeiesc a călcat porunca. Dar [tâlcuirea] asta nu are sens(12). Căci acolo(13) totul a ținut de darul lui Dumnezeu, aici(14) însă ține de păcatul femeii. Ceea ce zice, asta înseamnă [de fapt]: precum toți oamenii au murit printr-unul, fiindcă acel unul a păcătuit, aşa şi tot neamul femeiesc a călcat porunca fiindcă femeia a călcat-o(15). Aşadar nimic să nu o întristeze [pe femeie]. I-a dat Dumnezeu mângâiere nu mică: să nască prunci.

„Bine", [ar zice careva], „dar aceasta(16) ține de fire". Dar şi aceea(17) ține de fire. Că nu numai ceea ce ține de fire(18) i-a dăruit, ci şi creşterea de prunci.
„Dacă vor rămâne", zice, „în credință şi dragoste şi sfințire, împreună cu întreaga înțelepciune". Adică, dacă după ce-i naşte, îi păzeşte şi îi păstrează în curăție şi dragoste. Şi nu mică plată vor avea pentru acestea, ci chiar foarte mare, fiindcă au crescut atleți pentru Hristos(19). Iar „sfințire" numeşte viețuirea dreaptă şi „întreagă înțelepciune" cuviința [kosmiothz](20).

„Credincios este cuvântul" (I Tim. 3,1).
La această [creştere a copiilor] se referă cuvântul, nu la „dacă pofteşte cineva episcopie"(21). Pentru că era neclară această chestiune, pentru aceea zice „credincios este cuvântul" că vor putea tații şi mamele să se bucure de virtuțile copiilor când îi vor creşte pe ei bine(22). Aşadar cum, dacă mama va fi netrebnică şi plină de mii de rele, oare se va folosi din creşterea copiilor? Nu mai degrabă e normal [în acest caz] să-i crească [răi încât] să devină asemenea ei? [Într-adevăr] acestea le zice despre mama virtuoasă, nu despre orice mamă. Căci [numai cea virtuoasă] va lua multă răsplătire pentru creşterea copiilor.

Ascultați acestea, mame şi tați, că nu fără de plată va fi creşterea copiilor [voştri]. Aceasta o zice şi mai departe [când vorbeşte de văduvă]: „Să aibă mărturie de fapte bune, dacă a crescut copii"(I Tim. 5,10). Împreună cu celelalte fapte bune şi pe aceasta o pune(23) . Că nu este mic lucru, ca pe copiii cei dați de la Dumnezeu să-i dai înapoi lui Dumnezeu (24).

Căci dacă bază şi temelii bune pun când încep [construcția], vor avea şi plată mare, după cum şi, dacă vor fi fără de grijă, vor lua pedeapsa. Fiindcă şi Eli din pricina copiilor lui a pierit. Că ar fi trebuit să-i certe şi să-i facă cu luare aminte. Desigur că i-a certat şi i-a atenționat, însă nu cum trebuia, ci nevrând să-i întristeze. [Şi aşa] i-a pierdut şi pe ei şi pe sine(25). Auziți acestea, părinților! „Educați-vă copiii în frica şi certarea Domnului" (Ef. 6,4) cu multă luare aminte şi grijă față de ei [epistrojh](26) .

Sălbatică e tinerețea şi are nevoie de mulți învățători, dascăli, pedagogi, însoțitori, doici. Şi toate acestea abia de sunt deajuns să o poată ține în frâu. Ca un cal fără frâu, ca o fiară neîmblânzită este tinerețea. Deci, dacă de la început şi din cea dintâi vârstă(27) îi fixăm [cu tărie] nişte hotare [limite bune [în care să se mişte], nu vom avea nevoie de multă osteneală după aceea, ci obişnuința le va fi [copiilor] pe mai departe lege. Să nu le îngăduim să facă nimic din cele plăcute şi vătămătoare(28) şi nici să nu-i răsfățăm şi să fim indulgenți cu ei sub motiv că sunt copii.

Ci mai cu seamă să-i păzim şi să-i păstrăm în întreaga înțelepciune [svjrosunh]. Căci acest lucru(29), mai mult decât toate, le ruinează [integritatea] tinereții. Cu acest lucru trebuie să ducem multe lupte cu mare-mare luare aminte. Şi degrabă să le luăm neveste, încât curate şi

neatinse să primească trupurile lor nunta(30). Căci aceştia [cei curaţi cu trupurile] sunt şi cei care se vor iubi mai cu căldură.

Cel care are întreaga înţelepciune înainte de nuntă cu atât mai mult o va avea după nuntă(31). Cel care învaţă să desfrâneze înainte de nuntă, va face asta şi după nuntă. „Bărbatului desfrânat”, zice [Scriptura], „toată pâinea îi este dulce”(Is. Sir. 23,23). De aceea li se pun [mirilor] cununi pe cap, ca simbol al biruinţei, al faptului că neînvinşi se apropie de patul de nuntă, că n-au fost doborâţi de plăcere(32). Iar dacă ai fost prins de plăcere şi te-ai dat pe tine desfrânărilor, pentru ce mai pe urmă ţii cununa pe cap, de vreme ce tu eşti învins? Acestea să-i îndemnăm, cu acestea să-i certăm, să-i înfricoşăm, să le făgăduim, când cu buna, când cu răul(33).

Copiii sunt o mare comoară care ni s-a încredinţat. Să ne îngrijim, dar, de ei şi toate să le facem ca nu cumva Cel Rău să-i ia de la noi.(34) Iar acum noi toate le facem pe dos. Că toate le facem ca să aibă un post bun şi să-1 încredinţăm pe copil unui bărbat credincios nouă şi căutăm pentru el un vizitiu [bun], un administrator [pentru averi] şi un cancelar foarte amabil. Iar ceea ce e mai de preţ decât toate - adică să-l încredinţăm unuia care poate să-i păzească întreaga înţelepciune - de asta nu ne grijim. Şi [aşa procedăm], cu toate că acest lucru este mai de preţ decât toate, şi toate celelalte există pentru acesta(35).

Ne grijim pentru averile lor, dar pentru ei nu ne îngrijim(36). Vezi tu câtă lipsă de minte? Antrenează sufletul copilului(37) şi toate celelalte vor veni după aceea. Că dacă nu va avea acest bun, nici un folos nu-i va fi din averi. Iar dacă acesta îl va săvârşi, nici o vătămare nu va avea de la sărăcie. Vrei să-l laşi bogat? Învaţă-l să fie bun(38). Astfel va putea şi să-şi rânduiască cu dibăcie averile, iar dacă nu va avea avere, nu va fi cu nimic mai prejos decât cei care au.

Pe când dacă este rău, chiar dacă îi laşi mii de averi, tot nu l-ai lăsat şi păzitor al lor. Şi în acest caz l-ai făcut mai de plâns decât cel mai de pe urmă sărac. Iar celor care nu sunt educaţi bine din copilărie, mai bună le este sărăcia decât bogăţia. Şi asta pentru că sărăcia îi ţine şi fără să vrea în virtute, pe când bogăţia nu vrea să-i lase să aibă întreagă înţelepciune şi îi scoate din ea şi îi prăpădeşte şi îi aruncă în mii de rele(39) .

Mamelor, ocupaţi-vă mai cu seamă voi, personal, de fiicele voastre. Această păzire [a lor] vă este foarte la îndemână. Luaţi aminte să stea pe acasă [einai oikouroz](40).
Şi mai înainte de toate educaţi-le să fie evlavioase [eulabeiz] (41), cuviincioase, să dispreţuiască lucrurile, banii şi averile [crhmata](42), să rămâne neîmpodobite(43) . Şi aşa daţi-le în căsătorie. Iar dacă astfel le modelăm, atunci nu numai pe ele, ci şi pe bărbatul care o va lua îl veţi mântui. Şi nu numai pe bărbat, ci şi pe copii. Şi nu numai pe copii, ci şi pe [ceilalţi] urmaşi.

Căci dacă rădăcina este bună, şi ramurile se vor întinde spre mai bine şi veţi lua plată de pe urma tuturor acestora(44) . Aşadar, de vreme ce nu un singur suflet vom folosi printr-un suflet, ci multe, toate să le facem cu acest gând(45). Că aşa trebuie să iasă către nuntă din casa părintească, ca un atlet din sala de antrenament, stăpânind cu de-amănuntul toată ştiinţa [luptei] şi fiind ca un aluat care dospeşte toată frământătura ca s-o preschimbe în frumuseţea proprie(46).

Iar copiii să fie atât de sfielnici [şi cu bun simţ] încât să se facă cunoscuţi [altora] mai degrabă din cuviinţa şi întreaga lor înţelepciune(47), ca astfel să aibă şi de la oameni şi de la Dumnezeu

multă laudă. Să învețe să-şi înfrâneze pântecele, să se depărteze cu totul de cheltuieli, confort şi răsfăț (48), să fie nişte buni iconomi(49), iubitori de părinți, să învețe să se lase conduşi.
Căci aşa vor putea să aducă multă plată părinților(50). Aşa toate vor fi spre slava lui Dumnezeu şi spre mântuirea noastră în Hristos Iisus Domnul nostru împreună cu Care Tatălui şi Duhului slavă, putere şi cinste acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

---

(1) în Biserică totul trebuie să fie în bună rânduială. Fiecare din poziția lui trebuie să facă ceea ce ține de poziția lui. Aceasta nu înseamnă sistem de subordonare tiranică, ci armonie ca între cetele îngereşti. Important este ca fiecare să-şi facă lucrarea specifică funcției sale şi nu alta, având conştiința că trupul Bisericii trebuie să aibă folos, nu cu, mădularul egoist. Iar respectarea acestei rânduieli nu se poate face dacă nu-şi îndeplineşte fiecare din inimă, ca înaintea lui Dumnezeu, lucrarea sa.

(2) Discuția era despre tăcere. Iar a nu învăța pe altul nu este decât un caz particular al tăcerii. Dar apostolul discută cazuri particulare pentru a arăta că ele nu pot fi supape prin care am putea scăpa de regula generală, ci nu sunt decât particularități ale unei porunci generale. Dacă am ține cu sinceritate porunca generală care cuprinde toate cazurile particulare, nu am avea probleme cu aplicarea ei în cazuri particulare. Dar pentru că suntem vicleni, tot timpul încercăm să ne folosim de o poruncă generală aplicând-o în cazurile particulare în folosul patimilor noastre. Ceea ce vizează sfântul Pavel ar fi nu să ajungem nişte cazuişti care să jonglăm cu finețe, dar egoist, cu cazurile când avem voie sau nu să facem ceva, ci să ne schimbăm în adânc şi să nu mai punem în discuție legile Iui Dumnezeu funcție de patimile noastre.

(3) Întâietatea o are prin ordinea şi felul creării lui de Dumnezeu. Deci e vorba de o întâietate dată de însuşi Dumnezeu. Acest tip de întâietate nu periclitează egalitatea celor doi în fața lui Dumnezeu, căci nu a ținut de alegerea lor. Dar există o ierarhie pe care au adăugat-o oamenii prin voia lor. Eva a păcătuit mai întâi, deci ea, de bună voie, s-a pus pe sine sub Adam. De data aceasta este o subordonare care nu mai este curată şi afectează relațiile dintre cei doi şi dintre ei şi Dumnezeu. Primul tip de ierarhie, cel curat, dat de Dumnezeu prin creație, nu afecta nici relațiile dintre ei, nici dintre ei şi Dumnezeu.

(4) Atunci când i-a dat să mănânce din fructul oprit.

(5) Dumnezeu nu a făcut decât să „pecetluiască” alegerea femeii.

(6) Adam avea circumstanțe atenuante, în plus, el nici nu aruncă vina toată pe Eva, căci nu spune că „m-a înşelat”, ci „mi-a dat”, deci eu puteam să refuz. Eva în schimb nu spune că şarpele „i-a dat”, ci că „a înşelat-o”, adică vrea să se scoată oarecum nevinovată. De altfel e ruşinos să fii dus de nas de unul mai jos decât tine. Adam îşi recunoaşte totuşi o parte din vină şi de aceea apare această ierarhie între bărbat şi femeie, dar care deja ține de lumea căzută sub păcat. Dacă oricare dintre ei şi-ar fi asumat întregul păcat şi şi-ar fi cerut iertare, Dumnezeu i-ar fi iertat. Adam, recunoscând oarecum indirect o parte din vină, s-a smerit puțin şi de aceea a fost înălțat puțin față de Eva.

(7) De aici şi faptul că femeia este mai senzuală, mai aplecată spre materie şi simţire. Bărbatul în schimb este mai cerebral. Dar la început amândoi aveau atât mintea cât şi simţirea intacte şi curate, încât nu existau aceste diferenţe psihologice de gen. În Hristos fie că eşti bărbat sau femeie trebuie să dobândeşti mintea şi simţirea lui Hristos. Fiecare trebuie să lupte cu firea sa şi cu moştenirea adamică. Femeia să îşi întărească mintea încât să nu se lase dusă de simţire. Bărbatul să-şi moaie inima încât să-i dispară răceala. Hristos, ca om, avea mintea şi inima unite. De aceea şi puterea numelui Său uneşte mintea şi inima noastră. Bărbatul şi femeia sunt complementari doar după cădere. În Hristos, dacă ajungem la acea conştiinţă, fiecare trebuie să fie un om complet. Rostul căsătoriei este tocmai ca, plecând de la aceste diferenţe psihologice, prin luptă susţinută împreună şi ajutându-se unul pe altul, să ajungă fiecare să devină un om complet. Atunci fiecare şi-1 va asuma pe celălalt şi vor deveni egali şi jertfelnici unul faţă de altul şi faţă de aproapele. Dar până să ajungă acolo trebuie să se pornească, fără resentimente şi mândrie falsă, de la ierarhia dată şi moştenită fără să vrem de la înaintaşi prin cădere.

(8) Eva prin cădere şi-a modificat specificul feminin curat. Acest specific modificat, aplecat spre senzualitate, spre lipirea de materie cu inima etc. se transmite tuturor femeilor, căci şi ele sunt părtaşe firii deja slăbănogite prin Eva. Tandreţea, duioşia etc., prin însăşi noua funcţie de mamă dobândită după cădere, au devenit mult mai accentuate la femeie decât la bărbat. Dar şi bărbatul trebuie să le redobândească, căci le-a avut. Nici o mamă nu poate fi mai duioasă decât Hristos. Acelaşi raţionament trebuie făcut şi faţă de cerebralitatea bărbătească.

(9) Dereglările produse în firea fiecăruia s-au transmis genetic la urmaşi.

(10) Adam s-a pierdut prin Eva. Firea bărbătească s-a pierdut prin firea femeiască. Poate de aceea a îngăduit Dumnezeu ca pruncii să se nască din femeie, ca firea femeiască să aducă spre viaţă şi spre izbăvire pe alţii şi să-şi răscumpere astfel greşeala de a duce pe altul în pierzare. După cum a fost instrumentul de a duce la pierzanie pe altul, tot aşa a primit canon, dacă vrea să şi-l asume, să ducă la mântuire pe alţii. Şi după cum în rai a dus la pieire pe cel din care ea venise la existenţă, aşa şi acum să ajute la mântuire pe cei care veneau la existenţă prin ea. Dacă Adam ar fi păcătuit poate prin el s-ar fi născut prunci? (E doar o întrebare şi nimic mai mult). După cum Adam a purtat-o în sine pe Eva, aşa şi femeia, pentru a plăti aceasta, poartă în sine pe alţii. Aspectul esenţial al mântuirii prin alţii este „creşterea de prunci”, nu neapărat naşterea lor trupească. Poţi fi maică duhovnicească şi ca monahie, ca profesoară etc. împlinirea duhovnicească ca maică este mult mai mare decât cea trupească. Dacă eşti maică duhovnicească cu adevărat, nu mai simţi nevoia să fii şi maică trupească, dar dacă eşti doar maică trupească şi nu şi duhovnicească pentru copiii tăi, îţi este spre osândă faptul de a fi mamă şi n-ai nici un folos pentru veşnicie.

(11) Dacă Eva n-a fost virtuoasă, nu cumva acest lucru s-a transmis şi celorlalte femei şi atunci ele ar fi incapabile de virtute? În nici un caz. Virtutea ţine de libertatea persoanei şi nu de urmările pe care le avem în fire de la Adam şi Eva. Tăria virtuţii poate fi influenţată de păcatele sau virtuţile practicate de înaintaşi şi ale căror predispoziţii s-au transmis urmaşilor, dar nu alegerea virtuţii. De la protopărinţi moştenim urmările păcatului, dar în nici un caz virtutea sau păcătoşenia ca alegere. Aceste lucruri ţin de persoană şi de libertatea ei.

(12) E limpede că nu se transmite nici o vinovăţie urmaşilor, ci doar alterări ale firii.

(13) În cazul creării Evei după Adam.

(14) În cazul călcării poruncii de către Eva.

(15) Adam a păcătuit şi moartea, ca urmare a păcatului, a trecut la toți. La fel Eva, ca reprezentantă şi mamă a genului feminin, a călcat porunca şi urmările acestei călcări au trecut în toate femeile care-i poartă firea marcată de acea cădere.

(16) Naşterea de prunci.

(17) Moartea care a intrat în firea omenească. După cum omul se poate folosi de condițiile căderii fie în chip mântuitor, ca să ajungă la conştiința păcătoşeniei sale şi la dorința unui mântuitor, fie în chip pierzător, legându-se pătimaş de lumea căzută, la fel femeia se poate folosi de naşterea de prunci spre mântuire, dacă îi creşte în virtute sau spre pierzanie, dacă îi creşte în păcate. Datul existențial ține de fire, felul de întrebuințare de libera alegere.

(18) Naşterea de prunci.

(19) A creşte atleți înseamnă că îi învăț de mici lupta, îi antrenez permanent pentru ca să facă față luptelor. Dacă există respiro-uri şi pauze lungi în antrenamente, luptătorul îşi pierde forma. Antrenamentul trebuie să fie neîncetat, minuțios şi riguros făcut.

(20) Cuviința nu înseamnă politețe fadă, ci bună rânduială înlăuntru şi în afară. Politețea este un caz particular al cuviinței şi al viețuirii măsurate. Cuviința este controlul tuturor patimilor de orice natură ar fi ele.

(21) În traducerile noastre „credincios este cuvântul" se află în capitolul 3 şi se referă la episcopie. Conform sfântului loan, el ar face parte din capitolul 2 şi se referă la creşterea copiilor, adică la faptul că dacă mamele îşi vor creşte astfel copii, Hristos va fi credincios cuvântului Său şi le va mântui.

(22) Neclaritatea era: dacă omul se mântuieşte doar prin virtuțile sale, nu ale altuia, cum atunci să se mântuiască părinții prin faptul că fiii lor vor vieţui cu statornicie în virtute. Dar uităm că pentru a putea creşte cineva statornic în virtute trebuie ca cel care îl creşte să fie virtuos, căci altfel nu-1 poate creşte astfel. Deci virtutea copiilor este asigurarea că părinții sunt drepți. Aşadar pe părinți nu-i mântuiesc doar virtuțile copiilor, ci şi faptul că ele izvorăsc de fapt din virtuțile părinților. Nu se exclud din factorii care îi ajută la mântuire nici rugăciunea copiilor pentru ei, care va avea putere mare dacă într-adevăr copiii sunt drepți înaintea lui Dumnezeu, în acest caz, fiecare lucru bun pe care îl învață părintele pe copil nu este doar pentru mântuirea şi binele copilului, ci şi pentru mântuirea şi binele său, chiar dacă părintele are uneori neputințe. Dar dacă părintele bagă în copil duhurile lumii, acestea îi vor fi spre osândă. Şi este cu neputință să nu introducă în copil duhul lumii dacă el nu s-a curățit pe sine mai dinainte. Aşadar, părinții să nu se repeadă la facerea de copii cât timp sunt pătimaşi şi lumeşti şi iresponsabili duhovniceşte.

(23) Mai există o deviere a creşterii copiilor, când sub pretextul că trebuie să-i cresc, chipurile pentru Dumnezeu, neglijez poruncile lui Hrislos. Atunci sigur nu-i cresc pentru Hristos. Când, de

pildă, eu nu mai am alți ochi pentru alții în nevoi decât pentru copiii mei. Când lor le fac poftele şi pe cei în nevoi îi trec cu vederea, când nu mă preocup şi de alții cu ceea ce ar avea de trebuință, sub masca fățarnică a iubirii de copii. Dacă pricep că acei copii sunt darul lui Dumnezeu şi îi trăiesc ca dar, pricep că dar al lui Dumnezeu sunt şi oamenii pe care Dumnezeu îi trimite la mine să-i ajut. De pildă tatăl sfântului loan Damaschin, trăind sub regim arab, cu aspre interdicții pentru creştini, a crescut la fel ca pe propriul prunc şi un copil adoptiv viitorul sfânt şi dumnezeiesc ierarh Cosma al Maiumei. Tatăl sfântului loan nu făcea absolut nici o diferență între fiul său loan şi cel străin.

(24) Aceasta e esența actului liturgic (desigur partea ce ține de om): „Ale Tale dintru ale Tale Ție îți aducem de toate şi pentru toate". Dacă o mamă trăieşte şi înțelege Sfânta Liturghie, va putea să-şi crească copiii pentru Dumnezeu, dacă nu, atunci nu-i creşte pentru Dumnezeu, ci se amăgeşte. Măsura creşterii copiilor pentru Dumnezeu, nu în chip egoist cum facem noi, e dată de măsura perceperii simțite a Sfintei Liturghii. Iar această simțire nu o poate avea decât omul care scoate din sine egoismul şi patimile.

(25) Dacă ne certăm copiii, însă nu cum trebuie, adică dacă nu insistăm prin toate mijloacele, paşnice şi punitive, prin îndemn cu dragoste, dar şi prin certare sau bătaie la nevoie, prin blândețe şi asprime, funcție de caz, îi pierdem. Semnul că nu ne interesează soarta lor este că atunci când fac lucruri rele, îi certăm puțin şi, dacă vedem că se întristează, dar de fapt nu se îndreaptă, ne pare rău de ei şi suntem plin de dragoste. Cuvintele pe care le spunem adesea: „ei lasă, sunt copii", nu arată decât egoismul nostru monstruos care îngăduie diavolului să ne piardă odraslele. Astfel le îngăduim patimile şi îi pierdem cu totul. Metoda nu este asprimea, nici blândețea, ci metoda trebuie să se adapteze la fiecare caz, scopul fiind scoaterea din ei a tuturor patimilor care ar fi putut intra din neatenție şi permanenta lor diriguire spre Dumnezeu.

(26) Epistrojh e mişcarea grijulie şi permanentă față de o persoană sau lucru pentru a nu-i lipsi nimic din cele necesare. Să nu cădem, însă, în panta de a le face noi poftele păcătoase.

(27) Esențial este ca pruncul să fie disciplinat din leagăn, desigur ținând cont în fiecare perioadă de vârstă, puteri, capacități, mediu etc. Dacă atunci totul
este făcut cu maximă atenție şi hotărâre, nu vor fi probleme mai târziu. Obişnuința cea bună le va fi dascăl toată viața. Iar obişnuința se referă la orice, de la hrană, mers, vorbire etc., până la modul de a gândi. Nu trebuie neglijat universul lăuntric al pruncului, căci e cel mai important. Cel mai important este ca părintele să poată deveni la modul real un „duhovnic" pentru copilul său, încât să-i poată cunoaşte toate mişcările minții şi ale inimii. Cât timp copilul nu poate conştientiza gândurile şi mişcările inimii datorită lipsei manifestării capacității de a reflecta rațional şi a vorbi şi a se exprima coerent, părintele trebuie, printr-o neîncetată supraveghere, să-i populeze mintea şi inima, prin intermediul simțurilor, cu imagini, sunete, mirosuri, gusturi, atingeri simple şi sănătoase.

Va trebui, cât timp copilul e foarte mic, să modeleze mai ales simțurile sale, învățându-1 să se obişnuiască cu traiul cât mai simplu şi cu făptura lui Dumnezeu, în nici un caz primele contacte să nu fie cu artificialul plin de patimi din jurul nostru. Iată ce spune sfântul loan în altă parte despre vârsta copilăriei şi curiozitatea copiilor - e vorba de cea fără sens şi fără frâu - atât de apreciată de noi: „Nimic nu este aşa de curios şi de iscoditor spre cunoaşterea celor nearătate şi

ascunse ca firea oamenilor. Şi asta de obicei i se întâmplă când are mintea nedesăvârşită şi nicidecum pregătită. Că şi cei mai needucați dintre copii nu încetează, până la refuz, să tot pună doicilor şi pedagogilor şi părinților întrebări care se reduc la nimic altceva decât „De ce asta-i aşa şi de ce cealaltă aşa? ". Şi asta li se întâmplă pentru că sunt răsfățați şi trăiesc în desfătare si nu au nimic de lucru" (PG 62.445, Comentariu la I Tesaloniceni).

(28) Plăcute dar vătămătoare sunt poftele lumeşti de tot soiul, care vătăma enorm inima şi mintea omului, în limba greacă, propoziția începe cu cuvântul „nimic". După regulile gramaticii greceşti, acesta e cel mai important cuvânt din propoziție. Pe el cade greutatea înțelesului. Deci sfântul accentuează ca nici una, cât de mică ar fi, din poftele lumii să nu le îngăduim copiilor. Dacă unele le îngăduim, căci, zicem noi, nu-s prea importante, iar pe altele nu le îngăduim, şi astfel ne închipuim că îi creştem pentru Hristos, ne amăgim. Sfântul insistă: nimic, nimic din poftele lumii nu trebuie lăsat să se furişeze în sufletul plăpând şi curat al copilaşului. Deci iată cum ar fi normal să fie crescut un copil botezat. Iar dacă îl botezăm şi apoi îl stricăm şi-l murdărim, facem aproape fără folos botezul, căci dacă va vrea să trăiască creştineşte, acest copil va avea de dus o luptă grea până să dea de harul de la botez, ascuns în adâncul inimii şi acoperit de patimile pe care părinții le-au băgat în el (cf. Sfântul Simeon Noul Teolog, Epistola 4. Scrieri partea III, Ed. Deisis).

Dacă am trăi astfel şi ne-am creşte copiii în acest mod, dacă naşul copilului ar fi un om îndumnezeit, cum spune sfântul Dionisie Areopagitul în ultimul capitol din „Ierarhia Bisericească", are sens real botezul copilului şi merită făcut în copilărie. Dar dacă nu, atunci singurul sens al botezului de mic este numai să nu moară pruncul nebotezat, după cuvântul Sfântului Grigorie Teologul (Cuvânt la Bobotează, 28). Iar dacă îl botezăm şi îl creştem lumeşte, batjocorim tainele lui Dumnezeu. Botezul e recomandat să fie făcut în copilărie, şi pentru a nu muri copilul nebotezat, dar asta e soluția disperării. Adevăratul motiv este că, sălăşluindu-se harul în el şi fiind păzit curat prin intermediul părinților şi naşului, va creşte mult mai bine pentru veşnicie, în acest fericit caz, el va urma lui lisus şi în copilăria Sa, căci va creşte în chip real cu harul şi înțelepciunea înaintea lui Dumnezeu şi a oamenilor (Le. 2,52). Prin urmare e foarte bine să se boteze copiii de mici, dar cu paza de rigoare după aceea, pentru a nu batjocori darul botezului. Răspunzători pentru asta sunt părinții şi naşii.

(29) A-i răsfață şi a le face poftele.

(30) În căsnicie trebuie să intrăm nu numai feciorelnici cu trupul (ne referim la aparatul genital), ci feciorelnici şi cu toate simțurile şi chiar cu sunetul. Sfântul nu pune accent aici pe faptul că trebuie să ne căsătorim la vârstă fragedă, ci că trebuie să fim feciorelnici cu trupul şi cu sufletul când o facem. La vârsta fragedă se referă pentru că ştie că e greu să lupți să te păstrezi curat pe măsură ce înaintezi în vârstă, fiind asaltat permanent de ispitele din jur. Dar omul trebuie să fie şi responsabil când se căsătoreşte, în acea vreme, în general, într-o casă vieţuiau mai multe generații şi tot greul casei nu cădea pe proaspeții căsătoriți. Tinerii erau asistați permanent de cei bătrâni şi învățau şi multe pe parcurs. Dar azi, când prea puține sunt cazurile de convieţuire a generațiilor, tinerii trebuie să fie şi responsabili. Această responsabilitate se dobândeşte şi prin lupta, adesea sângeroasă, cu poftele din jur şi cu egoismul din noi.

Deci lucrul esențial nu este vârsta, care variază de la caz la caz, ci să intrăm curați şi cu duh de jertfa în jug, alături de celălalt. Cel care intră curat în căsnicie a demonstrat că a rămas până la căsnicie credincios poruncilor lui Dumnezeu. Unul ca acesta, care şi-a probat cu lupte aspre şi sincere credincioşia față de Dumnezeu, sigur îl va iubi cu adevărat pe partener şi nu-1 va lăsa în nici o situație. Dar cel care a intrat vătămat arată că n-a fost credincios față de Dumnezeu. Şi nefiind astfel, e puțin probabil că va fi cu totul credincios în adâncul lui celuilalt. De aceea spune sfântul că cei feciorelnici se vor iubi mai mult, pentru că ei au experiența dragostei dumnezeieşti şi cu acea dragoste îl iubesc şi pe celălalt. Dacă nu intră astfel, mare parte din relația lor e bazată pe patimi şi egoism. Dar să zicem că doi tineri se iubesc şi, deşi au făcut păcate din neştiință sau neatenție, adică nu mai sunt feciorelnici, vor să se căsătorească. Oare nu mai au nici o şansă?

Este şansă şi încă una mare de tot. Dacă ei îşi schimbă viața, dacă fac pocăință cu sinceritate, vor putea să intre curați în căsnicie. De aceea înainte de căsătorie Biserica a spus că mirii trebuie să se spovedească. Dar spovedanie făcută nu aşa în grabă, pe motiv că aşa e regula şi că altfel nu ne putem căsători. Dacă cei doi cu adevărat voiesc să se căsătorească în Hristos trebuie să dobândească conştiința că trebuie să fie curați. Unii ca aceştia se vor spovedi cu sinceritate, se vor pocăi adânc şi dacă duhovnicul le va spune că mai trebuie să aştepte până se vor tămădui fiecare de neputințele proprii, ei vor aştepta cu bucurie şi se vor lupta sincer să repare ce au stricat până atunci. Sinceritatea lor se va arăta în faptul că acceptă, unul de dragul celuilalt, să rabde ostenelile pocăinței. Iar după ce se vor tămădui, vor intra curați în jugul căsniciei. Oare n-a răbdat lacov 14 ani pentru Rahila, şi a lucrat din greu în arşiță şi în vânt, în frig şi foame. Pentru că o iubea, toate i se păreau un nimic. Deci, dacă e dragoste între tineri, vor purta povara pocăinței, fiecare de dragul lui Dumnezeu şi a celuilalt.

(31) După nuntă va fi mult mai trainică prin ajutorul dat de partener.

(32) Înseamnă că nu toți mirii ar trebui să poarte cunună pe cap. Eventual, ca pogorâmânt, cei care au făcut pocăință sinceră.

(33) Literal: „făcând acum aceasta acum aceea". Nu metoda pedagogică contează, ci dacă o folosesc pe cea potrivită la vremea potrivită. Scopul este păstrarea fecioriei lăuntrice şi fizice.

(34) Deşi copilul nu are mintea desăvârşită, totuşi diavolul îl războieşte. Cei care trebuie să lupte pentru el sunt părinții. Trebuie să înțelegem că lupta cu duhurile răutății este o realitate. Să nu ne culcăm pe ideca că, fiind copii, tot ce fac e de la fire. Căci diavolul are acces la sufletul şi la trupul lor, dacă nu sunt păz.iți de har şi de părinți. Iar dacă duhul intră în copil, prin simțuri, face ce vrea în el, căci copilaşul nu e în stare să lupte. Iar dacă şi părinții sunt fără trezvie şi nu au experiență în lupta duhovnicească şi nu au conştiința luptei pentru mântuire, diavolul poate face ravagii în sufletul pruncului. Să socotească acum părinții, oare Hristos intră în inimile copiilor prin desene animate şi prin jocurile pe calculator, prin dulciurile şi jucăriile etc., care li se oferă azi în societate. Accentul sfântului cade iarăşi pe „toate".

(35) Tot ceea ce avem în societate ar trebui să folosim pentru a dobândi întreaga înțelepciune, în schimb noi ne-o vătămăm prin toate cele din jurul nostru, pentru că le dorim şi le socotim mai importante decât curăția lăuntrică.

(36) E normal că atâta timp cât socotim că averea e mai importantă decât persoana ne îngrijim de ea mai mult. De fapt batjocorim făptura lui Dumnezeu fără să ne dăm seama. Reducem persoana noastră la o masă de carne şi la un obiect. Din persoane devenim de bună voie lucruri oarbe. Iar dacă noi am devenit obiecte neînsufleţite e limpede că nu ne mai putem raporta la ceilalţi ca nişte fiinţe raţionale şi persoane. Pentru noi nu mai există decât relaţii „obiective", nicidecum „subiective". Acesta e iadul: să crezi una şi de fapt să fii alta, să fii obiect - adică incapabil de comuniune -şi să crezi că eşti subiect. După moarte vom conştientiza adevărul şi alegerea noastră, dar va fi poate prea târziu. Atunci, fiind noi obiecte, aşa vom încerca să ne raportăm şi la Dumnezeu. Numai că El este Subiectul atotdesăvârşit, Treimea de Subiecte atotdesăvârşite. Şi atunci suntem în imposibilitatea de a comunica cu El. Ne-am făcut-o cu mâna noastră. Iubirea lui Dumnezeu se va revărsa şi atunci asupra noastră, dar e o iubire pe care nu o vom putea înţelege, pentru că am devenit obiecte incapabile de relaţionare personală şi reală. Aceeaşi dragoste a lui Dumnezeu va fi pentru unii iadul şi pentru alţii raiul, asemenea, după dumnezeieştii Părinţi, focului care, fiind unul, îşi va împărţi lucrările: lumina o vor percepe cei drepţi, iar arderea cei păcătoşi.

(37) Literal: „deprinde-1 cu nevoinţa"

(38) Nu e vorba de o bunătate efemeră, ceva de genul reguli morale si politicoase (deşi şi acestea intră aici), ci de o bunătate fiinţială, care nu se dobândeşte decât prin practicarea asiduă a virtuţilor în împreună lucrare cu Hristos.

(39) Dacă copiilor li se asigură toate condiţiile, dar nu sunt educaţi în virtute, devin mai răi decât dacă nu ar fi avut nimic. Modul educării de azi al copiilor este cel mai inuman cu putinţă, deşi poate fi socotit aberant ceea ce scriem. Prin modul de educaţie li se dezrădăcinează orice conştiinţă a unei autorităţi, se distruge orice barieră între bine şi rău. Ce folos că sunt super-inteligenţi dacă inteligenţa o folosesc la satisfaterea poftelor şi comodităţilor şi a egoismului propriu. Aceasta e altă faţă a iadului, căci şi dracii sunt fiinţe super-inteligente, dar egoiste. Şi pentru aceea se vor chinui veşnic. Grozăvia este că folosim darurile Făcătorului împotriva Lui.

(40) Înţelesul grec e complex şi de aceea îl vom explica în câteva cuvinte. „Oikouroz" este cele care stă tot timpul lângă casă, care administrează casa, care se ocupă de toate cele necesare căminului, care îl păzeşte etc. Treaba lui este doar casa. Sensul propoziţiei este deci: „Ţineţi-le acasă şi nu le lăsaţi să iasă înainte de vreme în lume. Dar acasă să nu stea degeaba, ci voi înşivă învăţaţi-le tot ceea ce trebuie să ştie o viitoare stăpână de casă, o viitoare soţie şi mamă". Fetele erau învăţate absolut tot ceea ce trebuia să facă pentru a păstra un cămin în bună rânduială. Astfel i se modela conştiinţa rolului ci şi i se insufla credincioşia faţă de soţ, faţă de copii, responsabilitatea faţă de creşterea lor, faţă de datoriile conjugale. Acesta e ABC-ul pe care îl ştiau fetele. În general, cele care alegeau viaţa călugărească o alegeau după ce primeau aceşti şapte ani de-acasă. Acest tip de personalitate are o mare tărie. Să ne gândim doar la bunicile noastre, câte aveau pe cap şi niciodată nu se plângeau. Omul era învăţat cu suferinţa, era călit şi era mult mai deschis spre Dumnezeu (desigur, devieri au fost şi atunci, dar nu la scara la care se produc azi). Azi fetele sunt crescute în libertinaj şi iresponsabilitate. Dovada: divorţurile, avorturile, căsătoriile de probă la scară mondială. Neseriozitatea (inconsecvenţa cu sine însuşi) e devenit un mod de viaţă.

(41) Evlavios nu înseamnă sentimentalist, ci arată un mod de viață atent la sine însuşi, la lăuntrul său.

(42) În text e un singur termen, dar care poate avea toate cele trei înțelesuri.

(43) Se referă la toate procedeele cosmetice şi vestimentare.

(44) Viața virtuoasă, ca de altfel şi păcatul, se va întinde pe generații întregi. Şi în funcție de aceste urmări vom fi judecați de Hristos.

(45) Literal: Să le facem astfel.

(46) O astfel de soție va preface toată familia ei, încât să ajungă şi membrii ei la frumusețea sunetului cu care ea a intrat în căsnicie. Dar pentru a putea face aceasta trebuie să cunoască foarte bine lupta duhovnicească. Deci de căsătorit ar trebui să se căsătorească doar cel care ştie în cele mai mici amănunte războiul duhovnicesc. Altfel, în loc să-i folosească, îi va pierde şi pe ceilalți şi împreună cu ei şi pe sine. Pentru cei care au aflat de Hristos după ce s-au căsătorit (ne referim la o convertire reală, nu formală), şansa este pocăința asumată ca şi canon al familiei şi lupta împreună pentru schimbarea totală spre Hristos.

(47)Copiii crescuți duhovniceşte nu fac ceea ce îndeobşte numim „prostii copilăreşti". Nu trebuie să fim fixişti şi să sufocăm copilul doar cu gesturi de evlavie şi cu preocupări evlavioase, dar în tot ceea ce fac trebuie să fie absolul prezent Hristos şi conştiința lor să sesizeze aceasta. Astfel vor dobândi o linişte în adâncul lor, de care oamenii lumii acesteia şi toți psihologii şi medicii necredincioşi nu au habar. Să cugete părinții la copilăria lui Iisus sau a sfântului prooroc Samuel…

(48) Toate aceste înțelesuri sunt implicate în grecescul poluteleia.

(49) Să învețe cum să administreze toate cele din jurul nostru şi să dobândească conştiința că noi nu suntem decât nişte administratori, nu stăpâni, ai lucrurilor lui Dumnezeu. Adică să învețe să nu se lege de nimic din lumea asta, ci să trăiască doar pentru Dumnezeu.

(50) Şi copiii sunt responsabili pentru părinți. Acesta este un minunat mod de a fi: părinții să se îngrijească mai mult de mântuirea copiilor, iar copiii de a părinților. Acesta este duhul de jertfa al lui Hristos.

Omilia XXI din Comentariul la epistola către Efeseni

(PG 62,149-156)

din "Omilii si cuvantari despre educatia copiilor"

„Copiilor, ascultați de părinții voştri întru Domnul, căci aceasta este drept. Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta — care este cea dintâi poruncă cu făgăduință — ca să-ți fie bine şi să trăieşti ani mulți pe pământ"(Ef 6,l-3).

1. După cum, plăsmuind cineva un trup, mai întâi aşază capul, apoi gâtul, apoi picioarele, aşa şi fericitul Pavel a înaintat cu cuvântul. A vorbit de bărbat, a vorbit de femeie, care este al doilea principiu [arch](1) [în familie], şi, păşind mai departe pe drum, a ajuns şi la cel de-al treilea [element]. Aceştia sunt copiii. Pe femeie o conduce [arcev] bărbatul, iar pe copii bărbatul şi femeia. Aşadar, fii atent ce zice: „Copii, ascultați pe părinții voştri întru Domnul că aceasta este prima poruncă cu făgăduință”. Nu vorbeşte aici despre Hristos, nici despre lucruri înalte, căci vorbeşte unor minți care sunt încă slabe şi gingaşe. De aceea şi îndemnul este scurt, fiindcă copiii nu pot să urmărească [cu atenție] o cuvântare lungă.

De aceea nici despre împărăția [cerurilor] nu grăieşte nimic, căci nu este potrivit acelei vârste să audă aceste lucruri, însă le grăieşte acel lucru pe care mai cu seamă sufletul de copil doreşte să-1 audă: că va trăi mult timp. Iar dacă cineva ar cerceta pentru ce nu le-a vorbit nimic despre împărăția cerurilor, ci le-a pus în față o poruncă aşezată în Legea [veche], îi vom spune că le-a vorbit celor prunci [cu mintea], bine ştiind că, dacă bărbatul şi femeia vor viețui după legea pe care le-a pus-o, nu va fi multă osteneală ca să-i supună şi pe copii”(2).

Când un lucru are un început [arch] şi un fundament [uroqesiz] bun şi frumos [kaloz], tare [iscuroz](3), cuviincios şi cu bună rânduială [kosmioz], toate, mai departe, înaintează pe drum cu cap [nomv] (4) şi cu multă uşurință. Căci ceea ce-i mai greu este a pune temelia şi a aşeza fundamentul. „Copii, supuneți-vă părinților voştri întru Domnul”, adică după Domnul(5). Aşa a poruncit Dumnezeu. Dar dacă [părinții] poruncesc ceva nelalocul lui? Nicidecum nu porunceşte vreun tată ceva nelalocul lui, chiar dacă el ar fi aşa. însă chiar de ar fi astfel, şi în acest caz [apostolul] te-a păzit în siguranță. Căci a zis: “întru Domnul”, adică în cele în care tu nu-L loveşti pe Dumnezeu. Dacă, de pildă, [părintele tău] ar fi păgân sau eretic, nu trebuie să te laşi înduplecat de el. Căci acest lucru nu este „întru Domnul”(6). Însă cum de zice că „aceasta este cea dintâi poruncă”? Căci cea dintâi poruncă este „să nu desfrânezi”, apoi „să nu ucizi”.

Nu prin locul de ordine a spus că este cea dintâi, ci prin făgăduință. Căci acelor porunci nu le-a pus nici o plată, fiindcă sunt rânduite în legătură cu cele rele şi cu îndepărtarea de ele. În aceasta însă, fiindcă este vorba despre o lucrare a celor bune, pune şi o făgăduință. Şi vezi cum a pus ca temelie minunată pentru calea virtuții cinstea şi sfiala față de părinți?(7) Şi e normal aşa. Vrând să se depărteze de faptele rele şi să meargă spre cele bune, acest lucru l-a poruncit mai întâi, adică cinstirea părinților, fiindcă mai înainte de toate, desigur după Dumnezeu, ei sunt pricina vieții noastre. Aşadar, e firesc ca ei cei dintâi să se bucure de bunătățile noastre şi după aceea toți ceilalți oameni. Că dacă cineva nu are acest lucru, nici față de cei din afară nu va fi blând şi îngăduitor.

Dând îndemnuri pentru cele trebuincioase copiilor, trece la părinți şi spune: „Şi voi, părinților, nu întărâtați pe copiii voştri, ci creşteți-i întru învățătura şi certarea(8) Domnului” (Ef. 6,4). Nu a zis „iubiți-i”, căci spre aceasta îi atrage firea şi fără să vrea şi de prisos era să pună vreo legiuire pentru asemenea lucruri(9). Dar ce zice? „Nu întărâtați pe copiii voştri”, cum fac cei mulți care îi dezmoştenesc şi îi lasă pe drumuri sau se poartă cu ei cu apăsare(10), nu ca față de unii liberi, ci ca față de sclavi. De aceea zice: “Nu întărâtați pe copiii voştri”. După ce arată că începutul(11) tuturor [bunătăților] este ascultarea [de părinți], toată cauza [ascultării copiilor] o pune pe seama începutului [educației] şi a celor ce-i conduc(12) .

Şi după cum a arătat că femeia trebuie să se supună pentru că bărbatul îi este cauză(13) (de aceea cele mai multe către el le grăieşte(14), îndemnându-l să o atragă pe femeie prin tirania dragostei), aşa şi aici, iarăşi, pentru că el, [părintele], este cauza [copiilor], zice: „ci creşteţi-i întru învăţătura şi certarea Domnului”. Vezi că după ce se fac cele duhovniceşti le urmează şi cele trupeşti(15)? Vrei să fie copilul tău ascultător? De la început creşte-l în învăţătura şi certarea Domnului. Să nu socoteşti că este de prisos ca el să audă necontenit dumnezeieştile Scripturi(16). Căci acolo, [în ele], va auzi mai întâi acest lucru: „Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta”. Aşa încât pentru tine faci asta.

Nu spune: „Lucrul acesta este al monahilor. Doar nu-l voi face monah”. Nu trebuie ca el să se facă monah. De ce te temi când el trebuie să fie plin de mult câştig? Fă-l creştin! Căci mai cu seamă celor din lume le este necesar să cunoască învăţăturile, mai cu seamă copiilor. Fiindcă multă lipsă de minte [anoia](17) au ei la acea vârstă. Şi la lipsa de minte se mai adaugă şi [vătămările] cuvintelor din afară(18), când ei învaţă acolo(19) să fie ucenici ai eroilor admiraţi de ei şi care [eroi] sunt robi ai patimilor şi le e frică de moarte(20). De felul acesta este Ahile când plânge, când moare pentru o concubină, când altul se îmbată şi multe altele de acest fel. Are nevoie, aşadar, [copilul] de aceste medicamente(21).

2. Aşadar, cum nu este neghiobie să trimiţi copilul să înveţe arte şi meserii şi învăţătură şi toate să te sârguieşti a le face pentru acest lucru, dar să nu-1 creşti în învăţătura şi certarea Domnului? Pentru aceea noi suntem cei dintâi care avem parte de roade, căci îi creştem pe copii obraznici şi îndrăzneţi, neastâmpăraţi, neascultători, needucaţi şi necioplіţi(22). Să nu facem aşa, ci să ascultăm de fericitul acesta care ne îndeamnă să-i creştem în învăţătura şi certarea Domnului. Să le dăm lor pildă [upodeigma](23), făcându-i să stăruie cu zăbavă din cea dintâi vârstă la citirea Scripturilor.

Vai mie, că necontenit grăind acestea, [oamenii] mă socotesc că vorbesc prosti. Însă eu nu voi înceta să fac lucrul meu. Pentru ce, spune-mi, nu le urmezi celor vechi? Mai ales voi, femeilor, râvniţi să fiţi asemenea femeilor acelora [de demult]. Ai născut fiu? Urmeaz-o pe Ana! Află ce a făcut aceea! L-a dus [pe prunc] îndată la biserică.

- Cine dintre voi nu ar vrea ca fiul ei să devină mai bine un Samuel decât de zeci de mii de ori împărat a toată lumea?
- Şi cum e cu putinţă, zici tu, să devină asemenea lui?
- De ce să nu fie cu putinţă? [Nu e cu putinţă] fiindcă nu vrei, nici nu-l dai pe mâna celor ce pot să-l facă pe el asemenea lui [Samuel].

- Cine este cel care ar putea face asta? zici tu.
- Dumnezeu. Fiindcă şi aceea [Ana] l-a încredinţat [pe Samuel] în mâna Lui. Că Eli nu avea destulă putere ca să-1 facă astfel. Şi cum ar fi putut-o face cel ce nu a avut putere nici asupra fiilor săi? Însă credinţa femeii şi râvna ei l-a lucrat pe copil astfel.

Era primul şi singurul ei născut şi nu ştia dacă va mai naşte şi alţii. Dar nu a zis: „Să aştept să crească copilul ca să aibă şi el parte [puţin] de lucrurile lumii. Să-i îngădui să treacă puţin de vârsta copilăriei”. Nu! Ci pe toate acestea lăsându-le femeia deoparte, un singur lucru râvnea: cum să-l dăruiască dintru început lui Dumnezeu o statuie duhovnicească(24). Să ne ruşinăm noi

bărbații de filosofia femeii: l-a dus lui Dumnezeu şi l-a lăsat acolo. De aceea şi nunta a fost mai strălucită, fiindcă mai întâi a căutat cele duhovniceşti, fiindcă a oferit [lui Dumnezeu] pârga. De aceea încăpător a devenit pântecele ci şi a dobândit şi alți copii. Pentru aceea şi în lume l-a văzut [pe fiul ei] devenind om mare.

Căci dacă oamenii, când sunt cinstiți, se simt datori să cinstească şi ei la rândul lor, cu cât mai mult Dumnezeu Cel Care şi fără să fie cinstit face aceasta? Până când suntem trupeşti? Până când ne aplecăm spre pământ? Toate să ne fie pe locul doi în raport cu purtarea de grijă față de copii şi cu faptul de a-i creşte în învățătura şi certarea Domnului. Dacă învață să fie filosof(25) încă de la început, a dobândit o slavă mai puternică şi o bogăție mai mare decât orice bogăție. Nimic nu-i vei da atât de mult dacă îl înveți artele, meşteşugurile şi învățăturile din afară - prin care el câştigă bani şi averi - cât îi dai dacă îl înveți meşteşugul şi arta de a dispreţul banii şi averile.

Dacă vrei să-l faci bogat, fă cum ți-am spus. Căci bogat nu este cel care are nevoie de multe lucruri şi bani şi care se înconjură cu multe, ci cel care nu are nevoie de nimic. În aceasta educă-l pe copil, aceasta învață-l! Aceasta este cea mai mare bogăție. Nu căuta cum să-l faci vestit şi slăvit prin învățăturile cele din afară, ci îngrijeşte-te cum să-l înveți să disprețuiască slava vieții acesteia(26). Din acestea va deveni mai luminat şi slăvit. Aceste lucruri sunt cu putință a le face şi săracul şi bogatul.

Aceste lucruri nu le învață cineva nici de la dascăl, nici prin vreun meşteşug, ci prin cuvintele dumnezeieşti. Nu socoti că aici vei trăi viață lungă, ci că cea de dincolo va fi fără hotar şi fără de sfârşit. Dăruieşte-i [acelei vieți] cele mari, nu cele mici. Ascultă pe Pavel care zice: „Creşteți-i în învățătura şi certarea Domnului”. Nu te sârgui să-l faci ritor, ci învață-l să filosofeze(27). Căci dacă nu devine ritor nu va fi nici o vătămare, dar dacă nu va fi filosof nu va avea nici un câştig din mii de ştiințe oratorice.

Are nevoie de un mod de viețuire [creştinesc], nu de cuvinte; [îi trebuie] deprinderi [virtuoase], nu subtilități şi sofisticării intelectuale; [are nevoie] de fapte, nu de vorbe. Acestea îi vor asigura împărăția cerurilor, acestea îi vor dobândi în dar bunătățile cele adevărate. Nu îi ascuți limba, ci curățeşte-i cu totul sufletul. Nu spun acestea ca să te opresc de a-i da şi o educație [lumească], ci te opresc să dai atenție numai acesteia(28). Nu socoti că numai monahii au trebuință de aceste învățături ale Scripturii, ci mai cu seamă au nevoie de ele copiii care vor păşi în viață.

Căci şi de o bună alcătuire a corăbiei şi de cârmaci şi de un echipaj complet de marinari nu are nevoie vasul care stă tot timpul în port, ci acela care pretutindenea se află pe mare. Tot aşa e şi cu cel din lume şi cu monahul. Căci monahul stă ca într-un port nevălurit, având o viețuire lipsită de agitație şi griji, străină de orice furtună. Pe când cel din lume este pururea pe mare şi navighează în mijlocul mării, fiind luptat de multe valuri furioase. Şi chiar dacă el însuşi nu are trebuință, însă e nevoie să fie pregătit, ca să dea celorlalți peste gură.

3. Aşadar, cu cât mai vestit va fi în viața aceasta, cu atât are mai multă nevoie de această educație [creştină](29). Dacă [de pildă] creşti la curtea împărătească, mulți păgâni sunt acolo şi filosofi şi oameni umflați de slava lumii acesteia. Şi eşti ca într-un loc plin de hidropici(30), căci cu un loc ca acesta se aseamănă curțile împărăteşti. Toți sunt înfumurați şi plini de puroi. Iar cei care nu sunt aşa se sârguiesc să devină şi ei astfel. Gândeşte-te, aşadar, cum va fi fiul tău care a intrat

acolo? Va fi ca un medic iscusit care are instrumente puternice spre a sparge şi a pierde puroiul fiecăruia.

El se va apropia de fiecare şi va discuta cu acela şi îi va face sănătos trupul vlăguit, punând leacurile din Scripturi şi revărsând asupra aceluia cuvinte despre filosofia [vieţuirii virtuoase]. Monahul însă cui să vorbească? Pereţilor şi tavanului? Pustiului şi vâlcelelor? Sau păsărilor şi copacilor? Aşadar, nu are acela multă trebuinţă de asemenea învăţătură. Iar lucrarea virtuoasă el [monahul] o face nu atât să înveţe pe alţii, cât pe sine. Prin urmare, multă nevoie de o asemenea învăţătură au cei care petrec în viaţa aceasta [lumească], fiindcă acesta [cel din lume] este silit mult mai mult spre păcat decât acela [monahul]. Iar dacă vrea să devină cunoscut, îi va fi şi mai necesara în lume(31).

Căci toţi se vor ruşina de el şi de cuvintele acelea [ale Scripturii], când îl vor vedea stând în foc şi nearzându-se, nici poftind să conducă. Atunci va avea parte de conducere când nu o va pofti. Iar în acest caz va fi mai respectat de împărat. Căci pe unul ca acesta [împăratul] nu-l va da uitării. Fiindcă, între mulţi sănătoşi, cel sănătos va fi uitat, dar între mulţi bolnavi, când se găseşte unul singur sănătos, degrabă ajunge vestea despre el la urechile împăratului şi îl va pune [conducător] peste multe popoare(32). Cunoscând, dar, acestea, creşteţi-vă copiii în învăţătura şi certarea Domnului. Este cineva sărac?

Chiar dacă, însă, va rămâne tot sărac şi nu va vieţui în curţile împărăteşti, nu va fi cu nimic mai prejos decât cel ce trăieşte în curţile împărăteşti, ci va fi admirat şi degrabă va ajunge la autoritate [arch] prin recunoaşterea reală [a valorii lui], nu prin hotărârea [arbitrară] a oamenilor(33). Căci dacă păgânii de două parale şi cinicii care susţineau o asemenea filosofie de două parale (căci de două parale este filosofia păgână) - ba mai degrabă nu aveau o filosofie, ci doar numele ei - [aşadar, dacă şi ei], când stăteau în jurul unui înşelător şi îşi îngrijeau pleata erau respectaţi de mulţi(34), cu cât mai mult nu va fi [respectat] cel cu adevărat filosof?

Dacă înfăţişarea cea mincinoasă din afară şi umbra filosofici este aşa de ridicată [în slăvi], ce va fi dacă vom iubi filosofia cea adevărată şi curată? [Unii ca aceştia] nu-i vor tămădui oare pe toţi? Nu vor încredinţa [oamenii] şi casele şi femeile şi copiii fără nici o frică unora ca aceştia(35)? însă nu este, nu este un astfel de filosof acum! De aceea, nici exemplu nu se mai găseşte(36). Sunt între monahi, dar între cei din lume nu mai sunt. Iar că între monahi există, pot să dea mulţi mărturie. Vă voi spune şi eu un [exemplu] dintre cele multe. Cunoaşteţi, desigur, şi aţi auzit - şi unii l-aţi şi văzut - pe bărbatul de care vreau să vă spun. Vorbesc de Iulian cel minunat(37). Acesta era om de la ţară, smerit dintre cei smeriţi. Nu era defel şcolit în învăţătura cea din afară, însă era plin de filosofia cea neplăsmuită(38).

Când intra în oraşe - şi asta se întâmpla arareori - nici în jurul ritorilor sau al sofiştilor sau al vreunuia din cei care mai intră cu alai mare după el nu se îngrămădea aşa lumea ca în jurul lui. Dar ce spun eu? Oare nu se cântă încă şi acum mai strălucit numele lui decât al tuturor împăraţilor? Iar dacă în lumea asta se petrec aceste lucruri, în lumea în care Stăpânul nu ne-a făgăduit nici un bine, în care ne-a spus să fim străini, să ne gândim câte vor fi bunătăţile puse deoparte în ceruri. Dacă unde au fost trecători, s-au bucurat de atâta cinste, unde le este casa lor, de câtă slavă se vor bucura? Dacă unde [Hristos] ne-a făgăduit necaz, au avut parte de atâta îngrijire şi slujire, unde ne-a făgăduit cinstea cea adevărată, câtă va fi desfătarea?

Dar vreți să vă arăt [oameni virtuoşi] şi dintre cei din lume? Acum nu îi avem. Există [desigur] şi [acum] oameni blânzi în lume, însă nu au ajuns la filosofia cea mai înaltă. De aceea vă voi da exemple dintre sfinții cei din vechime. Câți oare au avut femei şi au crescut copii şi nu au avut nimic mai puțin decât cele pe care le-am spus [mai devreme](39)? însă acum nu mai există [astfel de oameni] din pricina nevoii de acum, cum zice acest fericit [Pavel](I Cor. 7,26). Despre care vreți să vă spun? Despre Noe? Despre Avraam? Despre fiul acestuia [Isaac]? Sau al aceluia [Iacov]? Despre Iosif? Sau vreți să venim la prooroci? La Moise? La Isaia?

4. Dar, dacă vi se pare bine, să ne întindem cuvântul asupra lui Avraam pe care mai cu seamă toți pururea ni-l aduc în fața ochilor. Nu avea, oare, femeie? Nu avea copii? Ceea ce voi ne spuneți nouă, aceea vă spun şi eu. Avea femeie, însă nu fiindcă avea femeie era minunat. Avea bani şi averi, însă nu fiindcă avea bani şi averi a plăcut lui Dumnezeu. A născut copii, însă nu fiindcă a născut copii a fost fericit. Avea trei sute optsprezece familii sub el, însă nu pentru aceasta a fost admirat(40). Vrei să afli din ce pricină a fost admirat? Din pricina iubirii de străini, din pricină că a trecut cu vederea banii şi averile, din pricina bunei lui cuviințe şi a cumpătării.

Căci care este semnul unui filosof? Oare nu disprețuirea banilor şi a slavei? Oare nu faptul că e mai presus de pizmă şi de orice altă patimă? Hai, dar, să-l aducem la cercetare şi, dând la o parte îmbrăcămintea de pe el(41), să vă arătăm ce fel de filosof era. Mai întâi a socotit patria sa de nimic. A auzit "Ieşi din pământul tău şi din rudenia ta"(Fac. 12,1) şi îndată a ieşit. Nu s-a legat de casă, căci altfel nu ar fi ieşit de acolo. Nu a iubit obiceiurile şi datinile [părinteşti], nici altceva anume. Apoi slava, banii şi averile le-a disprețuit mai mult decât toți. Căci ieşind biruitor în război şi având dreptul să ia prăzi, le-a lepădat (Fac. 14). Dar şi fiul acestuia [Isaac], iarăşi nu din pricina banilor şi averilor a fost admirat, ci din pricina iubirii de străini; nu din pricina copiilor, ci din pricina ascultării; nu din pricina femeii, ci din pricina stârpiciuni femeii.

Aceşti [sfinți] ca pe o nimica socoteau viața prezentă, nu făceau negoț(42) şi pe toate le treceau cu vederea. Spune-mi care saduri sunt mai bune? Oare nu cele care de la sine au putere şi tărie încât nici de ploi, nici de grindină, nici de rafalele vânturilor, nici de vreun alt fel de asemenea fenomene neprielnice nu sunt vătămate, ci rămân numai pe propriile picioare, disprețuind toate acestea, neavând trebuință nici de propte, nici de îngrăditituri [care să le susțină]? Aşa este un filosof. Aşa era bogatul acela [Avraam]. Nimic nu avea şi pe toate le avea(43). Toate le avea şi nimic nu avea(44). Căci zidul nu este dinăuntru, ci din afara [plantei]. Propta nu ține de firea [plantei], ci este pusă din afară. Spune-mi, dar, care trup este puternic?

Oare nu cel care este sănătos şi nu se vătăma nici de foame, nici de sațiu, nici de frig, nici de arşiță? Sau nu cumva cel care este mai slab decât toate acestea şi are nevoie de bucătari şi de țesători, de vânători şi de doctori ca să se însănătoşeze? Acela este bogat, care este filosof cu adevărat şi care nu are nevoie de nimic din acestea. De aceea a zis fericitul acesta: "Creşteți-i în învățătura şi certarea Domnului". Nu le puneți propte şi ziduri din afară(45). Căci proptă este bogăția, proptă e slava(46). Când acestea se năruie - şi se năruie [cu siguranță] - planta rămâne goală şi uşor de distrus şi nu numai că n-are nici un câştig de pe urma timpului care a trecut [în care a avut propte], ci se şi vătăma. Şi asta fiindcă acele propte o împiedică să se antreneze față către față cu atacurile vânturilor şi astfel au pregătit-o ca acum să cadă dintr-o dată.

Prin urmare, bogăția mai mult vătăma pentru că îi face pe oameni să fie nepregătiți la necazurile şi situațiile neprielnice ale vieții(47). Deci, aşa să-i pregătim pe copii încât să poată țină piept la toate şi să nu fie dărâmați de cele ce vin asupra lor(48). Să-i creştem în învățătura şi certarea Domnului şi [atunci] multă plată ni se va pune deoparte [în ceruri]. Căci dacă oamenii, făcând statui ale împăraților şi pictându-le tablouri, se bucură de atâta cinste, oare noi, dacă vom înfrumuseța chipul cel împărătesc (căci chip al lui Dumnezeu este omul), nu ne vom bucura de mii de bunătăți dându-I înapoi pe „cel după asemănare"? Căci aceasta este „cel după asemănare": virtutea sufletului şi atunci când îi creştem pe copii să fie buni, nemânioşi, nepomenitori de rău.

Toate acestea sunt trăsături proprii lui Dumnezeu(49): să fie făcători de bine, iubitori de oameni şi când îi educăm ca cele prezente să le socotească ca pe un nimic. Aşadar, aceasta să fie lucrarea noastră, ca şi pe noi înşine şi pe ei [pe copii] să-i modelăm şi să le dăm un ritm de viețuire în cele de [neapărată] trebuință(50). Căci [altfel] cu ce îndrăzneală vom sta înaintea judecății lui Hristos? Fiindcă dacă este nevrednic de episcopie cel ce are copii nesupuşi, cu mult mai mult va fi nevrednic de împărăția cerurilor.

- Ce zici?! Că dacă avem femeie nesupusă şi copii [neascultători], vom fi traşi la răspundere?
- În mod sigur, dacă nu faci cu cea mai mare atenție şi sârguință cele ce țin de tine. Căci nu ne este de-ajuns pentru mântuire propria ta virtute.

Că dacă cel care nu s-a folosit de un talant, nu a avut nici un câştig, ci a fost pedepsit, [chiar dacă l-a ținut în păstrare şi nu l-a pierdut], este limpede că nu e de-ajuns propria virtute pentru mântuire, ci trebuie [de a te îngriji] si de a celuilalt. Aşadar, să avem multă îngrijire de femei, multă purtare de grijă față de copii şi casnicii noştri, multă şi fața de noi înşine ca să fim în bună rânduială şi noi şi aceia şi sa-L rugăm pe Dumnezeu să ne fie ajutător la această lucrare. Dacă Dumnezeu vede că ne îngrijim şi ne preocupăm de acest lucru, ne vine în ajutor. Dar dacă nu facem nimic [din partea noastră] , nu ne va da mâna. Fiindcă Dumnezeu nu ne va da ajutorul dacă dormim, ci dacă ne ostenim.

Căci ajutorul nu poate fi al unuia care nu lucrează, ci al celui care el însuşi lucrează(51). Iar Bunul Dumnezeu este puternic ca prin Sine să ducă la împlinire lucrarea [noastră] ca să ne învrednicim toți de bunătățile făgăduite, cu harul şi cu iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos împreună cu Care Tatălui şi Duhului Sfânt slavă, putere şi cinste acum şi pururea şi în vecii vecilor. Amin.

---

(1) Înseamnă şi principiu, conducere, început. Este punctul de la care se reglează toate. El presupune o oarecare independență în luarea deciziilor. Prin urmare, în familie nu există o stăpânire în sens absolut. Bărbatul, care este cap familiei şi cel dintâi principiu [mai corect, cea dintâi treaptă în conducerea casei], trebuie să se sfătuiască, păstrând totuşi poziția sa de cap, cu soția, care şi ea este un principiu, un for de conducere. Fiind amândoi foruri de conducere, dar fiecare cu funcția lui specifică, totuşi există şi între ele o relație de ierarhie (în sensul duhovnicesc acceptat de Biserică şi după cum e discutat de sfântul Dionisie Areopagitul). Fiecare dintre ei sunt centre decizionale absolut libere, dar care, în chip liber şi ierarhic, se supun lui Hristos cel liber. Pot exista şi cazuri în care soția să fie mult mai duhovnicească şi în acest caz. soțul trebuie să o asculte şi mai mult, păstrându-şi totuşi funcția de cap. Aceste realități sunt taine

care nu se pot înțelege decât în Biserică, când oamenii își asumă conștient faptul că sunt mădulare vii ale Iui Hristos. Orice analiză socio-psihologică, sau de altă natură, va da greș în înțelegerea acestei taine.

(2) Așadar, cheia pentru educația copiilor nu sunt învățăturile date lor, ci duhul în care cresc, exemplele vii pe care le văd, mediul în care se dezvoltă. Sunt de plâns acei părinți care spun: „Eu i-am spus copilului ce să facă, dar dacă nu vrea, ce să-i fac?”. Și apoi pretextează că trebuie să muncească pentru a le asigura o masă, și de fapt își adună osândă pe capul lor. Dacă tu înveți pe copil să postească, să se roage, să nu dorească cele ale lumii, nu trebuie să muncești atâta pentru el și vei avea timp să-l crești în Hristos. Dar pentru aceasta trebuie ca părinții să fie convinși de realitatea și necesitatea și primatul acestui lucru. De aceea cheia într-o familie este legătura bărbatului cu femeia și raportarea lor la Hristos.

(3) Aceste epitete ne indică aspecte ale creșterii copiilor. Ei trebuie să aibă o moștenire genetică sănătoasă și tare (lucru ce ține de gradul de curățire și de nevoință la care sunt părinții; moștenirea genetică se poate îmbunătăți radical prin har și nevoință), pentru ca trupul să fie un instrument impecabil spre a pune în lucrare darurile lui Dumnezeu. Educația nu trebuie să urmărească doar moralul, eticul lipsit de sevă, ci e nevoie de delicatețe, de multă suplețe pentru a accentua frumusețea unei vieți morale (asta nu o poate face un părinte care el însuși nu știe ce înseamnă bunătatea și frumusețea unei trăiri în Duhul Sfânt), în acest caz există primejdia de a ne avânta numai după simțiri și de aceea este nevoie de un al treilea element: o viață dusă după un anumit program, o viață cu niște reguli și principii stricte și aspre, fără a da locul poftelor necuviincioase, dar păstrând totuși căldura unor îngăduințe de folos.

Această asprime nu este una milităroasă, ci una plină de dulceață. O simți în același timp ca asprime și îndulcire. Crescut astfel, copilul devine mărinimos, curajos, gata de jertfă pentru aproapele, urător al păcatului și al oricărui compromis, disprețuind toată pofta și slava lumii. Toate acestea au nevoie pentru învățare nu de cicăleală, ci de vederea
unor exemple vii. Arch este locul de unde un lucru își primește puterea și ființa. Arch este principiul viu care se află în legătură permanentă cu cel pe care îl conduce. Nu există o detașare între cel condus și cel ce conduce. De aceea părinții trebuie să dea permanent copiilor (asemenea și profesorii elevilor și preoții credincioșilor) putere de viață creștină. Trupește îi nasc o dată. Dar duhovnicește trebuie să-i nască permanent. Deci pot exista părinți, preoți sau profesori care să nu-i poarte în inimă zi și noapte pe fiii lor și să nu se roage necontenit pentru ei?

(4) Literal: prin lege. Adică toate se desfășoară după legea înscrisă în acel lucru. Este exact ca planta care nu se poate dezvolta decât după legile fixate în genele ei. Dar pentru dezvoltarea optimă e nevoie și de condiții exterioare optime [mediu și educație].

(5) Conform poruncilor Lui.

(6) Copilul să nu asculte dacă este învățat ceva potrivnic lui Hristos și Bisericii. Dar ce facem azi, când înșelarea este atât de subțire, încât este foarte greu să ții calea neamăgită a Tradiției? De multe ori, părinții merg la biserică, au o viață aparent creștină, dar ei de fapt trăiesc o viață ruptă în mod adânc de Hristos. Iar când dau copiilor sfaturi care nu reflectă decât modul lor de viețuire în compromis, se scandalizează că nu sunt ascultați. „Cum vine asta”, își spune un astfel de

părinte, „eu care merg la biserică, care mă rog, care țin posturile şi câte şi mai câte" - toate făcute însă fără simțire duhovnicească, tară dragoste jertfelnică pentru Hristos - „Cum tocmai eu să nu fiu ascultat. Doar nu-l învăț pe copil rele. Ce rău este să aibă o viață tihnită, liniştită, cu tot confortul? Doar e normal să aibă de toate, să adune doar pentru sine şi din când în când să mai dea câte un bănuț. Cum, nu e normal să te mai uiți la câte o telenovelă? Prea e bătut în cap copilul ăsta al meu". Şi multe alte asemenea lucruri care țin de mentalitatea lumii care în chip ascuns trăieşte pe tronul inimii noastre.

(7) „Cale" presupune ceva dinamic. Cei şapte ani de acasă şi moştenirea genetică sunt începutul, de altfel absolut esențial. Dar asta nu înseamnă că omul este scutit de responsabilitate după aceea. El permanent creşte în virtute plecând de la datul pe care îl are din prima copilărie. Dacă acest dat este deficitar, lupta cu sine poate lua proporții incredibile, însă harul nu-l lasă pe om (Sf. Măria Egipteanca), numai să fie smerenie, sinceritate şi râvnă. Cele duhovniceşti trebuie să pornească de la făptuirea celor trupeşti. Cele din urmă sunt simbol al celor dintâi (dar trebuie ca şi noi să ştim să le privim astfel).

(8) Nouqesia nu înseamnă propriu-zis certare (am păstrat traducerea românească), ci atenționare. Ideea este de a face pe cineva conştient de ceva, să îi pui în minte acel lucru de care el să țină cont tot timpul. Certarea este doar un aspect al acelei atenționări. Deci termenul grec este mai larg. Rugăm a se ține cont mai departe în text de acest lucru, ori de câte ori va apărea cuvântul din Efeseni 6,4 tradus în Sfânta Scriptură (varianta românească) cu „certare".

(9) Faptul că părinții îşi nasc sau îşi iubesc trupeşte copiii nu are nici o răsplătire la Dumnezeu. Mai mult, a-i răsfață pe copii pentru că sunt copiii noştri, a le face toate mofturile, nu arată decât că ne raportăm ca la nişte idoli. Noi suntem în acest caz legați pătimaş de ei. Să nu se scandalizeze părinții dacă aud că vor lua osândă pentru aceste fapte. Cum să nu fie aşa când eu, din pricina legăturii pătimaşe şi idolatre față de copilul meu, îl fac cuib al duhurilor rele prin poftele care îngădui să intre în el? Cei mai mulți părinți se raportează la copii în funcție de propriile sentimente, nu de folosul copiilor, îl bat, de pildă, pentru că m-a supărat pe mine, nu pe Dumnezeu, sau îl cert pentru că a făcut pagubă în casă sau a spart ceva pentru care eu am muncit şi nu mă prea uit la îndreptarea lui. Sau îi cumpăr ceva pentru ca eu să mă mândresc cu copilul meu şi nu caut la folosul pe care acel lucru îl are pentru viitorul lui. Într-un cuvânt, ne creştem egoist copiii şi facem din ei nişte monştri care duc mai departe patimile noastre.

(10) Această atmosferă este cea mai nocivă pentru copil: să crească într-un mediu apăsător. Apăsător nu înseamnă sărac, ci lipsit de gingăşie, dragoste, înțelegere. Un loc în care copilul face totul din groază şi înfricoşare. Poți să mănânci pâine şi apă, însă să fie bunăvoință şi dragoste în casă. Dar în chip înțelegător şi cu dragoste adevărată (nu pătimaşă) nu se poartă cineva decât dacă îl consideră pe cel din fața lui ca având demnitatea chipului lui Dumnezeu, dacă îl vede egalul lui (chiar dacă e în creştere). Copiii au nevoie şi de respect din partea părinților, iar aceştia din urmă să le inducă acel simțământ, străin de orice mândrie, al demnității umane, ca şi chip al lui Dumnezeu. Nimic nu trebuie să facă părinții în mod uşuratic cu copilul. Chiar şi când glumim cu el trebuie să o facem cu toată răspunderea făcându-l şi pe el responsabil de toate (desigur, respectând treapta vârstei în care se află).

(11) Literal: capul.

(12) Ascultarea de părinți este fundamentul de neocolit pentru dobândirea virtuții. Dar această ascultare, sau mai bine zis faptul de a-i forma să asculte, ține de părinți şi ei sunt direct responsabili de ea. Aşa e cu omul. Dacă ascultă de Dumnezeu, creşte în Dumnezeu. Dar pentru a asculta, Dumnezeu i-a dat tot ceea ce trebuia ca să învețe să asculte. După cum se poate constata, cineva poate deveni părinte în chip real numai după ce devine prin experiență fiu al lui Dumnezeu, adică numai după ce a trăit minunea pedagogiei dumnezeieşti pe propria piele. De aceea şi Adam şi Eva, înainte de a avea copii, trebuiau să crească în Dumnezeu (creşteți şi vă înmulțiți) şi abia apoi, când erau deplin responsabili, să-i aibă. Căzând în păcat, ei i-au avut înainte de vreme, pentru că nu s-au mai putut înfrâna. De aici toate neajunsurile în educația omenirii. Repetăm: pentru a deveni părinte, omul trebuie să crească duhovniceşte până la măsura de a putea deveni părinte. Altfel încurcă planurile Domnului.

(13) Femeia a fost făcută din bărbat.

(14) Aluzie la sfaturile date soților de sfântul Pavel în epistola către Efeseni (cap 5).

(15) Principiul fundamental al oricărei educații şi viețuiri autentic creştine.

(16) Dacă nu va auzi necontenit Scriptura, va auzi cu siguranță necontenit televizorul, cântecele desfrânate, imaginile şerpuitoare, jocurile pe computer etc. De pildă părintele spune: „Îi cumpăr de mic la copil computer. Doar sunt şi jocuri instructive". Să admitem. Dar o dată copilul, fără să ştie, va primi de la un coleg un alt joc mai deochiat, iar părintele, ,,înlâmplător"(sic!), chiar atunci nu se va găsi acasă. Copilul va primi o rană mortală chiar dacă el nu-şi dă seama. Acele imagini se vor întipări adânc în el. Mai târziu, ani de-a rândul, va fi hărțuit de acele imagini şi duhuri care au intrat pe nebăgate de seamă în el. Este exact cazul acelui duh necurat de care se pomeneşte în viața sfântului Partenie (7 februarie) şi care locuia în acel om din copilărie fără ca să poată fi identificat de cineva.

(17) Lipsa de minte nu înseamnă lipsa inteligenței, ci a discernământului. Cu atât este mai rău dacă acel copil este foarte înzestrat şi prin cele primite din afară se face rob vândut lumii acesteia. Atunci el va fi un instrument foarte puternic al duhurilor rele.

(18) A învățăturii păgâne (azi învățământul legal), ca una ce era în afara Bisericii.

(19) La şcolile păgâne. Azi, şcolile de stat sau particulare.

(20) Orice model pe care îl oferă lumea aceasta este un model plin de patimi şi care are frică de moarte. Hristos este opusul fundamental: este Cel nepătimaş şi Care a biruit moartea. Cele două modele aduc după sine două moduri de viață: unul al confortului şi al slavei în lumea asta, celălalt al nevoinței şi al câştigării slavei celei nepieritore. Alege, creştine, viața!

(21) Are nevoie de Sfintele Scripturi. Azi nu mai avem pe Ahile şi alții din literatura veche. Ba față de provocarea lumii actuale, aceia par nişte copii cuminți. Desene animate, filme, muzică, sex, bătăi, mânii, carieră, mândrie, aroganță etc. sunt mijloace şi subiecte curente aflate în sufletul oricărui om modern. Ceea ce nu ştim noi (şi de altfel nici nu acceptăm, chiar dacă ni se spune) este că simplul contact cu aceste patimi vătăma aproape ireparabil sunetul copilului (şi al

omului în general). Ba realitatea duhovnicească este mult mai cruntă. Iată cuvintele unui dumnezeiesc nevoitor, Sfântul Antonie cel Mare: „Dar atunci când [dracii] ne umplu inima cu toate aceste înşelătorii, noi ne hrănim cu ei, iar ei devin hrana noastră."(Scrisoarea VI, Ed. Bunavestire, Galaţi 2003). Toate exemplele lumeşti pe care copilul le vede îi umplu mintea de patimi. Starea lui de „lipsă de minte" se referă la incapacitatea sa de a deosebi ceea ce primeşte din afară. Dacă hrana primită e drăcească şi plină de patimi, mintea lui va deveni pătimaşă. De aceea prima hrană trebuie să fie cea a Bisericii, iar dacă se folosesc de ceva din cele ale lumii (de altfel ar trebui ca acestea să fie absolut minime) trebuie să fie supravegheaţi, cel puţin la început, cu cea mai strică atenţie. Dar pentru că părinţii vor ca odraslele lor să aibă o faimă în lume, îi încarcă de duhuri rele şi îi fac robi cu totul lumii şi celui rău (a se vedea Sf. Simeon Noul Teolog, Epistola 4, în vol. III al scrierilor sale, Ed. Deisis, Sibiu)

(22) În esenţă, nu se referă la faptul că nu au maniere politicoase şi elegante, deşi şi acestea pot intra în aceste categorii, ci la faptul că nu au inima educată după Hristos. Că sunt egoişti şi împietriţi, incapabili de simţăminte nobile şi jertfelnice. Ba, când îi vedem zvăpăiaţi şi plini de putoarea patimilor, ne mai şi lăudăm că i-am crescut aşa, căci sunt foarte apreciaţi în ochii lumii.

(23) Poate fi tradus şi prin „să le indicăm [indirect]". Această citire, datorită vârstei lor, trebuie să fie precedată în primul rând de exemplul nostru personal şi atunci ei ne vor urma. Apoi urmează şi îndemnul verbal sau, uneori, dacă e cazul, măsuri coercitive, în plus, când sunt momente mai dificile, ar trebui să ştim să-i şi atragem în mod abil spre această îndeletnicire. Importantă este însă constanţa în citire, şi asta cu orice preţ, chiar cu bătaia uneori (însă în acest caz cu multă precauţie şi mai ales rugăciune). Rezultatul la care trebuie să ajungem este ca ei să aibă timp, să dea timp fără rezerve celor sfinte. Aşa cum vedem că dacă se apucă de joacă, copiii uită de toate, chiar şi de timp, tot aşa, încetul cu încetul, trebuie să fie copleşiţi de dulceaţa celor sfinte, să simtă că aceea este viaţa lor. Dacă însă lipseşte exemplul personal, toate îndemnurile noastre rămân fără tărie.

(24) Aluzie la statuetele neînsufleţite pe care idolatrii le aduceau ca ofrande zeilor. Ana aduce lui Dumnezeu o ofrandă cugetătoare: statuia însufleţită şi duhovnicească a copilului ei. Şi după cum statuetele erau din material cât mai bun şi lucrate cât mai artistic, la fel şi copiii noştri trebuie să fie modelaţi din cel mai bun material (o moştenire genetică cât mai curată) şi să aibă frumuseţe artistică (virtuţile pe care le insuflăm şi prin care îi modelăm de mici).

(25) Să dobândească acea stare a minţii care judecă toate lucrurile la justa lor valoare şi dispreţuieşte toată slava şi pofta lumii acesteia. Filosof înseamnă creştin adevărat cu fapta, cuvântul şi gândul.

(26) Ce să mai spunem de concursurile şi olimpiadele (sportive sau cele din învăţământ) care umplu sufletele laureaţilor de slava deşartă. Prin ele batjocorim darurile lui Dumnezeu şi le dăm lumii acesteia. În loc să ne folosim de daruri pentru Dumnezeu, noi le dăm celui rău. Oare a existat competiţie între ucenicii Mântuitorului după pogorârea Sântului Duh? Oare nu Mântuitorul le tăia orice dorinţă de competiţie şi de întâietate când petrecea cu ei pe pământ, iar ucenicii se băteau pe primele locuri din împărăţia lui Dumnezeu?

(27) Ritorii (cel puțin în antichitatea târzie) se ocupau în general cu partea estetică a unei cuvântări, nu atât cu conținutul ei. Scopul era să-1 impresioneze pe auditor, chiar dacă spuneau şi lucruri banale sau minciuni. Filosoful era cel care pătrundea adâncul realității şi nu se lăsa ademenit de ornamente şi aparențe. Ideea este, deci, să-l educi pe copil încât să nu dea atenție aspectului exterior al lucrurilor, ci să învețe să le pătrundă rațiunile, în tot ceea ce face să pună cugetarea după voia lui Dumnezeu mai presus de orice altceva. Conform acestui principiu, copilul trebuie învățat să nu pună prea mare preț pe gustul mâncării, pe forma sau strălucirea obiectelor, pe felul îmbrăcăminții. În general să nu se lase dus de simțuri şi de primele dorințe şi impulsuri ale acestora (esența vieții cotidiene este: urmează-ți instinctul). Dar cum se va putea face acest lucru dacă părinții sunt trupeşti, asta nu o mai putem spune…

(28) Creştinul nu trebuie să fie rupt de cunoştințele omeneşti, specifice societății, însă primatul să aibă cunoaşterea duhovnicească şi abia apoi, în măsura posibilităților, cea profană. Criteriile de abordare şi acceptare a ştiințelor profane trebuie să fie tot criteriile evanghelice. Aşadar, nimic din ceea ce e potrivnic învățăturii Bisericii nu trebuie acceptat. Dar pentru aceasta, creştinii trebuie să fie foarte versați în cunoaşterea propriei învățături, dar mai ales în viețuire virtuoasă.

(29) Ocupând funcții şi răspunderi din ce în ce mai mari în societate, şi lupta duhovnicească se întețeşte, aşa încât omul are de înfruntat ispite din ce în ce mai subtile. Pentru aceea are nevoie de o finețe duhovnicească din ce în ce mai ascuțită. Conform acestui principiu, ar trebui să conducă lumea şi statele, oraşele şi satele, şcolile şi fabricile etc, doar oamenii care ar fi plini de Duhul Sfânt. În nici un caz nu au ce căuta, printre cei ce conduc, patimi precum mândria, dorința de îmbogățire, parvenirea, lăcomia, fudulia, slava deşartă, închipuirea de sine etc.

(30) Hidropica este o boală în care trupul se îmbibă cu apă şi se umflă, luând proporții mult mai mari decât în mod normal. Cei sus-puşi, asemenea unor hidropici, se arată celorlalți mult mai mari decât sunt în realitate.

(31) Nu în sensul de a atrage atenția asupra sa prin cunoştințele şi slava lumii. Creştinul adevărat va fi cunoscut din ce în ce mai mult, pentru că duce o viață de virtute total opusă viețuirii majorității oamenilor. Această viețuire îl va scoate în evidență fără ca el să caute acest lucru.

(32) Treaba creştinului este să se ocupe de virtute şi să se lase în mâna lui Dumnezeu. Să nu caute nimic din lumea aceasta. Vai de creştinul care suferă osteneala virtuții pentru ca să dobândească slavă lumească. Faptul că este pus să conducă pe alții trebuie să-l folosească drept prilej spre a-i lumina pe cei încredințați lui.

(33) Literal: „prin stăpânirea cea de bună voie, nu cea din alegerea [omenească]”. Cel care viețuieşte cu adevărat filosofic îşi va câştiga prestanța cuvenită prin aceea că oamenii de bună voia lor îi vor acorda respect. El nu va avea o poziție socială stabilită prin convenții formale ale oamenilor. De pildă, azi un autodidact poate fi mult mai valoros decât unul care a făcut o şcoală faimoasă, deşi când e vorba de angajare în general nu primează valoarea reală a persoanei, ci criterii formale precum diploma, felul studiilor etc.

(34) Filosofia devenise o modă. Era de-ajuns să fi urmat şcoala cutărui mare filosof (înşelător, cum îl numeşte sfântul) şi să ai aere de filosof şi oamenii te respectau. Exact ca azi, când ierarhia valorică nu mai are o acoperire reală, ci criteriile sunt pur formale şi pline de inconsecvență.

(35) Este cea mai mare binecuvântare ca toate ale noastre să fie încredințate şi să se facă cu sfatul unui om cu adevărat duhovnicesc. Acum avem medici de familie, psihologi de familie, dar unde sunt duhovnicii familiei?

(36) Cheia vieții duhovniceşti în Biserică: exemplul viu pe care să-l urmezi.

(37) A se vedea „ Viețile pustnicilor din Siria" a Fericitului Teodoret al Cirului (Ed. Sofia).

(38) Nefăcută de oameni.

(39) Având familii, totuşi aveau măsurile marilor monahi de tipul sfântului Iulian.

(40) Nu soția, copiii, banii sau toate celelalte care țin de condiția lumii acesteia sunt cele importante. Importantă este starea virtuoasă, modul cum mă folosesc de toate acestea în perspectiva veşniciei. Prin urmare, nu e esențial dacă cineva e căsătorit sau nu, dacă are sau nu copii, dacă e bogat sau sărac, inteligent sau simplu, ci totul ține de cum utilizăm aceste mijloace pentru dobândirea harului. Sf. Maxim le numeşte accidente (Filocalia II, Capete despre dragoste, a doua sută, 76).

(41) Să analizăm în profunzime faptele din afară, să nu ne oprim la aspectul lor exterior, la haina lor. Să pătrundem în inima persoanei care face faptele. O astfel de analiză nu o poate face decât tot un om cu adâncă viață duhovnicească. De aceea, adevărații tâlcuitori ai sfinților nu pot fi decât tot sfinții. Nu studiile mă fac capabil să înțeleg pe un sfânt, ci asemănarea mea cu el în virtute. De aceea nu au viață studiile moderne despre sfinți, căci nu sunt dublate decât arareori de trăire.

(42) Înțelesul mai larg e: nu-şi făceau griji lumeşti.

(43) Când nu eşti legat de nimic, le stăpâneşti pe toate; când eşti legat de ceva, nu tu îl stăpâneşti, ci el te stăpâneşte, nu tu îl ai, ci el te are. Cât eşti de dezlegat de lume, atât eşti şi stăpânul ei. Cât eşti legat de ea, atât eşti şi sluga ei.

(44) Se folosea de toate, dar nu era legat de nimic. Este starea lui Adam. Când s-a legat de fruct (de forma, de gustul lui etc.), atunci a pierdut totul, chiar şi pe Dumnezeu. Lumea a fost dată să ne folosim integral de ea, să-i epuizăm cât mai mult cu putință potentele. Dar totul să se facă pentru a înainta în relația cu Dumnezeu, în momentul în care lumea este pusă înaintea lui Dumnezeu, ba mai mult, ne folosim de Dumnezeu ca să dobândim cele din lume (cum facem azi când ne apropiem de Dumnezeu numai dacă avem vreo nevoie pe lumea asta), ne-am pervertit cu totul firea pe care am dobândit-o prin creație. Cu cât ne folosim mai mult şi în toate modurile posibile de creație, însă în chip nepătimaş, cu atât sporim în cunoaşterea lui Dumnezeu, căci prin fiecare lucru, dacă îi vedem rațiunea, ne îmbogățim în cunoaştere. Dumnezeu nu a făcut nimic inutil. Iar dacă ceva este făcut înseamnă că ascunde în sine o taină care aşteaptă să fie

descoperită. Omul integral este cel asemenea lui Adam, care a fost în stare să denumească toate, adică avea cunoştinţa întregii creaţii. Cunoaşterea fragmentară a creaţiei arată neîmplinirea omului. Deci bună este cercetarea cât mai vastă, numai să aibă ca finalitate creşterea în Dumnezeu. Oricum, cunoaşterea raţiunilor lumii create nu se dobândeşte prin cercetarea ştiinţifică, ci prin curăţirea minţii de patimi.

(45) Asta înseamnă că copiii trebuie obişnuiţi de mici să nu aibă nevoie de nimic, să nu se lege de nimic. Trebuie obişnuiţi cu frigul şi arşiţa, cu foamea
şi setea, cu saţiul şi îndestularea, încât în orice situaţie ei să se simtă bine. Ce spunem de noi, cei de azi, care îi înăbuşim cu toate răsfăţurile şi îi obligăm să nu poată trăi fră toate creaţiile artificiale din jurul nostru?

(46) Propta e ceva nefiresc, străin de natura plantei. Bogăţia şi slava sunt nefireşti omului. Iar tot ce e nefiresc distruge sau întunecă firescul dat de Creator.

(47) Cele mai multe boli psihice sunt cauzate de legarea de prea multe lucruri. Deşi această explicaţie poate părea puerilă şi incompletă, totuşi majoritatea depresiilor şi căderilor se datorează faptului că omul simte că nu mai are de ce să se agaţe în disperarea sau deznădejdea lui. Pentru el, sensul vieţii se reduce la lucrurile înconjurătoare. Şi asta pentru că ani de zile s-a obişnuit să trăiască doar cu propte exterioare: aparenţi prieteni, discuţii deşarte, multe lucruri (cele mai mult inutile), confort etc. Singura soluţie este o vieţuire cât mai apropiată calitativ de viaţa pustnicească, în care nevoile sunt minime şi trezvia maximă. Esenţa pustniciei este aruncarea în braţele lui Dumnezeu, căci pustnicul, fiind lipsit până şi de cele mai elementare mijloace de trai, este obligat, prin însăşi condiţia sa, să facă apel, până şi în cel mai mic lucru, la mila şi ajutorul lui Dumnezeu. De aceea, pentru un astfel de om, Dumnezeu este singurul bun, singurul „lucru” de care este legat. Şi tot de aceea oamenii lumii în general îşi găseau vindecarea căderilor şi neputinţelor psihice şi fizice (vorbim de reala tămăduire) la marii pustnici.

(48) Literal, ideea ar fi : să nu fie străini, să nu rămână perplecşi, neştiind ce să facă atunci când sunt puşi în situaţii nefavorabile. Să ne gândim că azi unii vor să se sinucidă că nu îşi iau un examen sau că pierd nu ştiu ce loc de muncă pe care îl visau de mult timp. Oare este un om integru şi normal cel care îşi pune toată nădejdea în astfel de lucruri efemere?

(49) Astăzi se discută foarte mult despre persoană şi tot ce ţine de drepturile şi respectul ei. Problema este că Dumnezeu fiind adevărata Persoană (Cel întreit în Persoane), nimeni nu poate fi persoană (adică fiinţă deschisă comunicării şi comuniunii) decât în măsura împărtăşirii de Dumnezeu, dar de Dumnezeu nu te poţi împărtăşi decât prin virtute şi har. Prin urmare, persoană în sens deplin şi actual nu este decât cel care întipăreşte în sine trăsăturile dumnezeieşti. Tot el, ce trăieşte conştient sau nu în patimi, îşi limitează capacitatea de comuniune şi este în cel mai bun caz doar potenţial persoană.

(50) Cele de neapărată nevoie sunt cele duhovniceşti („Căutaţi mai întâi împărăţia cerurilor şi toate celelalte vi se vor adăuga pe deasupra”, spune Mântuitorul. Deci osteneala şi silinţa să fie pentru cea dintâi, iar celelalte ni se vor adăuga fără prea mare efort, ba poate chiar deloc). Dar mai întâi trebuie ca noi înşine să ne modelăm şi să avem un ritm de viaţă duhovnicesc. Iar pentru a fi astfel e nevoie de multă sudoare, incomparabil mai multă decât osteneala pentru cele

pământeşti. Deci, dacă ne vom osteni din greu pentru cele duhovniceşti, Dumnezeu nu ne va lăsa să ne mai ostenim pentru cele trupeşti.

(51) Nu face Dumnezeu în locul nostru, ci ne ajută. Ajutorul presupune că cel ajutat face şi el partea lui.

Omilia IX din Comentariul la epistola către Coloseni

(PG 62,0359-366)

din "Omilii si cuvantari despre educatia copiilor"

"Cuvântul lui Hristos să locuiască cu îmbelşugare întru voi, învăţându-vă toată înţelepciunea şi povăţuindu-vă în psalmi şi în imne şi în cântări duhovniceşti, cântând prin har în inimile voastre Domnului. Şi tot ceea ce faceţi cu cuvântul sau cu fapta, toate să le faceţi întru numele Domnului Iisus, mulţumind prin El lui Dumnezeu şi Tatăl" (Col 3,16-17).

1. Îndemnându-i să fie mulţumitori le arată şi calea. Care este aceasta? Cea de care v-am grăit mai înainte. Şi ce zice? "Cuvântul lui Hristos să locuiască întru voi cu îmbelşugare". Dar, mai bine zis, nu este numai această cale, ci şi alta. Eu v-am spus că cei care suferă cele rele trebuie să se compare cu cei care rabdă lucruri şi mai cumplite decât suferim noi şi aşa să mulţumească că nu li s-au întâmplat şi lor acele [grozăvii]. Dar acesta ce zice? „Cuvântul lui Hristos să locuiască întru voi cu îmbelşugare", adică învăţătura de credinţă, dogmele, îndemnurile [prin virtute].

În acestea nu se cuprinde nimic din viaţa aceasta, nici din bunătăţile ei. Căci dacă ne uităm [doar] la acestea [duhovniceşti], nu vom îngădui să vină [asupra noasrtă] nimic din cele rele (1). „Să locuiască", zice, „ întru voi cu îmbelşugare". Nu doar aşa, ci cu multă prisosinţă. Auziti voi, că sunteţi în lume şi aveţi de îngrijit femei şi copii, cum şi vouă vă porunceşte mai ales să citiţi Scripturile. Şi să n-o faceţi oricum şi cum s-o nimeri, ci cu multă sârguinţă. Căci după cum cel bogat în bani poate să sufere pagubă sau nedreptate [fiindcă are de unde plăti], aşa şi cel bogat în dogmele filozofiei(2), nu numai sărăcia, ci şi toate necazurile le va suferi cu uşurinţă şi încă cu mult mai uşor decât cel dintâi.

Pentru că în cel dintâi caz, dacă are vreo pagubă, neapărat i se va împuţina averea sau va trebui să sufere mustrări. Iar dacă acest lucru se întâmpla adesea, nu mai poate răbda. Aici însă nu este aşa. Fiindcă cugetele sănătoase noi nu le cheltuim când trebuie să suferim ceva din cele pe care nu le dorim, ci [gândurile bune] rămân pururea. Ia aminte la priceperea fericitului acestuia! Nu a zis: "Cuvântul lui Hristos să fie întru voi pur şi simplu". Dar ce? „Să locuiască" şi încă „cu îmbelşugare, învăţându-vă întru toată înţelepciunea şi povăţuindu-vă pe voi înşivă". Înţelepciune numeşte virtutea. Şi e firesc, căci smerita cugetare şi milostenia şi câte sunt ca acestea, înţelepciune sunt.

După cum şi cele contrare sunt lipsă de minte [anoia]. Căci cruzimea vine din lipsa de minte. Pentru aceea, în altă parte, tot păcatul îl numeşte nebunie [ajrosunh]. „Zis-a cel nebun întru inima sa: Nu este Dumnezeu"(Ps 52,1); şi iarăşi: "Împuţitu-s-au şi au putrezit rănile mele de la faţa nebuniei mele"(Ps 37,5). Că ce este mai lipsit de minte, spune-mi, decât cel care se

înveşmântează cu haine, iar pe fraţii lui îi vede goi, decât cel care hrăneşte câinii, iar chipul lui Dumnezeu îl trece cu vederea, lăsându-l în foame, decât cel care cade din orice şi se topeşte după lucrurile omeneşti ca şi cum ar fi nemuritoare, când de fapt ele nu sunt nimic?.

Aşadar, după cum nimic nu este mai lipsit de minte decât un asemenea fapt, tot aşa, nimic nu este mai înțelept decât a săvârşi virtutea. Ia aminte cum este cel înțelept: el dă din cele ce sunt pe lumea asta, este milostiv şi iubitor de oameni. Şi asta pentru că a cunoscut că firea ne este comună la toți. A cunoscut cum să întrebuințeze banii şi lucrurile şi că ele nu sunt vrednice de nici o atenție rațională şi că trebuie mai degrabă să purtăm grijă de trupurile noastre decât de bani şi lucruri . Iar pentru că dispreţuieşte slava lumească este şi filosof. Fiindcă el cunoaşte [natura] lucrurilor omeneşti.

Iar filosofia este cunoaşterea lucrurilor dumnezeieşti şi omeneşti(4). Prin urmare, el ştie ce fel sunt cele dumnezeieşti şi ce fel cele omeneşti, iar de unele se leapădă şi pe celelalte le lucrează. El ştie să mulțumească lui Dumnezeu pentru toate şi în toate[situațiile]. Viața aceasta o socoteşte un nimic. De aceea nici nu se bucură pentru cele bune ale ei şi nici nu se întristează pentru cele contrare. Nu zăbovi la alt dascăl [din cei lumeşti]. Ai cuvintele lui Dumnezeu. Nimeni nu te învață precum acelea(5). Dascălul lumesc adeseori multe ți le ascunde din slavă deşartă şi din invidie. Ascultați, vă rog, toți cei din lume şi să aveți Scripturile ca pe nişte leacuri ale sufletului.

Iar dacă nu vrei pe toate, măcar Noul Testament, adică Faptele Apostolilor şi Evangheliile să le ai neîntrerupt dascăli. Dacă ți se întâmplă vreo întristare, apleacă-te în ele ca într-un cufăr cu leacuri şi ia de-acolo mângâiere. Dacă ai vreo pagubă sau moarte sau vreo pierdere a lucrurilor tale sau a celor dragi, fă la fel. Dar mai bine zis nu te apleca să iei doar câte ceva din ele, ci ia-le pe toate şi ține-le în minte. Aceasta e pricina tuturor relelor: faptul că nu ştim Scripturile. Mergem la război fără arme. Şi atunci cum vom putea scăpa? Bine e să ne putem mântui chiar şi cu acestea. Dar fără ele n-avem [nici o şansă]. Nu aruncați toate astea asupra noastră. Oi sunteți, însă nu necuvântătoare, ci cuvântătoare. Multe şi vouă vi le îngăduie Pavel.

Cei care învață de la alții nu trebuie să petreacă tot timpul în starea de ucenici, fiindcă atunci nu învață niciodată. Dacă pururea tu eşti ucenic, niciodată nu vei pricepe [cele învățate](6). Nu veni aşa încât tot timpul să fii ucenic, fiindcă niciodată nu vei şti şi vei fi ca un neînvățat, învață şi tu pe altul. Spune-mi, nu toți au timpuri rânduite pentru a fi ucenici? Şi asta în toate meşteşugurile şi artele. La fel şi noi, să ne stabilim un anumit timp. Căci dacă tu pururea eşti ucenic este limpede că nu ai învățat nimic.

2.Această ocară le-a spus-o Dumnezeu iudeilor: „Încep din pântecele mamei şi învață până la bătrânețe"(Is 46, 3). Dacă nu ați aştepta tot timpul aceasta(7) nu ar fi toate atât de în urmă. Dacă cei care sunt acum ucenici ar învăța la rândul lor pe cei care urmează să devină [creştini], ar înainta foarte mult lucrarea noastră(8) [a dascălilor], îngăduiți şi pe alții pe lângă voi şi aşa ne veți fi şi nouă sprijin.

Spune-mi, dacă unii s-ar duce la grămătic(9) şi acolo ar rămâne tot timpul să învețe literele, nu vor aduce dascălului mult chin? Până când vă vom tot vorbi despre cum să trăim? Pe vremea apostolilor nu era aşa, ci lucrurile mergeau tot timpul în progres: cei care mai întâi fuseseră ucenici deveneau dascăli ai altor ucenici. Aşa au putut înconjura lumea şi să nu se lege doar de

un singur loc. La câtă învăţătură ştiţi n-ar trebui să îi ajutaţi şi pe fraţii voştri de la sate şi să vă faceţi dascăli ai acelora? Dar voi mă ţineţi pironit aici. Dacă mai întâi nu e în bună rânduială capul, degeaba ne ocupăm de restul trupului10. Iar voi toate le aruncaţi asupra noastră. Numai voi ar trebui să fiţi învăţaţi de către noi. Iar femeile şi copiii ar trebui să se înveţe de la voi. Dar voi toate le lăsaţi pe capul nostru. De aceea este osteneala multă.

„Învăţându-vă şi povăţuindu-vă în psalmi şi în imne şi în cântări duhovniceşti".
Vezi şi grija [părintească] a lui Pavel! Pentru că cititul este ostenitor şi are multă povară, nu ne-a tras către istorii, ci către psalmi ca în acelaşi timp să-ţi şi desfătezi sufletul prin cântare şi aşa să amăgeşti osteneala, „în imne şi în cântări duhovniceşti", zice. Acum însă copiii noştri aleg(11) cântări şi dansuri sataniceşti, precum fac bucătarii şi cei ce vând delicatesuri şi dansatorii(12). Nici unul nu ştie vreun psalm, ba acest fapt pare ruşine şi batjocură şi luare peste picior. Iar de acolo [din cele ale lumii] toate relele sunt [socotite] bune. În ce pământ este sădită planta, la fel va avea şi rodul. Dacă va fi nisipos si sărat, aşa va fi şi rodul. Dacă va fi dulce şi gras, la fel şi rodul.

Ca un izvor sunt învăţăturile(13), învaţă-l să cânte acei psalmi care sunt plini de filosofie, cum sunt cei despre întreaga înţelepciune; dar mai degrabă, mai înainte de toţi, cei care vorbesc despre a nu ne aduna cu cei răi, care sunt chiar la începutul cărţii [psalmilor].

(Căci de aceea cu asta a început şi proorocul zicând: "Fericit bărbatul care n-a umblat în sfatul necredincioşilor"(Ps. 1,1); şi iar zice: „nu a şezut în adunarea deşertăciunii"(Ps. 25,4) şi: „de nimic va face înaintea Lui pe cei ce viclenesc iar pe cei ce se tem de Domnul îi slăveşte"(Ps. 14,4)). Învaţă-l psalmii care vorbesc de adunarea cu cei buni (căci şi de aceştia găseşti acolo şi multe altele), despre înfrânarea pântecelui, despre cum să-şi ţină mâinile, despre lipsa de lăcomie. Căci nimic nu sunt banii, nici slava şi câte mai sunt asemenea acestora. Când cu aceştia îl vei conduce din copilărie, câte puţin îl vei aduce şi la cele mai înalte(14). Psalmii conţin toate acestea. Iar imnele, iarăşi, nu au nimic omenesc.

După ce îl deprinzi cu psalmii, atunci introdu şi imnele, fiindcă ele sunt un lucru mai dumnezeiesc(15). Căci puterile cele de sus cântă imne. Ele nu cântă psalmi, „Nu este imn frumos în gura păcătosului", zice [Scriptura] (Is.Sir. 15,9); şi iară zice: „ochii Mei peste credincioşii pământului ca să şadă ei împreună cu Mine"(Ps. 100,8); şi iară: „Nu va locui în mijlocul casei Mele cel ce face mândrie"(Ps. 100,9); şi iarăşi: „Cel ce umblă în cale neprihănită acesta îmi slujeşte"(Ps. 100,8). Aşadar asiguraţi-vă(16) că copiii nu se amestecă nu numai cu prietenii, dar nici măcar cu cei din casă. Fiindcă mii de rele [intră] în cei liberi când le aşezăm sclavi stricaţi. Căci dacă având parte de tată şi de iubire părintească şi de atâta filosofie, abia de scapă [nevătămaţi], dar când îi vom preda neglijenţei şi nepăsării slugilor de casă, ce va fi cu ei?(17)

Ca şi cu nişte duşmani se vor comporta acei sclavi cu ei, căci vor socoti cum să facă [ca atunci când vor creşte] să fie stăpâni mai blânzi(18). Şi pentru ca să devină astfel, îi vor creşte tâmpi şi răi şi nevrednici de a face vreun lucru cu cap [axioiudenoz logov]. Aşadar, mai înainte de toate celelalte, de acestea(19) să ne îngrijim cu sârguinţă. "Iubit-am", zice, „pe cei ce iubesc legea Ta"(20). Către această [lege] să avem şi noi râvnă şi pe aceştia [care iubesc legea lui Dumnezeu] să-i iubim. Şi ca să aibă copiii întreagă înţelepciune [avjrosunh], să asculte pe proorocul care zice

„Şalele mele s-au umplut de ocări”(Ps. 37,7); şi iarăşi: „Pierde-vei de la Tine pe tot cel ce desfrânează”(Ps. 72,26).

Iar că trebuie să îşi înfrâneze pântecele, să asculte iarăşi: “Şi i-a ucis pe mai mulţi dintre ei, încă fiind mâncarea în gura lor”(Ps. 77,34-35). Iar că trebuie să se înfrâneze de la a primi daruri de aici se vor învăţa: „Bogăţia de ar curge nu vă lipiţi inima de ea”(Ps. 61,10). Iar că trebuie să stăpânească slava [lumii] şi aceasta o vor afla: “Nu se va coborî dimpreună cu el după aceea slava lui”(Ps. 48,18). [Asemenea], să nu râvnească celor vicleni: „nu râvni celor ce viclenesc”(Ps. 36,l). Să socotească de nimic stăpânirile [funcţiile de conducere]: „Văzut-am pe cel necredincios înălţat şi ridicat ca cedrii Libanului; şi am trecut şi iată nu era”(Ps. 36,35-36).

De nimic să socotească cele ale vieţii de acum: “Fericit-au pe poporul care are acestea, dar fericit e poporul al cărui ajutor este Domnul Dumnezeu”(Ps. 143,15).Vor [învăţa] că păcatul nu rămâne fără urmare, ci va fi o răsplătire: “Tu vei răsplăti fiecăruia după faptele lui”(Ps. 61,11); [vor pricepe] şi de ce nu se face în fiecare zi această răsplătire: „Dumnezeu este judecător drept şi tare şi îndelung răbdător”(Ps. 7,12). [Vor afla] că cugetul smerit este un lucru bun: “Doamne nu s-a înălţat inima mea”(Ps. 130,1) şi că mândria este un rău: “De aceea i-a stăpânit pe ei mândria până la sfârşit”(Ps. 72,6) şi “Domnul le stă împotrivă celor mândri”(Pilde 3,34); şi iarăşi: “ieşi-va ca din seu nedreptatea lor”(Ps. 72,7).

[Vor şti] că milostenia e un lucru bun: “Risipit-a, dat-a săracilor. Dreptatea Lui rămâne în veac”(Ps l11,9). Că miluirea e un lucru lăudat: „Bun e bărbatul care se îndură şi împrumută”(Ps. 111,5). Şi mult mai multe sfaturi pline de filosofie vei afla acolo cum ar fi faptul că nu trebuie să vorbeşti de rău: „Pe cel care grăieşte de rău în ascuns pe aproapele său, pe acela l-am prigonit”(Ps 100,6).

Care e imnul celor de sus şi ce spun Heruvimii, ştiu cei credincioşi(21). Dar ce ziceau îngerii jos? „Slavă întru cei de sus Lui Dumnezeu”(Lc. 2,14). De aceea a pus după cântările de psalmi, imnele, ca unele ce sunt un lucru mai desăvârşit.
„În psalmi”, zice, “în imne şi în cântări duhovniceşti, cântând întru har în inimile voastre Domnului”.

Aceasta o zice sau pentru că Dumnezeu ne-a dat acestea [cântările şi psalmii] din pricina harului, sau deoarece cântările [sunt cântate] în har, sau ca noi să ne povăţuim şi să ne învăţăm prin har, sau că [oamenii credincioşi de atunci] aveau aceste harisme [daruri](22) prin har; sau explicaţia este: “de la harul Duhului cântând în inimile voastre lui Dumnezeu”. Nu zice să cântăm pur şi simplu cu gura, ci cu luare-aminte. Căci asta înseamnă a cânta lui Dumnezeu; iar a cânta [numai cu gura] înseamnă a cânta aerului. Căci atunci doar se risipeşte [în aer] glasul. Să nu fie doar ca să faceţi demonstraţii [în faţa oamenilor](23).

Chiar dacă eşti în piaţă, poţi să te aduni în tine şi să cânţi lui Dumnezeu fără să te audă cineva. Fiindcă şi Moise aşa se ruga şi a fost ascultat. Că zice [Scriptura]: “Ce strigi către Mine?”(Ieş. 14,15). Şi deşi nimic nu a zis cu gura, însă striga în mintea lui dimpreună cu o inimă înfrântă. De aceea numai singur Dumnezeu l-a auzit. Cel care umblă nu este oprit pentru aceasta să se roage în inimă şi să vieţuiască sus.

„Tot ceea ce faceți, cu cuvântul sau cu lucrul, toate în numele Domnului nostru lisus Hristos faceți-le, mulțumind lui Dumnezeu şi Tatăl prin El”.

Că dacă vom face aşa, nu va mai fi nimic pângărit sau necurat acolo unde este chemat Hristos. Dacă mănânci, cacă bei, dacă te însori, dacă pleci undeva, toate în numele lui Dumnezeu fă-le, adică cheamă-L pe El ca ajutor. În toate, mai întâi roagă-te Lui şi apoi apucă-te de treabă. Vrei să grăieşti ceva? Fă rugăciune mai înainte. De aceea şi noi punem la începutul epistolelor numele Domnului. Că acolo unde e numele Domnului toate merg bine(24) Căci dacă numele consulilor fac sigure [şi vrednice de crezare] scrisorile, cu mult mai mult numele Domnului.

Sau [ceea ce] zice aceasta [înseamnă]: „După Dumnezeu toate să le grăiți şi să le faceți. Nu introduceți pe îngeri”(25). Mănânci? Mulțumeşte lui Dumnezeu şi înainte şi după. Dormi? Mulțumeşte lui Dumnezeu şi înainte şi după. Umbli prin piață? Fă acelaşi lucru. Nimic lumesc să nu fie la tine. Toate fă-le în numele Domnului şi atunci toate îți vor merge bine. Unde adaugi numele lui Dumnezeu toate sunt cum trebuie. Dacă scoți demoni, dacă alungi boli, le vei face cu mult mai multă uşurință [adăugând numele Domnului]. Şi ce înseamnă „a face cu cuvântul sau cu lucrul”? Fie că gândeşti, fie că faci [efectiv](26), [lucrează împreună cu Dumnezeu]. Ascultă cum Avraam a trimis pe slujitorul lui în numele lui Dumnezeu şi David a omorât pe Goliat în numele lui Dumnezeu.

Minunat este numele Lui şi mare. Şi iarăşi, Iacob, când şi-a trimis fiii, a zis: “Dumnezeul meu să vă dea har înaintea acelui om”(Fac 43,14). Cel ce face aceasta are pe Dumnezeu ca împreună luptător [în primejdii] şi fără El nimic nu îndrăzneşte să facă. Fiindcă în caz contrar Cel Cinstit prin chemare ar fi necinstit prin uşurătatea faptelor(27). Cheamă pe Fiul şi mulțumeşte Tatălui. Căci unde este chemat Fiul este chemat şi Tatăl şi când I se mulțumeşte Acestuia [Tatălui], I se mulțumeşte şi Fiului. Acestea să le învățăm nu numai cu vorba, ci să le împlinim şi cu fapta. Nimic nu este deopotrivă cu numele acesta. Acest nume este pretutindeni minunat. „Mir revărsat”, zice Scriptura, „este numele tău”(Cânt Cânt 1,2). Cel ce rosteşte acest nume îndată s-a umplut de bună mireasmă.

Nimeni nu poate să-L numească „Domn” pe lisus decât în Duhul Sfânt(I Cor 12,3). Acest nume lucrează atât de multe. Dacă zici “în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh”, cu credință, toate le-ai săvârşit. Ia aminte câte ai făcut! L-ai plăsmuit pe om şi ai pus în lucrare toate celelalte [câte le ai] de la botez(28). Acest nume înfricoşat porunceşte şi bolilor. De aceea diavolul a introdus numele îngerilor, pentru ca să ne întoarcă de la cinstea [dată numelui lui Iisus]. Căci ale dracilor sunt astfel de descântece. Chiar dacă înger ar fi, chiar dacă arhanghel, chiar dacă Heruvim, nu-l îngădui(29). Fiindcă nici aceste Puteri nu primesc cinstea, ci se cutremură când văd pe Stăpânul necinstit. „Eu pe tine [omule] te-am cinstit”, zice [Dumnezeu] „şi am zis “Pe Mine să Mă chemi””.

Şi tu îl necinsteşti pe El? Dar dacă tu cânți acest „descântec”(30) cu credință, alungi şi bolile şi dracii, iar dacă nu alungi boala nu este din pricina neputinței [numelui lui Iisus], ci din pricină că e de folos [să rămână acea boală]. „După măreția Ta aşa şi lauda Ta”(Ps. 47,9), zice [Scriptura]. Prin numele acesta s-a întors lumea, s-a dezlegat tirania [satanei], diavolul a fost călcat în picioare, cerurile s-au deschis. Şi ce zic cerurile? Noi înşine ne-am născut din nou prin acest nume? Dacă îl avem strălucim. Acest nume a făcut şi mucenici şi mărturisitori. Acesta nume să-l

avem ca un mare dar, ca să vieţuim în slavă şi să fim bineplăcuţi lui Dumnezeu şi să ne învrednicim de bunătăţile făgăduite celor ce-L iubesc pe El, cu harul şi cu iubirea Lui de oameni. [Amin].

---

(1) Dacă de bună voie ne îndeletnicim necontenit doar cu cele duhovniceşti, nu au prilej să intre cele ale patimilor.

(2) Filozofia, când nu are alăturat adjectivul „cea din afară", desemnează la Sfântul Ioan, şi nu numai la el, vieţuirea creştină.

(3) Au înţeles că trupurile fraţilor, flămânde şi goale, sunt mai de preţ decât averile lor.

(4) Când omul înţelege că reale sunt cele dumnezeieşti şi efemere sunt cele pământeşti, a devenit creştin adevărat. Atunci el nu mai dă atenţie decât celor dintâi, iar celor ale lumii în măsura în care îl ajută la dobândirea celor dintâi.

(5) Sfântul nu spune să nu învăţăm nimic din ce se învaţă la şcoală, ci să nu le dăm prea mare importanţă. Zăbovirea şi sudoarea să o dăm studiului cuvintelor lui Dumnezeu. La această concluzie a ajuns nu un oarecare, ci sfântul loan Gură de Aur, omul care uimise pe toţi profesorii păgâni ai timpului prin vastitatea şi profunzimea cunoştinţelor profane. Această alegere a sa se poate vedea şi în scrierile sale, căci rar face uz de cultura antică şi tot timpul încearcă să lucreze doar cu datele Scripturii şi ale învăţăturii Bisericii.

(6)Starea de ucenic nu este decât o stare de depozitare a informaţiilor. Când înveţi tu pe altul trebuie să-ţi fie clare lucrurile şi să le organizezi astfel încât să fie pe înţelesul celor ce te aud. Ucenicia, ca stare pasivă, nu te formează. Adevăratul dascăl te pune în împrejurări în care tu trebuie să iei în mână situaţiile făcând uz de învăţăturile primite.

(7) Dacă nu am sta tot timpul spre a primi învăţături (sau ajutor în general), ci am conştientiza că trebuie şi să dăm, totul ar fi în regulă.

(8) Ideea este ca fiecare, chiar dacă şi el învaţă la rândul său de la altul, să înveţe pe cei care ştiu mai puţin decât el. În acest caz, fiecare ar fi deopotrivă ucenic şi învăţător şi ar scăpa şi de mândrie (ca unul ce este ucenic), dar şi de nepăsare şi lipsă de dragoste (ca unul ce se îngrijeşte de propăşirea aproapelui).

(9) Cel care te învaţă să scrii şi să citeşti. E vorba deci de primii paşi în învăţătură.

(10) Antiohienii erau cap, cei de la sate trup.

(11) Duhul lumii nu poate intra dacă nu este ales şi lăsat să intre. Iar copilul îl acceptă pentru că este lăsat să trăiască într-un mediu impregnat de acest duh. El nu este protejat deloc, în chiar faptul că nu e protejat, el consideră acest lucru ca un act aprobator din partea părinţilor. Dacă părinţii nu-l opresc de la contactul cu patimile lumii, el le va accepta de la sine, ca pe ceva firesc, căci încă nu are capacitatea de discernământ. Singurul mod real de educaţie rămâne o ofensivă

împotriva patimilor lumii din tancul lui Hristos. Dacă stăm fără să fim în ofensivă şi fără să dăm atenţia lui Hristos, mai devreme sau mai târziu vom fi cuceriţi prin însuşi faptul că nu ştim să luptăm şi muşchii cei duhovniceşti ni se atrofiază. De pildă ce e rău, ar spune unii, să laşi copilul să-şi cumpere o îngheţată sau o prăjitură foarte gustoasă. Problema este mai întâi de ce o doreşte? (acesta este primul pas prin care lumea intră în noi). Trecând însă peste acest aspect, el o va cumpăra de la un om care a asociat la ghereta lui lucruri ce vădesc un anumit mod lumesc de a trăi. Dacă copilului i s-a dat voie să meargă în acel loc, el va socoti că tot ce e acolo e bun şi împreună cu acea îngheţată va primi în suflet şi muzica pe care o ascultă vânzătorul, şi felul lui de a se comporta, şi modul cum sunt îmbrăcaţi cei care stau în jur sau la mese etc. Ca principiu, orice tentacul al lumii, oricât ar părea de nevinovat, trebuie respins, mai ales în prima perioadă de copilărie, câtă vreme copilul nu are discernământ.

(12) Cântările şi dansurile nu sunt singure, ci ele fac parte dintr-un mod de a trăi. Dacă accepţi elemente din acel mod de a fi, îl accepţi inconştient ca pe un întreg. Când primesc elemente ale acelui mod de a fi, nu primesc doar elementele, ci şi duhul care lucrează în ele. Acel duh intrând în inima mea, încet-încet, mă transformă şi, fără să vreau, accept ca pe un dat neschimbabil modul lumii de a vieţui, încercarea de a adapta pe Hristos lumii duce la Antihrist. E limpede şi azi că permanenta căutare de îndulcire şi sofisticărie în hrană şi îmbrăcăminte duce inevitabil la acceptarea mişcărilor şi cântecelor desfrânate şi, treptat, noi înşine devenim desfrânaţi în inima noastră, chiar dacă pe dinafară părem oameni respectabili.

(13) În sensul că ce va intra în inima lui, aceea va ieşi şi în afară. Dacă copilul pofteşte ceva lumesc e semn că în inima lui ceva nu e în regulă.

(14) În nici un caz nu sunt recomandate desenele animate şi aşa-zisele filme pentru copii şi tot ceea ce noi credem azi că trebuie să ţină de educaţia „armonioasă” (dar în armonie cu cine?) a unui copil.

(15) Imnele pot fi descoperite de îngeri sau insuflate de Duhul unor oameni sfinţi. Dar pentru a putea fi insuflat să scrie un imn, omul trebuie să aibă parcursă lupta duhovnicească arătată în palmi. El va trebui să se fi curăţit mai înainte prin rugăciunea şi asimilarea lăuntrică a psalmilor. Nu orice timp este potrivit pentru orice învăţătură, lucru care nu-l mai respectă azi aproape nimeni.

(16) A te asigura înseamnă că ai cercetat cu cea mai mare amănunţime şi nu ai văzut nici un pericol, în nici un caz nu e vorba de o privire şi cercetare superficială, chiar dacă se cercetează totul. Părinţii trebuie să fie ochi de vultur. Cea mai mică neregulă trebuie corectată şi stârpită. Dar, pentru asta, părinţii trebuie să aibă o reală trezvie lăuntrică şi mintea şi inima luminate de har.

(17) Omul civilizat de azi are aceleaşi comportamente pe care le aveau sclavii în antichitate. Viaţa lor era caracterizată de libertinaj. Azi nu mai avem slugi stricate în casă, ci emisiuni stricate, distracţii stricate, satisfacerea poftelor în orice clipă etc. Orice amestecare a copilului cu acestea duce la dezastru. Oricum, şcoala şi în general mijloacele de informare au devenit focare de infecţie duhovnicească.

(18) La fel şi azi, pe nimeni nu interesează cum va creşte acel copil sau elev, ci fiecare umblă să-şi ia salariul şi să tragă folos pentru sine de pe urma copiilor, angajaților, subalternilor etc. Când fiecare caută folosul său, totul se duce de râpă.

(19) De creşterea duhovnicească a copiilor. Şi abia apoi de cele trupeşti ale lor şi în final de treburile noastre. Aceasta e ierarhia corectă. Azi e exact pe dos.

(20) Text neidentificat.

(21) Cei nebotezați nu aveau acces la tainele şi slujbele Bisericii. Doar catehumenii şi penitenții luau parte la o fărâmă din ele. Cum rămâne azi, când nu mai avem nici o conştiință a acestor taine şi când nu socotim profanare auzirea lor de către atei şi necredincioşi sau cei de alte credințe?

(22) A cânta şi a compune cântări şi imne este o harismă şi un dar al Duhului. Nu e doar înzestrarea nativă şi munca omului. Harismă se dă dacă există smerenie şi pentru folosul celorlalți. La fel e cu pictura de icoane şi cu orice altă îndeletnicire artistică, politică, filantropică, învățătorească etc.

(23) Azi, în cele mai multe cazuri, cântarea religioasă este văzută ca performanță, este apreciată ca tehnică de interpretare, nu ca vehicol al cuvântului dumnezeiesc. Nu mai există starea de cutremurare duhovnicească când se cântă, pentru că o facem pentru bani sau pentru slava deşartă.

(24) Ce facem când punem numele Domnului fără sinceritate şi fără credința adâncă în El? Mulți scriu şi azi, chiar în Biserică, în numele Domnului, dar ceea ce scriu sau vorbesc nu este nici pe departe în numele Lui. Oare nu este aceasta o luare în deşert a numelui Său?

(25) Se ştie că în Colose existau unii gnostici iudaizanți care încercau să arate că îngerii sunt mai mari decât Hristos şi puneau cultul unora mai presus de închinarea lui Hristos. Hristos ar fi după ei doar unul din îngerii care alcătuiesc ierarhiile ce se interpun între Dumnezeu şi lume. De această nechibzuință şi dogmă greşită vrea poate sfântul Pavel să-i păzească, zice sfântul loan. în nici un caz nu e vorba de interdicția de a cinsti pe sfinții îngeri.

(26) Există un mod de a fi în lucrare şi pentru gândire şi pentru faptă. Există şi un mod de a nu fi în lucrare şi pentru gândire şi pentru faptă. Dacă gândul tot timpul se îndreaptă spre Dumnezeu (şi fapta asemenea), atunci noi dobândim o stare de lucrare. A fi necontenit în lucrare ar trebui să devină pentru noi însăşi starea noastră. Iar pentru că Dumnezeu lucrează necontenit, omul, fiind după chipul Lui, trebuie să conlucreze cu El necontenit. Dumnezeu activează la nesfârşit şi neîncetat toate potentele creației. Omul care nu are această lucrare ca stare rămâne infirm şi neîmplinit pentru veşnicie, deoarece el nu îşi realizează menirea pentru care a venit la ființă. Stare de nelucrarea minții şi a faptelor este atunci când facem faptele sau ne îndreptăm gândurile doar sporadic spre Dumnezeu, iar în restul timpului în general fie nu facem nimic (iar atunci ne hrănim inconştient patimile), fie ne hrănim în mod voit şi conştient patimile.

(27) Dacă doar îl chemăm pe Dumnezeu ca ajutor cu vorba la începutul unui lucru, iar în timpul ce-l săvârşim nu lucrăm împreună cu El şi după voia Lui, atunci cu vorba îl cinstim, dar cu fapta

care nu este după voia Lui, îl necinstim. Asta arată că de fapt nu L-am cinstit cu sinceritate nici când L-am chemat. Ca regulă generală, dacă ceva facem fără voia Lui e clar că tot ceea ce ne-am închipuit că facem cu EI am făcut de fapt tot fără El. Am făcut pentru că ne-a convenit şi nouă.

(28) „L-ai plăsmuit pe om” se referă la botez, căci în botez se plăsmuieşte făptura nouă, duhovnicească. Iar botezul se face în numele Sfintei Treimi. Dar pentru cel o dată botezat, rostirea cu credință a numelor Persoanelor Sfintei Treimi nu face decât să activeze harul primit la botez. De aceea, rugăciunea numelui lui Iisus, făcută cu credință, duce repede pe om către desăvârşire, căci activează cel mai eficient harul botezului.

(29) Sfântul nu se referă la a chema pe îngeri în ajutor, ci la faptul că diavolul punea în mintea unora să nu mai cheme numele lui Hristos, ci al îngerilor (şi azi se fac multe vrăji spunând „Tatăl nostru” şi oamenii se lasă amăgiți de această aparență). O astfel de chemare a îngerilor, în care se dă la o parte numele lui Hristos, nu este ascultată nici de aceia, căci nu pot suferi să fie necinstit Stăpânul lor, iar ei să fie cinstiți. Dar dacă eu chem numele îngerilor tocmai pentru că sunt slugi ale lui Hristos, şi chemându-i de fapt cinstesc nemăsurat pe Cel Care mi i-a dat ca ajutor, nu fac decât să afirm şi mai mult puterea numelui lui Hristos.

(30) Pentru că mai sus numise incantațiile cu numele îngerilor (e vorba de cele inspirate de demoni) descântece, aici sfântul numeşte „descântec” rostirea numelui lui Hristos. Ideea este: Creştine, la descântecele dracilor răspunde cu „descântece” dumnezeieşti.

Adevărata educație a copiilor(1)

din “Omilii si cuvantari despre educatia copiilor”

Sfântul mucenic Vavila (4 Sept.)

S-a întâmplat că erau acolo [la judecată], lângă Vavila, trei frați tineri de ani, dar bătrâni cu înțelepciunea, pe care Sfântul Vavila cu duhovnicească hrană i-a crescut, şi îi avea pe ei ca pe fiii săi. Aceia, urmând după învățătorul lor, şi chiar în legături fiind nu îl părăseau. Spre aceia căutând împăratul, a zis către sfânt: „Mi se pare, Vavilo, că aceşti copii spre mândrie te ridică pe tine, învățător pe tine numindu-te, şi pentru dânşii stăruieşti în împotrivirea ta. Răspuns-a sfântul: „De vei voi să întrebi pe copiii aceştia, îi vei vedea pe ei mai înțelepți decât tine şi vei cunoaşte că sămânța cuvintelor mele sunt ei”. Deci a întrebat împăratul: „Ai cui copii sunt?” Răspuns-a sfântul: „Ai mei sunt după duh, pe care prin buna vestire eu i-am născut, prin învățătură i-am hrănit, prin pedepsire i-am crescut, şi sunt în acele mici trupuri, mari bărbați şi desăvârşiți creştini; întreabă-i şi vei vedea”.

Deci a poruncit împăratul ca pe Vavila să-l ducă la privelişte şi în temnița poporului să-l arunce pe el, iar pe tineri, chemându-i înaintea sa, i-a întrebat pe ei mai întâi de au mamă; iar ei ziseră: „Şi mama şi tatăl şi învățătorul nostru este Vavila, pe care mai mult decât pe o maică îl iubim. Pentru că mama numai că ne-a crescut pe noi, iar acesta, înțelegerea şi dreapta credință ne învață pe noi şi spre înălțimea bunătății ne ridică, îngrijindu-se de sufletele noastre”. Şi îndată împăratul a poruncit ca să caute şi să aducă pe mama lor. Iar adusă fiind mama, o întrebă împăratul cum o cheamă şi de este maică a acelor copii.

Iar ea a răspuns, zicând: „Numele meu este Hristodula, şi copiii aceştia sunt rod al pântecelui meu, pe care, ca pe nişte începători ai durerilor mele, întru dar i-am adus lui Dumnezeu şi nădăjduiesc că înțeleptul Vavila întru vistieriile cereşti îi va pune pe dânşii, pentru că în a lui grijă i-am încredințat pe aceşti fii ai mei”.

Iar Numerian, umplându-se de mânie, a poruncit ca pe acea drept credincioasă mamă să o bată peste obraz, zicându-i: „Nu grăi înaintea împăratului cu aşa îndrăzneală”; iar tinerii, văzând pe maica lor aşa bătută, ziceau: „A înnebunit împăratul; bate pe mama noastră care grăieşte adevărul”. Apoi împăratul a întrebat de nume şi de ani pe copiii aceia. Şi spuseră că cel dintâi se numeşte Urban şi are doisprezece ani, al doilea Prilidian şi are nouă ani, iar al treilea Epolonie şi are şapte ani. Apoi îi amăgea pe ei muncitorul cu cuvinte bune şi cu daruri, ca să se închine la idoli, iar ei cu o gură răspundeau: „Suntem creştini şi nu se cade nouă ca să ne închinăm idolilor. Pentru că învățați suntem ca să cunoaştem pe Unul Dumnezeu, care a făcut cerul şi pământul; Aceluia ne închinăm, iar nu idolilor”.

Iar după multe îmbunări, văzându-i muncitorul pe ei neplecați, a poruncit să-i bată pe dânşii, dându-le lovituri după numărul anilor lor. Drept aceea, pe cel dintâi întinzându-l, i-a dat lui lovituri aspre douăsprezece; celui de-al doilea, nouă; şi celui de-al treilea, şapte. Iar ei cu bărbăție răbdau, numai de aceasta fiindu-le jale, că nu aveau mai mulți ani, ca mai multe bătăi să fi primit pentru Hristos. Şi ziceau: „Măcar de ne-ați şi ucide pe noi, nu ne vom închina mincinoşilor voştri zei, ci unuia Dumnezeu ne închinăm, Domnului nostru Iisus Hristos”. Apoi, ducând pe copii deosebi, şi pe mama lor eliberând-o, iarăşi l-a pus pe Vavila înaintea sa, şi i-a zis: „Iată acum copiii tăi se închină zeilor noştri, deci se cade şi ție să te închini”. Răspuns-a Vavila: „De la diavolul, tatăl minciunii, v-ați învățat a minți, pentru că ştiu că nici cu amăgirile voastre, nici cu muncile nu veți putea să-i rupeți pe ei de la Hristos, căci bine i-am învățat pe ei a cunoaşte pe unul adevăratul Dumnezeu şi a crede într-însul”.

Atunci împăratul a poruncit ca pe Vavila şi pe copii, spânzurându-i de un lemn, să-i ardă cu foc. Iar Vavila, ridicându-şi ochii în sus, s-a rugat lui Dumnezeu ca să dea de sus tăria Sa spre răbdarea tinerilor celor mici, ca să nu-i dovedească pe ei munca. Apoi îi învăța pe dânşii ca să rabde cu bărbăție, făgăduindu-le lor de la Hristos mare răsplătire. Şi răbdau copiii cei fără de răutate împreună cu dascălul lor vitejeşte, întărindu-i pe ei ajutorul lui Dumnezeu. Apoi muncitorul, luându-i pe ei de pe lemn, pe Vavila legat cu lanțuri, într-o casă aproape l-a închis, iar pe copii încă cu îmbunări se ispitea să-i amăgească, numindu-i pe ei fii ai săi, şi cu bun nume şi frumoşi copii chemându-i, aur şi argint le dădea lor.

Iar ei, ca şi cu o gură grăiau: „înşelătorule viclean, pentru ce întinzi spre noi cursa cea mult împletită a înşelăciunii tale, ca pe nişte vrăbii vrând să ne vânezi pe noi. Să ştii cu deadinsul, că nimic nu vei spori, oricât de mult te vei osteni, pentru că avem pe Hristos Cel ce ne păzeşte şi ne acoperă pe noi, cu a Cărui putere, cursa ta degrab se va sfărâma, iar noi izbăviți vom fi”. Apoi, suspinând ziseră: „O dreaptă credință, mama noastră, nu ne vom lepăda de tine. O Vavilo iubitule, învățătorul nostru, nu-ți vom minți ție, pentru că nu numai singur acest împărat, ci măcar de ar fi aici şi mult mai cumpliți împărați şi muncitori, apoi nici unul de la Dumnezeul nostru nu va putea să ne rupă pe noi”.

Acestea grăindu-le copiii, Vavila alături într-o casă fiind închis şi auzind cuvintele lor, se bucura negrăit şi mulţumea lui Dumnezeu Celui ce din gura unor prunci ca aceştia Şi-a săvârşit Lui laudă. Deci, îndată şi pe Vavila a poruncit împăratul să-l aducă, şi a zis lui: „Oare nu sunt aceştia copiii tăi fireşti, Vavilo? Cu adevărat, aşa mi se pare că tu i-ai născut, pentru că foarte îţi seamănă la năravul cel rău". Răspuns-a sfântul: „Cu adevărat, ai mei fii sunt, o împărate, dar după duh, iar nu după trup, pentru că pofta trupească eu până într-această vreme nu o am încercat şi însoţire nu am cunoscut".

Zis-a împăratul: „O nesupusule Vavilo, de ce până acum înăsprit fiind, şi pe noi şi pe tine te munceşti; jertfeşte zeilor degrab, ca şi noi să încetăm de a ne
osteni, şi tu cu copiii tăi, scăpându-te de munci, să te învredniceşti de cinste şi de daruri de la noi. Că ce folos îţi este ţie ca de bună voie pe tine şi pe aceşti copii mici cu tine la munci şi la moarte să vă daţi. Au nu se cade ţie, învăţător înţelept fiind, precum de a ta viaţă, aşa şi de a copiilor să te îngrijeşti, ca nu fără de vreme să piară şi întru floarea tinereţilor, numaidecât veştejindu-se, să se sfârşească?"

Iar dumnezeiescul Vavila a zis: „O împărate, oare nu se cade ţie ca să ai grijă de a ta stăpânire şi să te înarmezi împotriva vrăjmaşilor şi război să faci cu dânşii, iar nu pe noi să ne munceşti fără de vină? Iar tu toată grija cea din afară lăsând-o, pe noi te-ai pornit, şi de vrăjmaşii cei ce pradă pământul nebăgând seamă, asupra noastră te înarmezi şi ne goneşti. Iar aceasta o faci nu ca vreun folos să dobândeşti pământului, ci ca să placi mâniei tale cea de fiară şi sălbăticiei celei fireşti". Cu aceste cuvinte aprinzându-se muncitorul, pe Vavila şi pe copii i-a judecat, osândindu-i la moarte.

Iar când erau duşi de ostaşi la tăiere, Vavila a cântat cuvintele lui David: „Întoarce-te suflete al meu la odihna ta, că Domnul bine a făcut ţie". Şi ajungând la locul unde aveau să-şi pună pentru Hristos capetele lor, Vavila, punând înaintea sa pe copii, pe dânşii mai întâi sub sabie îi aduse, temându-se ca nu cumva vreunul dintr-înşii, după dânsul rămânând, să se teamă de moarte şi se va depărta de la Domnul; pentru aceasta înainte îi trimitea pe ei la cer înaintea sa şi îi mângâia pe ei, învăţându-i să nu se înfricoşeze de tăierea săbiei, pentru că vor lua de la Hristos viaţa cea veşnică. Iar după ce s-au tăiat copiii, a strigat cu veselie Vavila: „Iată eu şi pruncii pe care mi i-ai dat, Dumnezeule".

Apoi singur sub sabie şi-a gătit grumazul său şi a glăsuit celor ce voiau să-i îngroape trupul său, ca, împreună cu dânsul, să pună în mormânt lanţurile şi obezile lui, „ca să fie, zicea, aceasta şi după moartea mea, podoaba trupului meu". Şi, tăindu-se sfântul lui cap, s-a dus la locaşurile cele de sus şi a stat cu copiii săi înaintea Tatălui ceresc. Iar sfântul său trup s-a aşezat şi s-a îngropat împreună cu lanţurile, precum singur a rânduit murind, şi sfinţii trei tineri au fost îngropaţi împreună cu dânsul.

Sfintele muceniţe Pistis, Elpida, Agapi şi maica lor Sofia (17 Sept.)

Pe timpul împărăţiei lui Adrian (117-138), împăratul rău-credincios al romanilor, era în Roma o văduvă de neam italian, anume Sofia, al cărei nume se tâlcuieşte „înţelepciune". Aceasta, după numele său, petrecea viaţa în credinţă creştinească, cu înţelepciune; o astfel de înţelepciune o laudă apostolul Iacov zicând: „înţelepciunea cea de sus întâi era curată, apoi paşnică, blândă,

bineplăcută, plină de milă şi de roade bune” (3,17). Această înţeleaptă Sofia, când trăia în însoţire legiuită, a născut trei fiice, cărora le-a pus numele celor trei virtuţi evanghelice: pe cea dintâi a numit-o Pistis (Credinţa), pe a doua Elpis (Nădejdea), pe a treia Agapi (Dragostea). Că ce altceva avea să nască înţelepciunea cea creştinească, dacă nu bunătăţile cele plăcute Lui Dumnezeu? Dar, după naşterea acestor trei fiice a rămas văduvă în curând, şi vieţuia cu dreaptă credinţă, plăcând lui Dumnezeu, îndeletnicindu-se cu rugăciunea, cu postul şi cu milostenia înconjurată de cele trei fiice ale sale.

Pe acestea le creştea într-o astfel de învăţătură, pe care ar fi putut să le-o dea numai o mamă aşa înţeleaptă, că purtând numele bunătăţilor celor mari evanghelişti, nu trebuia mai mult decât să le deprindă pe fiecare din ele cu practica virtuţii al cărei nume îl purta, ceea ce s-a şi făcut. Crescând ele cu anii, creşteau într-însele şi bunătăţile; şi au învăţat bine cărţile proorocilor şi ale apostolilor, s-au deprins la cuvintele învăţăturilor şi se nevoiau la citire, la rugăciune şi la osteneli casnice, supunându-se sfintei, de Dumnezeu înţelepţitei lor mame, sporind şi înaintând de la o faptă bună la alta şi mai bună şi se suiau din ce în ce mai sus pe treptele scării morale.

Atunci, toţi şi-au întors ochii spre dânsele pentru frumuseţile lor cele prea mari şi pentru acea bună înţelegere desăvârşită, că străbătuse vestea prin tot Imperiul Roman de frumuseţea lor ceea ce covârşea, izvorând din înţelepciune.

Auzind despre aceasta, Antioh eparhul dorea să le vadă pe ele şi, văzându-le, s-a înştiinţat că sunt creştine, pentru că nu-şi tăinuiau credinţa lor cea în Hristos şi nu se îndoiau în nădejdea lor cea spre Hristos şi nici nu-şi împuţinau dragostea lor cea spre Hristos, ba încă mai luminos măreau înaintea tuturor pe Hristos, iar de idolii cei de Dumnezeu urâţi se îngreţoşau. Acestea toate le-a spus Antioh împăratului Aelius Adrian, iar el îndată a trimis slugile ca să le cheme pe ele la sine.

Deci, mergând slugile la casa Sofiei, au aflat pe maică îndeletnicindu-se cu învăţătura fiicelor sale; şi o chemară pe ea cu fiicele la împărat. Iar ele, cunoscând pricina chemării lor, toate se aşezară la rugăciune, zicând: „Tu, atotputernice Dumnezeule, rânduieşte pentru noi după sfântă voia Ta şi nu ne lăsa pe noi, ci ne dă nouă ajutorul Tău cel sfânt, ca să nu se înfricoşeze inima noastră de prigonitorul cel mândru, să nu ne temem de muncile lui cele înfricoşate, să nu ne spăimântăm de moartea cea amară şi să nu ne rupă pe noi cu nimic de la Tine, Dumnezeul nostru!” Şi după rugăciune, închinându-se lui Dumnezeu, au ieşit toate patru, maica cu fiicele, luându-se de mâini ca o cunună împletită. Şi mergeau, căutând adeseori spre cer, cu suspinuri şi cu rugăciunea în taină, încredinţându-se la ajutorul Celuia ce a poruncit „să nu ne temem de cei ce ucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă”.

Apoi, ajungând la palatele împărăteşti, s-au însemnat cu semnul crucii zicând: „Ajută-ne nouă, Dumnezeule, Mântuitorul nostru, pentru mărirea numelui Tău cel sfânt”. Şi au stat înaintea împăratului celui ce şedea pe scaun în mândria sa, pe care văzându-l, i-au dat cinstea cea cuviincioasă. Şi şedeau ca şi cum erau chemate la un ospăţ; au venit cu bucurie pentru Domnul lor la cercetare, fără nici o temere, cu feţele luminoase, cu inimi îmbărbătate şi cu ochii veseli privind spre toţi. Văzând împăratul feţele lor cinstite, luminate şi neînfricoşate, a întrebat pe maică de neam, de nume şi de credinţă.

Iar ea, înţeleaptă fiind, cu pricepere răspundea, încât toţi cei ce auzeau se mirau de o înţelepciune ca aceea a ei. Pomenind puţin de neamul şi de numele său a început a grăi pentru Acela pe „al cărui neam cine-l va spune" se va mântui şi la al cărui nume toţi sunt datori să se închine. Şi mărturisea credinţa sa cea în Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, şi roabă se numea Aceluia şi în numele Lui se lăuda. „Acesta - zicea - îmi este numele cel cinstit, în care mă laud că sunt creştină", încă a spus că şi pe fiicele sale lui Hristos le-a logodit, ca curăţia lor neîntinată să o păzească nestricăciosul Mire, Fiului lui Dumnezeu. Văzând împăratul pe această femeie înţeleaptă, şi nevrând atunci ca să zăbovească cu dânsa la vorbă multă şi să facă judecată, a amânat-o pe altă dată, iar acum, deocamdată, le trimise pe câteşipatru la o femeie de neam bun, anume Palladia, încredinţându-i-le ca să le păzească şi a treia zi să le aducă pe ele la judecată.

Atunci maica, petrecând în casa Palladiei şi având vreme de ajuns pentru învăţătura fiicelor sale, le încuraja pe ele ziua şi noaptea şi învăţându-le cu cuvinte de Dumnezeu insuflate, le zicea: „Fiicele mele iubite! Acum este vremea nevoinţei voastre, acum a sosit ziua ca să vă faceţi mirese Mirelui vostru Celui fără de moarte, ca după numele vostru să vă arătaţi către dânsul credinţa voastră cea tare, nădejdea cea neîndoită şi dragostea cea nefăţarnică, care niciodată nu cade! Acum a venit ceasul veseliei voastre, ca să vă încununaţi prin cununa mucenicească cu preaiubit Mirele vostru şi cu Dânsul în cămara Lui prea luminoasă să intraţi, în glas de bucurie. Fiicele mele, să nu vă cruţaţi trupurile voastre cele tinere pentru cinstea lui Hristos, să nu jeliţi floarea tinereţilor voastre celor frumoase, pentru cel mai frumos ca podoaba şi decât fiii omeneşti, nici să vă mâhniţi de lipsirea vieţii acesteia vremelnice, pentru viaţa cea veşnică. Pentru că nepreţuitul vostru Mire ceresc, Iisus Hristos, este sănătate veşnică, frumuseţe negrăită şi viaţă fără de moarte. Şi când trupurile voastre pentru dânsul vor fi chinuite spre moarte, el le va îmbrăca pe ele în nestricăciune şi rănile de pe trupurile voastre le va lumina ca stelele cerului. Când frumuseţile voastre vor fi luate prin chinurile îndurate pentru Dânsul, El vă va înfrumuseţa pe voi cu cereasca frumuseţe pe care ochiul n-a văzut-o. Iar când vremelnica voastră viaţă o veţi pierde, punându-vă sufletele voastre pentru Domnul vostru, apoi El viaţa cea fără de sfârşit vă va dărui vouă, în care vă va mări pe voi în veci înaintea Tatălui său cel ceresc şi înaintea sfinţilor Lui îngeri şi de toate cereştile duhuri vă veţi numi mirese şi mărturisitoare ale lui Hristos; pe voi vă vor lăuda toţi cuvioşii, de voi se vor veseli înţeleptele fecioare şi vă vor primi în ceata lor.

Dulcele mele fiice! Să nu vă mlădiaţi a fi amăgite de înşelăciunile vrăjmaşului, pentru că, precum mi se pare, mult vrea să vă îmbuneze pe voi împăratul şi să vă tăgăduiască mari daruri şi să vă pună înainte mărire, bogăţii, cinste şi toată frumuseţea şi dulceaţa lumii acesteia stricăcioase şi deşarte. Să nu iubiţi nimic dintr-acestea, că toate se sting ca fumul, ca praful de vânt se spulberă, ca floarea şi ca verdeaţa ierbii se veştejesc şi în ţărână se sălăşluiesc. Nici să vă înfricoşaţi când veţi vedea cumplitele chinuri, pentru că puţin pătimind şi pe vrăjmaşul biruindu-l, în veci veţi dănţui. Şi cred Dumnezeului meu Iisus Hristos că nu vă va lăsa pe voi, cele ce pentru Dânsul pătimiţi, Cel ce a zis: „De va şi uita femeia pe fiii pântecelui său, dar Eu nu vă voi uita pe voi". Ci nedepărtat va fi de voi întru toate chinurile voastre, privind nevoinţele voastre, în slăbiciunea voastră şi împletindu-vă cununa răsplătirii voastre.

O, fiicele mele cele bune! Gândiţi-vă la durerile mele pe care le-am avut la naşterea voastră. Aduceţi-vă aminte de ostenelile mele pe care în vremea pruncie le-am suferit la creşterea voastră. Aduceţi-vă aminte şi de bunătăţile mele, cu câtă dragoste v-am învăţat pe voi frica de Dumnezeu şi să mângâiaţi bătrâneţele mamei voastre prin acea statornică şi bărbătească

mărturisire a voastră a lui Hristos. Pentru că aceasta îmi va fi mie veselie, bucurie, cinste şi laudă între toţi credincioşii, când mă voi învrednici să mă numesc mamă de muceniţe, când vă voi vedea pe voi că viteze răbdaţi pentru Hristos şi, mărturisind cu îndrăzneală numele cel sfânt al Lui, pentru dânsul muriţi. Atunci se va mări sufletul meu şi, bucurându-se duhul meu, se vor întări bătrâneţele mele. Atunci îmi veţi fi mie adevărate fiice când, învăţăturile mamei voastre ascultându-le, veţi suferi pentru Domnul nostru până la sânge şi veţi muri pentru Dânsul cu osârdie".

O învăţătură ca aceasta a mamei lor ascultând-o fiicele cu umilinţă, li se înfierbânta inima şi se bucurau cu sufletul, aşteptând vremea muceniciei ca ceasul cel de nuntă. Pentru că ramuri fiind ale rădăcinii celei sfinte, cu tot sufletul doreau acelea aceasta, la care le povăţuia pe ele înţeleaptă lor mamă, Sofia. Şi pecetluindu-se cuvintele ei în inimile lor, se împodobeau, ca la o cămară, la nevoinţa mucenicească şi, îngrădindu-se cu credinţă, se întăreau cu nădejde, aprinzând într-însele focul dragostei către Domnul. Şi una pe alta încurajându-se, făgăduiau mamei lor ca toate cuvintele ei cele folositoare de suflet să le pună la lucru, cu ajutorul lui Hristos.

Sfânta Eufrosina (25 Sept.)

Trecând doisprezece ani de la naşterea Eufrosinei, maica ei s-a mutat din viaţa aceasta, iar Pafnutie a rămas învăţându-şi pe fiica sa dumnezeiasca Scriptură, la care degrab copiliţa deprinzându-se, se îndeletnicea la citirea sfintelor cărţi, ducându-se vestea de bună înţelegerea ei şi de frumuseţea ei prin toată cetatea Alexandriei.

Sfânta muceniţă Haritina (5 Oct.)

Un om de neam bun şi bogat, anume Claudie, cu obiceiuri bune şi cu milostivire spre săraci, văzând o copilită foarte mică al cărei nume era Haritina - care rămăsese orfană de părinţi din pruncia ei - s-a milostivit de dânsa şi, luând-o acasă, a crescut-o ca pe fiica sa şi a iubit-o ca pe fireasca lui copilă, căci cu adevărat avea de ce să o iubească. Ajungând în vârstă, s-a arătat nu numai de o frumuseţe deosebită a chipului, ci şi cu podoaba obiceiurilor bune, fiind blândă, smerită, ascultătoare, tăcută, curată la suflet şi înţeleaptă. Însă cel mai important lucru era credinţa ei în Hristos, a cărui roabă şi mireasă a devenit; crezând în El, s-a aprins cu multă dragoste şi s-a făcut mireasa Lui, păzindu-şi fecioria şi petrecând la un loc deosebit în singurătate.

Stăpânul ei care a crescut-o n-o oprea de la un gând bun ca acesta, ci se bucura de viaţa ei cea curată şi sfântă şi de aceea i-a zidit o casă liniştită în care vieţuia învăţând ziua şi noaptea Legea Domnului. Pe credincioşii care o cercetau îi învăţa povăţuindu-i cu cuvinte folositoare, spre mântuire, iar pe cei necredincioşi îi aducea la credinţă, propovăduindu-L pe Hristos. Tuturor le-a fost pildă de credinţă şi de viaţă plăcută lui Dumnezeu.

Sfânta Parascheva (14 Oct.)

În pământul sârbesc, aproape de cetatea Calicratiei, era un sat ce se numea Epivat; într-acel sat s-a născut Sfânta şi Cuvioasa Parascheva, din părinţi drept credincioşi care umblau neabătuţi în toate poruncile lui Dumnezeu, împodobindu-şi toată viaţa lor cu milostenii şi cu faceri de bine;

iar pe această cinstită porumbiță a lui Hristos au crescut-o în aceleaşi obiceiuri şi, învățând-o bine legea lui Dumnezeu, au trecut la cereştile locaşuri, lăsând pe Parascheva moştenitoare casei, cu fratele său Eftimie, care mai pe urmă a fost episcop Maditiei.

Sfântul mucenic Luchian (15 Oct.)

În acea vreme, cumplitul împărat întru atât se ridicase asupra creştinilor, încât ucidea şi pe pruncii cei mici ai lor, la fel ca un al doilea Irod; şi, vrând să-i pângărească pe prunci cu mâncăruri jertfite idolilor, a poruncit să li se dea cu de-a sila din acele mâncăruri. Iar ei, povățuindu-se de Duhul Sfânt şi fiindu-le scârbă de acea mâncare, nu voiau să primească şi pentru aceea îi ucidea.
Şi s-a întâmplat de i-au adus doi prunci de neam bun, amândoi de un tată şi de o mamă, iar aceştia, fiind învățați de părinții lor şi mai ales de Dumnezeu, se mâhneau tare mult de închinarea idolilor. Pe aceştia chemându-i judecătorul îi amăgea cu cuvinte şi cu mâncăruri dulci din cele jertfite idolilor, că, doar-doar, s-ar împărtăşi de mâncărurile lor cele diavoleşti. Ei, însă, se împotriveau şi lepădau mâncărurile, zicând: „Părinții ne-au poruncit nouă să nu gustăm din aceste mâncăruri, pentru că de va mânca cineva din acestea, acela mânie pe Hristos".

Atunci judecătorul a poruncit să-i bată fără cruțare cu vergi, iar ei, ca nişte bărbați desăvârşiți, nu au băgat seama de acestea. Dar un sofist, stând înaintea împăratului, i-a zis: „Ruşine ne-ar fi nouă dacă pruncii cei mici, nu demult dezlegați din scutece, ar putea prin răbdarea lor să biruiască pe împăratul roman. Deci, o, mare împărate, să mi-i dai în mâinile mele şi eu îi voi învăța pe ei să-i cinstească pe zei". Atunci împăratul i-a dat lui pe acei prunci, iar el, făcând alifie din muştar iute şi răzându-le părul de pe capetele lor, i-a uns cu alifia aceea iute şi le-a pus capetele într-un vas fierbinte şi, înfierbântându-se capetele lor, ardeau ca de o văpaie de foc, ca şi cum erau loviți de fulger. Şi amândoi copiii au murit în acele chinuri, întâi a căzut mort cel mai mic; iar cel mai mare, văzându-l pe fratele lui mort, a strigat: „Ai biruit, fratele meu, ai biruit! Dumnezeu îți este ție de ajutor". După aceea, sărutând trupul fratelui mort, şi-a dat şi el duhul.

Sfântul marele mucenic Dimitrie (26 Oct.)

Când copilul a crescut, ca să poată cunoaşte şi să înțeleagă adevărul, l-au dus părinții în casa lor de rugăciune şi, arătându-i sfintele icoane, i-au zis: „Aceasta este icoana adevăratului Dumnezeu, Care a făcut cerul şi pământul şi aceasta este icoana Preasfintei Fecioare Măria, Născătoarea lui Dumnezeu". Deci, l-au învățat pe el sfânta credință, spunându-i toate cele ce luminează cunoştința despre Domnul nostru Iisus Hristos, precum şi toate cele privitoare la deşertăciunea necuraților zei păgâni şi a idolilor cei neînsuflețiți.

Iar Dimitrie a cunoscut adevărul din cuvintele părinților săi, dar mai ales din darul Lui Dumnezeu, care începuse a lucra într-însul. El cu tot sufletul a crezut în Dumnezeu şi, închinându-se sfintelor icoane, le-a sărutat cu osârdie. Părinții lui, chemând în taină un preot şi pe câțiva creştini, prieteni ai lor, în acea ascunsă cămară de rugăciune, au botezat pe fiul lor în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh. Copilul, luând Sfântul Botez, a învățat cu amănuntul Legea lui Dumnezeu. El creştea cu anii şi cu înțelepciunea, mergând cu fapte bune ca pe o scară, din putere în putere, şi era în el darul lui Dumnezeu care îl lumina şi îl făcea înțelept.

Sfânta muceniță Anastasia Romana (29 Oct.)

Ighemonul, auzind de frumusețea Anastasiei, îndată a trimis pe slujitorii săi ca să o aducă pe ea. Dar ei, mergând, nu au putut să deschidă mănăstirea, până ce nu au tăiat uşile cu securi. Pustnicele, văzând acest lucru, s-au temut foarte şi, deschizând altă uşă, au fugit. Iar egumena Sofia nu a lăsat-o pe Anastasia, zicându-i: „Fiica mea Anastasia, nu te înfricoşa, că acum estre vremea nevoinței; iată, Mirele tău, Iisus Hristos, voieşte să te încununeze pe tine. Deci nu vreau ca să fugi din mănăstire şi să te pierd pe tine, mărgăritarul meu, pe care, de la trei ani luându-te, te-am crescut şi până acum te-am păzit ca lumina ochilor".
Iar ostaşii, tăind uşile, Sofia a ieşit la dânşii, zicându-le: „Pe cine căutați şi ce vă trebuie?" Iar ei au zis: „Bătrâno, dă-ne-o pe fecioara Anastasia, pe care o ai aici, căci aşa voieşte Provighemonul". Iar Sofia a zis: „Bine, cu bucurie o voi da, dar numai atât mă rog vouă, domnii mei, să mă aşteptați două ceasuri, până ce o voi împodobi pe ea, ca să fie plăcută ochilor stăpânului vostru". Iar slujitorii, socotind că vrea să o înfrumusețeze cu podoabe şi cu îmbrăcămintea cea obişnuită a lumii, au aşteptat două ceasuri însă duhovniceasca maică Sofia, vrând să-şi înfrumusețeze fiica sa cu podoabe sufleteşti, ca să fie plăcută Mirelui ceresc, a luat-o pe ea şi a dus-o în biserică.

Şi, punând-o înaintea altarului, a început cu plângere a grăi către dânsa: „Fiica mea Anastasia, acum se cade să arăți cu fapta osârdnica ta dragoste către Domnul; acum se cade ție să rabzi chinuri pentru Hristos, iubitul tău mire şi să arăți că eşti adevărata lui mireasă. Deci rogu-mă ție, iubita mea fiică, să nu te înşele limba cea ascuțită ca briciul, să nu te amețeşti de darurile şi slava lumii celei deşarte, nici să te înfricoşezi de muncile cele vremelnice, care îți mijlocesc ție viața cea veşnică. Iată, cămara Mirelui este deschisă, iată locul odihnei celei veşnice este gătit ție, iată cununa cea împletită ție, iată acum te cheamă la nunta Mielului.

Deci, mergi către Dânsul cu veselie, mergi la nunta vieții celei veşnice. Rogu-mă ție, fiica mea, ia aminte la cuvintele mele şi adu-ți aminte de ostenelile mele şi de grija ce am avut pentru tine, căci te-am crescut, luându-te din pruncie şi toată sârguința o puneam pentru aceasta, ca să te pregătesc mireasă curată împăratului slavei. Pentru aceasta m-am ostenit şi m-am rugat, pentru aceasta ziua şi noaptea te-am învățat ca să te uneşti cu Domnul din toată inima şi sufletul. Deci acum, fiica mea, să nu mă ruşinezi pe mine, maica ta, înaintea Domnului şi să nu-mi pogori în groapă bătrânețile mele, mai înainte de vreme. Pentru că, de voi auzi de tine ceva împotriva dragostei lui Hristos, îndată mă voi sfârşi de mâhnire, îndată voi muri; iar de voi auzi că rabzi pentru dragostea lui Hristos şi-ți pui pentru Dânsul viața ța, atunci voi fi mamă care se veseleşte de fiică, atunci se va înălța ca al inorogului cornul meu şi bătrânețile mele în untdelemn gras.

Deci, fiica mea, să nu-ți cruți frumusețea ta trupească şi să nu iubeşti viața cea vremelnică. Ci, când te vor amăgi cu cuvinte viclene, tu să nu abați inima ta spre cuvinte de vicleşug. Când te vor înfricoşa cu muncile, tu să grăieşti: „De frica voastră nu mă voi teme, nici mă voi tulbura, că cu mine este Dumnezeul meu". Când vor începe a te bate fără milă, tu să nu te temi de cei ce ucid trupul, căci sufletul nu pot să-l ucidă. Sau de te vor sfâşia şi-ți vor struji trupul tău, tu să te bucuri întru pătimirile tale, căci împlineşti lipsurile necazurilor lui Hristos în trupul tău. Sau de vor începe a zdrobi mădularele tale, tu să-ți aduci aminte că şi perii capului tău sunt numărați de Domnul, care va păzi toate oasele tale şi nici unul dintr-însele nu va pieri. Sau capul de ar voi să-ți taie, tu să priveşti la Hristos, Capul a toată Biserica, Cel Care este slava ta şi Care-ți înalță

capul tău. Nu te teme, fiica mea, de pătimirea cea aspră, căci Mirele tău o să-ți stea de față nevăzut ca să-ți uşureze durerile şi să te scoată din muncile cele grele. Când vei suspina, El îți va da ție uşurare. Când vei slăbi, El te va întări.

Când vei cădea în bătăi, El te va ridica. Când în dureri te vei umplea de amărăciune, El va îndulci inima şi-ți va răcori sufletul şi nu se va depărta de tine, până ce, scoțându-te din mâna muncitorilor, te va duce în cămara Sa cea cerească; Şi chemând toate puterile îngereşti şi cetele tuturor sfinților, îți va face veselie şi te va încununa ca pe o mireasă a Sa, cu cununa cea nestricăcioasă, şi vei împărați împreună cu El, întru viața cea veşnică”….

[După ce Sfânta Anastasia a suferit mucenicia pentru Hristos], noaptea îngerul s-a arătat fericitei starețe Sofia şi i-a poruncit ca să ia trupul Sfintei Anastasia, care zăcea în câmp, afară din cetate. Ea, luând pânză curată, a ieşit din mănăstire şi nu ştia în ce parte să meargă. Apoi, rugându-se lui Dumnezeu cu dinadinsul şi povățuindu-se de El, a mers la locul unde era aruncat sfântul trup al duhovniceştii ei fiice, pe care, sărutându-l cu dragoste şi udându-l cu multe lacrimi, zicea: „Iubita mea fiică, pe care în linişte şi cu osteneli te-am crescut în post şi în rugăciuni, în feciorie şi în curăție te-am păzit, frica lui Dumnezeu şi sfânta Lui dragoste te-am învățat; Fiica mea cea dulce, pentru care totdeauna suferеam, până ce s-a închiput în tine Hristos, mulțumesc ție, că m-ai ascultat pe mine sărmana ta maică şi ai împlinit dorința mea.

Nu în zadar m-am ostenit cu tine, pentru că ai stat înainte Mirelui tău, în haina cea de nuntă a fecioriei tale neprihănită, împodobindu-te cu sângele tău; deci mă rog ție acum, nu ca unei fiice, ci ca unei maici şi stăpână a mea, să fii sprijinul bătrâneților mele, cu rugăciunile tale către Dumnezeu, şi mă pomeneşte, veselindu-te cu Domnul. Iar când îmi va porunci ca să mă duc din trupul meu de lut, roagă-te bunătății lui, ca să fie milostiv păcatelor mele”.

Cuviosul Avramie sihastrul şi fericita Maria, nepoata lui (2 Oct.)

Fericitul acesta avea un frate după trup, care avea o singură fiică. Şi, murind el, a rămas copilița sărmană. Pe aceasta luând-o cunoscuții, au dus-o la unchiul său, fiind ea de şapte ani. Cuviosul i-a poruncit să stea în chilia cea din afară, iar el petrecea singur închis în cea dinlăuntru şi numai o uşcioară era între dânşii prin care o învăța psaltirea şi celelalte cărți. Deci copilița petrecea monahiceşte ca şi el, în post şi în rugăciuni, şi întru toate nevoințele şi bunătățile monahiceşti. Iar fericitul de multe ori cu lacrimi se ruga lui Dumnezeu pentru dânsa, ca să aibă mintea sănătoasă şi să nu se plece spre deşertăciunea pământească, căci tatăl ei îi lăsase averi destule.

Din acel ceas, sfântul i-a poruncit să le împartă toate la săraci; iar ea ruga pe unchiul său, zicând: „Roagă-te lui Dumnezeu pentru mine, părinte, ca să mă izbăvesc de cursele cele de multe feluri ale diavolului”. Apoi în toate se asemăna unchiului său în viața monahicească, pentru care el se veselea, văzându-i nevoințele ei cele bune, lacrimile, smerita cugetare, liniştea, blândețea şi dragostea către Dumnezeu.

Sfântul Grigorie, episcopul Acragrandiei (23 Nov.)

În părțile Siciliei este un sat ce se cheamă Pretorie, aproape de cetatea Acragandiei. Într-acel sat s-a născut Sfântul Grigorie, din părinți drept credincioşi şi îmbunătățiți. Pe tatăl său îl chema

Hariton, iar pe mama sa Teodotia, care erau foarte milostivi către săraci, având bogăție multă, din care multe milostenii făceau tuturor. Fiind botezat Sfântul Grigorie, l-a primit din Sfântul Botez fericitul Patamion, episcopul Bisericii Acragandiei; iar într-al optulea an vârstei sale, copilul a fost dat la învățătura cărții, la oarecare dascăl iscusit, cu numele Damian; şi a învățat în doi ani a citi bine toate cărțile, şi a scrie şi a cânta cântările bisericeşti. Iar în al doisprezecelea an a fost dus la biserică de fericitul Patamion episcopul, care l-a încredințat lui Donat arhidiaconul, ca să-l povățuiască spre nevoințele duhovniceşti şi spre viață cu fapte bune. Îndeletnicindu-se băiatul cu rugăciune şi cu neîncetată citire, ziua şi noaptea şedea lângă cărți, citind dumnezeiasca Scriptură şi viețile sfinților părinți, şi se aprindea cu inima ca să urmeze lor.

Sfântul Ştefan cel nou (28 Nov.)

Părinții acestui prea sfințit copil, văzând că vârsta copilului trece, şi ajungând vârsta de şase ani, l-au dat la învățătura cărții şi a sfintelor Scripturi. Iar în fiecare zi desfătându-se în ştiințe, a covârşit pe toți, nu numai întru acestea, ci şi de toată fapta bună îngrijindu-se; pentru că nu lipsea, împreună cu sfințita sa mamă, mergând noaptea la obişnuitele privegheri ce se făceau şi la pomenirile sfinților. Şi un dar ca acesta a luat acest sfințit tinerel, încât în vremea citirii catismelor sta înaintea sfintei uşi şi luând aminte la citeț, din ascultare, el a învățat cele ce se citeau, şi în gură le avea, ori mucenicie, ori viață, ori învățătură a vreunui părinte, dar mai ales ale Părintelui celui cu Gura de Aur şi curgătoare de miere, căci zicea că mai mult doreşte de dumnezeieştile lui învățături.

Astfel, cel din pruncie sfințit şi al prea vestitului Timotei împreună locuitor, învățătorului celui de obşte urmându-i întru toate, pe cele dinapoi uitându-le şi la cele dinainte în toate zilele tinzând, nu contenea ca David să zică: „Cugetând ziua şi noaptea în legea Domnului, ca pomul răsădit lângă izvoarele apelor”. Căci ştia, că nu după multă vreme, se vor da rodurile ostenelilor sale. Acest cinstit Ştefan, învățând, pe mulți din cei de o vârstă cu el i-a întrecut în puțină vreme, prin iubirea de Dumnezeu şi prin iubirea de învățătură, pentru că era osârdia lui mai presus de vârstă; încât se minunau de dânsul cei ce l-a născut, zicând că cu adevărat fiu al rugăciunii este acesta. Deci, într-acestea sfințitul tinerel se învăța, făcându-şi mintea curată, luminată şi cuvântătoare de Dumnezeu. Apoi, învățând dumnezeieştile Scripturi, dorea să se facă râvnitor al dumnezeieştilor bărbați, care pomeneau de dânsele; şi acestora urmând, nicidecum nu făcea pomenire de desfătare, nici dorea slavă deşartă, nici gura sa nu înceta a lăuda pe Dumnezeu.

Sfântul Ioan Damaschin (4 Dec.)

Crescând pruncul, părintele lui se îngrijea pentru dânsul să-l crească bine şi să-l învețe nu obiceiurile saracinilor (arabilor), nici vitejiile cele ostăşeşti, nici vânarea fiarelor, nici altfel de meşteşug omenesc; ci blândețea, smerenia, frica de Dumnezeu, cum şi înțelegerea dumnezeieştilor Scripturi. Tatăl său ruga pe Dumnezeu cu sârguință, să-i trimită un om înțelept şi binecredincios, ca să fie fiului său bun învățător şi propovăduitor spre faptele cele bune.

Deci, fiind auzit de Dumnezeu, a dobândit ceea ce dorea, într-acest chip: barbarii care erau în Damasc, ieşind adeseori pe mare şi pe uscat, în părțile cele de primprejur, robeau pe creştini şi, ducându-i în cetatea lor, pe unii îi vindeau în târguri, iar pe alții îi ucideau cu sabia. S-a întâmplat odată că au prins un monah oarecare, cinstit cu chipul, dar mai cinstit cu sufletul, de neam din

Italia, cu numele Cozma, şi-l vândură pe el în târg, împreună cu alţii din cei robiţi. Iar cei ce aveau să fie tăiaţi cu sabia, căzând la picioarele monahului aceluia, îl rugau cu lacrimi, ca şi el să se roage lui Dumnezeu pentru sufletele lor.

Saracinii, văzând închinăciunile ce le făceau către monahul Cozma cei ce erau rânduiţi spre moarte, l-au întrebat pe monah cu ce dregătorie şi cu ce cinste a fost cinstit de creştini în patria sa? El a răspuns: „N-am avut nici un fel de dregătorie, nici cu cinstea preoţiei n-am fost cinstit, că sunt numai monah netrebnic. Dar am învăţat filosofia, nu numai a noastră creştinească, ci şi aceea pe care au alcătuit-o filosofii cei vechi". Acestea zicând, vărsa lacrimi din ochi.

Stătea acolo, nu departe, tatăl lui Ioan, care, văzând pe bătrân plângând şi după haină cunoscându-l că este monah, s-a apropiat de dânsul, vrând a-l mângâia în necaz şi i-a zis: „Pentru ce plângi, omule al lui Dumnezeu, de părăsirea lumii acesteia de care demult te-ai lepădat şi ai murit pentru ea, precum te cunosc după chip?" Iar monahul a răspuns: „Nu plâng eu pentru părăsirea lumii acesteia, căci, precum ai zis, am murit pentru lume şi nu bag în seamă nimic dintre acestea ce sunt în ea, ştiind că altă viaţă mai bună şi fără moarte şi veşnică este gătită robilor lui Hristos, pe care cu darul lui Hristos Dumnezeului meu, nădăjduiesc şi eu a o ajunge; ci pentru aceasta mă tânguiesc, căci mă duc din lumea aceasta fără fiu, nelăsând după mine moştenitor".

Mirându-se bărbatul acela a zis: „Tu eşti monah care te-ai dat pe sine-ţi lui Dumnezeu spre păzirea curăţeniei, iar nu spre naşterea de fii; deci, pentru ce te mâhneşti că n-ai fiu?" Monahul a răspuns: „Nu înţelegi, stăpâne, cele grăite de mine; nu grăiesc de fiu trupesc, nici despre moştenirea materialnică, ci despre cea duhovnicească, pentru că eu, precum mă vezi, deşi sunt călugăr sărac, am mare bogăţie de înţelepciune, cu care din tinereţile mele, cu ajutorul Dumnezeului meu ostenindu-mă, mult m-am îmbogăţit. Că am străbătut toată înţelepciunea omenească, am învăţat retorica, logica şi filosofia, pe care Staghiriţii şi fiul lui Areston au aşezat-o. Apoi, am cunoscut bine măsurarea pământului şi cu meşteşugul muzicii m-am deprins, mişcarea planetelor cerului şi umblarea lor am învăţat din destul, pentru ca din făpturi, care au atâta podoabă şi cu atâta înţelepciune sunt aşezate, să ajung întru cea mai luminoasă cunoştinţă a însuşi Făcătorului.

Mai pe urmă şi tainele teologiei, cele drept alcătuite de teologii greci şi romani, desăvârşit le-am învăţat. Deci, atâtea daruri având, nu le-am dăruit nimănui şi ceea ce singur am învăţat, pe altul n-am învăţat şi nici nu mai pot de acum să mai învăţ pe cineva, nemaifiind nici vreme şi neavând nici ucenic, că mi se pare că şi eu voi muri aici de sabia agarenilor şi mă voi arăta înaintea lui Dumnezeu ca un pom fără roadă şi ca robul care a ascuns în pământ talantul stăpânului său. Deci, pentru aceasta plâng şi mă tânguiesc, că precum se mâhnesc părinţii cei trupeşti când vieţuiesc în însoţire şi nu lasă fii, aşa şi eu mă mâhnesc că n-am născut nici un fiu duhovnicesc, care să rămână după mine moştenitor, la atâta bogăţie de înţelepciune".

Auzind aceste cuvinte, tatăl lui Ioan s-a bucurat că a aflat comoara pe care o dorea şi a zis către bătrân: „Nu te mâhni, părinte, poate Dumnezeu va împlini dorinţa inimii tale". Zicând acestea s-a dus degrabă la domnul saracinilor şi, căzând la picioarele lui, l-a rugat cu sârguinţă ca să-i dăruiască pe acel rob; nu a fost lipsit de cererea sa, că i s-a dăruit lui de la Domnul acel dar, care, cu adevărat, era mai vrednic decât multe alte daruri. Deci, luând cu mare bucurie pe fericitul

Cozma, l-a dus în casa sa şi-l mângâia pe el de pătimirea cea rea şi îndelungată, pe care a avut-o, dându-i toată îndemânarea şi odihna; apoi a zis către dânsul: „Părinte, fii domn al casei mele, precum sunt şi eu, cum şi părtaş tuturor bucuriilor şi necazurilor mele”.

Apoi i-a mai zis: „Iată că nu numai libertate ți-a dăruit Dumnezeu, ci şi dorința inimii tale a împlinit-o. Pentru că am aceşti copii (punându-i înaintea lui pe amândoi copiii), unul îmi este fiu după fire, adică Ioan, iar celălalt este luat în loc de fiu, de neam din Ierusalim, care, rămânând sărac din copilărie, l-am luat în loc de fiu şi este de un nume cu cuvioşia ta, pentru că se cheamă Cozma. Deci, rogu-te, părinte, învață-i pe dânşii înțelepciunea ta şi obiceiurile cele bune, povățuieşte-i spre toate lucrurile cele bune şi fă-i pe dânşii fiii tăi duhovniceşti; naşte-i pe dânşii prin învățătură, creşte-i prin blânda pedepsire şi-i lasă pe ei după tine moştenitori nefuratei tale bogății cele duhovniceşti”.

Fericitul bătrân Cozma s-a bucurat şi a preamărit pe Dumnezeu; apoi luând pe amândoi copiii, îi învăța pe dânşii cu toată sârguința. Copiii aceştia erau isteți la minte, pricepând toate cele ce li se puneau înainte de dascăl şi învățau cu spor. Ioan era ca un vultur ce zboară prin văzduh şi ajunge tainele cele mai înalte ale învățăturii; iar Cozma, fratele lui cel duhovnicesc, era ca o corabie pe mare, pe care, suflând-o vântul, înoată iute; aşa ajungea el de repede adâncul înțelepciunii. Amândoi învățând cu sârguința şi cu bună sporire, în puțină vreme au străbătut toată învățătura ce se afla în logică, în filosofie şi în aritmetică, ca şi ucenicii lui Pitagora şi ai lui Diofant, iar măsurarea pământului au învățat-o aşa, încât se părea că sunt ca oarecare noi Euclizi.

Meşteşugul muzicii în aşa chip l-au învățat, precum îi arată cântările bisericeşti cele alcătuite de dânşii şi stihurile cele scrise de ei. Apoi n-au rămas neînvățate de dânşii nici astronomia şi nici tainele dreptei credințe, pe care prea bine le-au cunoscut. Au învățat şi obiceiurile cele bune şi către viață plină cu fapte bune s-au povățuit de bunul lor dascăl, făcându-se desăvârşiți, atât întru înțelepciunea cea duhovnicească, cât şi în cea lumească. Ioan atât a sporit încât chiar dascălul se minuna de dânsul, pentru că în unele din învățături, chiar covârşea ucenicul pe dascăl. Apoi s-a făcut un renumit teolog, precum îl arată a fi cărțile lui cele de Dumnezeu insuflate şi înțelepțite.

El nu se mândrea de înțelepciunea sa, ci precum un pom bineroditor, cu cât face mai mult rod, cu atât îşi pleacă la pământ ramurile sale, aşa şi fericitul filosof Ioan, cu cât creşteau mai mult în mintea sa roadele înțelepciunii, cu atât se socotea întru inima sa a fi mai mic şi ştia a potoli în sine gândurile tinereții şi a stinge năvălirile patimilor, iar sufletul său, ca pe o candelă plină cu undelemnul înțelepciunii celei duhovniceşti, ştia a-l aprinde cu focul dumnezeieştii doriri.

După aceasta, dascălul Cozma a zis către tatăl lui Ioan: „Iată s-a împlinit dorința ta, stăpânul meu, căci copiii tăi au învățat bine, încât acum chiar şi pe mine mă covârşesc cu înțelepciunea. Căci n-a fost destul acestor ucenici să fie ca dascălul lor, ci cu mare ținere de minte şi cu neîncetate osteneli, mai mult au cercetat adâncul înțelepciunii, înmulțind Dumnezeu într-înşii darul acesta. De acum nu le mai trebuie să învețe de la mine, singuri fiind destoinici ca să-I învețe şi pe alții. Deci, rogu-mă ție, stăpâne, lasă-mă într-o mănăstire, ca acolo însumi să fiu ucenic şi să învăț de la călugării cei mai desăvârşiți înțelepciunea cea de sus; pentru că această filosofic lumească, pe care am învățat-o mai înainte, mă trimite către filosofia cea duhovnicească, care este mai cinstită şi mai curată, folosind şi mântuind sufletul”.

Tatăl lui Ioan, auzind aceasta, s-a mâhnit, nevrând să se lipsească de un părinte ca acela, cinstit şi înţelept; însă n-a îndrăznit a-l opri cu sila, ca să nu mâhnească pe bătrân, ci a făcut după voia lui şi, dându-i cele trebuincioase de cale din destul, l-a liberat în pace. Iar el mergând s-a sălăşluit în lavra Cuviosului Sava şi acolo, bineviețuind până la sfârşitul vieţii, a trecut la Dumnezeu, acela care ajunsese înțelepciunea cea desăvârşită.

Sfânta muceniță Filoteia (7 Dec.)

Maică-sa, după ce a născut pe această stâlpare a raiului, aducătoare de bune roade, puţină vreme a mai trăit întru această viaţă vremelnică, numai până când a deprins pe prea iubita sa fiică la lucrarea faptelor bune. Căci cum este pomul, aşa este şi rodul, cum este rădăcina, aşa şi odrasla; Apoi şi fiicele vor fi cum sunt maicile, şi aceleaşi fapte pe care le au maicile, pe acelea le deprind şi fiicele. Deci, după ce a deprins bine pe fiica sa, în fapta cea bună a feciorie şi a milosteniei, după învăţătura cea bună, a început a o învăţa credinţa creştinească: despre lucrarea tuturor celorlalte fapte bune, despre veşnicia împărăţiei cerului, despre deşertăciunea şi vremelnicia vieţii celei trecătoare şi stricăcioase; şi astfel a tipărit-o adânc în inima şi sufletul copilei cel moale ca ceara; apoi s-a mutat la viaţa cea veşnică şi nepieritoare, lăsând moştenitoare a faptelor ei celor bune şi împlinitoare a lipsurilor ei, pe prea iubita ei fiică şi odraslă, care n-a greşit nimic. Căci fericita a împlinit lipsa faptelor bune a maicii sale şi s-a suit la vârful desăvârşirii, pe cât este cu putinţă firii omeneşti.

Sfânta mare muceniță Anastasia (22 Dec.)

…Din copilărească sa vârstă, Anastasia a fost încredinţată de maica sa, spre învăţătura cărţii, unui bărbat prea slăvit întru înţelepciune şi cu viaţa cinstită, cu numele Hrisogon, creştin credincios şi iscusit desăvârşit întru cele dumnezeieşti, iar după aceea şi mucenic. Deci, de la acest sfânt bărbat a învăţat Anastasia nu numai înţelegerea cărţii, ci şi a cunoaşte pe Acela, care este Alfa şi Omega, începătura a toată zidirea, cea văzută şi nevăzută, şi sfârşitul tuturor dorinţelor ale inimilor celor binecredincioşi. A învăţat, zic, să cunoască şi să iubească pe Dumnezeul cel adevărat, pe Ziditorul tuturor şi Stăpânitorul; şi se sârguia în citirea cărţilor creştineşti, ziua şi noaptea învăţând legea Domnului şi întărindu-şi inima în dragostea lui Dumnezeu.

Sfântul Nifon, Episcopul cetăţii Constanţianei, din Egipt (23 Dec.)

Începând Nifon a învăţa, se sârguia cu multă osârdie. Aşa dor avea ca să înveţe, încât chiar cea mai mare parte a nopţii zăbovea să-şi înveţe lecţiile sale. De aceea, în puţin timp, a învăţat mult, pentru că era isteţ la minte şi se silea ca mai mult să se deprindă la învăţătură, având fericitul multă evlavie către cele dumnezeieşti. Era bun la obicei, blând şi smerit. Alerga la sfintele slujbe ale Bisericii, ascultând nevoinţele mucenicilor ce se citeau, pentru care se minuna de osârdia şi mărimea de suflet pe care au arătat-o sfinţii. Apoi, unde afla vieţile sfinţilor cuvioşi şi ale mucenicilor, le citea cu multă dragoste şi luare-aminte şi avea de la dânsele mult folos. Pentru aceea iubea foarte mult liniştea, tăcerea, blândeţea şi smerenia, încât toţi se minunau că la o vârstă ca aceea copilărească, împlinea lucrurile bătrânilor.

Cuviosul Nifon avea încă şi multă milostivire către săraci şi îi îngrijea cât putea, dându-le cele de trebuinţă. Auzind de la un oarecare bărbat duhovnicesc că, pe lângă celelalte fapte bune, se cuvine să păzească şi fecioria, zicea în sine: „Oare putea-voi să împlinesc această faptă bună? Pentru că, a scăpa cineva de aprinderea trupului, îi trebuie mare silinţă. Cu toate acestea, de astăzi înainte, cu ajutorul lui Dumnezeu, să nu mai privesc mai mult la faţă de femeie". De atunci foarte mult lua aminte de sine şi nu mai privea la nici o femeie.

Sfânta muceniță Anisia (30 Dec.)

În vremea muncitorului Maximian era o fecioară cu numele Anisia, născută în vestita cetate Tesalonic, care se creştea de părinţi bogaţi şi credincioşi, învăţându-se frica Domnului, dar crescând mai mult cu faptele cele bune, decât cu anii; pentru că părinţii ei o hrăneau mai mult cu dogmele bunei credinţe, decât cu lapte. Şi trecând anii săi cei prunceşti, se vedea bună cuviinţa ei mai presus de nădejde, şi o învăţa cu citire de cărţi mai deosebite; iar ea fiind înţeleaptă, cu înlesnire toate le înţelegea, arătând roduri vrednice de învăţătură.

Sfântul Apostol Timotei, unul din cei şaptezeci (22 Ian)

Maica sfântului, ca şi bunica lui, erau evreice de neam, dar amândouă sfinte şi drepte, împodobite cu fapte bune, precum despre dânsele mărturiseşte Sfântul Apostol Pavel, zicând: „Doresc să te văd, aducându-mi aminte de lacrimile tale, ca să mă umplu de bucurie, luând pomenire de credinţa cea nefăţarnică, care este întru tine şi care s-a sălăşluit mai înainte în bunica ta Loida şi în maica ta Eunike; deci, încredinţat sunt că şi întru tine va fi aşa" (II Timotei, 1,4-5).

Dar fiind încă copil fericitul Timotei, şi nu atât cu bucatele, cât cu cuvântul Domnului hrănindu-se de maica sa, s-a abătut cu totul de la rătăcirea cea păgânească şi iudaicească şi a alergat la Sfântul Pavel, la trâmbiţa bisericească cea de Dumnezeu glăsuitoare, într-un chip ca acesta: când Sfântul Apostol Pavel a venit în Listra cu Barnaba, ucenicul şi apostolul lui Hristos, precum spune dumnezeiescul Luca în Faptele Apostolilor, au mers şi în cetăţile Licaoniei, în Listra şi în Derbe, şi în cele dimprejurul lor, iar prin venirea sa acolo, a făcut o mare minune; căci a tămăduit un şchiop din pântecele maicii sale, numai cu cuvântul, lucru pe care văzându-l popoarele, s-au mirat foarte, zicând: Dumnezeu asemănându-se oamenilor, s-a pogorât la noi.

Înştiinţându-se că nu dumnezei, ci apostoli şi propovăduitori ai Dumnezeului Celui viu se numesc ei, mincinoşilor zei le sunt potrivnici şi spre aceasta sunt trimişi, ca să întoarcă pe oameni de la înşelăciunea diavolească spre adevăratul Dumnezeu, care nu numai pe cuvioşi, ci şi pe morţii din morminte poate să-i scoale, atunci mulţi s-au întors de la rătăcire către dreapta credinţă, între dânşii era şi maica acestui fericit Timotei, care petrecea în văduvie după bărbatul său. Ea a primit cu bucurie în casa sa pe Sfântul Apostol Pavel, l-a găzduit cu toată îndestularea şi i-a dat pe Sfântul Timotei, fiul său, răsplătindu-i ca un dar pentru minunea făcută de dânsul în cetatea lor şi pentru luminarea dreptei credinţe. Atunci era copil, încă tânăr cu anii, dar foarte îndemânatic şi de bună credinţă, pentru primirea seminţei cuvântului lui Dumnezeu.

Deci, luându-l Sfântul Pavel şi văzându-l blând şi cu minte bună, apoi, văzând mai înainte de a fi darul lui Dumnezeu, l-a iubit mai mult decât părinţii cei trupeşti; dar, de vreme ce atunci era încă

copil tânăr şi neputând să călătorească cu dânsul, l-a lăsat acasă, punându-l lângă dascăli iscusiţi, ca să înveţe de la dânşii dumnezeiasca Scriptură, de care lucru scriind Pavel către dânsul, îi aducea aminte: Din tinereţe ştii Sfintele Scripturi.

Sfântul Sfinţitul Mucenic Clement, Episcopul Andrei (23 Ian.)

Părinţii lui nu erau de o credinţă. Tatăl său era elin, slujitor păgânătăţii idoleşti, iar maica sa era creştină, născută din părinţi creştini, crescută în dreapta credinţă creştinească şi în buna învăţătură. Numele ei era Sofia, care fără de voie s-a însoţit cu bărbatul cel necredincios, căci părinţii ei aşteptau împlinirea cuvintelor apostoleşti, care zic: „Bărbatul necredincios se sfinţeşte prin femeia credincioasă”.

Dar n-a fost aşa precum se aşteptau ei, căci el, aflându-se în adâncul păgânătăţii şi cuprinzându-se de întunericul închinării idoleşti, nu voia nici să se uite spre lumina lui Hristos, ba se sârguia încă în tot chipul, să atragă la păgânătate şi pe soţia sa, Sofia. Ea, de asemenea, se îngrijea să-l povăţuiască pe calea adevărului, îndemnându-l ziua şi noaptea, arătându-i calea cea mântuitoare; dar nimic n-a sporit, împietrindu-se inima lui. Deci, Sofia se ruga lui Hristos, ca El să fie milostiv către dânşii şi să le facă parte, ca, deşi uniţi cu trupurile, să se despartă, de vreme ce nu au amândoi un duh. Iar Domnul nostru Iisus Hristos, ascultând rugăciunile roabei Sale, şi milostivindu-Se de dânsa, a liberat-o degrabă de jugul necredinciosului bărbat; căci ca pe un netrebnic şi împietrit cu inima, lepădându-l cu totul, i-a poruncit lui să se ducă din acestea de aici.

Deci, a murit acela, lăsând după dânsul întâiul născut, fiu mic în scutece, prunc de parte bărbătească, pe care fericita maică Sofia îl hrănea mai mult cu dreapta credinţă, decât cu laptele, şi l-a adus la Hristos, luminându-l cu Sfântul Botez şi i-a dat numele Clement, care în limba grecească, înseamnă „mlădiţă de vie”. Deci, cuviincios i-a dat lui numele acela, ca o proorociţă, înainte văzându-l că este o stâlpare a viţei celei adevărate a lui Hristos, care avea să aducă mulţi struguri prin sufletele omeneşti. Apoi, i-a proorocit că va fi mărturisitor ales al preasfântului nume al lui Iisus Hristos şi îşi va vărsa sângele său şi îşi va pune sufletul său pentru El şi se va săvârşi ca un pătimitor şi mucenic al lui Hristos. Deci, îl învăţa pe el sfintele cărţi şi obiceiurile cele bune şi la toată fapta bună îl povăţuia.

Sfântul Nicolae Mărturisitorul, egumenul studiţilor (4 Feb.)

Părinţii acestui fericit Nicolae, fiind creştini, l-au dat din tinereţe să înveţe Sfintele Scripturi şi la zece ani, obişnuindu-se cu dumnezeieştile cărţi, l-au trimis în Constantinopol la unchiul sau, fericitul Teofan, monahul care petrecea în mănăstirea Studiţilor. Acesta, primind pe nepotul său cu dragoste, l-a dus la Cuviosul Teodor, egumenul studiţilor. Dar fericitul Teodor, văzând mai înainte cu duhul că acest copil avea să fie vas de bună trebuinţă al lui Dumnezeu, l-a binecuvântat şi i-a poruncit să petreacă cu alţi copii la un loc deosebit, ce era afară din mănăstire, fiind rânduit pentru învăţătura copiilor.

Sfântul Conon isaureanul (5 Mart.)

[Sfântul Conon înaintea lui Dometian, la judecată]

Dometian a zis: „Avut-ai femeie?” Sfântul a răspuns: „Am avut, dar a trăit puțin cu mine, şi s-a dus la Hristos Dumnezeul nostru”. Dometian a zis: „Ai vreun fecior?” Sfântul a răspuns: „Am un fiu, însă a rămas în chilia mea; dar voiesc ca şi acela să stea înaintea ta”. Zis-a Dometian: „Au doară nici el nu se închină zeilor noştri?” Sfântul a răspuns: „Ce fel este pomul, astfel îi sunt şi ramurile lui; dar te rog să trimiți să-l aducă, ca împreună să primim cununa muceniciei”.

Deci a trimis îndată ostaşii să aducă pe Conon cel tânăr, care, fiind adus şi stând înainte, Dometian a întrebat pe bătrânul Conon: „De câți ani este fiul tău?” Conon răspunse: „De şapte ani l-am adus la deprinderea monahicească şi l-am învățat carte; iar când a fost de doisprezece ani s-a rânduit cititor al bisericii, iar acum are şaptesprezece ani şi este diacon, cu darul lui Hristos, în numărul sfințitelor slugi ale lui Dumnezeu; căci l-am învățat din pruncie a viețui în întreaga înțelepciune şi este vrednic de partea mucenicească; deci te rog nu zăbovi mult, ci porunceşte să ne muncească, ca împreună să ne încununăm de la Hristos Dumnezeul nostru; căci suntem creştini şi dorim a muri pentru Hristos”. Dometian zise: „Cum este numele fiului tău?” Mucenicul răspunse: „Are nume asemenea cu tatăl său, căci l-am numit Conon”.

Şi întorcându-se Dometian spre Conon cel tânăr a început a grăi către dânsul: „Ascultă o! tinere, tatăl tău a trăit mulți ani, a fost însurat, a avut copii, s-a îndulcit destul de viața aceasta, iar acum fiind bătrân, nu este de mirare că îşi doreşte singur moartea; dar tu fiind tânăr, şi dulcețile vieții acesteia abia ai început a le cunoaşte, deci cum voieşti să urmezi voinței tatălui tău şi să faci cum zice el?”

Tânărul Conon răspunse: „Tatăl meu, care m-a născut după Dumnezeu, m-a învățat a cunoaşte pe unul adevăratul Dumnezeu, făcător a toată făptura cea văzută şi nevăzută, m-a povățuit să viețuiesc curat în cuvioşie, arătându-mi calea mântuirii şi mi-a spus că viața aceasta nu este viață, ci moarte, şi toți iubitorii vieții acesteia vremelnice mor în veşnicie; însă este o viață fără de sfârşit la stăpânul nostru Hristos, pe care o dăruieşte celor ce-L, iubesc; aceasta m-am învățat a o şti de la tatăl meu, cum că păgânilor slujitori de idoli le este gătită veşnica muncă, în gheena focului, care niciodală nu se stinge în vecii cei nesfârşiți, iar drepților robi ai lui Hristos li s-au pregătit cununi nestricăcioase în slava cerească, în nesfârşita împărăție a lui Hristos Dumnezeul nostru, pentru care noi ne-am răstignit lumii şi lumea ni s-a răstignit nouă; aşa fiind învățat de tatăl meu, sunt la un gând cu dânsul, dorind a călători spre Dumnezeu pe aceeaşi cale pe care călătoreşte şi el, şi dându-mă spre aceeaşi nevoință a muceniciei spre care se dă şi el; căci zic cuvântul Stăpânului meu Hristos: Ceea ce lucrează tatăl meu, lucrez şi eu, şi nu poate fiul să facă nimic de la sine, dacă nu va vedea făcând ceva pe tatăl, că cele ce face acela, asemenea face şi fiul”.

Dometian zise: „Deci dacă pe tatăl tău îl voi munci cumplit şi-l voi pierde, vei voi ca să pieri şi tu asemenea?” Fericitul tânăr Conon răspunse: „Voiesc a muri împreună cu tatăl meu, ca să viez împreună cu dânsul în împărăția tatălui nostru, căci a muri pentru Hristos nu este moarte, ci câştigare de viață veşnică”. Dometian zise către bătrânul Conon: „Cu adevărat tânărul acesta este mult mai înțelept decât tine, decât numai aceasta n-a ajuns ca să fi cunoscut adevărul şi să se fi închinat zeilor noştri”. Bătrânul Conon răspunse: „Tânărul ştie bine adevărul şi se închină cu mine celui ce a zis: „Eu sunt adevărul”; iar idolilor celor diavoleşti, mincinoşilor zei ai voştri, nici el, nici eu nu ne vom închina în veci”.

Cuviosul Arsenic cel Mare (8 Mai)

Într-acea vreme împărăţea la Răsărit, Teodosie cel Mare; iar la Apus, în Roma cea Veche, Graţian. Teodosie avea doi fii: Arcadie şi Onorie, cărora le căuta un învăţător pentru ca acela să-i înveţe, nu numai înţelepciunea cea omenească, ci şi pe cea dumnezeiască; ca să devină ei iscusiţi în filosofia păgânească şi în înţelepciunea creştinească cea îmbunătăţită, care povăţuieşte spre iubirea lui Dumnezeu. El a trimis în toate părţile şi ţările de sub stăpânirea sa, să caute pe unul ca acesta; dar nu putea să-l afle, pentru că, deşi aflau trimişii mulţi înţelepţi, totuşi nu erau cu viaţă plăcută lui Dumnezeu; şi iarăşi, a aflat mulţi plăcuţi lui Dumnezeu, dar nu erau iscusiţi în înţelepciunea cea dinafară.

Deci, a fost nevoit împăratul Teodosie să scrie lui Graţian, împăratul Apusului, poftindu-l să caute în stăpânirea sa un bărbat ca acela şi să-l trimită la dânsul să-i înveţe copiii. Împăratul Graţian s-a sfătuit împreună cu Papa Damasus şi au zis: „Ruşine va fi împărăţiei noastre dacă nu vom afla la noi un om înţelept şi îmbunătăţit, precum voieşte împăratul Teodosie, care să poată învăţa pe fiii săi filosofia şi să-i povăţuiască în frica lui Dumnezeu, cu cuvântul, cu fapta şi cu viaţa cea plăcută lui Dumnezeu”. El, căutând, n-a aflat în toată Roma mai bun şi mai iscusit în amândouă înţelepciunile, în cea lumească şi în cea duhovnicească, decât pe diaconul Arsenie, care vieţuia după Dumnezeu, şi pe mulţi îi covârşea cu cuvântul şi cu lucrul, cu înţelepciunea şi cu viaţa, deşi nu era tocmai tânăr. (p. 382-383)

Ajungând fericitul Arsenie la Constantinopol, a fost primit de împăratul Teodosie cu dragoste; pentru că, văzându-l şi cunoscându-l din chip şi din vedere că este omul lui Dumnezeu, plin de înţelepciune şi de iubire de Dumnezeu, s-a bucurat de el foarte şi a înălţat mulţumire lui Dumnezeu.

Aducând împăratul pe cei doi fii ai săi, pe Arcadie şi pe Onorie, i-a încredinţat lui, zicându-i: „Tu mai mult să le fii lor tată decât mine; căci mai mare lucru este să le dai lor bună înţelegere, decât a-i naşte pe ei. Deci, ţi-i încredinţez bunei tale înţelegeri, înaintea lui Dumnezeu, Care priveşte spre noi, ca să-i faci pe ei astfel precum doresc să-i am. Pune pe chipul bunătăţii şi al înţelepciunii tale, ca un tată duhovnicesc, ca să nu se vatăme cu nici un fel de sminteli din cele tinereşti, şi pentru aceasta va fi ţie nădejde în Dumnezeu, fără de îndoială de răsplătire veşnică.

O, cinstite Arsenie, dacă îi vei creşte pe dânşii fără de prihană, păzindu-i în bună învăţătură, atunci eu m-aş bucura şi aş mulţumi lui Dumnezeu, îţi grăiesc acestea şi-ţi poruncesc înaintea lor, ca singuri să audă şi să ia aminte. Să nu cauţi la aceea, că sunt fii de împărat, ci în tot chipul să-i supui pe ei la frica învăţăturii tale, pentru că voiesc, ca în toate, să se supună ţie, ca unui adevărat părinte şi învăţător al lor şi să te asculte ca nişte fii şi ucenici”.

Astfel împăratul, încredinţând lui Arsenie pe fiii săi, a poruncit ca şcoala lor să fie aproape de palatul său, ca să-i fie cu putinţă a merge singur adeseori la ei, să vadă şi să ştie de învăţătura şi de viaţa fiilor săi. Iar pe fericitul Arsenie l-a cinstit, dându-i loc între senatorii săi, şi a poruncit să-l cheme pe el tată, nu numai al fiilor împărăteşti, ci şi al lor.

Deci, Arsenie se numea tată al împăratului şi al fiilor lui. Se scrie şi aceasta în Pateric, că fericitul Arsenie a primit pe amândoi fiii împărăteşti, Arcadie şi Onorie, din scăldătoarea Sfântului Botez, adică le-a fost naş, pentru că s-au botezat nu în pruncie, ci după ce au ajuns în vârstă desăvârşit.

Primind Arsenie spre povăţuire pe fiii împăratului, avea mare grijă de ei, învăţându-i cărţile greceşti şi latineşti şi spunându-le lor toată înţelepciunea din dumnezeiasca Scriptură, îi povăţuia spre folos la obiceiuri bune, la calea cea dreaptă şi plăcută lui Dumnezeu. Dar, mai ales, îi învăţa pe ei în ce fel să fie, când va binevoi Dumnezeu, să le dea lor împărăţia pământească, pentru ca ei să nu se împodobească numai cu coroana împărătească, ci mai mult cu faptele cele bune şi milostive, cu dreapta credinţă şi cu cucernicia cea creştinească.

Pentru că împărăţia au avut-o şi oamenii răi şi păgâni, precum au fost mai înainte împăraţii cei păgâni; iar a fi cu faptele bune, acesta este lucrul firesc al împăraţilor creştini, care sunt datori a plăcea şi a fi iubiţi lui Dumnezeu şi poporului; încât să rămână pomenirea lor după ei, fericindu-se de neamuri.

O învăţătură ca aceasta le dădea lor preaînţeleptul Arsenie şi-i cinstea pe ei ca pe nişte fii împărăteşti, îi punea pe două scaune şi el singur îi învăţa, stând înaintea lor. S-a întâmplat într-o vreme de a mers la ei împăratul fără de veste şi, văzând pe fiii săi şezând pe scaune, iar pe Arsenie stând înaintea lor, s-a mâhnit foarte şi a zis către Arsenie: „Oare aşa ţi-am poruncit? Au nu ţi-am zis ca să-i ţii pe ei ca pe nişte ucenici ascultători şi fii ai tăi; iar nu ca nişte feciori de împărat?” Fericitul Arsenie a răspuns cu smerenie, zicând: „împărate, fiecărui lucru i se cuvine fapta cuviincioasă, tinereţile au trebuinţă de învăţătură, iar cinstea împărătească avem datoria a o împlini”.

De aceste cuvinte împăratul mâhnindu-se mai mult, i-a zis: „Au doară tu îi pui pe ei împăraţi?” Aceasta zicând-o, a luat de la fii semnele cele împărăteşti şi a pus pe Arsenie, nevoind el, pe scaun; iar fiilor le-a poruncit ca să stea înaintea lui, zicând: „De vor învăţa a se teme de Dumnezeu, a păzi poruncile Lui şi a-i plăcea Lui cu dreptate şi cu blândeţe, împăratul Cel ceresc este puternic, ca să le dea împărăţie pe pământ, de vor fi vrednici pentru aceea. Iar de vor fi răi şi nevrednici, apoi mai bine le va fi lor să petreacă fără împărăţie, decât să împărăţească cu nebunie. Şi mă rog lui Dumnezeu, mai bine din copilăria lor să piară cu moarte de pe pământ, decât ar fi răi şi ar creşte spre vătămarea sufletelor lor şi a altora”. Astfel învăţându-i împăratul, s-a dus; iar Arsenie lăuda pentru aceea în mintea sa pe împăratul şi de atunci făcea după porunca lui, pentru că el, şezând, învăţa pe fiii împărăteşti care îi stăteau înainte.

Sfinţii Metodie şi Constantin, Episcopii Moraviei (11 Mai)

Fericitul Constantin, care s-a născut după Metodie, arăta din scutece ceva minunat în sine, deoarece mama sa, după naştere, l-a dat la doică, ca aceea să-l nutrească cu sânul ei, dar el nu voia deloc să sugă lapte străin, decât numai al mamei sale; deci, părinţii lui se minunau de aceasta. Când pruncul a fost de şapte ani şi a început a învăţa carte, a avut un vis minunat, pe care l-a spus tatălui şi mamei sale, zicând: „Un voievod a adunat toate fecioarele din cetatea noastră şi a zis către mine: Alege-ţi soţie dintr-acestea, pe care vei voi, ca să-ţi fie ajutătoare în toate zilele vieţii tale. Iar eu, căutând, mi-am ales pe una mai frumos împodobită decât toate, cu faţa luminoasă şi înfrumuseţată, al cărei nume era Sofia”.

Părinții lui, socotind vedenia aceea şi înțelegând că fecioara Sofia este înțelepciunea lui Dumnezeu, care era să se dea pruncului, s-au bucurat cu duhul şi-l învățau totdeauna cu stăruință nu numai la citirea cărților, ci şi la obiceiul cel bun, plăcut lui Dumnezeu, povățuindu-l la înțelepciunea cea duhovnicească şi spunându-i cuvintele lui Solomon: „Fiule, cinsteşte pe Domnul şi te vei întări; păzeşte poruncile Lui şi vei trăi. Cuvintele lui Dumnezeu scrie-le pe tăblițele inimii tale şi numeşte înțelepciunea sora ta; iar înțelegerea să ți-o faci cunoscută, căci aceasta este mai frumoasă decât soarele şi decât întocmirea luminii stelelor”.

Pruncul, învățând carte, sporea cu ținerea de minte şi cu înțelegerea, mai mult decât toți vârstnicii săi, şi avea dragoste mare către Sfântul Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu, ale cărui cărți le citea totdeauna. Multe dintr-acele cuvinte şi tâlcuiri le învăța pe de rost. El, închipuind o cruce pe un perete, a scris aceste cuvinte de laudă sub acea cruce: „O, arhiereule al lui Hristos, Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu, tu ai fost om cu trupul, iar cu viața te-ai arătat ca un înger; cu gura ta ai preamărit cu laude pe Dumnezeu, ca Serafimii; iar cu învățăturile tale cele drept credincioase ai luminat toată lumea. Deci, te rog, primeşte-mă şi pe mine, care cad la Tine cu credință şi cu dragoste; fii mie părinte, învățător şi luminător”

Sfânta fecioară şi muceniță Achilina (13 Iun.)

Când [Sfânta Achilina] era de un an, tatăl ei, Eutolmie, s-a mutat din cele pământeşti la cele cereşti; iar maica creştea pe pruncă după obicei. Deci, fiind de şapte ani, a învățat-o toate obiceiurile care se cuvin creştinilor. Acea copilă, cu cât înainta cu anii mai spre vârstă, cu atât mai mult se umplea de Duhul Sfânt şi se înfrumuseța cu darul lui Hristos, în care a sporit atât de mult, încât, în puțini şi nesăvârşiți ani ai tinereților sale, a călcat poruncile păgânilor împărați cele pentru închinarea idolilor, puse înaintea tuturor, le-a răsturnat cu bărbăție şi le-a batjocorit, precum se va arăta în cuvântul ce urmează:

Când fecioara era de zece ani, chema neîncetat pe Dumnezeu în rugăciuni. [Şi, fiind prigoană a creştinilor într-acea vreme], fecioara Achilina, care ştia bine pe Dumnezeu, adeseori sfătuia pe fecioarele cele de o vârstă cu ea, zicându-le: „Ce vă foloseşte pe voi cinstirea idolilor celor muți şi nesimțitori? Au nu ştiți că cei ce cred în ei şi li se închină lor au nădejde zadarnică, oarbă, vătămătoare de suflet şi diavolească? Căci acei zei, fiind morți şi neputincioşi, cum pot să facă bine altora?” Fecioarele cele de o vârstă cu ea au întrebat-o: „Dar tu pe care Dumnezeu cinsteşti?” Achilina a răspuns: „Pe Unul Dumnezeu, Care a făcut cerul şi pământul, marea şi toate cele dintr-însele; pe Acela îl cinstesc şi Aceluia după vrednicie mă închin, Care din veci a făcut bine tuturor, cred întru El şi nădăjduiesc spre Dânsul. El este puternic ca să facă bine până la sfârşitul lumii celor ce-L cheamă pe El”.

Atunci cele de o vârstă cu ea i-au zis: „Noi am auzit că pe Dumnezeul Cel propovăduit de tine iudeii l-au răstignit pe o cruce, pe care a şi murit”. Sfânta a răspuns: „Moartea nu are stăpânire asupra lui, pentru că El nu a înviat numai singur, ci şi pe aceia care muriseră cu moarte bună şi pe care i-a răscumpărat cu cinstitul Său sânge şi i-a înviat. El, văzând pe om rătăcit din calea cea adevărată, a voit a se întrupa şi a se face om, ca să ridice firea noastră cea căzută şi s-o povățuiască la calea cea mântuitoare, pierzând înşelăciunea diavolească, şi să ne dăruiască darul cel împreunat cu adevărul”.

Fecioarele acelea au întrebat-o: „Cine este acela care a fost răstignit?” Achilina a răspuns: „Mântuitorul tuturor, iubitorul neamului omenesc. Care a voit ca pe omul cel vechi să-l îmbrace în cel nou, prin apă şi prin Duh; răbdând pătimirile de bună voie, S-a suit pe cruce, voind să mântuiască nu numai pe cei ce vieţuiesc pe pământ, dar şi pe cei ţinuţi în iad să-i dezlege din legăturile morţii, şi a treia zi înviind, a arătat cu adevărat că la a doua venire a Lui are să fie la toţi învierea din morţi cea de obşte”.

Atunci, cele ce vorbeau cu dânsa au zis: „Dacă Acela pentru Care tu grăieşti a făcut atâtea bunătăţi în lume, atunci pentru ce iudeii, din al căror neam a fost şi El, nu îl au ca pe un Dumnezeu?” Achilina a răspuns: „Totdeauna neamul jidovesc s-a abătut din calea cea dreaptă, fiindcă având suflet orbit de răutate şi cerbicia învârtoşată, leapădă cele ce sunt drepte şi adevărate; de aceea s-au lepădat de Acela Care le-a făcut mult bine, dându-L lui Pilat, spre a fi răstignit pe cruce”.

Sfântul Levchie mărturisitorul (20 Iun.)

Când [sfântul] era de zece ani, maica sa, Eufrodisia, s-a mutat din viaţa aceasta. Atunci tatăl lui, Evdichie, s-a dus cu Eutropie - [Levchie] -, fiul său, în mănăstirea fericitului Erma, care era la hotarele Alexandriei, fiind îndreptat de fericitul egumen Nichita. Acolo s-a dat călugăriei, iar pe copil l-a dat la învăţătura cărţii; deci copilul, fiind isteţ, înţelegea toate cu înlesnire, şi atât de mult a sporit cu darul lui Dumnezeu întru învăţătura cărţii, încât a covârşit pe mulţi din cei ce îl învăţau învăţătura cea din afară(2). El era blând, smerit şi ascultător, slujind cu osârdie tuturor celor din mănăstire. El era iubit de toţi, pe de o parte pentru ascultare şi obiceiul lui cel bun, iar pe de alta pentru înţelegerea Scripturii şi pentru înţelepciunea cea dată lui de Duhul Sfânt.

Sfânta cuvioasă muceniţă Fevronia (25Iun.)

Deci, în ziua de vineri, când toate surorile se adunaseră în biserică, egumena Vriena porunci Fevroniei să citească surorilor cuvintele cele de Dumnezeu insuflate; dar, de vreme ce vinerea veneau la dânsele în biserică şi femei de neam bun, ca să se îndulcească de învăţăturile cele duhovniceşti, Vriena a poruncit Fevroniei să citească după o perdea, ca femeile mireneşti să nu vad; chipul şi podoabele, pe care nu le văzuse nimeni niciodată. Vestea despre fericita Fevronia se răspândise prin toată cetatea şi era lăudată învăţătura ei cea folositoare şi podoaba feţei ei. Asemenea era lăudat şi obiceiul ei cel bun, fiindcă era blândă, smerită cugetătoare, cu întreagă înţelepciune şi împodobită cu toate faptele bune.

Auzind de dânsa o femeie oarecare, ce era de neam bun de senator, cu numele Ieria, s-a îndemnat cu mare dorinţă, ca să vadă pe Fevronia şi să vorbească cu dânsa. Acea femeia, Ieria, era de credinţă elină, tânără de ani, văduvă, care numai şapte luni trăise cu bărbatul său şi, rămânând văduvă, petrecea în casa părinţilor săi, care se ţineau şi ei de păgânătatea elinească. Deci, venind Ieria la mănăstire şi prin portăriţă spunându-şi dorinţa sa egumenei Vrienia, aceasta, când a ieşit înaintea ei, Ieria a căzut la picioarele ei şi, apucând-o, o ruga pe dânsa, zicând: „Jură-te cu Dumnezeul Cel ce a făcut cerul şi pământul, că nu te scârbeşti de mine păgâna, care până acum am fost batjocura idolilor şi mai ales a diavolilor.

Nu mă lipsi pe mine de învățătura şi vorba surorii voastre Fevronia, ca prin voi să mă povățuiesc la calea mântuirii şi să aflu de la Hristos adevăratul Dumnezeu, ceea ce s-a pregătit creştinilor. Izbăveşte-mă din deşertăciunile veacului acesta şi din necurata slujire de idoli. Părinții mei doresc ca să mă împărtăşesc cu a doua nuntă, iar eu doresc să-mi petrec viața după învățătura Fevroniei şi după vorba ei cea folositoare de suflet; pentru că este destul timp de când am petrecut prin neştiință în necurățenie".

Acestea grăindu-le Ieria, cu lacrimi uda picioarele egumenei Vriena, pornind-o pe ea spre milostivire. Atunci Vriena a grăit către dânsa: „Doamnă Ieria, Dumnezeu ştie că de la doi ani am luat în mâinile mele, în mănăstirea aceasta, pe fecioara Fevronia, şi iată, acum sunt optsprezece ani de când petrece în mănăstire, fără să fi văzut până acum chip bărbătesc, nici fețe de femei mirene, nici haine, nici podoabe, nici orice alt lucru mirenesc, nici chiar maica ei n-a putut să o vadă pe ea până acum, măcar că de multe ori m-a rugat cu lacrimi ca s-o las s-o vadă şi să vorbească cu dânsa, dar eu n-am voit deloc, însă, văzând osârdia şi dragostea ta către Dumnezeu şi nădăjduindu-mă de mântuirea ta, te voi duce la dânsa, însă numai hainele tale mireneşti să le schimbi, şi să te îmbraci în cele călugăreşti".

Atunci Ieria, făcând aceasta cu bucurie, Vriena a luat-o şi a dus-o la Fevronia. Fevronia, văzând-o pe ea în îmbrăcăminte călugărească, socotea că a venit la dânsele o călugăriță străină; s-a închinat ei până la pământ şi, cuprinzând-o cu brațele, a sărutat-o în Hristos. După aceea Vrienia le-a poruncit ca să şadă amândouă şi să se îndeletnicească în învățătura sfintelor cărți. Deci, Fevronia, luând cărțile, citea surorii celei noi, şi atât de mult s-a umilit Ieria de învățătura Fevroniei, încât toată noaptea a petrecut-o fără somn; pentru că amândouă nedormind, se sârguiau în cuvântul lui Dumnezeu; Fevronia citea, iar Ieria asculta. Atâtea lacrimi a vărsat Ieria, încât şi pământul s-a udat cu lacrimile ei; deoarece, fiind elină, niciodată nu auzise astfel de cuvinte folositoare.

Când s-a luminat de ziuă, Vrienia abia a putut să înduplece pe Ieria, ca să se ducă la părinții săi; deci, sărutând cu lacrimi pe Fevronia şi pe egumena, s-a dus la casa sa. După aceea, Fevronia a întrebat pe Tomaida, care era a doua după egumenă, zicând: „Rogu-mă ție, doamnă şi maica mea, spune-mi cine a fost acea soră străină, care a vărsat atâtea lacrimi, ca şi cum niciodată n-ar fi auzit dumnezeieştile Scripturi?" Atunci Tomaida a grăit către Fevronia: „Oare nu ştii cu cine ai vorbit?" Fevronia a răspuns: „Cum aş fi putut cunoaşte pe acea soră străină, eu, care niciodată n-am văzut-o?" Tomaida i-a zis ei: „Aceasta este jupâneasa Ieria". Fevronia a zis: „Pentru ce nu mi-ați spus si mie? Pentru că eu am vorbit cu dânsa ca şi cu o soră".

Tomaida a răspuns: „Aşa a poruncit egumena, doamna noastră". Atunci Fevronia a tăcut şi în taina inimii sale se ruga lui Dumnezeu pentru Ieria, ca să o întoarca pe dânsa la calea adevărată, şi să o numere în turma Sa cea aleasă. Deci Ieria, mergând la casa sa, a spus părinților săi toate câte auzise şi învățase de la Fevronia în mănăstire, rugându-i ca să lase rătăcirea elinească şi să cunoască şi ei pe unul adevăratul Dumnezeu, care este Iisus Hristos. Ei, ascultând sfatul cel folositor de suflet al fiicei lor cea cu hună înțelegere, au crezut în Hristos; iar după aceea au primit şi Sfântul Botez împreună cu toți ai casei lor. Astfel le-a ajutat la mântuirea lor, învățătura Fevroniei şi rugăciunile ei cele sfinte….

[Înainte ca Fevronia să meargă la nevoința cea mucenicească], Tomaida a zis către dânsa: „Fiică Fevronia, iată este vremea nevoinței. De vor începe păgânii muncitori a te momi cu cuvinte înşelătoare, cu aur, cu argint, cu haine de mult preț şi cu orice fel de înşelăciuni ale acestei lumi deşarte, vezi, să nu te supui lor: căci îți vei pierde plata ostenelilor tale celor mai dinainte. Vezi, să nu fii de râs diavolului şi să te faci de batjocură idolilor.

Ia aminte, că nimic nu este mai cinstit decât fecioria şi mai mare este plata ei ; pentru că Mirele fecioarei este fără de moarte şi dăruieşte nemurire celor ce-L iubesc. Sârguieşte-te, doamna mea Fevronia, ca să-L vezi pe Acela, spre Care ți-ai pus sufletul tău. Păzeşte-te, fiica mea, să nu te lepezi de Sfântul Botez şi de făgăduința călugărească ; pentru că se va arăta înfricoşat în ziua aceea, când va şedea pe scaunul slavei Sale, ca să judece pe toți, şi să răsplătească fiecăruia după faptele lui".

Fevronia, auzind acestea, se întărea cu duhul şi se pregătea cu vitejie contra diavolului. Deci, a zis către Tomaida: „Bine ai făcut, doamna mea, că întărind astfel pe roaba ta, ai făcut mai viteaz sufletul meu. Însă să ştii cu adevărat, că de n-aş fi avut voință ca să mor pentru Hristos - Mirele meu -, apoi aş fi fugit şi eu cu celelalte surori, ca să ascund de nevoința cea mucenicească. Dar, de vreme ce iubesc pe Acela Căruia mi-am logodit sufletul şi trupul, îndrăznesc ca să merg pe calea muceniciei; doar mă va arăta pe mine vrednică, ca să pătimesc şi să mor pentru numele Lui".

Vriena, auzind aceste cuvinte ale ei, a zis către dânsa: „Fiica mea Fevronia, adu-ți aminte de ostenelile mele şi de grija mea ce am avut-o de tine. Adu-ți aminte că la vârsta de doi ani te-am luat de la maica ta în mâinile mele, şi până astăzi nimeni din mireni n-a văzut fața ta. Adu-ți aminte cum te-am păzit până acum, ca pe lumina ochilor; iar acum nu ştiu ce să fac şi cum să te păzesc, fiica mea? Caută să nu-mi necăjeşti bătrânețile mele şi să nu defaimi ostenelile mele, ce le-am făcut cu tine.

Adu-ți aminte de luptătorii de chinuri, care mai înainte de tine au pătimit pentru Hristos cu tărie şi cu slavă, şi au luat de la El cununa biruinței, nu numai bărbați, ci şi femei şi copii. Adu-ți aminte de Livia şi de Leonida, cele două surori, cu câtă bărbăție şi-au pus sufletul pentru Domnul; Liviei tăindu-i-se capul cu sabia, iar Leonida a fost aruncată în foc.

Astfel amândouă au intrat în cămara Mirelui ceresc. Adu-ți aminte de Eutropia, copila de doisprezece ani, care a fost muncită cu maica sa. Au nu te minunai tu de ascultarea şi de răbdarea ei, când judecătorul a dezlegat-o din legături şi voia s-o îngrozească cu săgețile, ca s-o ia la fugă? Dar ea, ascultând de maica sa, care zicea către dânsa: „Fiica mea Eutropia, nu fugi", a stat cu bărbăție ca un stâlp neclintit, până ce a fost săgetată cu săgețile până la moarte şi, dându-şi sufletul Domnului, a căzut la pământ cu trupul. Astfel, ea n-a călcat poruncile maicii sale, până la sfârşitul ei. Cu toate acestea, acea fecioară era simplă, neînvățată; iar tu, însăți ai învățat dumnezeieştile Scripturi, şi ai fost şi altora învățătoare. Deci, socoteşte, cu câtă bărbăție se cade ție să stai pentru Domnul tău".

Sfânta Marta, mama cuviosului Simeon din muntele cel minunat (4 Iul.)

Mergând odată la fiul său, a văzut mulțime mare de cei cuprinşi cu tot felul de boli, care se adunase lângă stâlpul cuviosului pentru tămăduirile ce se dădeau cu rugăciunile lui. Dar ea nu se înălța cu mintea sa, ci privea spre el cu frică, ca nu cumva vrăjmaşul să întindă cursă picioarelor fiului său. Ea se ruga lui Dumnezeu cu lacrimi, ca să-l izbăvească pe el de meşteşugirile vrăjmaşului; iar către cuviosul zicea: „Fiul meu, ți se cade pentru toate acestea să preamăreşti pe Dumnezeu, Cel Ce lucrează prin tine; iar tu să-ți aduci aminte de neputința ta, şi să-ți păzeşti inima cu toată luarea aminte”. Deci cuviosul, primea cu bucurie sfaturile maicii sale, şi de viața ei cea plăcută lui Dumnezeu se veselea cu duhul, înălțând mulțumire lui Dumnezeu.

Sfânta Macrina, sora Sfântului Vasile cel Mare (19 Iul.)

După ce Macrina a trecut de vârsta copilărească şi s-a făcut îndemânatică a învăța sfaturile acelea care le primeşte firea copiilor, adică învățătura pe care părinții săi au voit s-o învețe, întru aceea a sporit bine. Maica noastră se sârguia să o învețe cuvintele Sfintei Scripturi cele de Dumnezeu insuflate şi cele ce sunt potrivite pentru vârsta copiilor, dar mai ales înțelepciunea lui Solomon, şi alte câte ajută la obiceiurile bune ale vieții.

Cuvintele psaltirii era învățătura Macrinei, pe care le zicea la timpul potrivit, adică atunci când se scula din somn, când începea vreun lucru, când îl isprăvea, când mânca, când se scula de la masă şi când se ducea să doarmă, totdeauna psalmii lui David îi avea în gura ei ca pe o bună însoțire. Cu aceste cuvinte şi cu altele asemenea, cuvioasa Macrina creştea cu învățătura.

Sfântul mucenic Pantelimon (27 Iul.)(3)

Acest slăvit între mucenici şi răbdător de chinuri al lui Hristos s-a născut în cetatea Nicomidiei, din tată de neam bun, cinstit şi bogat, eu numele Eustorghie şi din maica sa Euvula. Tatăl său era cu credința păgân, sârguindu-se cu căldură la închinarea idolilor, iar maica sa era creştină. Ea a învățat de la strămoşii săi sfânta credință, slujind cu osârdie lui Hristos. Deci, fiind însoțiți cu trupurile, erau însă despărțiți cu duhul, el jertfind mincinoşilor zei, iar ea aducând jertfe de laudă adevăratului Dumnezeu.

Născând ea acest prunc, despre care ne este cuvântul, l-a numit pe el Panteleon, care se tâlcuieşte cu totul leu, ca cel ce era să fie cu bărbăția asemenea cu leul, însă mai în urmă a fost numit Pantelimon, adică intru tot milostiv; pentru că tuturor s-a arătat că este milostiv. El tămăduia pe cei bolnavi fără de plată, pe cei săraci îi miluia, împărțind averile părinteşti celor ce aveau trebuință.

Fiind el încă copil, maica sa îl creştea pe el în credința creştină, învățându-l ca să cunoască pe unul şi adevăratul Dumnezeu, care este în ceruri, pe Domnul nostru lisus Hristos, să creadă întrînsul şi cu lucruri bune să-i placă Lui şi să se întoarcă de la închinarea idolilor.

Deci, copilul lua aminte la învățătura maicii sale şi cunoştea în parte, pe cât putea a înțelege în anii copilăreşti. Dar ca pagubă şi lipsire, maica lui cea bună şi învățătoare, încă în anii cei tineri s-a dus către Domnul, lăsând pe copil nevenit în vârsta şi înțelegerea cea desăvârşită. După sfârşitul ei, copilul cu neştiință a mers în urma rătăcirii tatălui său, fiind dus adeseori de dânsul la idoli, învățându-l păgânătatea lor.

Deci, pruncul a fost dat mai întâi la învățătura gramaticii şi, după ce a sporit la cărțile elineşti, a învățat toată filosofia cea din afară. După aceea, tatăl său l-a dat pe el la meşteşugul doftoricesc, la un oarecare Eufrosin, doctor renumit, ca să se deprindă cu acel meşteşug. Copilul, fiind isteț la minte, a învățat tot cu înlesnire şi degrab întrecând pe vârstnicii săi, numai cu singur învățătorul puțin avea de nu se asemăna. El era bun la obicei, bine grăitor, frumos la față, iubit de toți şi cunoscut împăratului Maximian; pentru că în acea vreme Maximian locuia la Nicomidia, muncind pe creştini. El, la praznicul Naşterii lui Hristos a ars douăzeci de mii de sfinți mucenici, iar pe Sfântul Antim episcopul şi pe mulți alții i-a omorât cu diferite feluri de munci. Efrosin doctorul, adeseori se ducea cu doctorii la împărat şi la oamenii din palaturile lui; pentru că doctorul acela dădea doctorii la toată curtea împărătească.

Ducându-se acela la palat, a luat cu dânsul şi pe copilul Pantoleon şi, văzându-l, toți se mirau de frumusețea copilului şi de înțelegerea cea bună. Deci, văzându-l pe el împăratul, l-a întrebat de unde este şi al cui fiu este. El, aflând cele despre dânsul, a poruncit învățătorului ca să învețe bine pe copil tot meşteşugul doctoricesc, vrând ca totdeauna să-l aibă pe el lângă dânsul, ca pe un vrednic a sta înaintea împăratului şi a-i sluji; fiindcă într-acea vreme copilul venise în vârsta cea tinerească şi în bărbat desăvârşit….

În vremea aceea era în Nicomidia un preot bătrân, cu numele Ermolae. El, cu puțini creştini, se ascundea de frica păgânilor într-o casă oarecare mică şi neştiută; iar Pantoleon, mergând de la casa sa la învățătorul său, îi era calea pe lângă casa cea mică, întru care se ascundea Ermolae. Văzând Ermolae prin ferestruie pe tânăr trecând pe acolo adeseori, cunoştea din față şi din obiceiul cel bun, că va fi vas bun al lui Dumnezeu; deci, a ieşit odată din casa aceea înaintea tânărului, care tocmai trecea pe acolo şi l-a rugat ca să intre puțin în casa lui. Tânărul, fiind smerit şi ascultător, a intrat în casa starețului, iar bătrânul, punându-l aproape de dânsul, l-a întrebat de neam, de părinți, de credință şi de întreaga lui viață. Tânărul, spunându-i toate cu deamănuntul, i-a spus că maica lui a fost creştină şi a murit, iar tatăl său trăieşte după legile elineşti, închinându-se zeilor.

Atunci Sfântul Ermolae l-a întrebat pe dânsul, zicând: „Dar tu, fiule, din ce parte şi credință voieşti să fii: de credința tatălui tău sau a mamei tale?” Tânărul a răspuns: „Maica mea, pe când trăia, mă învăța credința sa, şi eu am iubit credința ei; însă tatăl meu, ca cel mai mare mă silea la legile elineşti şi dorea să mă rânduiască în palaturile împărăteşti, adică în rândul ostaşilor împăratului”. Apoi sfântul l-a întrebat iarăşi: „Ce fel de învățătură te învață pe tine dascălul tău?” Tânărul a răspuns: „Învățătura lui Asclipie, a lui Hipocrat, şi a lui Galin, pentru că aşa a voit tatăl meu; iar dascălul zice, că de voi învăța acele învățături, voi putea cu înlesnire ca să tămăduiesc toate bolile oamenilor.

De aceea, Sfântul Ermolae, găsind prilej spre vorba cea de folos, a început a semăna ca în nişte pământ bun, în inimia tânărului, sămânța cea bună a cuvântului lui Dumnezeu; deci, i-a zis: „Crede-mă pe mine, bunule tânăr, că învățăturile şi meşteşugurile lui Asclipie, Hipocrat şi Galin sunt mici şi puțin pot ca să ajute celor ce le întrebuințează pe ele. Asemenea sunt şi zeii pe care împăratul Maximian, tatăl tău şi ceilalți elini îi cinstesc; sunt deşerți şi de nimic. Deci unul este Iisus Hristos, Adevăratul şi Atotputernicul Dumnezeu, în care de vei crede, apoi numai cu chemarea prea cinstitului nume, vei putea tămădui toate bolile; pentru că Acela, orbi a luminat,

leproşi a curăţat şi morţilor viaţă le-a dăruit; iar diavolii care se cinstesc de elini, i-a gonit din oameni cu cuvântul.

Dar nu numai singur el, ci şi hainele lui erau dătătoare de tămăduiri; pentru că o femeie fiind bolnavă de curgere de sânge de doisprezece ani, numai cât s-a atins de marginea hainelor lui, şi îndată s-a tămăduit. Dar cine poate să spună cu deamănuntul toate lucrurile Lui cele minunate? Căci precum nu este cu putinţă a număra stelele cerului, nisipul mării şi picăturile de ploaie, tot aşa nu putem a număra nici minunile şi măririle Lui. El este şi acum ajutător robilor săi; mângâie pe cei mâhniţi, tămăduieşte pe cei bolnavi, izbăveşte din primejdii şi scoate din toate răutăţile potrivnice, neaşteptând până ce va fi rugat de cineva; ci mai înainte de rugăciune şi de pornirea singură a inimii, întâmpină şi dă unele ca acestea. Celor ce-L iubesc pe El, încă şi mai mari faceri de minuni le dăruieşte lor, şi le dă lor desăvârşit viaţă fără de sfârşit, întru slava cea veşnică a împărăţiei cerurilor”.

Nişte cuvinte ca acestea ascultându-le Pantoleon, le credea de adevărate; deci, ascunzându-le în inima sa, cu dulceaţă se adâncea întru ele cu mintea şi zicea sfântului bătrân: „Eu pe acestea de multe ori le-am auzit de la maica mea şi am văzut-o adeseori rugându-se şi chemând pe acel Dumnezeu, de care tu îmi vorbeşti”. Deci, dintr-acea zi Pantoleon trecea pe la bătrân şi se îndulcea de vorbele lui cele însuflate de Dumnezeu şi se povăţuia spre cunoaşterea adevăratului Dumnezeu. Astfel, când se întorcea de la dascălul Eufrosin, nu se ducea la casa sa, până ce mai întâi nu cerceta pe bătrânul Ermolae, de la care primea cuvinte folositoare de suflet.

Odată i s-a întâmplat lui că, plecând de la dascăl şi abătându-se puţin din cale, a găsit pe drum un prunc mort, muşcat de o viperă mare; iar vipera aceea şedea aproape de cel mort. Aceasta văzând-o Pantoleon, la început s-a temut şi s-a depărtat puţin, dar mai pe urmă s-a gândit în sine, zicând: „Acum mi se cade să ştiu dacă sunt adevărate cele grăite de bătrânul Ermolae”. Şi căutând spre cer, a zis: „Doamne Iisuse Hristoase, măcar că nu sunt vrednic a Te chema, însă de voieşti ca să fiu robul Tău, arată-Ţi puterea Ta, şi fă ca întru numele Tău, pruncul acesta să învieze, iar vipera să moară”.

Atunci îndată, pruncul deşteptându-se ca din somn, s-a sculat iar vipera s-a despicat în două şi a rămas moartă. Pantoleon, văzând această minune, a crezut desăvârşit în Hristos, şi-a ridicat ochii săi trupeşti şi sufleteşti spre cer, şi a binecuvântat pe Dumnezeu cu bucurie şi cu lacrimi, mulţumindu-I, că l-a scos pe el din întuneric şi l-a adus la lumina cunoştinţei Sale. Apoi, îndată alergând la Sfântul Ermolae, a căzut la cinstitele lui picioare, cerând sfântul Botez, spunându-i lui cele ce i s-a întâmplat, adică, cum a înviat pe pruncul cel mort cu puterea numelui lui Iisus Hristos şi cum a murit vipera cea purtătoare de moarte. Sfântul Ermolae sculându-se, s-a dus cu dânsul ca să vadă vipera moartă şi văzând-o, a mulţumit lui Dumnezeu pentru minunea ce o făcuse, şi prin care a adus pe Pantoleon la cunoştinţa Sa.

Apoi întorcându-se acasă, a botezat pe tânăr în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh, şi săvârşind Sfânta Liturghie, în cămara cea mai dinăuntru, l-a împărtăşit cu dumnezeieştile Taine ale trupului şă sângelui lui Hristos.

Sfânta muceniţă Susana (11 Aug.)

Apoi, chemând la dânşii pe fecioara Susana [tatăl, preotul Gavinie, şi unchiul, episcopul Gaie], au zis către dânsa cu lacrimi: „Împăratul Diocleţian a trimis la noi pe Claudie, ruda noastră, să ne spună că voieşte să te ia în însoţire pentru fiul său Maximian". Fericita fecioară Susana a răspuns tatălui şi unchiului său: „Unde este înţelepciunea voastră, căci n-o văd cu adevărat la voi. De n-aş fi fost creştină, precum m-aţi învăţat, ar fi putut cineva să grăiască de aceea cu mine. Dar acum pentru ce vă întinaţi gura şi urechile, ascultând păgâneştile cuvinte şi zicându-mi să mă însoţesc cu muncitorul cel păgân, de care voi, pentru necurăţia lui şi pentru sfânta voastră credinţă în Hristos, v-aţi lepădat cu îndrăzneală de el, ca să nu fie rudenia voastră? Dau slavă atotputernicului Dumnezeu, care m-a făcut rudenie cu sfinţii Săi; pentru că aşa cred în Domnul nostru Iisus Hristos, că defăimând însoţirea acelui om necurat, mă voi învrednici de cununa mucenicească"…

Tatăl ei, Gavinie, a grăit către dânsa: „Fiică, vezi să fii statornică în credinţa pe care o ai, ca să poţi să fii neruşinată înaintea Domnului, şi să ne bucurăm şi noi văzând că aduci Stăpânului Hristos roadele credinţei tale cele tari"… Sfântul episcop Gaie (unchiul Susanei) a zis: „De vreme ce te-ai dat odată cerescului Mire Hristos, apoi petrece până la sfârşit în dragostea Lui, şi păzeşte poruncile Lui". Astfel amândoi acei sfinţi slujitori ai Domnului, înţelegând învoirea cea bună a inimii ei fecioreşti, s-au bucurat cu duhul şi plângeau de bucurie; deci, o întăreau cu multe cuvinte duhovniceşti.

Sfântul Dimitrie, mitropolitul Rostovului (31 Aug. - 24 Sept., ziua de prăznuire)

Pe această ramură de rai, pe Dimitrie sfinţitorul şi făcătorul de minuni l-a crescut Rusia cea mică. El s-a născut într-o cetate mică şi neînsemnată, care se numea Macarova, fiind departe de cetatea Kievului ca la cincizeci de stadii. El s-a născut în anul 1629, luna decembrie, din părinţi de bun neam, care erau împodobiţi cu credinţa creştinească şi umblau în poruncile lui Dumnezeu fără abatere. Tatăl său se numea Sava şi era cu rânduiala sutaş în oastea Rusiei, iar maica sa se numea Maria. La naştere, i-a pus în grabă numele Daniil, luminându-l după aceea şi cu Sfântul Botez. După botez, pruncul a fost crescut de părinţii săi în frica şi respectul către Dumnezeu. L-a învăţat legea creştinească, şi creştea împreună cu anii şi cu înţelegerea şi cu fapta bună, mergând ca pe o scară, din putere în putere.

După ce se deprinsese bine la citirea şi scrierea limbii slavoneşti, l-a dus în cetatea Kievului la şcoala mănăstirii Botezului Domnului, pentru învăţătura altor limbi străine şi altor învăţături libere, care se învăţau acolo. După ducerea la această şcoală, copilul Daniil, prin isteţimea minţii sale şi prin neadormita sârguinţă, în scurtă vreme a început a arăta bună pricepere la învăţătură, sporind mai mult decât vârstnicii lui. După câţiva ani s-a arătat iscusit din destul în facerea de stihuri şi la retorică, ştiind bine toate cele ce învăţase.

Daniil, pe când trecea învăţăturile acelea, se deprindea nu mai puţin şi la viaţa îmbunătăţită; căci în toată vremea aceea în care a petrecut la învăţătură, nu avea nici cea mai mică împărtăşire cu copiii cei vorbitori de vorbe rele, care făceau râsuri şi glume, şi cu cei ce cugetau la veselii şi la desfătări deşarte; adică, nu voia să se răzvrătească cu cei răi şi să cadă în prăpastia păcatului, căci ştia din destul, că vorbele cele rele strică obiceiurile bune. El se sârguia pe cât putea a-şi păzi întreaga înţelepciune şi curăţie. Când îi prisosea vremea de la şcoală, atunci nu se îndeletnicea în jocuri copilăreşti, cum era obiceiul tinerilor, ci în citirea cărţilor insuflate de Dumnezeu.

Alerga cu stăruință la rugăciune în biserica lui Dumnezeu, pentru că inima lui începea a se înfierbânta de văpaia dragostei dumnezeieşti, şi se aprindea foc în cugetul lui. Deci, cu cât şedea mai mult la citirea scripturilor dumnezeieşti şi la citirea vieților sfinților părinți, pe atât, din zi în zi, se aprindea cu inima spre urmarea lor şi dorea să urmeze acelora. Daniil, fiind în lume, arăta în sine începătura vieții călugăreşti….

Acest păstor deştept, îndată după venirea sa la scaunul Rostovului s-a înştiințat că mulți preoți din păstoria lui, care locuiau în cetăți şi în sate, nefiind luminați, nu numai că nu iau aminte la chemarea lor, dar nici nu ştiu ce este rânduiala preoției, şi în ce constă datoria lor şi a duhovniceştilor fii….

Pentru ca fiii preoților să nu fie asemenea neştiutori ca părinți lor, şi când se vor învrednici la rânduiala preoției sau a diaconiei în locul părinților lor, să poată înțelege puterea cea citită de ei a dumnezeieştii Scripturi, şi să ştie ca să învețe poporul în biserică, nu numai citind pe carte, ci şi spunând pe de rost cuvântul lui Dumnezeu, Sfântul Dimitrie a făcut o şcoală în Rostov. El a adunat copiii slujitorilor sfintelor biserici, mai mult de 200. Dar pentru cea mai bună rânduiala şi sporire a lor, i-a despărțit pe ei în trei şcoli şi a hotărât la ei trei dascăli, cu viața cea cu bună rânduiala.

El avea purtarea de grijă pentru hrana şi învățătura lor foarte mult. Adeseori, cercetând aceste şcoli, el însuşi asculta pe ucenici şi îi îndemna la sârguință. Iar duminicile şi în zilele de praznic a poruncit ucenicilor să vină la rugăciune în biserica sobornicească, să vină la privegherea cea de toată noaptea şi la Sfânta Liturghie şi să nu fie nedepărtați şi să stea cu frică în biserică, luând aminte la cântare şi la citire. El le poruncea ca după sfârşitul catismei întâi, când prin citire prelungea cuvântul, sau vreo viață [de sfânt], să vină la binecuvântarea sfinției sale.

Deci, uneori, când lipseau dascălii, lua asupra sa această datorie şi, alergând la cei mai isteți, singur se ostenea în ceasurile cele libere de lucrurile bisericeşti învățându-i pe ei. Le tâlcuia oarecare cărți din aşezământul cel vechi, iar în vremea de vară, petrecând în arhierescul său sat ce se chema Demiani, între celelalte osteneli ale sale plăcute lui Dumnezeu, le arăta lor din aşezământul cel nou. În sfântul şi marele post şi în celelalte posturi, poruncea ucenicilor să postească. El singur îi mărturisea pe ei şi îi împărtăşea cu Sfintele Taine; apoi deprinzându-i, îi rânduia pe la locuri, dezrădăcinându-le neştiința. Pe citeți şi pe purtătorii de sfeşnice cei rânduiți pe la biserici, cu toată cucernicia şi cu frica, precum poruncesc canoanele sfinților părinți, îi îmbrăca în stihare, care lucru mai înainte n-a fost în Rostov.

Sfântul Nectarie(4)

Iată o mamă chinuită şi o bunică amărâtă. Tăcute şi umile au primit Sfântul Har, păstrând „neatinsă" martirica şi preadulcea Ortodoxie. La fiecare apus, maica şi bunica trag perdelele din camera copiilor, ca să nu vadă cum afară turcii fac prăpăd; aprind candela ce va lumina toată noaptea, îngenunchează înaintea icoanei Sfintei Treimi şi a Sfinților Arhangheli, rugându-se neîncetat… „Binecuvintează, suflete al meu, pe Domnul şi toate cele din lăuntrul meu numele cel sfânt al Lui…" Şi când, după rugăciunea smerită de seară, venea vremea să-şi spună fiecare rugăciunile sale, lăsau să le cadă o lacrimă tăcută, privind sus, spre răbdătoarea Doamnă a cerurilor, spre Maica Domnului care atâtea a suferit aici pe pământ.

- Maica Domnului, Stăpână Doamnă, împărătească, doar atât te rog, dăruieşte sănătate bărbatului meu şi copiilor mei.
- Şi lui Anastasios (Sf. Nectarie), acest mic vlăstar, la care țin atât de mult, adăugă bunica, spunându-i numele de botez. Fecioară Marie, bietul de el vrea una şi bună, să învețe carte. Îl atrag Tetraevanghelul şi Psaltirea… Cum să-l dăm la şcoală din sărăcia noastră, când noi n-avem nici ce mânca?

O aştepta răbdător să se apropie, să se ridice în picioare, uşor tremurând, să iasă pe portiță, gata să i se arunce în brațe. Purta mereu o rochie sărăcăcioasă şi veche. Chipul i se zbârcise, părul i se rărise şi se albise. Ochii însă aveau ceva ciudat, ceva de nedescris, ceva măreț, îşi lipea obrazul de gâtul ei, simțind cea mai intensă „iubire maternă".
- Bunicuțo, hai să spunem împreună „Miluieşte-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta".
- Vin acum, dragul meu, îi răspundea.
Niciodată, dar niciodată nu îi răspunsese nu. Începea bunica, încet, încet, de la prima silabă. Apoi, când ajungeau la „Învăța-voi pe cei fărădelege căile Tale şi cei necredincioşi la Tine se vor întoarce", simțea cum ceva se aprinde în el, cum îl cuprindea o putere tainică. Brusc, întindea palma, şi-i acoperea bunicii gura.

- Bunicuțo, îl termin eu, spunea şi continua psalmul până la sfârşit.
[Mai târziu, Anastasios (Sf. Nectarie) ajunse director la Seminarul Rizareios.]
Începutul se vădi mai neplăcut. Se vădi partea diavolului, a vicleanului ce aruncă sămânța zavistiei. Dar, unde voieşte Dumnezeu, amărăciunea se preschimbă în dulceață, făcându-se rod dulce şi copt. La început, partea rea a acestei preschimbări porni de la o ceartă între doi elevi din clasa a cincea, iscată de la un lucru neînsemnat, care însă aduse tulburare, ducând mai apoi la ceartă, harță şi cuvinte grele, la un schimb de „epitete" şi la câțiva pumni.

Vinovații, patru la număr, fură aduşi în biroul său de către supraveghetor, sub acuzația de încălcare gravă a regulamentului. Se numeau Sofronis, Papahristou, Leledakis şi Peritzoglou. Roşii la chip, îşi aruncau priviri furioase, gata să-şi primească pedeapsa pentru tulburarea pricinuită, în momentul acela [directorul] scria o „scrisoare de mângâiere" unui prieten şi frate ieromonah. Tulburat de zgomot, lăsă pana să-i cadă din mână, picurând un strop de cerneală pe hârtie.

- Ce e cu gălăgia asta? Ce s-a întâmplat?
- Domnule director, Sfinția voastră… mă iertați, uitati, Papahristou m-a făcut lotru, adică hoț, în auzul tuturor.
- Se poate? E adevărat? întrebă liniştit.
- Spune minciuni… mi-a jignit locul de baştină. A spus că noi, cei din Metsovo suntem țigani turci şi că mâncăm întruna iaurt.
- Serios?
- Să vă spun, sări al treilea dintre ei. Să vă spun adevărul. Nu i-a dat să citească nişte broşuri, o revistă…
- Ce revistă?
- Nu revistă … carte.
- Ce carte?
- „Calendarul" lui Skokos.

- Cum a ajuns în şcoală „Calendarul" lui Skokos?
- Nu e toată cartea… ci doar file din ea. Le-a adus Pertitzoglou pe furiş.
- Tu de ce eşti acuzat?
- El, domnule director – zise supraveghetorul – el este provocatorul acestei cerți. El i-a ațâțat şi i-a făcut să se bată, ca să râdă de ei.

Apoi tăcură toți.
Directorul îi privi pe rând în ochi. Îi privi cu ochii săi albaştri, palid, tăcut, plin de amărăciune.
Apoi spuse:
- Tot ce ați făcut mă întristează foarte mult, silindu-mă să mă pedepsesc pe mine însumi.
- Pe dumneavoastră, domnule director? întrebă mirat supraveghetorul.
- Întocmai. Să mă pedepsesc pe mine însumi, privându-mă de mâncare. Domnule supraveghetor, din după-amiaza asta, înştiințați-l pe bucătar să nu-mi aducă mâncare timp de trei zile. Ne-am înțeles? La ceasul mesei, mă voi ruga pentru cele întâmplate.

- Desigur.
- Mă întristează, fiii mei, mă întristează… voi, preoții de mâine ai Celui Preaînalt! Duceți-vă acum şi fie ca Domnul să vă miluiască şi să vă lumineze… fie ca Domnul să vă ierte. Rămaseră muți de uimire, privindu-l încremeniți. Ochii săi, serioşi şi trişti, aveau ceva negrăit, ceva măreț.
- Duceți-vă… spuse iar. Şi vă rog să vă împăcați până la prânz, fiindcă altminteri voi prelungi pedeapsa.
Elevii plecară, târându-şi picioarele. Ieşiră din birou gârboviți, întristați, copleşiți de frică şi de recunoştință. La masa de prânz nici unul dintre ei nu veni în trapeză să mănânce. Se închiseră în camerele lor şi plânseră. Plânseră ca niciodată până atunci.

Vestea celor întâmplate se răspândi din clasă în clasă, uimindu-i pe toți, provocând discuții, mirare şi respect față de acest prelat şi călugăr, care întorsese greşeala, pedepsindu-se pe sine. Netulburat, cu privirea blândă, învățat cu asceza, învățat cu lipsurile posti într-adevăr timp de trei zile, rugându-se pentru propăşire şcolii.

Elevii, unul câte unul, îşi coborâră lăncile ascuțite, îşi înmuiară inimile împietrite, începând, încet - încet, să cedeze şi să se schimbe. Începură să se roage şi să primească Sfântul Har. Începură oarecum să priceapă ce înseamnă a fi preot, preot al lui Hristos Răstignit.

Sfântul Inochentie din Alaska(5)

La vremea strângerii recoltelor, în anul 1797, pe data de 26 august, s-a născut un băiețel în evlavioasa casă a lui Evsevie şi Tecla Popov, într-un sat numit Anga, sat aflat în îndepărtata Siberie.

Născut într-o familie de clerici din această epocă plină de înflorire a sfintei Rusii, pruncul nou-născut a intrat într-o lume sfințită de cei aproape 1000 de ani de tradiție creştină. Ioan avea să urmeze aceeaşi cale pe care au mers strămoşii săi. Învățând să citească la Psaltire încă de la o vârstă fragedă, Ioan era unul dintre puținii copii care ştiau să citească. La vârsta de şapte ani a fost să citească Apostolul, în ziua de Crăciun, în biserica din localitate. Curând după aceea, tatăl

lui Ioan a murit, lăsându-l în grija unchiului său, diaconul Dimitrie. În anul următor, Ioan a fost trimis de către mama sa la seminarul din oraşul siberian Irkuţk.

Aici tânărul studia şi se ostenea în duhul monahal sever al seminarului. Sculându-se cu câteva ore înainte de răsăritul soarelui pentru a participa la slujbele matinale ale bisericii, pe când afară temperatura nu depăşea zero grade Celsius; şi petrecându-şi fiecare ceas al zilei în activităţi pline de folos, Ioan învăţă disciplina şi dragostea de osteneală încă de la o vârstă fragedă. Învăţă, de asemenea, să îndure greutăţile vieţii şi sărăcia, fiindcă elevii seminarului proveneau din familii modeste, Ioan însuşi avea să-şi amintească mai târziu: „Am învăţat bine, dar n-am mâncat nici măcar o dată pâine proaspătă de secară până când n-am absolvit seminarul". În tinereţe, virtutea hărniciei era îmbinată cu aceea de a ajuta pe alţii şi de a învăţa mereu lucruri noi.

Cuviosul Iacov(6)

Cu emoţie Stareţul ne povesteşte despre anii copilăriei sale în binecuvântata şi paşnica viaţă de familie:
„Copil fiind, nu am avut prieteni. Foarte rar ieşeam din casă şi aceasta numai pentru a merge la şcoală sau pentru alte treburi neapărat necesare. Maica mea era foarte atentă în ce priveşte cuminţenia copiilor ei. Odată, văzându-mă că mi-am pus mânuţele între picioare, ca să mă încălzesc, mi-a spus cu discreţie şi cu blândeţe: „Iacove, copilul meu, să nu-ţi mai pui mânuţele între picioare, pentru că acelor copii care fac lucrul acesta le mor părinţii şi ei trăiesc în sărăcie".

Când i-am spus că îmi îngheaţă mânuţele şi cu le pun acolo ca să mă încălzesc, mi-a împletit două mănuşele de lână (ca şi ciorapii de lână), pe care le purtam cu plăcere. Cu atâta discernământ şi atenţie se îngrijea maica mea de problema cuminţeniei. Avea desigur această înţelepciune şi acest discernământ ca dar de la Dumnezeu, pentru viaţa ei ascetică şi smerită.

După naşterea celor nouă copii, părinţii mei nu au mai trăit împreună trupeşte, ci numai duhovniceşte, ca fraţii. Unul dormea într-un capăt al camerei, celălalt în celălalt, iar copiii la mijloc, toţi pe jos, pe saltele de paie, în faţa sobei. Smerită, binecuvântată şi sfinţită viaţă ascetică.

Maica mea m-a învăţat să fac multe metanii şi să mă rog mult. Eu, rămânând acasă, o ajutam pe mama la diferite treburi femeieşti, deoarece o iubeam şi mă durea văzând-o cât de mult se ostenea. Şi aşa am învăţat să cos, să ţes plăpumi (după cum le spuneam noi la cearşafuri în Asia Mică), şi, în general, am învăţat toate treburile gospodăreşti. Acest lucru m-a ajutat şi în viaţa monahicească, pentru că mi-a venit uşor la îndatoririle ce mi se cereau.

Când aprindeam focul în sobă, în lunile de iarnă, părinţii mei stăteau unul de-o parte, iar altul de cealaltă parte a sobei. Avea fiecare locul lui. La atât respect îi aveam pe părinţii noştri, încât niciodată nu ne aşezam pe locurile lor, chiar dacă lipseau atunci de acasă.

Nu aveam preot în sat. O dată la 10-15 zile venea un preot să slujească Sfânta Liturghie în biserica satului, iar eu mergeam din timpul nopţii la biserică ca să-l ajut pe preot în Sfântul Altar, iar mă târziu şi la strană, la cântat. Până să vină oamenii în biserică făceam continuu metanii mari.

Odată preotul mi-a zis:
- Copilul meu, Iacov, nu se fac metanii mari în ziua de Duminică. Este ziua învierii. A Înviat Domnul!
Iar eu i-am răspuns:
- Părinte, fac metanii pentru că aşa m-a învățat maica mea.
Cât am fost copii nu am ştiut de spovedanie, dar când eram să
ne împărtăşim, după post aspru, sărutam mâna părinților noştri, a bătrânilor din biserică şi aşa ne împărtăşeam.

Cumpătarea maicii mele în privința mâncării era minunată. Cu o sută de grame de ulei petreceam toată săptămâna. Nu pentru că nu am fi avut posibilități. Aveam şi moşii, tata era zidar şi cu venitul familiei am fi putut duce o viață mult mai îmbelşugată. Dar rnaica noastră avea dumnezeiasca virtute a milosteniei ajunsă la cea mai mare măsură. Mâna ei era totdeauna deschisă celor în suferință şă sărăcie, iar în acei ani astfel de oameni erau foarte mulți. Mama le împărțea mâncare şi haine. Era atât de milostivă încât dădea şi necesarul nostru de haine.

Când am crescut mai mare, tata mă lua cu el la lucrul zidăriei, iar când ne întorceam acasă se întâmpla să nu mai găsim hainele de schimb. Dar harul lui Dumnezeu era atât de bogat în inimile noastre, că ne încălzea şi ne bucura, şi toate erau în pace în casa noastră".
În acest sfințit mediu, harul lui Dumnezeu începu să-l lumineze şi să-l povățuiască pe viitorul Stareț. (…) După terminarea şcolii primare, învățătorul satului, văzând marile daruri şi virtuți ale lui Iacov, i-a sfătuit pe părinții acestuia să-şi trimită copilul la Halkida la liceu, ca să-şi continue studiile, „pentru că este păcat să nedreptățim asemenea minte", zicea învățătorul.

„Dar părinții mei - povesteşte Starețul - au preferat să mă țină pe lângă ei, fiindu-le frică să nu cad în tot felul de primejdii, stând departe de familie."
Aşa a rămas Starețul cu cunoştințele adunate numai din şcoala primară, ca să-l ia Dumnezeu, Care „pe cei neînvățați i-a făcut înțelepți". Şi să-l învețe adevărata înțelepciune necesară unui adevărat Teolog şi Părinte al Bisericii.

Atât marele dar al credinței şi al smereniei copilului, cât şi rugăciunile maicii sale, au fost virtuțile minunate de legătură vie cu prea Sfânta noastră Născătoare de Dumnezeu şi cu toți Sfinții, în acest chip foarte firesc, a fost coborât cerul pe pământ, petrecându-se „mari fapte ale credinței nezdruncinate".

„Odată - ne povesteşte Starețul - când eram copil mic, am răcit atât de tare încât am căzut la pat, respirând foarte greu şi simțind o durere cumplită în partea stângă a pieptului. Doctor în sat nu exista şi singura noastră scăpare era la Dumnezeu şi la sfinții Lui.

Aveam în casă o mică icoană de argint a Sfântului Haralambie, icoană făcătoare de minuni din secolul al XVI-lea. Această icoană am adus-o din Asia Mică, ca odor părintesc strămoşesc. Maica mea făcea multă rugăciune şi multe metanii, rugându-l pe sfânt. La un moment dat am văzut o mână sfințită de Arhiereu, de la încheietură în jos, trecându-mi peste cap şi coborând la piept, în locul unde mă durea. Apoi a făcut pe acel loc semnul Sfintei Cruci şi m-a mângâiat. Imediat a trecut durerea, mi s-a uşurat respirația şi m-am făcut bine.

I-am zis atunci mamei mele:
- Maica mea, am văzut o mână sfințită care m-a însemnat cu semnul Sfintei Cruci şi m-a mângâiat şi acum sunt bine. Toate au trecut. Mâna era păroasă, am văzut-o foarte bine.
- Copilul meu, mi-a zis maica mea, a fost Sfântul Haralambie care a venit si te-a vindecat. Ziua de astăzi să ți-o aminteşti totdeauna, pentru că mort ai fost şi ai înviat.
Când s-a lacul minunea era ziua Sfântului Apostol Toma. (…)
Starețul vorbea foarte des despre virtutea postului şi despre practicarea acestuia în binecuvântata lor familie.

„Când era Postul Mare, posteam aspru. Datorită muncilor obositoare, aşteptam Bunavestire sau Floriile, ca să putem mânca puțin peşte prăjit. Acest peşte conservat ni se părea foarte bun. De asemenea ne plăcea să mâncăm puține sardele proaspete, singurul peşte mare care ajungea în satul nostru, şi acesta foarte rar.

Maica mea, vrând să mă încerce dacă postesc cu toată inima îmi spunea câteodată în timpul postului:
- Copilul meu, Iacov, eşti atât de slab! Mănâncă un ouşor, ca să te întăreşti.
- Dacă voi mânca acum ou, i-am răspuns eu, nu voi mai înțelege Învierea. Eu vreau să mănânc ou de Paşti, ca să înțeleg Învierea.

Când se termina postul şi veneau Paştile, nu mâncam îndată oul, ci îl luam şi ieşeam afară din sat, pe câmpie, în locurile pustii. Acolo cântam «Hristos a înviat» şi troparele învierii cu toată puterea sufletului meu, cu dor şi evlavie, până se făcea aproape amiază. Atunci mă aşezam şi mâncam oul de Paşti, şi mi se părea că miroase frumos.

Starețul Varsanufie de la Optina(7)

Când cu aveam trei-patru ani, împreună cu tatăl meu mergeam des la biserică şi de multe ori, când stăteam lângă icoana Maicii Domnului, mi se părea că Născătoarea de Dumnezeu se uită la mine din icoană şi zâmbeşte şi mă cheamă. Eu fugeam la tatăl meu.
- Tată, tată, Ea este vie! - repetam eu.
- Cine, copilaşul meu?
- Născătoarea de Dumnezeu.

Tata nu mă înțelegea. Odată, când aveam şase ani, s-a întâmplat următorul lucru: noi locuiam în vila de pe moşia noastră din Orenburg. Casa noastră se afla într-un parc uriaş şi era păzită de paznici şi câini, astfel încât nu era posibil ca o persoană străină să pătrundă acolo fără să fie observată. Odată mă plimbam împreună cu tatăl meu prin parc şi, deodată, nu pot să-mi dau seama de unde, a apărut în fața noastră un bătrân. Apropiindu-se de tatăl meu, el a spus: „Ține minte, părinte, că acest copilaş, la timpul său, va scoate suflete din iad”. După ce a spus aceasta, el a dispărut, în zadar l-au căutat apoi peste tot, nici unul dintre paznici nu l-a văzut.

Mama mea a murit atunci când eu am venit pe lume şi tatăl meu s-a căsătorit a doua oară. Mama mea vitregă era o femeie adânc credincioasă şi nemaipomenit de bună, astfel încât i-a ținut pe deplin locul mamei mele. Şi pot să spun chiar că nici mama mea naturală nu ar fi putut să-mi dea

o asemenea educație. Ea se deştepta foarte devreme şi în fiecare zi mergea cu mine la utrenie, neținând cont de vârsta mea fragedă.

Era dimineața foarte devreme. Eu mă trezeam, însă nu voiam să mă scol. Camerista o ajuta pe mama să se spele, iar eu mă înfofoleam în pătură. Mama deja era gata.
- Ah, Pavel încă doarme, spunea ea, adu-mi încoace apă rece -îi zicea cameristei.
Într-o clipă eu ieşeam din pătură.
- Mămico, dar eu m-am trezit deja!
Mă îmbrăcau şi împreună cu mama mergeam la biserică. Era încă întuneric beznă, iar eu mă prăbuşeam în nămeții de zăpadă şi păşeam în urma mamei, însă ei îi plăcea să se roage şi acasă. Citea acatistul, iar eu cântam cu glas tare şi subțire în toată casa:
- Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuieşte-ne pe noi!

Stareţul Simeon Kholmogorov(8)

Părinții săi, fiind ştiutori de carte, după ce se întorceau de sărbători de la biserica din satul vecin, aflată la o depărtare de vreo 2-3 verste, îşi petreceau ziua citind Viețile Sfinților, Evanghelia şi Psaltirea. Micul Ganea (diminutivul de la Gavriil), singurul lor băiat, a învățat să citească din Psaltire, cu ajutorul surorilor lui mai mari, Eugenia şi Ana (mai târziu monahiile Evstolia şi Agnia).

Aceste lecturi au făcut o puternică impresie asupra întregii familii, căci ei toți şi-au cunoscut păcătoşenia vieții lor şi au dorit să urmeze celor plăcuți lui Dumnezeu, care trăiau potrivit poruncilor lui Hristos. Erau foarte apropiați între dânşii, iubeau munca şi n-au cunoscut niciodată lipsuri materiale. Copiii erau înconjurați de afecțiunea înțeleaptă a părinților şi nu au fost vreodată pedepsiți cu asprime. În plus, față de simpla dojana verbală, mama lor şi-a ales ca mijloc principal de educare a copiilor să se plângă lui Dumnezeu. Cu privire la aceasta, Stareţul povestea următoarele:

„Din când în când făceam câte o poznă, iar mama îmi spunea:
- Ganea, nu fi obraznic! Uite, pentru că nu asculți niciodată, mereu intri în încurcături, şi eu trebuie să răspund în fața lui Dumnezeu pentru purtarea ta. Căci tu, cu obrăznicia ta, faci păcate, iar mai târziu te vei chinui să scapi de ele.

Numai că tinerețea îşi urma cursul ei. Indiferent cât mă străduiam eu, intram iarăşi în vreo încurcătură. Atunci mama îngenunchea, ca de obicei, în fața sfintelor icoane, şi, cu lacrimi ochi, începea să se plângă de mine lui Dumnezeu, rugându-se cu glas tare:
- Doamne, am cerut un fiu de la Tine. Dar el se poartă tare urât şi nici nu mă ascultă. Ce să mă mai fac cu el? El o să piară, iar eu mă voi osândi… O, Doamne! Nu-l mai lăsa, ci povățuieşte-l aşa fel încât să nu mai facă nici un rău…

Astfel se ruga ca, plângând. Stăteam lângă ea, potolit acum, ascultându-i plângerile. Mi se făcea ruşine şi mă cuprindea mila față de draga mamă.
- Mămico, mămico!… N-o să mă mai port aşa…, îi şopteam cu teamă.
Se ruga totdeauna lui Dumnezeu pentru mine. Îi făgăduiam din nou că nu voi mai fi necuviincios şi apoi, curând, stăteam iarăşi la rugăciune lângă ea”.

Mama lui era o femeie duhovnicească. Privea chiar şi năzdrăveniile lui copilăreşti cu ochi duhovniceşti, socotind dacă erau sau nu păcat. De asemeni, cântărea orice altceva din punct de vedere pur religios: dacă e plăcut lui Dumnezeu. Credea cu tărie în purtarea de grijă a lui Dumnezeu pentru oameni, credință pe care o împărtăşea şi restul familiei. Dacă iubitul şi singurul lor băiat, Ganea, se îmbolnăvea, înainte de orice de aducea rugăciune lui Dumnezeu. Dacă nu îi era mai bine, de făcea lui Dumnezeu vreo făgăduință, iar el se însănătoşea.

În copilăria sa, Ganea a fost firav şi adesea bolnav, aşa încât au fost făcute multe astfel de făgăduințe: sa mergem la biserică în fiecare sărbătoare, să dea milostenie, să nu mănânce carne, să se roage acasă, să nu se însoare o vreme şi aşa mai departe. În împlinirea acestor făgăduințe, viața familiei Zirianov deveni cu totul unică, pe jumătate monahală; iar felul lor de viață se deosebea chiar şi în afară de cel al fermierilor din vecinătate. La început, aceasta atrase tot felul de bănuieli, iar mai târziu calomnieri prin tribunal, din partea unui unchi şi a preotului paroh. Procesul se încheie, bineînțeles, în favoarea familiei.

Evlavia părinților s-a transmis cu totul special în sufletele sensibile ale copiilor, devenind proprie lor. Credeau şi ei, fără îndoială, în Dumnezeu şi îi simțeau dragostea şi purtarea Sa de grijă. Iată câteva întâmplări care ne înfățişează ce-a simțit Ganea când era copil, adolescent şi tânăr.

Părinții săi l-au dus pentru prima dată la slujba Învierii când Ganea nu avea decât trei sau patru anişori. Atmosfera era sărbătorească: sfintele slujbe din biserica satului, dangătul vesel al clopotelor, strălucitoarea lumină a candelabrelor, cântările minunate, mulțimea oamenilor cu lumânările aprinse, bucuria de pe fețele lor, răspunsul unanim la urarea preotului - Adevărat a înviat! -, toate acestea au făcut o impresie atât de adâncă în sufletul lui Ganea şi în mintea lui, încât nu mai înceta a o întreba pe mama:
- O să mai stăm cu lumânări? Când vor mai striga oamenii: „Hristos a înviat!”?
- Peste un an, Ganea.

Copilului i s-a părut un timp prea lung ca să aştepte… Aşa că s-a hotărât să refacă el însuşi Pastele: se duse în şopron şi, apăsându-şi nasul de sticla de la fereastră, a început să-şi închipuie slujba de Paşti. Era şi preotul în veşminte strălucitoare, erau şi lumânările aprinse, era şi candelabrul!…
- Dar ce e asta? Ce este aceasta?
Dintr-o dată s-a ivit în văzduh un candelabru ceresc încarcat de flăcărui strălucitoare care s-a coborât mai aproape de Ganea; un fel de lumină negrăită s-a ivit ca nişte stâlpi de foc dintr-un loc în altul şi de jur-împrejur, ca nişte cercuri de curcubee, închipuind asemănarea Crucii.

Inima lui Ganea îngheța; s-a lipit de fereastră şi se uita, şi se uita… Ce privelişte minunată! Era chiar mai frumoasă decât biserica satului! Şi, brusc, auzi un glas:
- Tu eşti al Meu!
- Al cui sunt eu? gândi Ganea.
- Al lui Dumnezeu! Şi, totodată, vedenia dispăru.
Apoi, acelaşi cer de toate zilele, norii, acelaşi şopron… Acum, mama îl chema pe iubitul ei:
- Ganea, Ganea dragă! Unde te-ai ascuns? Hai să mănânci!
- Ganea intră, dar, neputând să se aşeze din pricina bucuriei sale lăuntrice, sărea într-un picior, spunând întruna:

- Eu nu sunt al tău, eu nu sunt al tău!…
- O, Doamne, ce i s-o fi întâmplat? se întrebă mama, alarmată.
- Dar atunci, al cui eşti?
- Eu sunt al lui Dumnezeu, al lui Dumnezeu! Şi începu din nou să ţopăie, zicând: Nu sunt al tău!

Trecură zece ani. Avea propria lui sanie, dar nu avea nici un derdeluş pe care să se poată da. Mama nu i-ar fi îngăduit să se ducă pe dealul de lângă sat, pe care se jucau ceilalţi copii, ca nu cumva să vadă sau să audă ceva rău.
Postul Mare sosi; în sat, prima săptămână era respectată cu stricteţe. Şi pentru că nu mai era nimeni pe dealul îngheţat, Ganea s-a hotărât să se ducă el. „Acum mă pot duce!" a decis el. A plecat fără să-şi mai întrebe părinţii. Numai că, la puţin timp după ce a început să coboare, a intrat într-o buturugă care bloca derdeluşul îngheţat şi l-a împiedicat să mai alunece. Un cui ruginit ieşea afară din butuc. Ganea se izbi brusc de buturugă şi, fiind aruncat de pe sanie, a trecut razant cu cuiul… îşi sfâşie nu numai perechea nouă de pantaloni, ci şi pâslarii cei noi. Ţâşni şi sângele…, dar nu simţea nici o durere: era prea speriat din pricină că nu şi-a ascultat părinţii şi şi-a stricat ghetele.

- Ce vor spune acum mama şi tata?… Mai bine să mă grăbesc acasă!
S-a suit în vârful unei şuri de paie şi a început să se roage Sfântului Simeon, Făcătorul de Minuni din Verkoturie, care era cinstit ca sfânt de către toţi cei din jurul Munţilor Urali şi în toată Siberia. Se ruga fierbinte, cu lacrimi: îi părea rău că a plecat la derdeluş, fără binecuvântarea părinţilor şi a făgăduit să se îndrepte, pentru ca, în cele din urmă, să promită plăcutului lui Dumnezeu acestea:
- Voi merge fără greş pe jos până la moaştele tale (cam 280 de verste), numai vindecă-mă, trebuie să mă vindeci!

Apoi, din pricina oboselii, a adormit în rugăciune fierbinte…
Şi astfel, a văzut în vis un bărbat cu o înfăţişare uimitoare, apropiindu-se de el. Faţa îi era severă, dar prietenoasă. Purta o haină aspră, jerpelită, dar curată şi foarte scorţoasă, ca şi cum cineva tocmai ar fi terminat să o calce. Îl întrebă pe Ganea:
- De ce m-ai chemat? Ganea îi răspunse în vis:
- Te rog, vindecă-mă, o, plăcutule al lui Dumnezeu!
- Şi te vei ţine de cuvânt - ca să mergi la Verkoturie?
- Voi merge, voi merge cât se poate de sigur! Numai vindecă-mă, Sfinte! Te rog, te rog, vindecă-mă!…

Sfântul Simeon îi atinse piciorul, în dreptul rănii, apoi dispăru. Ganea se trezi din pricina durerii mari de picior, şi îşi întinde spontan mâna ca să se scarpine. Abia atunci a înţeles ce se întâmplase, şi se înspăimântă: rana se vindecase complet, iar când o scarpină, pielea se desfăcu precum o coajă veche, şi dedesupt a zărit pielea rozie proaspătă.

Ganea căzu în genunchi, şi cu cutremur şi bucurie începu să mulţumească Făcătorului de Minuni din Verkoturie. Nu destăinui această întâmplare părinţilor. Mai trecură câţiva ani. Ganea nu înceta să dorească a merge la Verkoturie pentru a se închina moaştelor Sfântului Simeon. în cele din urmă se ivi şi prilejul favorabil: un grup mare de pelerini avea să se strângă în satul vecin Florov pentru a se duce la moaştele Sfântului. Ganea primi şi el încuviinţarea de a merge cu

surorile lui. În noaptea dinaintea plecării, Ganea văzu în vis un drum. Prin fața lui treceau ca fulgerul sate, râuri, păduri, iar el înainta tot mai repede. Unde şi către ce ducea acest drum?… Când plecară în ziua următoare, Ganea începu să recunoască satele, pădurile şi apele de-a lungul drumului: erau exact aceleaşi pe care le văzuse în vis. Cât de bine cunoştea acest traseu!

La Verkoturie, toată lumea se împărtăşi cu Sfintele Taine, iar în a şaptea zi se pregătiră pentru întoarcerea acasă. Ganea era neliniştit;: avea în buzunar câteva monede noi, dar nu găsea nici un țăran nevoiaş căruia să i le dea. Acel pelerin minunat pe care-l văzuse când intrau în Verkoturie, şi care semăna cu omul care apăruse în vis şi-l vindecase, nu mai era de găsit nicăieri. Pe neaşteptate, când nu mai avea nici o speranță de a mai vedea acel pelerin minunat, s-a trezit cu el alături - îngenunche şi, privindu-l, îl luă de mână şi-i spuse cu blândețe:
- Vei fi călugăr!… Vei fi schimonah!…, iar lui Ganea i se păru că mai adaugă: Vei fi aici!…

Între timp, Ganea îşi scoase în grabă copeicile cele noi din buzunar şi le puse în mâna pelerinului. Acesta s-a pierdut curând în mulțime şi îl pierdu din vedere.
Proorocia acelui pelerin misterios se adeveri: Ganea, într-adevăr avea să devină călugăr schimonah. Dar ce însemnară cuvintele: „Vei fi aici” - despre aceasta starețul însuşi evita să vorbească şi schimba subiectul.

---

(1) S-au utilizat edițiile mai vechi ale Vieților sfinților, cele din jurul anului 1900.
(2) Învățătura dobândită în afara Bisericii. (cultura păgână)
(3) Paragrafele acestea, din viața Sfântului Pantelimon, au fost aduse în atenție tocmai pentru a arăta că bunele deprinderi creştine şi credința dreaptă, sădite în copilărie, pot da rod mai târziu, chiar dacă acel copil a pierdut, aparent, în şcolile lumii conştiința creştină. Dar acest caz nu este unul demn de urmat, ci el este pus în evidență pentru a nu descuraja nici eforturile mai mici ale unor părinți mai puțin conştienți.
(4)„Sfântul Nectarie, sfântul secolului nostru”, Sotos Hondropoulos, Ed. Bunavestire, Bacău, 2001.
(5) „De la pământ la cer. Activitățile misionare ale Sfântului Inochentie din Alaska”, Monah Andrew Wermuth, Ed. Bunavestire, Galați, 2002.
(6) “ Un Stareț Sfânt. Fericitul Părinte Iacov, egumen al Sfintei Mănăstiri Cuviosul David”, Ed. Bunavestire, Bacău, 2002.
(7) “Starețul Varsanufie de la Optina, Moştenire Duhovnicească”, Ed. Bunavestire, Galați, 2002.
(8) „Starețul Simeon Kholmogorov, Umil din cei de demult - starețul Gavriil” Ed. Bunavestire, Bacău, 1998.